

Vandalisme in Amsterdam

door: BRAM VAN DIJK en PAUL VAN SOOMEREN

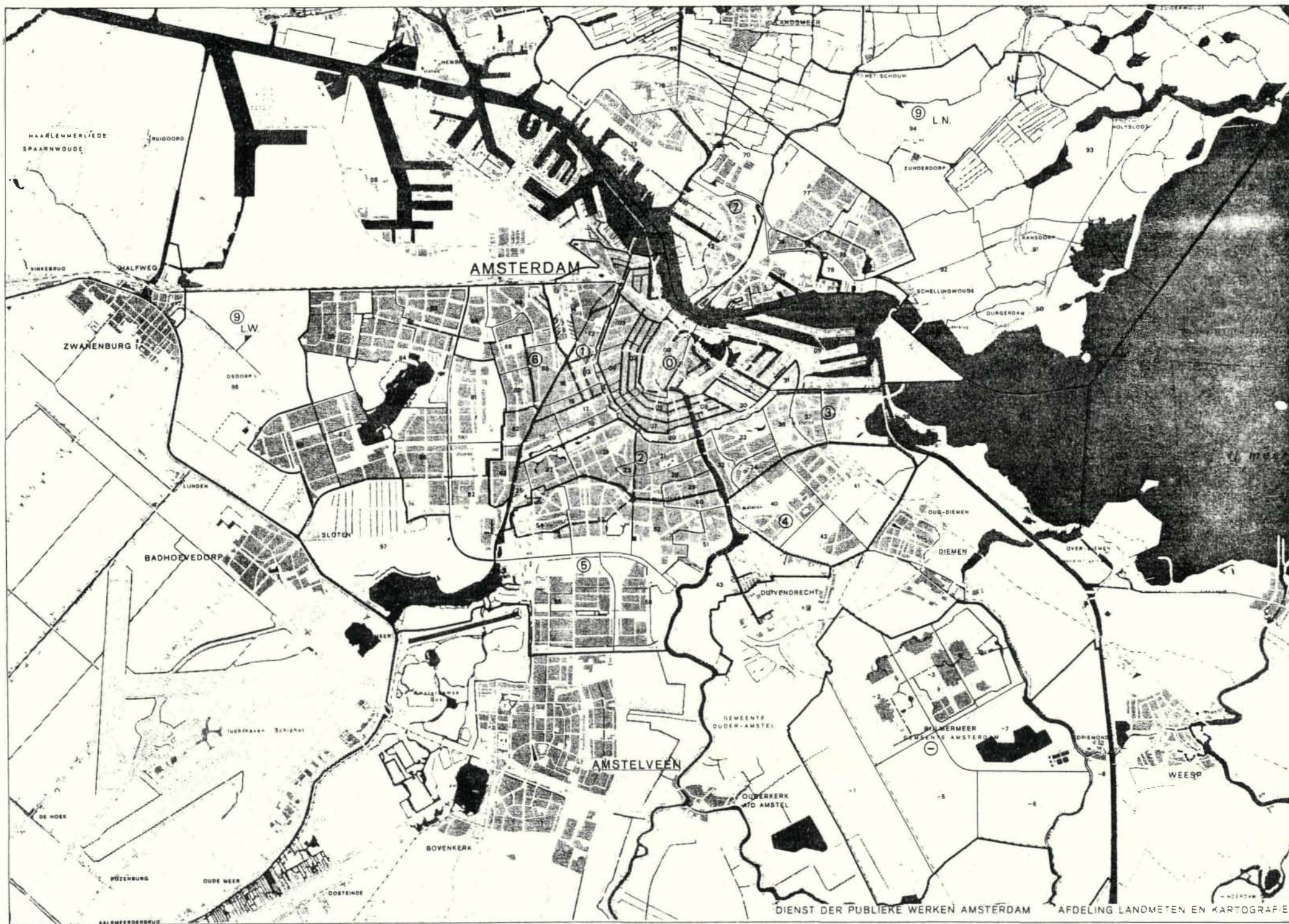
VANDALISME IN AMSTERDAM.

DOOR:

Bram van Dijk,
v/d Helstpark 33,
Muiderberg,
tel. 02942-1228.

Paul van Soomeren,
Zeeburgerdijk 1,
Amsterdam,
tel. 020-650026.

April 1980.

Voorwoord.

In een voorwoord behoort men iedereen te bedanken die op wat voor wijze dan ook een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan het desbetreffende werkstuk.

Aangezien het ons moeilijk valt een grens te trekken tussen hen die we niet willen bedanken en hen die we wel willen bedanken, zullen we maar zeggen:

BEDANKT ALLEMAAL!

INHOUDSOPGAVE.

Hoofdstuk I: INLEIDING.

Hoofdstuk II: DE OPZET.

1-22

- 2.1. Inleiding 1
- 2.2. De opzet onderwijskundig gezien 3
- 2.3. De opzet onderzoeks-organisatorisch gezien 6
- 2.4. De opzet onderzoeks-technisch gezien 12
- Noten bij hfst. II 21

Hoofdstuk III: DE LITERATUUR.

23-90

- 3.1. Inleiding 23
- 3.2. Sociale ecologie 26
 - 3.2.1. Inleiding 26
 - 3.2.2. De Chicago-school 27
 - 3.2.3. Social area analysis 30
 - Noten bij par. 3.2. 32
- 3.3. Ecologie van de jeugddelinquentie 33
 - 3.3.1. Inleiding 33
 - 3.3.2. Bespreking van enkele klassieke studies 34
 - 3.3.3. De officiële misdaadstatistieken 39
 - 3.3.4. Pleegplaats-Woonplaats 45
 - 3.3.5. Het gevaar van de ecological fallacy 47
 - 3.3.6. De theorievorming 49
 - Noten bij par. 3.3. 53
- 3.4. De sub-cultuur 54
 - 3.4.1. Inleiding 54
 - 3.4.2. De theorieën 55
 - 3.4.3. Concretisering van de sub-culturele theorieën 64
 - Noten bij par. 3.4. 71
- 3.5. De Environmentalisten 72
 - 3.5.1. Inleiding 72
 - 3.5.2. De theorieën 73
 - 3.5.3. Concretisering en conclusies 80
 - Noten bij par. 3.5. 83
- 3.6. De jeugd-voorzieningen 84
 - 3.6.1. Inleiding 84
 - 3.6.2. De ideeën over jeugd-voorzieningen 85
 - Noten bij par. 3.6. 90

Hoofdstuk IV: HET ONDERZOEK; met behulp van cijfers

91-178

- 4.1. Inleiding 91
- 4.2. De omschrijving en operationalisering van het begrip vandalisme 93
 - 4.2.1. Inleiding 93
 - 4.2.2. De omschrijving van het begrip vandalisme 93
 - 4.2.3. Het meten van vandalisme 96
 - Noten bij par. 4.2. 109
- 4.3. De vernielkaart 110
 - 4.3.1. Inleiding 110
 - 4.3.2. De kaart: Wat staat erop? 110
 - 4.3.3. De kaart: Een korte bespreking 112
- 4.4. De toetsing van de ideeën der environmentalisten 115
 - 4.4.1. Inleiding 115
 - 4.4.2. De toetsing: globaal 115
 - 4.4.3. De toetsing: specifiek 117
 - 4.4.4. Eindconclusies m.b.t. de environmentalisten 126
 - Noten bij par. 4.4. 130

Inhoudsopgave (vervolg).

4.5. De toetsing van de sociaal ecologische- en sub-culturele ideeën over vandalisme	131
4.5.1. Inleiding	131
4.5.2. Recapitulatie van de belangrijkste punten uit uit de sociaal-ecologische en sub-culturele theorieën	132
4.5.3. De variabelen	134
4.5.4. De selectie van gebiedseenheden	141
4.5.5. De ecologische analyse	143
4.5.6. Conclusies	157
Noten bij par. 4.5.	161
4.6. De toetsing van de ideeën over jeugd-voorzieningen	164
4.6.1. Inleiding	164
4.6.2. Jeugd-voorzieningen: omschrijving en operationalisering	165
4.6.3. Toetsing van het idee dat in buurten waar veel voorzieningen zijn, weinig vernield wordt	165
4.6.4. Toetsing van het idee dat vandalisme zich concentreert rond jeugd-voorzieningen	168
4.6.5. Eindconclusies over de jeugd-voorzieningen	173
Noten bij par. 4.6.	174
4.7. Eindconclusies n.a.v. het onderzoek m.b.v. cijfers	175
<u>Hoofdstuk V: HET ONDERZOEK m.b.v. interviews</u>	179-207
5.1. Inleiding	179
5.2. Gesprekken met storingsmonteurs	180
5.2.1. Inleiding	180
5.2.2. Verslag van de trektochten	181
5.2.3. Conclusies	183
5.3. De opzet van de gesprekken met "sleutelpersonen"	184
5.3.1. Inleiding	184
5.3.2. Het kader voor de vraaggesprekken	184
5.3.3. De selectie van de sleutelpersonen	187
5.4. De interviews	189
5.4.1. Inleiding	189
5.4.2. Osdorp	189
5.4.3. De Dierenriembuurt	196
5.4.4. Conclusies	200
5.5. Slotconclusies	205
Noten bij hoofdstuk 5	207
<u>Hoofdstuk VI: DE CONCLUSIES</u>	208-223
6.1. Inleiding	208
6.2. De inhoudelijke conclusies	208
6.3. De onderwijskundige conclusies	212
Noten bij hoofdstuk 6	223
Literatuurlijst	225
Rijlagen	227-243

HOOFDSTUK I: INLEIDING.

U bent zojuist begonnen met het lezen van een:

Doctoraal scriptie Sociale Geografie met als onderwerp Vandalisme in Amsterdam.

Maar wat houdt dat nu in?

-Doctoraal scriptie:

Voor ons markeert dit lijvige verslag het eind van onze zevenjarige studie. Deze scriptie vormt dus het laatste werkstuk (studie onderdeel) van onze universitaire loopbaan als student.

Met andere woorden: als u dit leest, zitten wij op het zonnige strand van Benidorm van onze verse Drs titel te genieten.

Overigens is deze vakantie niet geheel onverdiend. In deze doctoraal scriptie zitten n.l. 1400 werkuren, gespreid over een periode van ongeveer $\frac{3}{4}$ jaar.

Het zal duidelijk zijn dat zo'n groot en zwaar studie onderdeel als de scriptie enige aparte problemen met zich meebrengt.

Op deze problemen zal dan ook door ons -in het allereerste begin en op het allerlaatste eind van deze scriptie- ingegaan worden.

-Sociale Geografie:

Het nederlandse woord voor Geografie kennen we allemaal: Aardrijkskunde. Maar als een tante ons op een verjaardag vroeg: "Wat is dat dan precies.... die sociale aardrijkskunde?", dan parelde het angstzweet op onze rug en kleurden de koken in verlegenheid rood.

Laten we -om de vrolijke sfeer van toekomstige verjaardagen niet te bederven- dus maar eens kijken wat er nu zo typisch Sociaal Geografisch is aan deze scriptie (1). (N.b.: zie voor noten bij dit hfst. pag.IX).

Ons inziens is het speciale "de ruimtelijke optiek", of: "de ruimtelijke bril die we steeds ophebben".

Wij zijn met andere woorden -als geographen- steeds geïnteresseerd in de vraag waar een bepaald verschijnsel (in ons geval Vandalisme) zich voordoet.

Via het beantwoorden van deze "waar vraag", hopen we met originele antwoorden te komen op de vraag waarom een bepaald verschijnsel zich (daar) voordoet.

Geographen hebben n.l. het idee dat verschijnselen in een bepaalde omgeving plaatsvinden en dat die omgeving belangrijk is voor de verklaring van die verschijnselen.

Ook op een concreter niveau openbaart zich deze "geografen tic".

Stel dat u een wetenschappelijke speelkamer inricht met allerlei bal-letjes, retorten, ziekenhuisbedjes, encyclopedieën, woordenboeken etc. De daarin toegelaten horde wetenschappers zou zich gelijk werpen op al die speeltuigjes.

Wij (de geografen) zouden daarbij dan ongetwijfeld afrennen op de stapel kaarten, plattegronden en atlassen, om die vervolgens in een rustig hoekje te gaan bekijken en elkaar op de pikante details te wijzen. Via kaarten krijgt men n.l. een mooi overzicht van waar iets voorkomt; de kaart geeft een afbeelding van de spreiding van het gekarteerde verschijnsel.

Men zal dan ook zien dat we in de 250 pagina's die volgen steeds die "ruimtelijke bril" zullen dragen: Onze eerste interesse zal steeds uitgaan naar de vraag waar vandalisme in Amsterdam voorkomt.

Via -en na- deze vraag, hopen we meer licht te werpen op de "waarom vraag". Overigens zullen we niet vergeten ruim aandacht te besteden aan de speciale problemen die deze (eerste) "omweg" met zich meebrengt.

-Vandalisme in Amsterdam:

Er wordt in de media tegenwoordig steeds vaker gesproken over dit onderwerp. In de -veelal sensationeel gebrachte- krantenartikelen stelt men dat "het" vandalisme "onrustbarend toeneemt".

Door de politie en door andere gemeentelijke diensten wordt geklaagd dat "er geen houden meer aan is".

Amsterdam maakt daarbij kennelijk geen uitzondering, want in 1978 besloot de Gemeente Raad tot het instellen van een speciale commissie die het probleem maar eens moest bekijken (commissie Jeugd vandalisme). Hun eindrapport (sept. 1979) maakt in ieder geval duidelijk dat over het verschijnsel vandalisme zeer weinig bekend is.

En daarmee komen we dan ook op het eerste vreemde punt van vandalisme: Iedereen weet dat het bestaat en praat erover; journalisten schrijven er over.....een uitgekauwd onderwerp zou men dus denken.

Het tegendeel is echter het geval: Het blijkt dat over vandalisme zeer weinig bekend is.

Zowel op theoretisch niveau als op het meer praktische niveau der gemeentelijke diensten. Toen we bijvoorbeeld in de aanvang van ons onderzoek begonnen te zoeken naar literatuur over vandalisme, bleek de oogst zeer mager. Op onze vragen naar gegevens bij gemeentelijke diensten

kregen we eerst de meest spectaculaire antwoorden, maar bij nader inzien bleken "harde" gegevens veelal niet voorhanden.

Een vreemde zaak! Een onderwerp waar iedereen over praat en zijn mening over heeft, maar waar niemand het fijne vanaf weet.

Onze interesse was nu echt gewekt: We hadden een gat in de markt ontdekt!

Ons scriptie onderwerp stond daarna vast: *Vandalisme*.

De toevoeging "in Amsterdam" was een werkbeparende open deur voor twee geboren Mokkummers.

Maar wat is "vandalisme" dan wel?

Het is in ieder geval iets dat "anderen" doen! (Mijn kinderen doen zo iets niet agent!).

En van die "anderen" (de vandalen) bestaan de wildste beelden:

Het zijn bendes puisterige jongelui, die gehelmd en gewapend met fietskettingen en looien pijpen zo maar voor de lol lantaarnpalen in elkaar slaan en "en passant" oude dametjes ombuigen.

Dit beeld dat men over vandalen en vandalisme heeft staat ons inziens een beter begrip van het onderwerp in de weg.

Vandalisme -en in ieder geval "ons" vandalisme- is een zeer wijd verbreid tijdverdrijf (2).

De lezer zal zich moeten verzoenen met het idee dat "die kindertjes die daar zo leuk buiten spelen" ook (soms) vandalen (kunnen) zijn!

Het idee van de puisterige bendes moeten we maar even naar de achtergrond duwen.

Uit het bovenstaande volgt een belangrijk praktisch probleem:

Het is moeilijk te achterhalen wie nu de vandalen zijn.

En aangezien ze ook moeilijk te pakken zijn, kunnen we niet voor hulp bij Oom Agent aankloppen.

Maar wat dan?

We besloten ons in de eerste plaats te richten op vernielingen.

In plaats van de vandaal, gaven we dus onze grootste aandacht aan de (vernielde) lantaarnpaal, boom of haltebord.

Ook deze tweede "omweg" stelt ons voor enige netelige problemen, waar we dan ook ruim aandacht aan moeten besteden.

Welnu...de lezer weet nu zo'n beetje waar hij aan begonnen is:

Een Doctoraal scriptie Sociale Geografie met als onderwerp Vandalisme in Amsterdam.

Eén punt behoeft thans nog een nadere toelichting en dat is de leesbaarheid van dit verslag.

Met andere woorden: staat dit verslag vol met moeilijk en onbegrijpelijk wetenschappelijk geneuzel of is het ook voor buitenstaanders nog een beetje begrijpelijk verhaal?

Nu is het begrip "leesbaarheid" afhankelijk van "wie" iets leest en "waarom" die persoon het leest. Men spreekt hier ook wel van de "doelgroep".

Aangezien wij een soort "proeve van ons wetenschappelijk kunnen en kennen" dienen te leveren met deze scriptie, vormt onze doelgroep in eerste instantie het Sociaal Geografisch Instituut.

Doch daar hebben we het niet bij gelaten!

We hebben geprobeerd iets te schrijven dat ook bij een minder specialistisch ingevoerd clubje nog begrijpelijk overkomt.

Het is echter onmogelijk een compleet onderzoeksverslag te schrijven dat iedereen altijd zal boeien.

Vandaar ook dat we -om dit probleem enigszins te ondervangen- hieronder een "leeswijzer" laten volgen, waarin globaal aangegeven staat wat men in dit verslag kan aantreffen. Verder vindt u in de diverse "inleidingen" over het algemeen telkens een korte schets van hetgeen komen gaat.

Succes!

Leeswijzer.

Hfst. II: Dit bestaat eigenlijk uit twee delen. Na een onderwijskundige schets van de problemen die verbonden zijn aan het schrijven van een scriptie (2.2.) geven we aan hoe wij die problemen omzeilen (2.3.). Dit mondt uit in onze opzet voor dit onderzoek. We geven in 2.4. de vragen waarover we ons het hoofd braken. Die vragen worden op het eind van die par. samengevat in onze probleemstelling.

Hfst. III: In dit hoofdstuk wordt de literatuur besproken, die we bij deze scriptie gebruikt hebben. Globaal aangegeven dient de literatuur twee doelen: 1) Zij moet ideeën aan de hand doen over "het waar en waarom van vandalisme" en ons uiteindelijk in staat stellen een aantal hypothesen te maken. Centraal daarbij staat daarbij het werk van Shaw en McKay. 2) Tevens moet de literatuur aangeven welke methodologische problemen er aan het onderzoek kleven dat ons voor ogen staat.

De literatuur valt in vier delen uiteen:

- In 3.2. behandelen we de fundamenteën van de sociale ecologie.
- Daardoor is duidelijk binnen welke sociaal geografische stroming de in 3.3. gepresenteerde ecologische theorieën over jeugddelinquentie onder te brengen zijn.
- In 3.4. worden ter relativering en aanvulling op die ecologische theorieën een aantal sub-culturele theoretici aan het woord gelaten.
- In 3.5. besteden we aandacht aan een relatief nieuwe stroming binnen de criminologie, die zich richt op de "micro omgeving" waar delinquentie plaatsvindt. De twee smaakmakers van deze stroming duiden we aan met environmentalisten.
- Ten slotte komt in 3.6. de vraag aan de orde hoe er gedacht wordt over de rol van jeugd-voorzieningen bij de problematiek van het vandalisme. Dit is als een aparte par. opgenomen, omdat de eerder genoemde theoretici daar geen aandacht aan hebben geschonken.

Hfst. IV: Na het doorworstelen van de literatuur kunt u zich opmaken voor de werkelijke strijd: het onderzoek op basis van de door ons verzamelde gegevens. Het hoofdstuk is opgebouwd volgens het geijkte onderzoeksmodel:

- Omschrijven en meten van het te onderzoeken verschijnsel (4.2.).
- Het presenteren van de verzamelde data, die dat verschijnsel indiceren. Het betreft hier cijfers over vernielingen aan lantaarnpalen (de hoofdmoot), haltepalen/borden, bomen en scholen. Deze presentatie geschiedt op een

zeven delige kaart. (zie dan ook bijlage 7); de bespreking van deze kaart is aan te treffen in 4.3.

-Het toetsen van de hypothesen met behulp van die cijfers. Hierbij wordt de volgorde uit hfst. 3 om presentatie technische redenen enigszins omgegooid. In 4.4. wordt met behulp van de kaart het centrale idee van de environmentalisten aan een test op geldigheid onderworpen. Daarna worden in 4.5. enige hypothesen getoetst, die afgeleid zijn uit de theorieën van de sociale ecologen en uit de theorieën van de sub-culturele theoretici.

De ideeën over de rol van voorzieningen komen ook bij de toetsing achteraan en wel in 4.6.

Tot slot van dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten uit de diverse par. nog eens in het voetlicht gezet en -zo mogelijk- met elkaar in verband gebracht.

Hfst. V: Dit hoofdstuk is bedoeld als een controle en aanvulling op de resultaten van hfst. 4. Dit doen we m.b.v. een aantal gesprekken met mensen die bij hun werk in aanraking komen met vandalisme.

In 5.2. treft de lezer de verslaggeving aan van een drietal gesprekken met storingsmonteurs van het GEB. Deze interviews vormen met name een controle op de validiteit van gegevens over vernielingen aan lantaarnpalen.

In 5.3. geven we nauwkeurig aan welke doelstellingen met het interviewen van schoolhoofden, jongerenwerkers en wijkagenten nagestreefd worden. De verslaggeving van die gesprekken vindt in 5.4. plaats.

Ook dit hfst. wordt besloten met een aantal slotconclusies; u treft ze in 5.5. aan.

Hfst. VI: Tenslotte doen we de lezer netjes uitgeleide. In 6.2. geven we aan wat volgens ons de belangrijkste resultaten van deze scriptie zijn. In 6.3. komen we terug op de onderwijskundige opzet van het werkstuk en wordt o.a. gekeken in hoeverre we aan de in hfst 2 omschreven taken hebben voldaan.

Noten bij hoofdstuk 1.

1. Per slot van rekening beantwoord men die vervelende vraag "Wat is Sociale Geografie" vaak met het antwoord: "Sociale Geografie is wat Sociaal Geografen doen!"
2. Wij turfden de volgende vernielingen in ons onderzoek:
In 4 maanden een dikke 600 vernielingen aan GVB haltepalen;
In 3 (andere) maanden een dikke 2000 vernielingen aan lantaarnpalen.

Hoofdstuk II De Opzet.

2.1. Inleiding

Een probleemschets:

Een scriptie schrijven is gekkenwerk!

De doctoraal scriptie vormt het eindproduct van de meeste universitaire opleidingen. Het schrijven van zo'n scriptie blijkt echter voor tallozen flinke problemen met zich mee te brengen:

- Veel studenten blijken bij het schrijven al snel dood te lopen, of te verzanden. Anderen zien die bui al hangen en beginnen er maar niet eens aan. Het resultaat is hetzelfde: Men stopt met de studie, m.a.w. "studieuitval".
- Nog meer studenten blijken bij het schrijven van een scriptie grote problemen te ondervinden. De zaak loopt uit de hand: ingrijpende veranderingen in de oorspronkelijke opzet en tijdsplanning zijn eerder regel dan uitzondering. Het resultaat: studieovertraging(1).

Als de student ondanks dit mijnenveld van problemen ten slotte toch zijn scriptie weet af te ronden is er vaak geen reden tot grote uitbundigheid:

- De scribent blijkt vaak zelf nogal ontevreden over het eindresultaat. "Is dit nu alles?" Hij had zich er meer van voorgesteld, maar omdat "het" nu wel lang genoeg geduurd heeft, zuigt hij er maar een punt aan.
- Ook de beoordelaars van een scriptie zijn zelden tevreden. Er zijn altijd meer dingen niet gedaan dan wel gedaan.
- En daarover is de scribent dan weer ontevreden: "Tsja.....als ik van tevoren geweten had dat ze dat belangrijk zouden vinden, dan....".

Kortom: kommer en kwel zo'n scriptie!

Wat zijn daar nu voor oorzaken aan te geven? We zijn o.i. een stuk op de goede weg als we het probleem wijten aan twee dingen:

1. Een gebrek aan expliciete normen t.a.v. de scriptie(2).

Toelichting:

We spreken hier van normen. Er bestaan echter talloze andere begrippen die min of meer hetzelfde inhouden: doelstellingen, leerdoelen, criteria, eisen, voorkeuren, preferenties, beoordelingspunten.

De essentie van al deze begrippen is ongeveer hetzelfde: ze moeten duidelijkheid geven over het (verwachte) resultaat.

Duidelijkheid voor de scribent en voor de beoordelaar (of anderen) over de punten waaraan een scriptie zal moeten voldoen. Deze duidelijkheid ontbreekt zolang de normen niet expliciet gemaakt worden(3).

2. Een serie organisatorische problemen bij het doorlopen van het scriptie proces.

Toelichting:

Deze organisatorische problemen spitsen zich vooral toe op het gebrek aan tijd. Daardoor worden de punten 1 en 2 onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Immers: juist door het gebrek aan tijd worden normen met behulp waarvan men keuzen in het onderzoek kan maken essentieel.

We hebben in het bovenstaande een korte schets gegeven van de problemen rond de doctoraal scriptie. O.i. vormt deze problematiek echter een onderdeel van een groter probleem. In feite heeft n.l. elk onderzoek met deze problemen te maken.

Onze oplossing:

De lezer zal begrijpen dat wij niet willen wegzinken in het beschreven moeras van problemen. We hebben daarom de volgende maatregelen genomen:

- Het formuleren van onze eigen normen waaraan deze scriptie moet voldoen (zie 2.2). We hebben dit gedaan door:
 - Ten eerste het besluit te nemen deze scriptie binnen de gestelde termijn af te ronden.
 - Ten tweede door een serie leerdoelen te formuleren.
- Om binnen de gestelde tijd met behulp van de gestelde normen de zaak organisatorisch goed te laten verlopen, hebben we vooraf een uitgebreide fasering opgesteld (zie hiervoor 2.3).
- De gestelde normen dienen echter niet als abstracte ballonnen in de lucht te blijven hangen. Ze moeten ons onderzoek op één of andere wijze structureren. Ze moeten m.a.w. bruikbaar zijn om keuzen in dit onderzoek te nemen. Om deze "doorwerking" van de normen in het onderzoek gestalte te geven, hebben we gezocht naar een methode die daarmee expliciet werkt bij de opzet van een onderzoek.

Die methode hebben we gevonden, toegepast en we hebben daarmee een inhoudelijk kader voor ons onderzoek afgebakend. Het resultaat vindt u in 2.4.

Ten overvloede wijzen we op het feit dat de hiervoor vermelde punten:

- het formuleren van onze eigen normen;
- het faseren van het onderzoek ;
- het afbakenen van een kader, één geheel vormen. Het één kan onmogelijk zonder het ander.

2.2. De opzet onderwijskundig gezien

Van één van de normen die in de SGI studiegids staan vermeld, willen we expliciet gebruik maken: De tijdsnorm (=700 uur).

We hebben deze 700 uren norm van het begin tot het eind van ons onderzoek als een keiharde randvoorwaarde gebruikt. Hier zijn enige redenen voor aan te geven:

- Het is de enige duidelijke en harde norm die het SGI hanteert.
- Elk studieonderdeel moet binnen de "normtijd" afgerond kunnen worden.
- Het is voor ons belangrijk om te leren een onderzoek af te ronden, binnen de ervoor gestelde tijd. Ten eerste omdat we waarschijnlijk ook in onze latere beroepspraktijk met deze eis geconfronteerd zullen worden. Ten tweede omdat we van mening zijn dat elke onderzoeker ten opzichte van zijn opdrachtgevers, de belangstellenden, de belanghebbenden en betrokkenen de plicht heeft aan deze eis te voldoen. Al was het alleen maar om de duidelijkheid (onder het motto: afspraak is afspraak).

Als we de factor tijd als keiharde randvoorwaarde willen gebruiken is het vanzelfsprekend van het grootste belang dat de fasering van het project stevig in elkaar zit. Een situatie b.v. waarbij de 700 uur per man "op" zijn (uw vlag is gevallen meneer) en het eindproduct wel "af" is maar zich nog bevindt in het stadium van gekrabbel op kladvellen en bananenschillen, moet vermeden worden!

Dit temeer daar in dit project twee scribenten participeren.

Het plan is dan ook om ons "vandalen project" op te delen in een serie -weliswaar logische opeenvolgende, maar toch onderscheidbare- fases.

Na afloop van zo'n fase kan op basis van tussentijdse evaluatie de daarop volgende fase nader worden uitgewerkt. Deze indeling in fases heeft als voordeel de mogelijkheid om reeds in een vroeg stadium tot "bijstelling" van het project te komen en duidelijk de consequenties van zo'n bijstelling

al te kunnen zien.

B.v.: Als onverwacht fase 1 blijkt uit te lopen (een interessante zijweg, onverwachte moeilijkheden etc.), kan het gevolg zijn (vanzelfsprekend pas na lang delibereren) dat het besluit valt om fase 4 geheel of gedeeltelijk te schrappen.

Een overzicht van de diverse fases die wij in dit onderzoek hebben onderscheiden vindt u in par.2.3.

Bij onze opmerkingen over het hanteren van de factor tijd als randvoorwaarde willen we tenslotte nog wijzen op één punt: We hebben onszelf deze norm niet voor de lol opgelegd! Zo'n norm dient om de keuzen die in ons onderzoek gedaan moeten worden te vergemakkelijken. Een gevolg hiervan is dat de tijdsnorm er voor zorg draagt dat bij elke keuze het onverbiddelijk tikken van de klok op de achtergrond duidelijk hoorbaar is. Zowel bij de "belangrijke" keuzen (b.v. Waar doen we ons onderzoek?), als bij de "minder belangrijke" keuzen (b.v. Stellen we meneer Jansen ook vraag 22 nog?).

Om dit soort onderzoeks-keuzen te kunnen nemen, hebben we echter meer normen nodig dan alleen een tijdsnorm!

Naast deze randvoorwaarde zullen we n.l. ook vooraf al duidelijkheid moeten hebben over "wat we willen leren" in die ter beschikking staande tijd.

Daartoe zullen we vooraf leerdoelen (of: doelstellingen) moeten formuleren. Het zal duidelijk zijn dat we met deze leerdoelen in feite tegelijkertijd verder onze eigen normen aangeven. De normen waaraan deze scriptie ons inziens zal moeten voldoen.

Aan het maken van leerdoelen wordt vaak met enige minachting voorbij gegaan. Toch blijkt uit het (weinige) onderzoek dat hierover is gedaan, dat het ontbreken van leerdoelen (vooral bij scripties!) aan de basis ligt van bijna alle andere problemen. (Heintjes, 1978, pag. 25).

Als leerdoelen voor onze scriptie zien we:

1. Een inhoudelijk leerdoel (zie verder de probleemstelling en de uitwerking daarvan)
2. Een "onderzoekstechnisch" leerdoel: We willen wat opsteken (leren) van de wijze waarop we zullen trachten een oplossing voor onze probleemstelling te vinden. Hierbij valt een onderscheid te maken naar een serie sub-doelen:

2.3. De opzet onderzoeks-organisatorisch gezien (de fasering).

We moeten onze geformuleerde leerdoelen nu concretiseren naar reeël uit te voeren taken. We willen dat doen in de vorm van een uitgewerkt fase-model van ons onderzoek.

Daarbij moeten we natuurlijk in de eerste plaats rekening houden met de door ons gestelde tijds-voorwaarde. M.a.w.: het gehele proces mag de gestelde 700 uur (per persoon) niet overschrijden.

Daartoe hebben we voor elke fase een bepaalde hoeveelheid tijd uitgetrokken. In principe mocht deze tijd per fase niet overschreden worden. Als dit soms toch gebeurde, was er echter geen man overboord. Een verlenging van een bepaalde fase impliceert dan wel een verkorting van een toekomstige fase.

Zo konden we per geval onze keuze bepalen. Een voorbeeld:

Stel dat we 75 uur meer wilden besteden aan het lezen van literatuur, dan was de consequentie daarvan echter wel dat we 75 uur minder konden besteden aan één van de volgende fases.

Een overzicht van de fasering vindt u hier achter. Daarbij is aangegeven: - de titel van de fase.

- de tijdsduur (gerekend per persoon)
- van welke leerdoelen die fase een concretisering is
- welke taken er vervuld moeten worden
- wat de uitkomst van die fase is.

n.b. 1: De fasering beslaat de gehele tijdsduur van het project.

n.b. 2: Elk van de genoemde taken is in de onderzoeks-werkelijkheid weer verder geconcretiseerd. Het voert te ver deze hele uitwerking hier te geven.

- a. Het leren formuleren van een probleemstelling.
 - b. Het leren operationaliseren van deze probleemstelling.
 - c. Het leren zoeken naar -en hanteren van- bruikbare methoden en technieken.
 - e. Het leren trekken van conclusies.
3. Een "onderzoeksorganisatorsich" leerdoel: M.a.w. het leren opzetten, faseren, organiseren etc. van een project waarbinnen twee personen -in samenwerking met begeleider(s), deskundigen etc.- voor relatief lange tijd participeren.
4. Een rapportage leerdoel: Het leren hoe het uitgevoerde onderzoek zijn schriftelijke neerslag moet vinden in een -ook voor buitenstaanders- leesbare en smakelijke vorm.

Voor we verder gaan, twee algemene opmerkingen bij deze leerdoelen:

- Meestal blijven leerdoelen impliciet. Voor ons is speciaal van belang dat we aan alle vier leerdoelen "even zwaar hangen".
- Meestal worden n.l. de leerdoelen 3 en 4 weggemoffeld. Het resultaat daarvan is dan dat de aan deze doelen bestede tijd al snel niet meer serieus genomen wordt.

In het licht van onze ideeën over "tijd als randvoorwaarde", wijst dit ons wederom op het belang dat we moeten hechten aan een goede fasering van ons project (zie verder 2.3.).

We hebben hierboven onze leerdoelen nog slechts globaal aangegeven. Vanzelfsprekend is er een toespitsing nodig. De leerdoelen zullen geconcretiseerd moeten worden naar de reëel uit te voeren (studie) taken. Deze studietaken dienen dan in combinatie met de fasering in een uitgewerkt onderzoeksplan te resulteren (2.3.).

Vaak wordt deze concretisering van leerdoelen vergeten. Hierdoor blijven de doelen in de lucht hangen en worden ze in feite zinloos, omdat ze dan geen enkele hulp bieden bij het maken van keuzen tijdens het onderzoek. Het in de deze paragraaf gestelde heeft vanzelfsprekend zijn consequenties. Zowel onderzoekstechnisch als onderzoeksorganisatorisch. In deze consequenties vindt men tegelijkertijd de concretisering van de leerdoelen 2 en 3.

Fase 1: Oriëntering en opzet

Tijdsduur:

60 uur.

Concretisering van de leerdoelen 2a en 3

(n.b. zie voor de leerdoelen pag. 3 en 4)

Taken:

- Eerste oriëntering op het veld van onderzoek
- Bekijken of het mogelijk is vandalisme te meten
- Een globale inventarisatie en indruk van de te lezen literatuur verwerven
- Het formuleren van leerdoelen (zoals u in 2.2. tegenkwam)
- Het maken van het fase model dat u nu leest.

Uitkomst:

- Eerste ideeën over het verschijnsel vandalisme en de "onderzoekbaarheid" van dat verschijnsel
- Dit fase model (zoals u dat nu leest).

Fase 2: De afbakening van het kader

Tijdsduur:

40 uur.

Concretisering van de leerdoelen 2a en 2b.

Taken:

- * Het geven van een duidelijke, controleerbare beschrijving van het onderzoeksveld dat we voor ons zien.
- Het daartoe doorlopen van de stappen methode (zie 2.4.).

Uitkomst:

- Een relatie matrix met daarin de relaties die we willen en denken te kunnen onderzoek (t.b.v. hfdst.2.)
- De gedefinieerde begrippen (t.b.v. hfdst.4).

Fase 3: De literatuur

Tijdsduur:

200 uur.

Concretisering van de leerdoelen 2a, 2b en 2c.

Taken:

- Het (verder) zoeken naar -en lezen van- literatuur die betrekking heeft op de in fase 2 geformuleerde relaties.
- Het in eerste concept bespreken en samenvatten van de gelezen literatuur.
- Het grond hiervan aanpassen van het in fase 2 afgebakende kader.
Daarbij moeten tevens een definitieve probleemstelling en hypothesen geformuleerd worden (bruikbaar voor de volgende fase).

Uitkomsten:

Hfst. 3 waarin een overzicht van de gelezen literatuur te vinden is.
Resultierend in een definitieve probleemstelling en hypothese voor het praktische onderzoek.

Fase 4: De dataverzameling

Tijdsduur:

100 uur.

Concretisering van het leerdoel 2c

Taken:

- Het inventariseren van voor ons toegankelijke gegevens over vernielingen en vandalen bij de diverse gemeentelijke diensten.
- Het verzamelen van gegevens die we als een redelijke indicator voor het totale aantal vernielingen beschouwen.
- Het zoeken naar -en verzamelen van- statistisch materiaal t.b.v. een nadere typering van enige amsterdamse buurt-combinaties (de keuze van de buurt-combinaties hangt af van de eerste twee taken uit deze fase).

Uitkomst:

Een gigantische berg (klad) papier vol getalletjes.

Fase 5: De ordening en verwerking van de data

Tijdsduur:

100 uur (inclusief fase 6!)

Concretisering van het leerdoel 2d.

Taken:

- Het in overzichtelijke vorm presenteren van de data over:
 - . vernielingen (m.a.w.: waar wordt wat vernield?)
 - . de buurtcombinaties.
- Het kiezen voor een manier van toetsen van de hypothesen uit fase 3
- Het toepassen van die methode

Uitkomst:

- Het eerste deel van hfst.4 waarin een samenvatting en overzicht wordt gegeven van waar wat vernield is.
- Het tweede deel van hfst 4 waarin m.b.v. statistisch materiaal over de amsterdamse buurtcombinaties de eerste ideeën geformuleerd worden over een mogelijke verklaring van de gevonden spreiding.

Fase 6: Conclusies:

Tijdsduur:

p.m. (zie fase 5).

Concretisering van het leerdoel 2e.

Taken:

- Het confronteren van de resultaten uit fase 5 met de in fase 3 geformuleerde hypothesen.
- Het formuleren van conclusies die uit deze confrontatie voortvloeien.

Uitkomst:

Het laatste deel van hfst 4: de conclusies.

Fase 7: Controle door diepte onderzoek

Tijdsduur:

100 uur (inclusief fase 8).

Concretisering van het leerdoel 2 (geheel).

Opmerking: In feite wordt deze fase 7 een "nieuw" onderzoek op individueel niveau ter controle van de op grond van geaggregeerde data geformuleerde conclusies uit fase 6.

Taken:

- Het op grond van de ideeën uit fase 6 afbakenen van een nieuw kader (en begrippen) t.b.v. een kort onderzoek m.b.v. sleutelpersonen in één (of enkele) "eruit springende" buurt combinaties.
- Het selecteren van sleutelpersonen
- Het (op)stellen van vragen
- Het trekken van conclusies

Uitkomst:

Hfst. 5 waarin verslag wordt gedaan van de bovenstaande punten.

Fase 8: Combinatie der conclusies uit fase 6 en 7

Tijdsduur:

p.m. (zie fase 7).

Concretisering van het leerdoel 2e.

Taken:

- Het confronteren van de conclusies uit fase 6 en 7
- Het formuleren van enige algemene conclusies en aanbevelingen.

Uitkomst:

Hfst. 6 waarin slotconclusies en aanbevelingen te vinden zullen zijn.

Fase 9: De rapportage

Tijdsduur:

100 uur.

Concretisering van het leerdoel 4.

Taken:

Het tot één geheel smeden van de in de vorige fases geproduceerde producten. M.a.w. redactie werkzaamheden.

Uitkomst:

1 kg. papier.

Voor de volledigheid merken we tenslotte nog op dat elke fase eindigt met een evaluatie. Daarin wordt door de schrijvers van deze scriptie teruggekeken op de zojuist afgesloten fase. Er komen daarbij vragen aan de orde over de tijdsbesteding, de vervulde taken (wat ging er goed, wat liep er fout. Waarom), de organisatie etc.

Op grond van zo'n evaluatie wordt dan de volgende fase nauwkeuriger gepland en eventueel bijgesteld.

Daarbij moet men echter wel beseffen dat opéénvolgende fases soms in de harde onderzoeks-werkelijkheid naast- of-door-elkaar liepen.

Juist daarom is het van groot belang, dat men in tijden van opperste verwarring -wanneer men zich vragen stelt als "Wat doe ik hier.... waar zijn we in hemelsnaam mee bezig?"- kan teruggrijpen op een gefaseerd onderzoeksplan.

2.4. De opzet onderzoekstechnisch gezien

Zoals we al eerder opmerkten is het van belang dat de door ons in het voorgaande expliciet gemaakte normen op één of andere manier "doorwerken" in de opzet van het onderzoek.

Onze normen dienen immers om ons onderzoek "te structureren".

Ze helpen ons m.a.w. bij het maken van keuzen. Bij elk onderzoek wordt men immers voor talrijke keuzen gesteld.

Zo hebben wij gekozen voor een bepaald onderwerp: *Vandalisme in Amsterdam*. We zullen nog moeten kiezen voor de vragen die we in dit onderzoek willen beantwoorden (de probleemstelling met de operationalisering daarvan), de gegevens/informatie die we gaan verzamelen, de wijze van verwerking van die informatie (de methoden en technieken) en de conclusies die we zullen trekken.

"Deze keuzen zal men op elkaar moeten afstemmen om niet de kans te lopen met eerdere, hetzij te ruime hetzij te beperkte, keuzen latere keuzemogelijkheden negatief te beïnvloeden. Bij het voorbereiden van onderzoek is het daarom van belang dat een onderwerp zo af te bakenen dat de te maken keuzen op elkaar aansluiten. Bij de begrenzing van het onderwerp zal het onderlinge verband (de structuur) van de te maken keuzen moeten worden aangegeven" (Hakkenberg, 1979; inl.V).

M.a.w. onze onderzoeksopzet is pas dan gestructureerd als binnen ons probleem alle relaties tussen de (belangrijkste) begrippen zijn aangegeven.

A.Hakkenberg schetst in haar boek "Logika en beslissen", 1979, deel 5 "Het werken met verzamelingen", hoe via een vijftal stappen structuur kan worden aangebracht in een onderzoeksopzet.

Eén van de voordelen van deze methode is dat daarin expliciet plaats wordt ingeruimd voor de normen van de onderzoeker(s).

Via deze "stappen methode" worden de in par.2.2. geformuleerde normen geïntegreerd in de onderzoeksopzet op een door iedereen controleerbare wijze (zie hiervoor met name de vierde stap).

In de hoop dat de lezer bereid is nog een stukje mee te lopen, zullen we thans de vijf stappen de revue laten passeren.

Stap 1.: Het globaal formuleren van het probleem.

Toelichting:

Dit is het in enkele zinnen of een kort verhaaltje, uit de losse hand, aangeven van het onderwerp.

Uitwerking:

Vandalisme lijkt een belangrijk probleem: Schreeuwende krantenkoppen, ongerustheid bij gemeentelijke diensten en commissies, waarschuwend ambtenaren van politie en justitie. Er schijnt steeds meer moedwillig en zinloos vernield te worden door vandalen.

De ideeën over de oorzaken van dat vandalisme verschillen sterk:

- Men wijst op het gebrek aan (jeugd)voorzieningen: "Als er geen café, bios of karateclub in de buurt is om je uit te leven,dan pak je toch een telefooncel".
- Men wijst op de (moderne) bouwwijze in bepaalde buurten: "Van 13 hoog kan je moeilijk ingrijpen als je ziet dat ze een lantaarnpaal mollen....trouwens, je ziet het niet eens".
- Men wijst op de bewoners in een buurt: "Dat is een a-sociale buurt... een halte-bord wordt daar binnen een uur kromgetrokken" of: "Dat is een nette buurt...daar wordt dan ook niets vernield".
- Men wijst naar de politie en justitie: "Ze zouden er meer aan moeten doen en ze zwaarder moeten straffen".

Genoeg ideeën. Maar ons inziens moeten er eerst enige vragen beantwoord worden, b.v.: Waar komt vandalisme voor, en hoeveel komt het voor? Pas daarna(!) welt bij ons de vraag op: Waarom komt het "daar" meer, en "daar" minder voor? En hoeveel meer of minder dan wel?

En wat doet de overheid in de tussentijd? De overheid als beheerder van al die dingen die te vernielen zijn: de palen, banken, borden, telefooncellen, abries, bussen, bomen, etc. Welnu... die overheid werkt gestaag en pragmatisch aan de versterking, verzwaring en versteviging van haar spulletjes. De eerste abrie uitgevoerd in metersdik gewapend beton (model:"Bunker la luxe") met stevig prikkeldraad begroeid, wordt in 1982 op de markt verwacht...."dan zitten we tenminste een tijdje goed... totdat de jeugd voldoende zakgeld krijgt om zich een bulldozer aan te schaffen....."

Stap 2.: Het aanwijzen van de samenstellende begrippen.

Toelichting:

De basisbegrippen die in de zinnen uit stap 1 te vinden zijn, moeten er nu apart worden uitgepikt, en ze moeten kort worden omschreven.

Uitwerking:

We hebben de basisbegrippen in ons citaat uit stap 1 onderstreept. Het zijn:

- Vernielingen: Het onbruikbaar maken van bepaalde objecten
- Vandalen: De jongeren die vernielen
- Bewoners: De mensen die in een bepaalde buurt wonen
- Voorzieningen: Bepaalde recreatieve objecten waar jongeren gebruik van maken.
- Te vernielen potentieel: De totale hoeveelheid dingen die te vernielen zijn.
- Bebouwing: De gebouwen die in een bepaalde buurt staan.
- Politie: Het hele politie en justitie apparaat
- Overheid: Alle ambtenaren en al het overheidsbezit (minus de politie)
- Buurt: een afgegrensd stuk grond.

De omschrijving van deze begrippen is kort en waarschijnlijk niet al te duidelijk. Het gaat er echter om een eerste idee te geven. Een uitgebreidere definiëring van deze begrippen vindt u in hfst.4 en bijlage 2.

Stap 3.: Het formuleren van de onderlinge relaties tussen de aangetroffen begrippen

Toelichting:

De in stap 2 "gevonden" begrippen staan op één of andere wijze met elkaar in verband. Er bestaan relaties tussen deze begrippen. Als je nu echter veel begrippen hebt gevonden (wij zelf zitten er in dit onderzoek dus nu met 9 in ons maag), wordt het moeilijk al die relaties boven tafel te krijgen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat men vaak het expliciteren van de relaties verget (alles hangt met alles samen), of slechts ten dele uitvoert.

Toch hoeft het niet zo moeilijk te zijn. Men make met de gevonden begrippen een blokkenschema of matrix:

	Verniel	Vandalen	Bewoners	Voorz.	Te vern.pot.	Bebouwing	Pol itie	Overh.	Buurt
Ver-nielingen								*	
Vandalen		*							
Bewoners									
Voor-zieningen									
Te vern.pot.									
Bebouwing									
Politie									
Overheid									
Buurt									

Vervolgens vult men alle(!) hokjes in met de relaties die men kan bedenken.

- Men moet daarbij proberen "nietszeggende" relaties (of tautologieën) te vermijden.
- De eerste keer (keren) is het zinvol alle hokjes in te vullen, voor de deskundigen: Dus zowel boven als onder de diagonaal, omdat de relaties niet altijd wederkerig hoeven te zijn. Soms komt men zo op nuttige nieuwe ideeën.
- Enige keren herhalen van deze matrix procedure -waarbij men eventueel terug moet naar de stappen 1 en 2- blijkt vaak noodzakelijk omdat nogal eens blijkt dat belangrijke begrippen vergeten worden, dat soms meerdere begrippen in één geschoven zijn tot één begrip en dat men zich bij sommige begrippen in het geheel niets kan voorstellen. Ook is het mogelijk dat de onderzoekers met elkaar van mening verschillen. Dat geeft allemaal niets: Het zinvolle van het werken met deze matrix bleek voor ons juist het feit dat dit soort problemen er in een vroeg stadium al "uitkwamen".

Uitwerking:

Het is ondoenlijk om alle door ons geformuleerde relaties hier weer te geven. Een overzicht hiervan vindt u in bijlage 3.

Voor de duidelijkheid bekijken we hier slechts twee "hokjes":

- *: Vandalen-vandalen: in dit hokje vulden wij de volgende relaties in: "beïnvloeden vandalen elkaar?", "Opereren vandalen alleen of in groepen?", "Hoe ontmoeten vandalen elkaar?".
- *: Vernielingen-overheid: in dit hokje vulden wij de volgende relaties in: "Welke vernielingen worden door welke overheidsdiensten geregistreerd?", "Welke maatregelen neemt de overheid om vernielingen te voorkomen?".

Stap.4: Het aanbrengen van structuur in het verkregen overzicht
(het ordenen).

Dit gebeurd m.b.v. preferenties, eisen en een plan.

Toelichting:

Het gaat er bij deze stap om de gevonden relaties waar men sinds stap 3 mee zit opgescheept, te ordenen. Deze ordening komt voort uit een combinatie van vier dingen. Om het even kort en simpel voor te stellen:

- De onderzoeker heeft zo zijn eigen ideeën over wat hij leuk, nuttig en interessant vindt. Op grond van deze voorkeuren (preferenties) kan hij besluiten bepaalde (van de geformuleerde) relaties uit zijn schema te schrappen.

Onze voorkeuren zijn terug te vinden in onze leerdoelen en hun verdere concretisering.

- Sommige relaties kunnen soms niet onderzocht worden omdat de situatie dat niet toelaat:

Zo bestonden er b.v. weinig gegevens over vandalen, om de eenvoudige reden dat er weinig gepakt worden. Daardoor konden sommige van de geformuleerde relaties zeer moeilijk (via een omweg) of zelfs in het geheel niet onderzocht worden.

- Sommige relaties kunnen niet onderzocht worden omdat gegevens niet toegankelijk zijn.

Zo kregen wij b.v. geen toestemming van de PTT om gegevens over vernielingen aan telefooncellen na te pluizen.

- De (onderzoeks)tijd is beperkt.(onze "700 uren norm").

Over sommige relaties is in korte tijd iets zinnigs te zeggen, maar voor sommige relaties zou dit veel te veel tijd en moeite kosten. In ons gefaseerd onderzoeksplan hebben we aangegeven hoe wij onze tijd en inspanning verdeeld hebben (zie 2.3.)

Het zal duidelijk zijn dat de door ons eerder geformuleerde leerdoelen vooral in deze stap van groot nut zijn. Onze keuzen worden daardoor immers vergemakkelijkt.

Aan het eind van deze stap hebben we vervolgens nog een andersoortige ordening toegepast: We hebben onze vragen uit de matrix gebundeld in een serie "brandpunten" of "ingangen". Zo zaten er b.v. gespreid over alle hokjes vragen naar "het meten, wegen, evalueren en het beschikbaar zijn van gegevens (met name m.b.t. vernielingen)". Anderzijds waren er verschillende vragen die men als "sociaal ecologisch" zou kunnen bestempelen.

Deze "ingangen" (in feite dus niets anders dan "gebundelde bosjes relaties") komt u in hfst 3 weer tegen.

Stap 5: Het zoeken naar de grenzen van het probleem

Toelichting:

Dit is in feite een soort controle stap, waarbij men bekijkt waar het uitgevoerde onderzoek overgaat naar andere terreinen.

Uitwerking:

Voor elk van de negen begrippen die we in stap 2 onderscheidde, zijn we nagegaan waar de grenzen ervan liggen.

Het begrip "Vernielingen" bv. omschreven we in stap 2 als:

"Het onbruikbaar maken van bepaalde objecten".

- We moeten ons nu als eerste vraag stellen: Wanneer is iets "onbruikbaar"?

Is een door enige creatieve vandalen paars geschilderd haltebord onbruikbaar? Is een haltebord waar moer P 41 aan ontbreekt onbruikbaar? Kortom.... waar ligt de grens?

- We moeten ons als tweede vraag stellen: Over welke "bepaalde objecten" gaan we het hebben?

De één blaast een ambassade op, de ander sloopt een huis of saneert een stadswijk, weer een ander laat een kristallen wijnglas op de grond in duigen vallen. Al deze mensen maken iets "onbruikbaar".

Voor ons zijn deze gebeurtenissen echter (binnen het probleem van vandalisme!) niet interessant. We moeten dus een soort lijst maken met daarop die objecten waarvan de eventuele vernielingen ons wel interesseert (halteborden, bomen, lantaarnpalen etc).

Ook hier: waar ligt de grens? M.a.w. wat valt binnen ons onderzoeksterrein en wat valt erbuiten.

Het resultaat van deze stap, zijn de uitgebreide definities van onze begrippen (zie bijlage 2).

Zo hebben we b.v. het begrip "vernielingen" als volgt gedefinieerd: We spreken van een vernieling als een bepaald object(*) dusdanig beschadigd is, dat het in zijn bedoelde functie(**) onbruikbaar is geworden.

(*) : Bepaald object:

We hebben 30 tal objecten onderscheiden. Uit deze 30 zijn tenslotte drie objecten (lantaarnpalen, halteborden, bomen) gekozen voor verder onderzoek (zie verder hfst. 4).

(**) : Bedoelde functie:

Per gekozen object is deze zinsnede weer verder omschreven. De "bedoelde functie" van een lantaarnpaal is b.v. "licht geven". Als er aan een lantaarnpaal iets vernield wordt waardoor hij geen licht meer geeft is de paal in zijn "bedoelde functie onbruikbaar". Hij staat nog slechts voor paal!

Na deze stap kan er in ieder geval geen misverstand meer bestaan over de inhoud van onze begrippen. We weten n.l. exact wat binnen ons onderzoek valt en wat erbuiten valt.

Tot zo ver de doorlopen stappen. Met nadruk willen we er tot slot nog op wijzen dat de bovenstaande schets van de vijf stappen "mooier" is dan in onze onderzoekswerkelijkheid het geval was.

Herhaaldelijk moet men n.l. "stappen terug". B.v. als in stap 5 blijkt dat in de voorgaande stappen een begrip vergeten is. Men moet dan terug naar "af" en alle stappen opnieuw "doorrekenen".

Eén van de voordelen van de stappen methode hebben we al genoemd: Er wordt in deze methode expliciet rekening gehouden met de "doorwerking" van de normen der onderzoeker in de opzet van het onderzoek.

Daarnaast -of misschien juist daardoor- is het grote voordeel van deze methode de duidelijkheid en helderheid. Zowel voor de lezer van het onderzoek als voor de onderzoekers zelf.

- De lezer krijgt door deze methode snel duidelijkheid. Men hoeft immers maar de vragen uit de relatiematrix te bekijken om te zien over welke vragen de schrijvers van deze scriptie zich het hoofd braken. De lezer hoeft het niet persé met onze invulling van de relaties eens te zijn (zo zal waarschijnlijk elk persoon weer andere relaties formuleren of tenminste eigen accenten leggen). Het grote voordeel is echter dat de lezer in ieder geval weet waar hij aan toe is. Ons inziens wordt pas als aan deze voorwaarde voldaan is een eventuele discussie over de zinvolheid en juistheid van de gestelde vragen (en de verdere afbakening van de begrippen) mogelijk.

- Ook de onderzoeker zelf heeft echter baat bij de duidelijkheid en helderheid waartoe hij al in een vroeg stadium wordt gedwongen. *"Het voordeel (van deze methode) is dat er door de systematiek veel minder onbewuste keuzen worden gemaakt die men in een later stadium niet kan gebruiken. Hoewel men zich niet kan vrijwaren van onaangename verrassingen en tegenslagen, kan men zich wel veel moeite besparen door al in een vroeg stadium te beschikken over een overzicht van hetgeen aan werkzaamheden staat te wachten".*

(Hakkenberg, 1979; V, pag.24).

Het is vooral in een project waarin meerdere onderzoekers participeren van het grootste belang dat er duidelijkheid bestaat over hetgeen dat project precies inhoudt: Welke vragen en verwachtingen er bij de onderzoekers bestaan, welke informatie en achtergrond-ervaringen elke onderzoeker heeft.

Via de "stappen methode" en vooral door de daarin opgenomen stap 3 (de relatiematrix) komt deze duidelijkheid in een vroeg stadium van het onderzoek en op een eenvoudige wijze tot stand.

Verschillen in opvattingen tussen meerdere onderzoekers binnen één project (maar ook tussen de onderzoeker en anderen) woekeren vaak als veenbranden onder de oppervlakte en vreten daarbij tijd en energie. Kostbare tijd en energie!

Doordat men via deze "stappen methode" gedwongen(!) wordt duidelijkheid te scheppen is de kans op veenbranden nihil.

Tot slot een niet onbelangrijk voordeel: We hebben met behulp van de "stappen methode" eigenlijk op een eenvoudige wijze een vrij nauwkeurige probleemstelling geformuleerd.

Immers: de vragen in de relatie-matrix zijn zeer concrete vragen met betrekking tot ons probleem en met betrekking tot de vraag hoe we dat probleem denken op te lossen.

Daarbij komt nog dat we na stap 5 ook in feite al beschikken over volledige definities van de begrippen in deze "probleemstelling".

Als we de relatie-matrix in enkele zinnen willen samenvatten zou onze probleemstelling (vanzelfsprekend minder concreet dan de uitgebreidere relatie-matrix) als volgt luiden:

In eerste instantie vragen we ons af hoe het gesteld is met de geografische spreiding van de hoeveelheid vandalisme in Amsterdam.

M.a.w.: Waar komt vandalisme voor, en in welke mate?

In tweede instantie vragen we ons af hoe de gevonden spreiding van vandalisme is te verklaren. M.a.w.: Waarom komt vandalisme daar meer of minder voor?

Ook de eerste ideeën over verklaringen voor die spreiding zijn in hun kiem al in de relatie-matrix te vinden.

We willen echter met de presentatie van deze ideeën (hypothesen) wachten totdat we ze via de te lezen literatuur verder bijgeschaafd en verdiept hebben.

Eerst losjes kijken naar de literatuur is thans ons motto!

Noten bij Hoofdstuk II

(1): Ten eerste willen we hier de aanvang van het artikel van P.Buis
"Wanneer maak je die scriptie nou eens af?" (in: Onderzoek van
Onderwijs, dec. 1979, jaarg. 8 nr. 4)
citeren:

*"De laatste jaren mag de problematiek van de (doctoraal)scriptie
zich verheugen in de toenemende aandacht van onderzoekers van
het onderwijs. Deze aandacht is bepaald geen luxe. Alom wordt
namelijk geconstateerd dat de manier waarop scripties in de
praktijk tot stand komen, in hoge mate (mede) verantwoordelijk
moet worden geacht voor de zeer aanzienlijke studie vertraging
die veel studenten, juist in hun afstudeerfase, oplopen."*

Ten tweede kunnen we nog verwijzen naar het rapport van R.Heintjes
De doctoraalscriptie in de Subfaculteit Sociaal Culturele Wetenschappen.
Afd. Onderwijsresearch VU Amsterdam, 1978.

(2): Zo bestaan op het SGI b.v. slechts de volgende normen:

1. De herprogrammeringsvoorstellen. Hierin worden een serie normen
genoemd waaraan een scriptie zou moeten voldoen. Men is echter
helaas vergeten deze nogal vage en abstracte praat te concreti-
seren met behulp van een beschrijving in de studiegids voor het
onderdeel scriptie en/of een scriptie handleiding. We komen hier
dus weinig verder mee.
2. Er bestaat voor de scriptie een duidelijk tijdsnorm.
De student dient tenminste 700 uur met dit onderdeel bezig te
zijn.
3. Er bestaat eveneens een duidelijke norm voor de dikte van de
stapel papier die de student dient af te leveren.

(3).: Het hele probleem wordt nog ingewikkelder als men beseft dat de scriptie ondertussen wel beoordeeld wordt.

Dit gebeurt zelfs vrij precies: De beoordelaar kiest voor elke scriptie een cijfer tussen de 0 en 10.

Keuzen kunnen o.i. echter slechts genomen worden op grond van bepaalde voorkeuren. Met zo'n beoordeling spreekt men dus in feite een voorkeur uit.

Men kan echter onmogelijk een voorkeur uitspreken als men geen normen hanteert! De beoordelaar hanteert dus weldegelijk normen! Deze normen worden echter nooit vooraf expliciet gemaakt.

Hierdoor wordt een open discussie over die normen ten zeerste bemoeilijkt. Dit is o.i. een ondemocratische situatie waardoor men bovendien minder leert dan mogelijk zou zijn.

Hoofdstuk III De Literatuur

Par.1. Inleiding

In het voorgaande hoofdstuk (par.2.4.) hebben we onze voorlopige probleemstelling geformuleerd: Waar komt Vandalisme in Amsterdam voor en in welke mate? en: Waarom komt Vandalisme daar meer of minder voor?

Het is de bedoeling dat we in dit hoofdstuk, op grond van gelezen literatuur, een serie ideeën of hypothesen ontwikkelen over de bovenstaande vragen.

Helaas kwamen we er echter al snel achter dat er zeer weinig literatuur bestaat die direct op vandalisme betrekking heeft. Na deze ontdekking konden we twee dingen doen:

1. de weinige literatuur die specifiek op vandalisme betrekking had, lezen en meer niet;
2. het bredere terrein van de jeugd delinkwentie (en de geografische spreiding daarvan) betreden.

Aangezien we op één of andere wijze toch ideeën moesten ontwikkelen over mogelijke antwoorden op onze "vandalistische vraagstelling", viel de eerste mogelijkheid af. We waren echter wat huiverig voor het idee om op het terrein van de jeugd delinkwentie te gaan rondstruinen: Hoe zouden we in de korte tijd die ons ter beschikking stond ooit een zinvolle selectie kunnen maken uit de grote hoeveelheid literatuur over jeugd delinkwentie?

Ook voor dit probleem bleek echter de in par. 2.4. geschetste "stappen methode" hulp te kunnen bieden:

In onze relatie-matrix (zie bijlage 3) zijn een serie relaties geformuleerd. Het betreffen bijna allemaal vrij concrete vragen die dringend antwoord behoeven. Met deze vragen in het achterhoofd wilden we die grote hoeveelheid jeugd delinkwentie literatuur te lijf. Daartoe moeten de relatie vragen echter wel eerst verder geordend worden. Op het eind van stap 4 (par.2.4.) merkten we al op dat uit de relatie-matrix een paar "brandpunten" of "ingangen" naar voren komen. Zij vormen de basis voor de paragraaf-indeling van dit hoofdstuk., zoals bij de hierachter opgenoemen leeswijzer zal blijken.

Bij elke "ingang" hebben we literatuur gezocht. De selectie van de boeken -en de selectie in de boeken- maakten we wederom op grond van de geformuleerde relaties. Dit was geen eenvoudige opgave! De literatuur bleek onze vragen vaak slechts gedeeltelijk te overlappen. Het probleem daarbij was dat men soms grote delen van

een bepaald boek moest lezen die van geen enkel nut waren voor het beantwoorden van onze vragen. Terwijl soms ineens een boek onze vragen "kruiste" en dus wél van nut was.

Dit is ongetwijfeld een bekend probleem. De vragen uit de relatie-matrix konden dit probleem onmogelijk oplossen. Het voordeel van die vragen was echter wel dat we al lezende veel minder het slachtoffer waren van "met de schrijver meedenken", waarmee men de draad van het eigen betoog uit het oog verliest.

Onze concrete vragen figureerden steeds als selectie criterium op de achtergrond en ze steunden ons daarmee in de keuze van relevante literatuur en relevante passages uit die literatuur.

We hebben vervolgens geprobeerd van het geheel een aansluitend en "lopend" verhaal te maken. Een verhaal dat van "ingang" tot "ingang" hobbelt en tenslotte resulterend in enige ideeën ten aanzien van de vragen waarmee we dit hoofdstuk begonnen.

De lezer moet de literatuur dan ook zien als een vrij losjes gebruikt middel om enige ideeën te ontwikkelen.

Overigens zal men in dit hoofdstuk vrij weinig zeer recente literatuur tegenkomen. Het bleek ons n.l. dat die recente literatuur over het algemeen weinig nieuwe inzichten kon verschaffen in vergelijking tot de meer "klassieke" werken.

In de nu volgende "leeswijzer" van dit hoofdstuk geven we aan wat voor soort literatuur achtereenvolgens behandeld wordt en op welk "brandpunt" deze literatuur betrekking heeft.

In 3.2. bespreken we enkele centrale ideeën uit de sociale ecologie, het gaat hierbij vooral om de relatie tussen omgeving en menselijk gedrag (brandpunt F).

Vervolgens worden in 3.3. enkele ecologische studies over jeugd delinquentie behandeld (deel van brandpunt B). De belangrijkste ideeën uit de ecologie zijn in deze studies duidelijk terug te vinden.

Tevens zal er ruim aandacht geschonken worden aan de methodologische problemen die aan bedoelde ecologische studies verbonden zijn (brandpunt A en B).

Naast het ecologische perspectief besteden we in 3.4. ruim aandacht aan theorieën van sociaal-psychologische afkomst. Het gaat hierbij vooral om de motivaties achter het vandalisme (brandpunt C).

In 3.5. komen de theorieën der "environmentalisten" aan de orde. Zij gaan er van uit dat bepaalde plekken zich uitstekend lenen voor delinkwentie en vandalisme en dat deze verschijnselen zich daar zullen manifesteren (brandpunt E).

Tenslotte besteden we in 3.6. aandacht aan de vraag of jeugd-voorzieningen vandalisme zullen doen afnemen of juist het tegengestelde effect zullen veroorzaken (deel van brandpunt B).

3.2. Sociale ecologie.

3.2.1. Inleiding

De term ecologie is afgeleid van het Griekse Oikos, hetgeen huis of plaats om in te wonen -met inbegrip van de bewoners en hun activiteiten- betekent. In de biologie wordt met ecologie de studie van interacties tussen levende organismen (de mens uitgezonderd) enerzijds en de niet levende en levende buitenwereld anderzijds aangeduid.

Zoals in 3.2.2. zal blijken is de sociale ecologie ontwikkeld als analogie van de "biologische ecologie". In de volgende omschrijving van sociale ecologie is de relatie nog altijd -zij het vaag- aanwezig:

"De sociale ecologie is de studie van sociale verschijnselen met het doel te komen tot een dieper inzicht in de ruimtelijke orde van die verschijnselen" (Gastelaars '72 pag.1).

Beoefenaren van de sociale ecologie zullen er dus vanuit gaan dat die bestudering van de ruimtelijke orde van sociale verschijnselen zin heeft; dat daarmee de kennis over sociale verschijnselen verrijkt wordt.

Waarom die bestudering zin zou hebben is bijvoorbeeld bij Nelissen ('70) te beluisteren:

"Indien de samenleving beschouwd wordt als een grootheid die niet los te denken is van de haar omringende omgeving, dan is de studie over de wijze waarop deze omgeving invloed uitoefent op, of invloed ondergaat van de samenleving, een vraagstuk, waar de sociologie niet aan voorbij kan gaan"

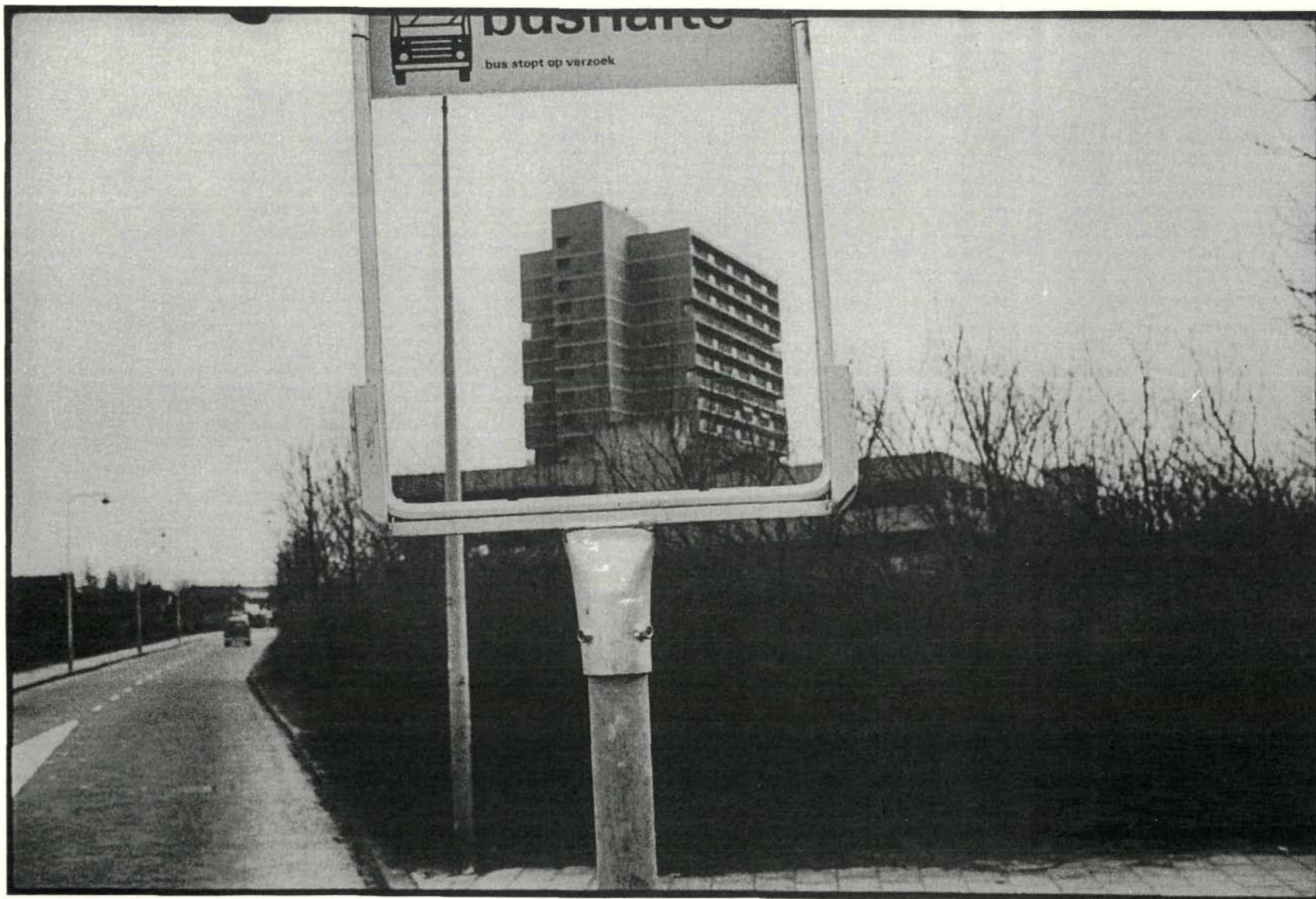
Uit de aanname dat er een wisselwerking bestaat tussen de samenleving en haar omgeving zijn de twee postulaten van de sociale ecologie, die ook in het bovenstaande citaat vervat zijn, af te leiden:

1. De samenlevingsverschijnselen beïnvloeden de omgeving of anders geformuleerd: samenlevingsverschijnselen hebben een bepaalde ruimtelijke neerslag.
2. De omgeving beïnvloedt samenlevingsverschijnselen.

Men zou deze postulaten als volgt in termen van ons onderzoek kunnen vertalen:

1. De ruimtelijke neerslag van het verschijnsel vandalisme zijn de vernielde objecten.
2. De omgeving beïnvloedt de vandaal.

Voor de duidelijkheid zij er hier nog op gewezen dat met het begrip omgeving het concrete ruimtelijke milieu waarbinnen de relevante samenlevingsverschijnselen plaatsvinden, bedoeld wordt. Aan dit begrip omgeving wordt een fysieke en een sociale component onderscheiden: de fysiek morfologische omgeving omvat het geheel van specifieke fysieke milieukenmerken (b.v. grondsoort, bebouwingsdichtheid etc.) en met sociaal morfologische omgeving wordt het

„De omgeving beïnvloedt de vandaal?”

specifieke geheel van mensen, gezinnen, bedrijven en instituties aangeduid. De twee postulaten zijn duidelijk te herkennen in de ideeën van de grondleggers van de sociale ecologie die in 3.2.2. behandeld worden.

In 3.2.3. tenslotte wordt een mede op deze ideeën gebaseerde onderzoekstechniek besproken, de social area analysis, die in het kader van onze scriptie bijzondere aandacht vereist.

3.2.2. De Chicago-school

In het begin van deze eeuw werd door een aantal sociale wetenschappers in Chicago -vandaar de titel Chicago-school- de basis gelegd van de human ecology of te wel de sociale ecologie. De analogie met de toen reeds, binnen de biologie, bestaande ecologie is groot. Dat blijkt niet alleen uit het gebruik van begrippen als dominantie en successie, maar ook uit het uitgangspunt wat deze sociologen bij hun studies hanteerden.

Het ging hen namelijk om het verband tussen de menselijke strijd om het bestaan en de ruimte als standplaats (zie Heijne '77).

Belangrijkste exponent van deze school was de ex-journalist Park.

Zijn denkbeelden werden in sterke mate beïnvloed door de toenmalige situatie in Chicago. In deze stad nam, ten gevolge van de toevloed van Europese immigranten en negers uit het diepe zuiden en de zeer snelle groei van de industrieële sector de concurrentieslag om de beste locaties dramatische vormen aan.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat Park een verband veronderstelde tussen sociaal-economische positie en locatie. Hij stelde dat de financieel meest draagkrachtige bedrijven en groepen mensen de beste locaties in de stad konden bemachtigen. Als gevolg hiervan zou men een zeker patroon in het stedelijk grondgebruik kunnen aantreffen.

Voortbouwende op dit idee kwam Burgess tot één van de meest klassieke studies van de Chicago-school: het model van de ruimtelijke structuur van Chicago. (Burgess in Park '25).

De kern van dit model is dat volgens Burgess op een bepaald moment in de tijd de vormen van grondgebruik binnen een stad zijn geordend in zones, die qua ouderdom en situering (afstand tot het stadscentrum) van elkaar verschillen.

Burgess werk is in terminologie van de postulaten van de sociale ecologie

een studie naar de ruimtelijke neerslag van samenlevingsverschijnselen. Aangezien de in par.3.3.2. te behandelen werken van Shaw en McKay deels gebaseerd zijn op de studie van Burgess is het nuttig om aan te geven welke zones precies onderscheiden werden. De zones vormen a.h.w. concentrische ringen uitgaande van het centrum; in het kort kunnen ze als volgt omschreven worden:

1. Het centrum, waar zich de belangrijkste commerciële, industriële en culturele activiteiten afspelen.
2. Zone of transition. Enerzijds vindt men hier industrie, anderzijds de slechte oude woonbuurten. Oorspronkelijk (voordat de snelle groei een aanvang nam) woonden in dit gebied de meeste stadbewoners. De nieuwe industrie vestigde zich echter in dit gebied en de mensen die zich dat konden veroorloven gingen ergens wonen waar het leefklimaat beter was. De huren in het gebied gingen omlaag en het werd de logische keus van de nieuwe, eerste generatie immigranten.
3. Zone van de arbeiderswoningen. Hier wonen vooral de tweede generatie immigranten.
4. De zone waar de mensen met een hoger sociaal niveau wonen. Er zijn meer eensgezinswoningen.
5. De zone waar de forensen wonen. Het is een grensgebied van de stad, men treft hier de suburbs met een "slaapstad" karakter aan.

Het model van Burgess heeft een ideaaltypisch karakter, d.w.z. dat een stad in werkelijkheid nimmer precies de beschreven geleiding zal vertonen.

Burgess zelf gaf al aan dat bepaalde topografische kenmerken een "verstorende" invloed konden hebben. De belangrijkste kritiekpunten hebben dan ook niet betrekking op het niet (geheel) in overeenstemming zijn met de werkelijkheid, maar op de ideeën en aannames die aan het model ten grondslag liggen.

Zo ging Hoyt er van uit dat industrieën en bedrijven in de dienstensector niet zo zeer een locatie in het centrum nastreven, zoals Burgess dacht, maar eerder afhankelijk zijn van een goede aansluiting op het transportnetwerk. Volgens Hoyt ('39) ontwikkelden zich langgestrekte, vaak wel van het centrum uitgaande nijverheidszones. De groei van woonwijken verliep hier parallel aan en in zijn ogen waren er dan ook i.p.v. concentrische ringen, langgestrekte sectoren met een zelfde type van grondgebruik te onderscheiden.

De twee andere punten van kritiek die we hier nog noemen zijn eveneens op het model van Hoyt van toepassing.

In de eerste plaats is de aanname van een uit één punt (meestal het centrum)

groeierende stad niet erg realistisch. Vooral in grote steden zijn er meerdere brandpunten aan te wijzen waaromheen zich de uitbreiding van stedelijke activiteiten heeft ontwikkeld.

In de tweede plaats wordt er van uit gegaan dat iemands sociale status (en zijn daarmee samenhangende inkomen) grotendeels bepalend is voor zijn woonplaats keuze. Anders gezegd met de dimensie sociale status wordt de bevolkings-spreiding verklaard. Ook dit is een erg eenvoudige voorstelling van de werkelijkheid. Zoals bij de bespreking van de "social area analysis" zal blijken, is men later meer dimensies gaan hanteren om de interne geleding van de stad te beschrijven.

Bij de beschrijving van de interne structuur van de stad speelde naast het zone model het begrip "natural area" een belangrijke rol. Oorspronkelijk werd het door Park omschreven als een gebied waarvan het karakter bepaald wordt door een bevolkingsgroep die zich in dat gebied geconcentreerd heeft. (Park '16). (1).

De bevolking van een natural area kan niet zonder meer als homogeen aangemerkt worden, omdat mensen niet bijeen wonen omdat ze gelijk zijn, maar omdat ze nuttig voor elkaar zijn (2). Voor Park is de "natural area" wél een min of meer culturele eenheid, waar eigen waarden en normen heersen.

Op bovenstaande propositie voortbouwend meent hij dat:

"As individuals rise or sink in the struggle for status in the community they invariably move from one region to another; go up to the Gold Coast, or down to the slum, or perhaps occupy a tolerable position some where between the two. In any case, they learn to accomodate themselves more or less completely to the conditions and the code of the area into which they move". (Park '29)

In dit citaat klinkt het tweede postulaat van de sociale ecologie door. De relatie tussen omgeving en gedrag wordt in het volgende citaat nog sterker gelegd:

"The more knowledge we have of the milieu in which the individual lives, or has lived, the more intelligible his behavior becomes. This is true, because while temperament is inherited character and habit are formed under the influence of the environment". (Park '29)

Veel ecologische studies -ook de werken die in 3.3.2. worden besproken- zijn uiteindelijk gebaseerd op Parks denkbeelden.(3).

(). zie noten einde van deze paragraaf, pagina 32.

Het idee, dat de natural area als het ware een maatschappijtje in het klein met een eigen specifieke gedragscode is, benadert waarschijnlijk het meest de werkelijkheid, wanneer mensen in extreme (extreem slechte) omstandigheden verkeren -zoals bijvoorbeeld in de slums van Chicago het geval was .

Hiermee zijn we dan aangeland bij de belangrijkste kritiek op Parks denkbeelden en ook latere ecologische studies: Zij overdreven de invloed die de omgeving op het in een bepaald gebied voorkomende gedragspatroon heeft. Ondanks het gevaar van overdrijving gaan ook wij uit van de veronderstelling dat de omgeving een zekere invloed op gedrag heeft. Gezien dit standpunt is het nodig iets dieper in te gaan op een methode waarmee omgevingen gekarakteriseerd kunnen worden.

3.2.3. social area analysis.

Wanneer men een ecologische bril op de neus heeft zal de vraag gesteld worden hoe verschillende omgevingen -ruimtelijke contexten- het best getypeerd kunnen worden, en welke variabelen men daarbij kan gebruiken.

Voor dit doel hanteert men vaak de social area analysis,

die in 1949 door Shevky samen met enkele anderen werd geïntroduceerd.

(zie Shevky en Williams '49). Zij vonden de bestaande studies, die voortbouwden op de werken van Park en Burgess waarin de sociale status als belangrijkste geledingskenmerk van stedelijke gebieden werd beschouwd, te beperkt voor de beschrijving van de ruimtelijke structuur van Los Angeles. Shevky c.s. voorspelde dat binnen de moderne stedelijke woongebieden van Noord Amerika meestalsprake zal zijn van een ruimtelijke geleding op basis van drie dimensies: sociale status, verstedelijkingsgraad en ras. De eerste en derde dimensie spreken voor zich; de tweede behoeft enige verduidelijking. Deze differentiërende factor is "afgeleid" van de veranderende structuur van het productieproces. Ten gevolge van deze veranderende structuur worden meer vrouwen in het arbeidsproces opgenomen en verandert de opbouw en functie van het gezin. De verstedelijkingsgraad werd middels de variabelen vruchtbaarheid, % werkende vrouwen en % eensgezinswoningen geïndiceerd.

Naar aanleiding van deze factoranalyse uitgevoerd op volkstellingsmateriaal van de steden Los Angeles en San Fransisco kwam Bell ('52) tot de conclusie

dat deze drie dimensies inderdaad de ruimtelijke structuur van deze steden grotendeels bepaalden.

In het kader van ons onderzoek is het van meer belang dat de social area analysis ook voor de typering van subgebieden van steden aangewend kan worden. Shevky en Bell stellen dat een social area een gebied is, wat samengesteld wordt uit statistische gebiedseenheden die gelijksoortig zijn wat betreft hun sociale kenmerken (voorgesteld door de scores op de drie dimensies).

Voorts menen ze dat dit social area concept verwant is aan begrippen als natural area en subcultuur, zoals ook blijkt uit het volgend citaat:

"We do claim however, that the social area generally contains persons having the same level of living, the same way of life, and the same ethnic background; and we hypothesized that persons living in a particular type of social area would systematically differ with respect to characteristic attitudes and behaviors from persons living in another type of social area".

(Shevky en Bell '54 pag. 20) (4).

Hoewel wij niet precies dezelfde dimensies en variabelen zullen gebruiken als Shevky c.s., volgen we in essentie de door hun voorgestelde werkwijze, zodat we Amsterdamse buurten kunnen afgrenzen en typeren.

Een typering geschiedt natuurlijk niet voor de lol; hamvraag is in welke type buurt het te bestuderen verschijnsel -in ons geval vandalisme- het meest voorkomt.

Maar zelfs als een afgrenzing en typering bereikt wordt, die leidt tot een onderverdeling in een aantal gebieden, die blijkens hun scores op variabelen als bijvoorbeeld status en ras homogeen zijn, kan men zich afvragen of daarmee werkelijk een aantal afgegrensde sociale systeempjes gevangen zijn. (Dit sluit aan bij de eerdere kritiek op Park). Het is dus in feit de vraag of "natural areas" of "social areas" eigenlijk wel bestaan. In hoofdstuk 4 komen we hierop terug.

Tenslotte is het om begripsverwarring te voorkomen zinnig om stil te staan bij de verschillende begrippen die gebruikt worden om stedelijke subgebieden aan te duiden. Tot nu toe zijn dat natural area, social area en buurt geweest. In het vervolg zullen wij, tenzij er schrijvers aan het woord zijn die zich van een ander woordgebruik bedienen, de term buurt gebruiken. Wij duiden daarmee een geografische eenheid, met een aantal sociaal en fysiek morfologische kenmerken aan. Deze kenmerken zullen in een later stadium duidelijk omschreven worden.

De buurt is de ruimtelijke context waarbinnen het te onderzoeken verschijnsel plaats vindt; de kenmerken van de buurt zijn de context variabelen.

Noten bij paragraaf 3.2.

- (1): Natural areas "danken" hun bestaan volgens Park direct aan de factor dominante en indirect aan competitie. Een uitvoerige beschouwing hierover is te vinden in H12 (Human ecology) van Human Communities.

R. König 1968 geeft in zijn boek The community een overzicht van de verschillende wijzen waarop het begrip Natural area omschreven werd.

In de eerste plaats gebruikte Park de begrippen buurt en natural area door elkaar heen. In de ogen van König een grote zonde omdat hij buurt definieert als een complex van sociale relaties en een natural area te groot is om het bestaan van dergelijke relaties toe te laten.

Naast de door ons reeds aangehaalde omschrijving noemt König tenslotte dat het begrip ook gebruikt werd om gebieden met een bepaalde dominante functie (zoals zaken centra, business districten, kranten districten etc.) mee aan te duiden.

- (2): Het is niet duidelijk wat Park hier precies met homogeniteit bedoelt. Wellicht heeft de term met name betrekking op de raciale samenstelling en sociale status van de bevolking.

- (3): Enkele klassieke voorbeelden van dit type studies: The Ghetto van L.Wirth, The gold coast and the slum van H.Zorbaugh, The 'Hobo van N.Anderson en ook Delinquency areas van C.Shaw.

- (4): Ook Gastelaars en Beek(1972) zijn van mening dat delen van de stad door mensen met een bepaalde levensstijl worden gedomineerd. Zij baseren zich daarbij op een onderzoek van Berry en Horton waaruit bleek dat mensen met een bepaalde levensstijl dikwijls specifieke wensen hebben betreffende o.a. de aard van hun woning en het karakter van de woonomgeving. Dergelijke standplaats kwaliteiten hebben een bepaald spreidingspatroon hetgeen weer de spreiding der verschillende bevolkingsgroepen voor een deel zal bepalen.

3.3. Ecologie van de jeugddelinkwentie.

3.3.1. Inleiding

In deze paragraaf zal allereerst in 3.3.2. een beknopte samenvatting gegeven worden van een paar belangrijke studies waarin getracht wordt de ruimtelijke spreiding van jeugddelinkwentie te verklaren.

Over het algemeen is het uiteindelijke doel van die studies een dieper inzicht te verkrijgen in de oorzaken van die verschijnselen.

Gezien het onderwerp van onze scriptie waren we eigenlijk met name geïnteresseerd in studies waarin de ruimtelijke spreiding van het verschijnsel vandalisme aan de orde wordt gesteld. We zijn echter weinig van dergelijke onderzoeken tegengekomen (in feite slechts twee aanzetten tot dergelijke studies), zodat de aandacht wel uit moet gaan naar ecologische studies over jeugddelinkwentie. Er zijn twee redenen die deze onderzoeken binnen het kader van onze scriptie de moeite van het beschouwen waard maken.

In de eerste plaats moet de kritische beschouwing van de opzet en methoden van deze studies ons een inzicht geven in hoe vaak voorkomende zwakten van dit type studies zo goed mogelijk omzeild kunnen worden in een ecologische studie over vandalisme. Hier wordt in 3.3.3., 3.3.4. en 3.3.5. aandacht aan besteed.

In de tweede plaats kunnen de resultaten van ecologische studies over jeugddelinkwentie en de naar aanleiding daarvan losgebarste discussies, van nut zijn voor het vormen van veronderstellingen over de ruimtelijke spreiding van het verschijnsel vandalisme. Dit zal in 3.3.6 aan de orde komen.

overigens wordt in veel ecologische studies vandalisme "meegenomen" als een onderdeel van jeugddelinkwentie. Dit laatste wordt dan omschreven als overtredingen tegen de wet door jongeren en onder vandalisme wordt het opzettelijk vernielen van openbaar en privé bezit door jongeren verstaan. Dit vernielen is eveneens tegen de wet en derhalve is het niet onbegrijpelijk dat vandalisme als een deelverzameling van jeugddelinkwentie behandeld wordt. Men gaat er daarbij (vaak stilzwijgend) vanuit dat de ruimtelijke spreidingspatronen voor vandalisme en andere overtredingen die onder jeugddelinkwentie gerangschikt worden ongeveer gelijk zijn.

Er wordt tegenwoordig op gewezen dat dit niet het geval is en dat ook de verklaringen voor verschillende typen overtredingen verschillen. Derhalve roept men steeds vaker om misdaadspecifiek onderzoek.

Met het onderzoeken van uitsluitend het verschijnsel vandalisme en de geografische spreiding daarvan staan wij zo'n misdaadspecifiek onderzoek voor, niet tegenstaande het feit dat hieronder onderzoeken aan de orde gesteld worden die men niet als zodanig kan aanmerken.

3.3.2. Bespreking van enkele klassieke studies

De drie meest klassieke werken op het gebied van de ecologie van de jeugddelinkwentie zijn zonder twijfel geschreven door Shaw al dan niet in samenwerking met McKay. In dit zeer beknopte overzicht zal hoofdzakelijk aandacht geschonken worden aan Shaws eerste grote publicatie "Delinquency areas", die in '29 het levenslicht aanschouwde. In samenwerking met McKay verschenen in '31 "Social factors in juvenile delinquency" en in '42 het door Burgess als een "Magnum Opus in criminology" omschreven "Juvenile delinquency and urban areas"; beiden vervolgstudies op "Delinquency areas".

Voor we de meest interessante aspecten van dit laatstgenoemde werk op een rijtje zetten is het nuttig de uitgangspunten van Shaw na te gaan.

Voor Shaw vormde de ontdekking van Allison en Mayhew in [†] 1850 dat bepaalde gebieden van Londen een meer dan gemiddeld aantal wetsovertreders "voortbrachten" het vertrekpunt van zijn onderzoeken (zie b.v. Shaw en McKay '42 blz.9).

In tegenstelling tot deze Engelse auteurs steunde Shaw op redelijk accurate data, verfijnde methoden om deze data te behandelen en "last but not least" de theorie van de human ecology zoals die ontwikkeld was door Park.

De invloed van de Chicago school denkbeelden blijkt al sterk uit de introductie van het begrip "delinquency area". Voor Shaw was dit een "natural area" van de stad, herkenbaar aan het veel voorkomende anti-sociale gedrag.

Volgens Shaw kon het gedrag binnen een bepaald gebied opgevat worden als een functie van een aantal variabelen zoals landgebruik, bevolkingsdichtheid, leeftijdsopbouw, nationaliteit en sociale klasse. Door middel van factoranalyse kon men nagaan of er een relatie bestond tussen dergelijke variabelen en jeugddelinkwentie. Daarnaast vond hij het nog belangrijker gebruikt te maken van "situationele analyses"

om het begrip van gedrag compleet te maken. Situationele analyse kan omschreven worden als het d.m.v. uitvoerige vraaggesprekken (leidend tot uitvoerige levensgeschiedenissen) in beschouwing nemen van de innerlijke wereld van het individu. Zonder deze verfijning zou het zo goed als onmogelijk geweest zijn te verklaren waarom niet elk kind in een delinquency area delinkwent was.

In "delinquency areas" zijn cijfers over de met de rechter in aanraking gekomen jeugddelinkwenten in Chicago de belangrijkste data. Die gegevens hebben betrekking op perioden (kleiner dan 7 jaar) in het eerste kwart van de 20e eeuw.

Om verschillende stedelijke gebieden met elkaar te kunnen vergelijken in de mate waarin jeugddelinkwentie voortkomt moet rekening gehouden worden met de verschillen in bevolkingsgrootte en dichtheid en leeftijdsopbouw tussen die gebieden. Shaw gebruikte hier de "delinquency rate" voor. Dit is de ratio van het aantal wetsovertreders en een totale leeftijds en sex groep. Deze index is berekend voor gebiedjes van één vierkante mijl.

De gebieden met een hoge delinkwentie index hadden met elkaar gemeen dat ze in staat van fysieke aftakeling verkeerden. Deze aftakeling vormt het uitgangspunt van Shaws interpretatie van de gegevens zonder dat hij daarbij in een soort fysisch determinisme vervalt, zoals blijkt uit het volgend citaat:

" It should be clearly understood that this study is not an attempt to show that delinquency is caused by the simple external fact of location. We are pointing out here that delinquency tends to occur in a characteristic type of area. More intensive analysis of these areas is necessary before the factors that characterise delinquency-producing situations can be indicated".
(Shaw '29).

De conclusies van de studie kunnen als volgt worden samengevat:

1. Er zijn duidelijke verschillen in de delinkwentie indices van verschillende gebieden die niet verklaard kunnen worden in termen van bevolkingsgrootte en dichtheid.

Ook kunnen de verschillen in indices -die uiteindelijk allemaal gebaseerd zijn op de arrestaties door de politie- volgens Shaw niet het gevolg zijn van verschillen in de activiteit van de politie ; aangezien de politiesterkte per gebied slechts weinig uit één loopt.

2. Delinkwentie indices variëren met afstand tot het stadscentrum; hoe hoger de index des te kleiner de afstand tot het centrum. Shaw stelt echter dat dit patroon niet voor elke stad hoeft te gelden en dat er ook in Chicago afwijkingen voorkomen.

3. Verschillen in indices weerspiegelen verschillen tussen de gebieden.

Hoge indices komen voor in gebieden die gekenmerkt worden door een afnemende

bevolking en fysieke aftakeling; in "the zone of transition" dus.

4. Gebieden met een hoge index hebben hoge indices gedurende een lange periode (1900-1927), ongeacht veranderingen in de raciale of culturele samenstelling van hun bevolking.
5. Op basis van de conclusies 2 en 3 stelt Shaw dat delinkwent gedrag nauw verbonden is met veranderingen in het sociale systeem van de buurt die veroorzaakt worden door het concentrische proces van stedelijke groei (zie Shaw '29 pag. 204).

Onder druk van de desintegratieve krachten die verbonden zijn aan dit proces -hier doelt Shaw met name op de invasie van industrie en handel binnen woongebieden- verdwijnt de sociale controle en dat opent de weg voor jeugddelinkwentie en misdaad.

Shaw wijst er nadrukkelijk op dat factoren als slechte behuizing, overbevolking en lage levensstanddaard op zich geen causale significantie hebben; waarschijnlijk zijn deze factoren representatief voor de binnen de "delinquency areas" heersende cultuur en levensstijl. Uitgaande van de 4e conclusie veronderstelt Shaw voorts dat wanneer eenmaal delinkwente gedragspatronen binnen een gebied zijn ontstaan, deze door sociale contacten overgedragen worden en uiteindelijk het gebied gaan domineren (zie Shaw '29 pag. 206).

Shaw's tweede grote publicatie, in samenwerking met McKay, gaat dieper in op de relaties tussen het sociale systeem van een buurt en jeugddelinkwentie. Zo zijn de schrijvers van mening dat wanneer, binnen een bepaald gebied een consistente set van waarden en normen afwezig is (hetzij een set van anti-sociale waarden en normen aanwezig is), het kind alleen via de school in aanraking komt met traditionele waarden en normen. Bovendien zal het kind de hechtste banden met zijn vriendjes (club) hebben; de activiteiten en normen van die groep kunnen sterk verschillen van die van de ouders van het kind en van "de maatschappij als geheel".

Uit de case study kwam bovendien naar voren dat een disharmonieuze situatie binnen het gezin voor het kind vaak een aanleiding vormde om binnen de vriendjesgroep stoom af te blazen

Tevens voorzag de groep in doelen en disciplines die het kind thuis miste. (zie Shaw en McKay '31).

Naast deze verdieping van de theorie over de oorzaken van jeugddelinkwentie worden in het boek data gepresenteerd over de geografische verdeling van jeugddelinkwentie van zes andere Amerikaanse steden. Ook in deze steden bestaat de tendens dat jeugddelinkwentie toeneemt naarmate de afstand tot het centrum kleiner is.

Het vergelijken van data over andere steden gedurende de periode 1930-1940 leidde in 1942 tot de publicatie van het "Magnum opus".

Hierin worden, naast het presenteren van nieuwe gegevens over andere steden zonder dat dit tot schokkende nieuwe gedachten leidt, de puntjes op de i gezet met betrekking tot het Chicago materiaal. Het meest interessant daarbij is de introductie van een aantal indices van de toestand van het sociale systeem in de buurt. Zoals hierboven reeds gezegd is, veronderstelde Shaw dat sociale problemen als slechte behuizing en lage levensstanddaard evenals jeugddelinkwentie symptomen zijn van een verstoring van dat sociale systeem. De variabelen die Shaw en McKay gebruiken lijken dit te demonstreren en vormen bovendien een goed hulpmiddel bij de beschrijving van de verschillende stadsgebieden.

Afname van bevolking, het % personen dat afhankelijk is van uitkeringen, het % gesloopte gebouwen, het aantal in het buitenland geboren en het voorkomen van kindersterfte, tbc en geestelijke gestoordheid correleren sterk met jeugddelinkwentie. Bevolkingsaanwas is kenmerkend voor gebieden met weinig jeugddelinkwentie; terwijl percentages van huiseigendom en gemiddelde huur variëren met de mate van jeugddelinkwentie. (Shaw en McKay '42).

In navolging van Shaw en McKay hebben in Amerika een groot aantal onderzoekers hun aandacht gericht op de ecologische benadering van delinkwentie en misdaad. In de meeste van deze studies werd niet getracht iets toe te voegen aan de door Shaw en MacKay ontwikkelde denkbeelden. Een uitzondering hierop vormde het onderzoek van Bernard Lander ('54) naar de jeugddelinkwentie in Baltimore. Lander probeert meer inzicht te verschaffen in de relatie tussen het verstoorte sociale systeem van de buurt (anomie in zijn terminologie) en jeugddelinkwentie.

Het onderzoek is gebaseerd op 8464 gevallen van jeugddelinkwentie in Baltimore gedurende de periode 1939-1942. Startpunt was de analyse van de geografische spreiding van delinkwentie indices en het verband tussen deze spreiding en de verdeling van een zestal variabelen (opleiding, huur, overbevolking, % slechte huizen, % eigen woningen, % niet blanken, % in het buitenland geboren).

De analyse van de data, middels factor analyse en regressie analyse, leverden in de eerste plaats een aantal resultaten op die strijdig waren met sommige denkbeelden van Shaw en McKay.

Zo waren in de "zone of transition" van Baltimore niet alleen gebieden te vinden met veel jeugddelinkwentie, maar ook gebieden met weinig jeugddelinkwentie.

Uit de regressie analyse bleek bovendien dat de meerderheid van de bevolkingstellingsgebieden binnen de "zone of transition" gekenmerkt worden door voorspelde delinkwentie indices die hoger zijn dan de werkelijke indices. Er is dus volgens Lander geen reden te veronderstellen dat de delinkwentie index een functie is van de invasie door industrie of handel. (Overigens zwakt Lander dit gelijk af door te stellen dat die invasie best invloed kan hebben, maar dat het zijns inziens binnen Shaw en McKays werk te centraal staat).

Minder belangrijk is de constatering dat de beschouwing van de verdeling van delinkwentie indices aantoont dat de "hypothese van de zonale verdeling het werkelijke patroon van delinkwentie te veel vereenvoudigt".

Het is namelijk vooral Burgess theorie die hier impliciet bekritiseerd wordt en niet zo zeer de ideeën van Shaw en McKay.

De meest interessante (en omstreden) bevindingen van Lander hebben betrekking op de rol van het concept anomie in de verklaring van jeugddelinkwentie. Zijn basishypothese luidt; dat wanneer de groepsnormen niet langer bindend zijn in een bepaald gebied of voor een subgroep van de bevolking (m.a.w. als er sprake is van anomie) de kans op deviant gedrag en dus jeugddelinkwentie groot is.

Volgens Lander zou de uitgevoerde factoranalyse (en partiële correlatie) een sterke indicatie vormen dat deze hypothese juist is m.a.w. dat de "delinquency rate" primair gerelateerd is aan de anomie van een gebied en niet zozeer aan de sociaal-economische situatie in dat gebied. (dat laatste bleek een factor van zijdelings belang). Hij voegt daar aan toe dat het een vergissing zou zijn te denken dat in een "delinquency area" geen waarden en normen heersen. Zo zijn de waarden en normen van een jeugdbende of "gang" sterk regulerend. Die waarden en normen zijn echter niet gelijk aan die van de "grotere maatschappij". (zie Lander '54).

We halen hier Landers werk onbekritiseerd. Het is beter om er in 3.3.6. op terug te komen.

We willen nu eerst gaan kijken naar enige methodische problemen die aan ecologisch onderzoek kleven.

3.3.3. De officiële misdaadstatistiek.

Een belangrijk gemeenschappelijk kenmerk van de studies van Shaw, McKay en Lander en van ecologische studies in het algemeen is dat er gebruik gemaakt wordt van officiële misdaadstatistiek, die gebaseerd zijn op door politie en justitie bijgehouden gegevens (zie b.v. Baldwin '75).

Er zijn een viertal bezwaren verbonden aan het hanteren van deze data.

1. In de eerste plaats wordt de onderzoeker afhankelijk van de door de cijferproducerende instantie gehanteerde omschrijving van het begrip jeugddelinquentie. Zo werd door Shaw en McKay in aansluiting op de door de diverse instanties geleverde cijfers, jeugddelinquentie gedefinieerd als het officieel bekend zijn van het overtreden van een wetsvoorschrift door iemand jonger dan 17. Robison ('36) was van mening dat deze definitie zorgde dat jeugddelinquentie als een fenomeen beschouwd werd dat zich vooral onder lage status jongeren voordeed en wel omdat middle class jongeren andersoortig deviant gedrag vertonen dan lower class jongeren. Het gedrag van middle class jongeren druist wel in tegen de gangbare waarden en normen maar niet tegen de wet. Een voorbeeld daarvan zou het stelen van geld uit moeders beurs kunnen zijn, aangenomen dat dit in middle class gezinnen meer voorkomt dan in lower class gezinnen. Het essentiële van deze kritiek is volgens ons de waarschuwing dat de onderzoeker goed in de gaten moet houden dat wanneer met de officiële statistiek gewerkt wordt het te onderzoeken verschijnsel reeds afgegrensd is en bepaalde andere verschijnselen -die zeer interessant kunnen zijn- wegvallen.

2. Ten tweede merken we op -en hiermee komen we terug op een reeds in de inleiding aangestipte kwestie- dat jeugddelinquentie een verzamelbegrip is, en dat er te weinig aandacht aan de afzonderlijke typen overtredingen die onder jeugddelinquentie vallen, wordt geschonken. Dit is overigens niet alleen de schuld van de cijferproducerende instanties maar ook van eigenwijze onderzoekers die data over afzonderlijke typen overtredingen toch weer samenvoegen.

Het apart beschouwen van de verschillende overtredingen heeft tot nieuwe kritische kanttekeningen geleid t.a.v. de mening dat jeugddelinquentie een lower class verschijnsel zou zijn. Zo zou uit de cijfers die Chilton in zijn artikel Middle class delinquency and specific offense analysis (in Vaz 1967) geeft, voorzichtig afgeleid kunnen worden dat overtredingen die gericht zijn op direct materieel gewin weliswaar in meerdere mate begaan worden door lower class jeugd, maar dat bepaalde typen overtreding-

gen zoals autodiefstal, drankmisbruik en vandalisme ook door middle class jongeren begaan worden. Voor het onderzoek naar autodiefstal verwijzen we ook naar Wattenberg (in Vaz 1967).

Ook bij een onderzoek naar vandalisme moet men zich afvragen in hoeverre er (ook in de officiële statistieken) sprake is van een verzamelbegrip. In politie statistieken wordt het begrip "vernieling" gebruikt en vindt men niets terug over de aard van de vernieling.

Aangezien het niet uitgesloten is dat bijvoorbeeld het leegroven van telefooncellen door andere groepen beoefend wordt dan het onklaar maken van lantaarnpalen (in 3.4.3. zal hier dieper op in gegaan worden) vormt het feit dat over de aard van de vernieling in de statistieken niets bekend voor ons een belangrijk bezwaar tegen het gebruik maken van die cijfers.

3. Een derde nadeel van het werken met de officiële statistieken is dat niet bekend is welk percentage van de in werkelijkheid voorkomende delinkwentie niet gerapporteerd wordt. Dit heeft dus ten gevolg dat er vaak conclusies getrokken worden op basis van een steekproef (de gepakten) waarvan de relatie met het universum (het totale aantal overtredders) onbekend is. Een gevaarlijke zaak dus. (zie David M. Smith '74).

Om dit probleem te omzeilen zou men zogenaamde "black number" studies, waarbij men via interviews een beeld probeert te krijgen van de ongerapporteerde overtreddingen of ook slachtoffersstudies, waarbij getracht wordt het aantal slachtoffers van bepaalde overtreddingen te achterhalen, kunnen uitvoeren (zie ook v.d. Kooi '75 en Conseil de l'Europe '74).

Het probleem dat een hoog percentage van de begane overtreddingen onbekend blijft doet zich ook bij vandalisme voor.

Uit een onderzoek van Andy Sturman in Manchester (zie het artikel van Tony Marshal in New Society van 17-6-'76) bleek dat van de 940 gevallen van moedwillige vernielingen in een periode van zes maanden slechts één vijftiende (6.6%) ter kennis kwam van de politie (n.b.: de vernielingen kwamen ter kennis van de politie!) in meer dan de helft van die gevallen bleek het hier echter te gaan om kleine schades (schade minder dan 20£). Iets minder dan slechts de helft (3%) vond zijn weg naar de "criminele statistiek" (de grens hiervoor ligt in Groot Britanië n.l. bij 20£).

Het is duidelijk dat zich hier een nadeel van de officiële statistieken voor de aankomend vandalisme-onderzoeker aandient en het is dan ook niet vreemd dat er over vandalisme een soort van "Black number"

en "slachtoffer studies" uitgevoerd zijn. Zo werd in het eerder genoemde artikel van Marshal een onderzoek gememoreerd waarin men trachtte te achterhalen welk percentage van een groep scholieren wel eens wat vernield had -een black number studie dus-. Uit dit onderzoekje kwam overigens als conclusie naar voren dat vandalisme een wijdverbreid tijdverdrijf is, waarvoor slechts zeer weinigen ooit opgepakt worden. Daarnaast zou men onderzoeken van v.d.Kooi en Mawby waarin geprobeerd wordt te achterhalen in welke mate bepaalde objecten (v.d.Kooi o.a. lantaarnpalen, bushokjes en telefooncellen; Mawby alleen telefooncellen) vernield worden, met enige fantasie kunnen kwalificeren als "slachtoffer-onderzoeken".

Voor ecologisch onderzoek heeft deze benadering echter wel het bezwaar dat weliswaar een inzicht verkregen kan worden over de geografische spreiding van de vernielingen maar niet van de spreiding der vernielers. Op dit probleem wordt in 3.3.4. teruggekomen.

4. Tenslotte is er nog een nadeel van de officiële statistieken te noemen dat samenhangt met de hiervoor behandelde nadelen. Met name als men zich baseert op data over "gepakte overtredders" doet zich het probleem voor dat deze cijfers beïnvloed zijn door selectiecriteria van de "pakkers". F. Ivan Nye, James F. Short jr. en Vergil L.Olson, wijzen in hun artikel "Socioeconomic Status en Delinquent Behavior" (in Vaz 1967) met nadruk op het feit dat "officiële delinquentie" en "delinquent gedrag" twee verschillende dingen zijn. Met andere woorden: veel doen "het", maar lang niet iedereen wordt gepakt en/of veroordeeld. En wat daarbij eveneens belangrijk is: Er bestaat bij dat pakken en straffen een soort selectie mechanisme: "Lower class" jongeren zijn vaker de pineut dan "middle class" jongeren.

De laatste 10 jaar is er steeds meer aandacht gekomen voor de instanties (politie, rechtelijke macht) die de cijfers produceren. Vooral de selectiviteit in het politie optreden ten opzichte van jongeren in het algemeen en jeugddelinkwenten in het bijzonder heeft zich in een sterke belangstelling mogen verheugen. Een studie van Black en Reiss ('70) leverde drie interessante conclusies op:

- Er worden meer negers gearresteerd dan blanken
- De jongeren die buitengewoon veel of weinig respect tonen voor de politieambtenaar lopen het meeste kans gearresteerd te worden.
- De sanctie die plaatsvindt, weerspiegelt in sterke mate de manifeste voorkeuren van de "burger-klager".

M. Andriessen ('76) vat de conclusies van andere onderzoeken over de selectiviteit in het optreden van surveillantie agenten samen:

"Onderzoeken van Feest en Blankenburg (Duitsland), Piliavin en Briar en Piliavin en Werthman (U.S.A.) wijzen erop dat de selectiecriteria vooral uiterlijk en houding betreffen. Het gevolg daarvan is dat bepaalde bevolkingsgroepen (lagere sociale klassen, negers) een grotere kans lopen om aangehouden te worden" (blz.21).

Overigens komt uit het onderzoek wat Andriessen bij de Haagse en Amsterdamse kinderpolitie heeft gehouden niet naar voren dat de Amsterdamse surveillantie agenten een dergelijke selectiviteit aan de dag leggen. Dit is overigens slechts gebaseerd op de data omtrent de "klanten" van de kinderpolitie waaruit blijkt dat deze in gelijke mate uit lage en midden status milieus afkomstig zijn.

Het is duidelijk dat Shaw & McKay geen enkele aandacht hebben geschonken aan dit soort zaken: als de politie maar evenredig gespreid was, zat het wel goed. Dat laatste bevat de impliciete veronderstelling dat politiesterkte een relevante variabele is; of anders gesteld dat een sterke politiemacht (het opentrekken van een blik agenten in wat sappiger bewoordingen) een preventieve werking heeft.

Met het probleem van de preventie zijn we duidelijk op een zijpad beland, zij het een zeer interessant waar we met het oog op de te behandelen theorieën van Newman en Jeffery (3.5.) nog een klein stukje op willen wandelen.

Roep om meer politie gaat vaak hand in hand met het vurig verlangen het jeugdig tuig zwaarder te straffen, al dan niet op lichamelijke wijze.

Hoewel wij hier niet in een door een dolle ayatholla besmet gebied wonen, zou een deel der Nederlandse bevolking langs de lijn staan te juichen bij herinvoering van de lijfstraffen. Hoe reageerde de Telegraaf ook al weer toen "onze jantjes" de Dam schoon veeiden?

Tegenwoordig wordt er in wetenschappelijke kringen op zijn zachtstgezegd sterk getwijfeld of zwaarder straffen de misdaad doet afnemen. Wij zullen ons niet diep in deze discussie mengen en volstaan hier met een i.v.m. het vandalisme relevante opmerking van T.Duster (in Marshal '76), dat voor elke overtreding geldt dat als het aantal gepakte overtredders laag is, zwaarder straffen weinig effect zal hebben. Mawby(77) volgt een zelfde redenering en stelt dan *"The question of how many vandals are ever caught is therefore crucial"*. (pag.31).

De "pakkans" van vandalen was, zoals we hierboven gezien hebben, uiterst klein en als we volgens bovenstaande lijn redeneren zal zwaarder straffen dus niet "helpen" tegen vandalisme, tenzij de pakkans aanzienlijk verhoogd wordt.

Er zijn verschillende redenen om kritisch tegenover een dergelijke "oplossing" (verhoging van de pakkans, bijvoorbeeld door het opentrekken van een blik agenten, in combinatie met het zwaarder straffen van gepakten) te staan.

Voor ons is het belangrijkste dat het slechts een vorm van symptoombestrijding is.

Laat ons echter terug keren op het rechte pad van ons betoog.

Het ging ons er in de eerste plaats om aan te geven dat de officiële statistieken beïnvloed kunnen worden door selectiviteit in het politietoetreden en wel wederom ten nadele van de "lower class" jeugd.

In de tweede plaats is het van belang dat cijfers over delinquentie en vandalisme beïnvloed worden door de politiesterkte ter plaatse. Deze invloed van de politiesterkte, of precieser de mate van controle door politie, is overigens ook een factor die een onbekende invloed uitoefent op de mate waarin bepaalde objecten vernield worden.

Wanneer we de vier bovenstaande punten overzien, kunnen we over het gebruikmaken van officiële data stellen dat daarmee slechts "officiële jeugddelinquentie" gemeten wordt.

Als wij gebruik gaan maken van officiële statistieken over vernielers en vernielingen, krijgen we met de hierboven gesignaleerde problemen te maken. Het is o.i. derhalve zinnig gebruik te maken van data over vernielingen aan verschillende objecten. Het grootste voordeel daarvan is volgens ons dat vermeden wordt te werken met gegevens die een onbekende selecte steekproef vormen van het totaal aantal vernielingen of vernielers. Bovendien wordt het wellicht mogelijk -d.m.v. het beschouwen van vernielingen aan verschillende objecten- uitspraken te doen over verschillende typen van vandalisme.

Verschillende publieke diensten hebben gegevens over vernielingen aan "hun" objecten bijgehouden. Als hun wijze van dataverzameling betrouwbaar is -wij zullen hier later aandacht aan schenken- dan is hier sprake van een zeer belangrijke bron van informatie m.b.t. het verschijnsel vandalisme.

Voor dat we op een ander onderwerp overstappen willen we nog een voordeel van data over vernielde objecten noemen.

Naast het vergaren van (goede) data is in ecologische onderzoeken het vergelijkbaar maken van cijfers over delinkwentie (vandalisme) voor verschillende gebieden een probleem. Shaw en McKay (en ook Lander) gebruikten hier de zogenaamde "delinquency rate" voor: een ratio van het aantal wets-overtreders en een totale leeftijds-en sex groep.

Aangezien het hen gaat om de plaats waar de delinkwenten wonen is deze ratio een logische keuze. De zaken liggen echter niet altijd zo simpel! Als we te maken hebben met gegevens over de plaats waar bepaalde overtredingen plaatsvinden, wordt het moeilijker een zinnige maat te ontwikkelen waarmee gegevens over verschillende gebieden met elkaar vergelijkbaar worden. Zo is het volgens Smith('74) goed mogelijk, misdaden tegen de persoon te relateren aan de bevolkingsgrootte van een gebied, maar voor vermogensdelicten zou in feite het relateren aan het totaal van bezittingen in een gebied zinvoller zijn. Het is duidelijk dat een gegeven als het laatstgenoemde niet eenvoudig te verkrijgen zal zijn.

Om gegevens betreffende vernielingen voor verschillende gebieden met elkaar vergelijkbaar te maken is het zinvol om deze gegevens te relateren aan een totaal van objecten wat per gebied te vernielen valt (het "te vernielen potentieel" in dat gebied). Zo relateert v.d. Kooi ('75) cijfers over vernielde telefooncellen enabri's aan het totale aantal van die objecten. Ook in dit opzicht zijn dit soort gegevens dus goed bruikbaar. Ook zal uit ons verdere onderzoek blijken dat wij om praktische redenslotte een andere "maat" hebben gekozen:

We hebben n.l. onze gegevens over vernielingen gerelateerd aan het oppervlak van een bepaald gebied. Maar meerdaarover in 4.2.3.

3.3.4. Pleegplaats -woonplaats

Een tweede punt wat bij de ecologische studies van delinkwentie en vandalisme niet uit het oog mag worden verloren is het onderscheid tussen de plaats waar de overtreding plaatsvindt (pleegplaats), en de plaats waar de overtreder woont (woonplaats).

Zoals Morris terecht opmerkt, betekent "delinquency area" strict semantisch gesproken het gebied waar de delinkwente handelingen plaatsvinden (pag.20).

Voor Shaw betekent het echter het gebied waar de delinkwenten wonen.

Morris vindt dit een ongelukkig gebruik van de term aangezien het nodig is woonplaats en pleegplaats goed uit elkaar te houden. Een studie in Cairo van Hasan el Saaty ('46) (of all persons) illustreert dit heel goed.

De werkelijke slums van Caïro hebben lage percentages arrestaties, en dat is te wijten aan het feit dat de meeste jeugddelinkwenten naar de rijkere districten zwerven waar zij vaak gepakt worden. El Saaty noemt de slums de "Breeding areas" en de betere (winkel) districten de "attracting areas".

Voortbouwend op dit onderscheid stelt Morris dat:

"There appear to be two distinct sets of factors which require separation for the purpose of analysing delinquency in any complete sense. Firstly one must consider the factors which pre-dispose the individual towards committing a delinquent act. (.....) Delinquents do not become such until they have committed a delinquent act, and therefore the practical opportunities for crime afforded by an area require a distinctly separate consideration". (Morris '57 pag.21).

Natuurlijk is het ook mogelijk dat het onderscheid tussen breeding area en attracting area niet of nauwelijk te maken is, met andere woorden dat binnen een bepaald gebied zowel de delinkwenten wonen als hun misdrijven plaatsvinden. Om een duidelijker beeld te krijgen zou men "attracting areas" moeten onderscheiden middels het type misdrijven wat er plaatsvindt. Zo zal het inbreken in opslagplaatsen en fabrieken met name plaatsvinden in industriegebieden. Aangezien binnen deze gebieden vaak ook de slechtste woonomstandigheden zijn aan te treffen is het goed mogelijk dat voor dit type misdrijf een bepaald industrieel gebied zowel "breeding" als "attracting area" is.

Een voor ons zeer belangrijke vraag is of men met betrekking tot vandalisme een duidelijk geografisch onderscheid kan maken tussen breeding areas en

attracting areas of dat vandalen vooral binnen hun eigen woongebied actief zijn. In verband hiermee zijn de resultaten van een in Philadelphia (in 1960) gehouden onderzoek interessant. Een van de belangrijkste conclusies luidt, dat 75% van alle door jongeren gepleegde misdrijven (geweldpleging, diefstal en vernielingen) plaatsvonden binnen een mijl afstand van de woonplaats van de dader; als we de drie typen overtredingen apart beschouwt, blijkt dat voor vernielingen het percentage "binnen de een-mijls zone" nog hoger ligt. (zie Turner in Sellin en Wolfgang '69).

Het is natuurlijk heel gevaarlijk om binnen ons onderzoek veel waarde te hechten aan de bevindingen van Sellin en Turner. En niet alleen omdat Philadelphia geen Amsterdam is, maar tevens omdat vandalisme op zijn beurt verdeeld kan worden in een aantal typen waarvoor de mogelijkheden in verschillende gebieden gezocht moeten worden. Een enkel voorbeeld ter illustratie: In paragraaf 3.4.3 wordt "speelvandalisme" onderscheiden, of wel vernielingen die voortvloeien uit het spelen.

Als we aannemen dat dat spelen met name in de omgeving van de eigen woning plaatsvindt, zal voor dit type vandalisme dus gelden dat de bedrivers in de buurt wonen van de plaats waar ze "vernield" hebben.

Ondanks deze problemen waren we in ons onderzoek enigszins in staat om zicht te krijgen op het pleeg-woonplaats probleem voor het Amsterdamse Vandalisme: N.a.v. gegevens van de politie over "gepakte vandalen" bleek dat de pleeg- en woonplaats -vooral voor de lichtere overtredingen- over het algemeen zeer dicht bij elkaar liggen.

In het kader van een ecologische benadering van vandalisme, waarbij in eerste instantie getracht wordt de ruimtelijke spreiding van dat verschijnsel te verklaren, zal dus rekening gehouden moeten worden met twee typen factoren. In de eerste plaats de "breeding factors" die een rol zouden kunnen spelen en in de tweede plaats de "attracting factors" ofwel de mogelijkheden die buurten bieden voor de verschillende typen vandalisme.

Het probleem kan zich voordoen dat de buurten waar veel vandalen wonen, de buurten dus waar zich de "breeding factors" zullen manifesteren, niet de buurten zijn waar de vernielingen plaatsvinden omdat de mogelijkheden daartoe ontbreken.

Overigens denken we bij mogelijkheden niet alleen aan de hoeveelheid te vernielen objecten, maar ook aan factoren die de contrôle op die objecten

beïnvloeden.

In 3.4. zal vanuit een andere ingang, de theorieën over de subcultuur, aandacht besteed worden aan de "breeding factors".

In 3.5. zal middels de bespreking van enkele "environmentalisten" aandacht besteed worden aan de "attracting factors".

3.3.5. Het gevaar van de ecological fallacy

Zoals zeer veel ecologisch onderzoek zijn de studies van Shaw en McKay en Lander gebaseerd op data die voor bepaalde gebiedseenheden geaggregeerd zijn. Toch wil men uitspraken doen die geldigheid bezitten op een individueel niveau, namelijk waarom sommige bewoners zich delinkwent gedragen.

Als men de in de (op geaggregeerde data berustende) statistische analyse gevonden verbanden nu zonder meer zou toepassen op individuen loopt men een grote kans volstrekte nonsens uit te kramen.

De klakkeloze "vertaling" van relaties van het ene nivo van analyse naar een ander nivo noemt men de "the fallacy of the wrong level"; in het speciale geval van de klakkeloze "vertaling" van relaties gevonden op het nivo van een geografische eenheid naar het nivo van het individu spreekt men van "ecological fallacy".

Een duidelijk voorbeeld van wat hiermee precies bedoeld wordt is het volgende: Stel dat Shaw en McKay het gevonden verband tussen slechte behuizing en delinkwentie geïnterpreteerd hadden als mensen die in slechte huizen wonen zijn vaak delinkwent. Hoewel deze uitspraak niet onwaar hoeft te zijn zou hier sprake zijn van een "ecological fallacy", omdat de uitspraak net zo goed niet waar kan zijn (de mensen die delinkwent zijn kunnen bijvoorbeeld in de weinige redelijke huizen wonen).

Zowel Shaw en McKay als Lander hebben dergelijke fouten niet gemaakt; zij betrachten de nodige voorzichtigheid in hun conclusies. Zo veronderstellen Shaw en McKay dat de gevonden verbanden symptomen zijn van sociale desorganisatie in een gebied en dat hierdoor delinkwent gedrag waarschijnlijk wordt. Uiteindelijk is hier dus ook sprake van een vertaling naar het individu, maar wel met grote omzichtigheid. Bovendien, -en hierin schuilt een belangrijk pluspunt van Shaws werk- zijn de (op basis van de statistische analyse) gedane veronderstellingen op een kwalitatieve wijze getoetst, middels case studies op individueel nivo.

Galtung (1967) vat de problemen rond de vertaling van relaties van het ene nivo van analyse naar een ander als volgt samen:

"The most important conclusion to be drawn seems to be as follows: sometimes translation from one level to another may be tenable in all cases, sometimes it may be untenable in all cases, but very often it is likely to be a mixture. The translation selects one possible causal mechanism, and if this is the only one explored, the main dysfunction of the translation is more in making for poor theory than for wrong theory".

Een aansluitend punt betreft de vraag, hoe groot (qua oppervlak) de geografische eenheid van analyse moet zijn. In een kritiek op Shaw en McKay merkt Jonassen('49) op dat een gebied van één vierkante mijl te groot is, omdat een dergelijk gebied verschillende groepen (waarbinnen cultuur en sociale controle kunnen verschillen) kan omvatten met verschillende delinquency rates.

Deze verschillen zullen echter door de te grove gebiedsindeling gemaskeerd worden (ook een soort van ecological fallacy). We stuiten hier op een vertrouwd dilemma binnen ecologisch onderzoek: Uit theoretische overwegingen wil men vaak homogene kleine gebieden als onderzoekseenheid nemen: uit praktische overwegingen (tijd, geld) wordt echter meestal de door de cijferproducerende instanties gehanteerde gebiedsindeling aangehouden, die over het algemeen (sterk) verschilt van een uit theoretisch oogpunt ideale indeling.

Voor ons hebben de hierboven besproken problemen een belangrijke betekenis. Het is duidelijk dat ook wij moeten oppassen geen ecologische fout te maken. Derhalve staan we een soortgelijke opzet als die van Shaw en McKay voor: De uitkomsten van de ecologische analyse op buurnivo zullen als uitgangspunten dienen voor een veldwerkfase op individueel nivo, waarin getracht zal worden de gevonden verbanden opnieuw aan de orde te stellen. Ook Baldwin, zoals in 3.3.6. zal blijken, laat zich in positieve bewoordingen over een dergelijke opzet uit.

3.3.6. De theorievorming

Aan het eind van deze paragraaf vragen we ons af, welke bijdragen aan de theorievorming de ecologische studies (en we beperken ons hierbij niet tot Shaw, McKay en Lander) hebben geleverd.

Harries vat de situatie als volgt samen:

"A common, but by no means universal, finding has been that crime rates tend to diminish outwards from the centers of cities. Certain social and physical conditions often associated with crime commonly found in central areas, (). However the assumption of central poverty and blight is based on the zonal hypothesis of city structure, which may or may not be an adequate model in a given case. This empirical gradient construct is implicitly associated with several of the overlapping hypotheses advanced to explain criminal behaviour".

(Harries '74 pag.78). In dit citaat wordt gesproken over misdaad in het algemeen, maar de geschetste situatie is ook op de ecologische onderzoeken naar jeugddelinkwentie van toepassing. Het grote probleem is dat ecologisch onderzoek geen uitsluitsel geeft (kan geven) met betrekking tot de vraag welke van de verklaringen voor jeugddelinkwentie (overlapping hypothesis in Harries terminologie) de meeste geldingskracht heeft. Binnen Shaw en McKay's verklaring voor jeugddelinkwentie speelt het cultuur conflict tussen het kind en zijn ouders binnen de eerste generaties van immigranten een belangrijke rol. Deze "probleemgroepen" komen door selectiemechanismen in de slechtste gebieden van de stad te wonen. Binnen zo'n gebied zijn er dan weer verschillende omstandigheden die de problemen verder vergroten. In de eerste plaats de verslechterende fysieke woonomstandigheden, en in de tweede plaats dat de groepen die zich het best aanpassen aan de voor hun nieuwe maatschappij op de sociale ladder zullen stijgen en ook naar een betere woonomgeving zullen vertrekken, waardoor zij, die zich niet aanpasten, achter blijven.

Een concrete verklaring, die echter heel sterk verbonden is met de situatie in grote Amerikaanse steden (met name in de periode tot de 2e wereldoorlog). Lander is veel vager met zijn anomie concept: Volgens hem zijn verschillen in delinkwentie indices grotendeels het gevolg van verschillen in de mate van sociale cohesie en sociale controle. De fysieke kenmerken van een gebied lijken van secundair belang t.o.v. de mate van anomie die binnen een gebied bestaat.

Op Landers werk is echter een zodanige kritiek losgebarsten dat de fundamenteën onder zijn verklaring vrijwel geheel ondermijnd zijn. Gordon ('67) toont aan dat Lander (evenals een aantal anderen, in zijn ogen) onderzoeksmethoden als factoranalyse, partieële correlatie en multiple regressie misbruikt heeft en daardoor tot verkeerde conclusies gekomen is. Het zou te ver voeren om hier diep op de -zeer verhelderende- kritiek van Gordon in te gaan. We beperken ons tot Gordons tegenstelde mening over hetzelfde materiaal:

"When all of these errors are taken into account, it turns out that the association between delinquency and socioeconomic status is quite unambiguously very strong".

Gordon houdt zich echter niet bezig met de vraag welke mechanismen deze relatie veroorzaken. Wel is hij van mening dat jeugddelinkwentie vooral voorkomt onder de meest kansarmen van de lage status jongeren.

Naast de kritiek op de methoden die Lander tot zijn conclusie hebben gebracht kan men zich afvragen of de anomie-verklaring niet een tautologie is. Dat Lander zelf zich bewust was van deze mogelijke kritiek blijkt uit onderstaand citaat:

"If our search for scientific understanding has led us to return to the beginning of the circle (our explanation may perhaps be interpreted as saying that delinquency is due to a breakdown or lack of respect for law and order—a sheer tautology), we hope nonetheless that it has thrown some light on the dynamics involved in the etiology of delinquency".

Hoewel Landers studie niet door iedereen met gejubel begroet werd (ook Bordua '53 en Chilton '64 schreven artikelen, die overigens volgens Gordon nog dommer waren dan het werk van Lander al was), werd aan het eind van de 50-er jaren de anomie verklaring van delinkwentie duchtig uitgewerkt en zullen we er in par. 3.4. dan ook nog op terugkomen. Landers denkbeeld past zoals we daar zullen zien goed binnen de theorieën van Cloward en Ohlin. Zij stellen dat anomie met name bij lower-class voorkomt; Lander stelt: Niet in elk gebied met veel lage status bewoners zal veel delinkwentie voorkomen, alleen daar waar anomie heerst binnen lage status gebieden treedt veel delinkwentie op.

Het is opvallend dat ook het werk van Shaw en McKay opduikt binnen de theorieën van Cloward en Ohlin (zie 3.4.2.).

De vraag is waarom de denkbeelden van Cloward en Ohlin en ook de andere verklaringen die in par. 3.4. voor (jeugd) delinkwentie gegeven worden niet als achtergrond hypothesen voor de ruimtelijke spreiding van delinkwentie in meer recente ecologische studies zijn aan te treffen. Een

belangrijke rol speelt hierbij ongetwijfeld de sterk psychologische inslag van deze theorieën, maar ook het opvallende simplisme (ecologisme) waaraan de meeste moderne "jeugddelinkwentieecologen" zich schuldig maken. Dit simplisme wordt gesignaleerd door Baldwin('75) bij een inventarisatie van Engelse "areal studies".(1)

Hij onderscheidt 3 typen studies: in het eerste type studies is de ruimtelijke spreiding van delinkwentie niet ter discussie. Het gaat meer om diepte analyse van bepaalde gebieden, zodat het niet nuttig is hier verder op in te gaan.

Binnen het tweede type vinden we vooral het simplisme terug:

"Areal studies as an end in itself". Laten we Baldwin aan het woord:

"The studies in this group are again descriptive, in that the distribution of criminality in particular towns and cities has been examined in relation to a variety of socioeconomic indices. The studies consist of what Sprott has called "bricks and mortar"ecologie in the sense that they "plot" the incidence of crime-either its locus or the addresses of the perpetrators-against low housing values, slum areas, overcrowding..."
(Baldwin '75 pag. 215).

De studies,die volgens Baldwin onder dit type vallen en over het algemeen bolstaan van de methodische hoogstandjes, voeren ook niet verder dan het vaststellen van een (statistisch) verband in de boven beschreven zin. Enige relevante uitspraken m.b.t. de verschillende verklaringen van delinkwentie worden niet aangegeven.

N.a.v. de resultaten van een onderzoek van Brown e.a. (die bijna elke criminologische theorie zouden kunnen ondersteunen)merkt Baldwin het volgende op:()*the more complex the analysis becomes, the easier it is for the original objectives to be lost sight of"*.(Baldwin '75, pag.220).

Het is gezien het bovenstaande niet verwonderlijk dat Baldwin de studies waarin de ecologische analyse gebruikt wordt voor het ontwikkelen van verdere hypothesen het meest zinvol vindt. Deze benadering stemt volgens hem het meest overeen met de werken van de "Chicago ecologen", waarin de analyse op buurnivo vergezeld ging van meer gedetailleerd onderzoek naar de levensstijl in bepaalde gebieden. (2)

() zie noten einde van deze paragraaf, pagina 53.

Men kan dus stellen dat na Shaw en McKay maar bitter weinig aan theorievorming uit de ecologische studies naar jeugddelinkwentie is gekomen. Een trieste situatie want het werk van Shaw en McKay heeft (op het punt van de theorievorming) ook zijn beperkingen. Een van de belangrijkste is tot nu toe nog niet genoemd: Het betreft hier wat Jonassen('49) noemt het ecologisch determinisme; deze schrijver meent dat *"the tread of ecological determinism is discernible all through the warp and woof of the theoretical formulations"*.

Er wordt hier met name gedoeld op het idee dat zich binnen bepaalde gebieden van de stad zich duidelijk onderscheidbare (deviante) culturen vormen als resultante van de fysieke en sociale kenmerken van die gebieden. Wellicht is een dergelijke redenering geldig voor een crisissituatie als in de slums van Chicago in de jaren 30, maar zonder een dergelijke situatie wordt het ontstaan van afzonderlijke cultuurtjes vrijwel ondenkbaar (vergelijk de kritiek die we op Park gaven).

Ten aanzien van de theorievorming in ecologische studies over jeugddelinkwentie kan een slotconclusie getrokken worden die ook voor ons onderzoek van belang is: Er zijn op buurnivo verbanden gevonden tussen lage status en slechte woonomgeving enerzijds en jeugddelinkwentie anderzijds. Het betrof hier vaak onderzoek waarin vandalisme als een onderdeel van jeugddelinkwentie werd "meegenomen", zodat deze verbanden ook met betrekking tot ons probleem enige relevantie hebben. Een belangrijke bedenking onzerzijds is evenwel dat in alle ecologische onderzoeken gebruik werd gemaakt van officiële data (met alle in par.3.3.3. opgesomde nadelen vanden).

Bovendien is in ecologisch onderzoek aan andere dan ecologische verklaringen van jeugddelinkwentie nauwelijks aandacht geschonken. Wij zullen daarom trachten bij het zoeken naar een verklaring van vandalisme meer theorieën een kans te geven. Vandaar dat in de volgende paragrafen ook uitgebreid aandacht besteed wordt aan theorieën met een sociaal-psychologische afkomst en aan theorieën uit de z.g. "environmentalistische" hoek.

Deze aandacht vormt ons inziens tevens een goede relativering van het ecologische perspectief en een uitstekende basis voor het veldwerk in het tweede deel van ons onderzoek.

Noten bij paragraaf 3.3.

- (1). Baldwin vermijdt de term "ecologisch" omdat al de studies net als Shaw en McKay de biologische analogie vermijden.

- (2). De voor ons meest interessante studie van dit type is er een van Power ('72) e.a. Deze groep onderzoekers heeft de delinkwentie in een aantal buurten van een Londons stadsdeel (Tower Hamlets) vergeleken en kwamen tot de conclusie dat de variatie in delinkwentie niet toegeschreven kon worden aan factoren als selectiviteit in het politieoptreden; sociale status en mobiliteit van de bewoners. In plaats daarvan blijkt er wel een duidelijke relatie te zijn tussen school en delinkwentie in die zin dat scholen in het stadsdeel zeer verschillende percentages delinkwenten hebben.

3.4. De sub-cultuur

3.4.1. Inleiding

We willen in deze paragraaf aandacht besteden aan theorieën die vooral in de 50er jaren zijn gepubliceerd. De sub-culturele theorieën.

We willen deze theorieën bespreken omdat zowel uit de in eerste instantie gelezen oriënterende literatuur over ons onderwerp, als uit de gehouden oriënterende gesprekken bleek, dat jeugddelinkwentie en vandalisme vooral een groepsfenomeen is. We mogen dus aannemen dat de groep waartoe de jeugd delinkwent (endaartoe ook onze vandaal *) behoort) een bepaalde invloed heeft op zijn vernielend gedrag.

De sub-culturele theorieën leggen de nadruk op de z.g. "broed factoren" ("breeding factors", zie ook par. 3.3.4.).

Men vraagt zich met andere woorden af hoe het komt dat iemand delinkwent wordt.

Met deze sub-culturele ingang openen we echter wel meteen de sluizen voor een bijna onoverkomelijke stroom literatuur. Dit is op zich voor ons al een groot probleem, omdat we ons thans als beunhazen op een ander vakterrein gaan begeven. Het wordt nog ernstiger, omdat bijna alle theorieën die we in deze paragraaf zullen behandelen elkaar geheel of gedeeltelijk tegenspreken. Daarbij blijkt veel van de sub-culturele literatuur eerder van belang te zijn voor de beantwoording van onze vragen die we voor hfdst 5 hadden bewaard. Het betreft hier vooral de literatuur over "jeugdbendes" ("gangs").

In hoofdstuk 5 zullen we daarom ook nog terugkomen op veel van hetgeen in deze paragraaf ter sprake komt.

*) Om redenen zoals in par.3.3.3. (o.a. punt 2) genoemd, zien we vanden als een deelverzameling van jeugddelinkwenten. Dat deze koppeling niet geheel zonder problemen is, zal de oplettende lezer bekend zijn.

3.4.2. De theorieën

Mensen maken deel uit van groepen. In elke groep leven ideeën, en elke groep heeft doelen, waarden en normen die het gedrag van het individuele groepslid beïnvloeden.

Toegespitst naar jeugddelinkwentie zou men dus kunnen zeggen dat jonge delinkwenten (en daarmee ook onze vandalen), delinkwent zijn omdat ze beïnvloed worden door de (delinkwente) waarden, doelen, normen en ideeën van de groep waartoe ze behoren. We gebruiken hier het woord "groep".

In de literatuur komen we echter meestal het woord sub-cultuur tegen.

Men doelt daarmee op de delinkwente jeugd sub-cultuur.

(Hood & Sparks 1970; pag. 80 e.v. en Conseil de l'Europe 1974; pag.249 e.v.)

Met het woord sub-cultuur geeft men dan tevens aan dat er sprake is van een verschil tussen de "cultuur" en de "sub-cultuur".

Nu blijkt echter een groot probleem dat al onze briljante sub-cultuur theoretici zelden precies aangeven wat dat woord sub-cultuur nu exact inhoudt. Men stelt wel dat binnen de sub-cultuur andere -en vaak tegengestelde- normen en waarden bestaan (t.o.v. de "algemene"cultuur). Daar blijft het echter vaak bij. Sommigen stellen nog dat de "vorm" van de sub-cultuur de jeugdbende of "gang" is. Daarbij zou het dus om vrij kleine groepen gaan.

Welnu, misschien kunnen we wat meer duidelijkheid krijgen door enige van de belangrijkste verklaringen voor het ontstaan en bestaan van de delinkwente sub-cultuur de revu te laten passeren. We volgen daarbij de indeling van Hood en Sparks ('70).

Kort samengevat proberen de hieronder volgende theorieën allen een antwoord te geven op de vraag welke factoren leiden tot het ontstaan en bestaan van een delinkwente sub-cultuur en over de normen en waarden die het interne groepsgedrag beïnvloeden.

1. De Chicago school

Ondanks het feit dat het begrip "delinkwente sub-cultuur" door de Chicago school schrijvers niet expliciet genoemd wordt, willen we hun theorie ook in deze paragraaf verder bekijken. We zullen daarmee voor het gemak steeds praten over de Chicago school. In feite bespreken we in deze paragraaf slechts het werk van Thrasher('27) en dat van Shaw en McKay, omdat bij deze schrijvers de sub-culturele inslag het duidelijkst is terug te vinden.

De sub-cultuur wordt in de Chicago-theorie gezien als het product van sociale desorganisatie en het gebrek aan cohesie in de "slum". Het instorten van de sociale controle, concentratie van personen met weinig sociale banden en gebrek aan ouderlijke controle over de jeugd zou volgens de Chicago school -om het maar even zeer kort samen te vatten- leiden tot een "autonome" maatschappij van "straatschoffies".

Toch is het vreemd dat de Chicago school niet expliciet met het idee van de "delinkwente sub-cultuur" naar voren kwam. Of zoals James F. Short Jr opmerkt: "*Some may wonder that Shaw and McKay did not hit upon the notion of "delinquent sub-cultures", since, with Thrasher, they were responsible for a large portion of the data upon which contemporary formulations rest*". (in: Shaw en McKay 1969; pag. 41).

Short geeft vlak daarna een mogelijk antwoord op deze klemmende vraag: "*It was perhaps because Shaw and McKay (en ons inziens ook Thrasher!) saw delinquency as such a normal part of community life, as play more than problem solving, that the subcultural point of view was not developed in their work*".

2. Albert K. Cohen (1955).

De eerste "echte" theorie over de delinkwente sub-cultuur is die van Albert Cohen.

Cohens theorie is te vinden in zijn boek dat de -op zich al veelzeggende- titel draagt: "Delinquent Boys: The culture of the gang". Kort samengevat luidt Cohens theorie als volgt:

Het gevoel van eigenwaarde van jonge mensen hangt grotendeels af van het oordeel dat anderen over hen hebben. In de VS worden echter de situaties waarin deze jongeren moeten handelen en waarin ze worden beoordeeld (met name op school) beheerst door de middle class. Personen uit de middle class stellen immers op grond van hun middle class normen de beoordelingscriteria. Het zijn echter niet bij uitstek middle class normen. Zij drukken het dominante Amerikaanse waardensysteem uit; ze doordringen de massamedia en ze worden ook toegepast door 'respectabele' mensen uit de lower class, zoals Cohen fijntjes opmerkt. Deze normen omvatten criteria als mondelinge uitdrukkingsvaardigheid, academische intelligentie, prestatie drang, goede manieren, etc.

Zoals eerder opgemerkt, wordt de jeugd beoordeeld aan de hand van deze normen.

Voldoen ze aan deze normen, dan verkrijgen ze status en waardering. Nu is het echter ook tegelijkertijd zo dat de jeugd niet gelijkkelijk is uitgerust om succes te behalen in deze "statuswedstrijd". De socialisatie blijkt immers in de middle class effectiever voor het bereiken van succes. M.a.w. de lower class jeugd faalt. Dit heeft volgens Cohen de reactie ten gevolge dat de lower class jeugd zich terugtrekt uit deze middle class wedstrijd en dat ze hun eigen wedstrijd maken. Een wedstrijd met eigen regels en eigen status criteria. Omdat ze echter ten dele ook de middle class normen hebben geïnternaliseerd, doen ze dit "afzetten" extreem sterk. Cohen spreekt hier van een "reactie formatie". M.a.w. dit afzetten geschiedt vol rancune om anderen en zichzelf te bewijzen dat ze "the middle class game" niet (meer) zien zitten. Zo kan Cohen dan ook de door hemzelf gestelde vraag beantwoorden waarom "zoveel delinkwent gedrag geen manifest doel of nut heeft, maar eerder schijnt voort te komen uit een geest van zuivere laagheid, negativisme, balorigheid e.d." (Cohen 1969, pag.124).

Tot zover de theorie van Albert Cohen. Tenslotte moet nog opgemerkt worden dat Cohen stelt dat de vorm der sub-cultuur de "gang" is (maar dat zal uit de titel van zijn boek al duidelijk geworden zijn).

3. Walter B. Miller (1958)

De antropoloog Miller kwam na een drie jaar durend onderzoek in Boston tot de conclusie dat "gang" delinkwentie in belangrijke mate zijn oorsprong vond in het culturele systeem van de "lower class community". Hij stelt dat een groot gedeelte van de Amerikaanse maatschappij een manier van leven, normen en een karakteristiek gedragspatroon heeft dat het product is van een bepaald type cultureel systeem dat met "lower class" betiteld kan worden.

Over de vraag hoe Miller die "lower class" groep heeft afgebakend is hij nogal vaag. Een antwoord vonden we slechts in een voetnoot:

"Between 40 and 60 percent of all Americans are directly influenced by lower class culture, with about 15 percent, or twenty-five milion, comprising the "hard core" lower class group -defined primarily by- its use of the "female-based" household as the basic form of child-rearing unit and of the "serial monogamy" mating pattern as the primary form of marriage. The term "lower class culture" as used here refers most specifically to the way of life of the "hard core" group;"

(Miller in: Wolfgang 1962, pag. 268).

Dit lezend lijkt het ons dat de term "lower class", die door Miller vaak

gebruikt wordt in tegenstelling tot de "middle class" wat vreemd in de lucht komt te hangen.

Millers gedachtengang verder volgend, stelt hij dat "lower class" kinderen opgroeien in een gezin dat geen echte "bemoederende" vader (!) kent:

Er is helemaal geen vader, of pa is zelden thuis, en als ie dan al een keertje thuis is dan bemoeit hij zich in het geheel niet met de opvoeding van het kind. Kortom: de kleine dreumes is geheel overgeleverd aan ma, tante's, oma's, etc.

In Millers -wat meer wetenschappelijke- terminologie groeit zo'n kind op in een "one sex peer group". Deze structurele relatie-vorm vinden we dan weer terug in de (adolescente) straatjeugd groepen. Deze groepen zijn voor de mannelijke adolescent van groot belang. In veel gevallen is het de meest stabiele, hechte en solidaire groep waar hij ooit toe behoord heeft. Voor jongens die zijn opgegroeid en opgevoed in een "vrouwelijk huishouden" is zo'n groep de eerste echte mogelijkheid om de belangrijke aspecten van de mannelijke rol te leren.

De normen en waarden waaraan de groepsleden zich conformeren zijn dezelfde als die der lower class in zijn geheel: o.a. hardheid, slimheid, opwinding, etc. De echte delinkwente jeugdgroepen gaan in Millers visie hierin gewoon iets verder. Deze groepen zetten zich dus niet af tegen middle class waarden (zoals Albert Cohen stelde), nee, ze streven gewoon hun eigen (lower class) waarden en ideeën na. Dat ze daarbij soms "te ver" gaan en in botsing komen met de middle class waarden is slechts een "toevallig" bijverschijnsel.

4. Cloward en Ohlin (1961).

De centrale woorden in deze theorie zijn doelen en middelen.

Cloward en Ohlin stellen (In: Wolfgang 1962, pag.258), dat ze bij het ontwerpen van hun theoretisch bouwwerk steunen op twee heipalen. Enerzijds is dit Mertons anomie theorie en anderzijds is dit de Chicago traditie (alweer!).

Merton (In : Wolfgang 1962, pag.241) merkt op dat "als een systeem van culturele waarden enerzijds bepaalde gemeenschappelijke succesdoelen voor de gehele bevolking gaat verheerlijken, terwijl anderzijds de sociale structuur tegelijkertijd het bereiken van die succesdoelen door een deel van de bevolking zeer moeilijk of onmogelijk maakt, er antisociaal (deviant) gedrag op aanzienlijke schaal zal gaan optreden".

In de Amerikaanse situatie van vandaag de dag (en dat geldt wellicht ook voor onze Nederlandse situatie) is zo'n 'allesoverheersend' succesdoel: geld.

Nu trappen we een open deur in als we zeggen dat bepaalde groepen in de maatschappij hiervan veel hebben en andere weinig. Als de mensen die weinig hebben hun doel niet bereiken met legitieme middelen, gaan ze volgens Merton -en ook Cloward en Ohlin- het slechte pad op om hun doel ("het doel") met niet legitieme middelen na te streven.

De tweede heipaal onder deze theorie is die van de Chicago school. Volgens Cloward en Ohlin werkte deze school impliciet met het concept van de toegankelijkheid van niet legitieme middelen. Dit concept bleef echter in de Chicago traditie impliciet: Men wees immers op het "criminele leerproces" (zie ook b.v. Shaw en McKay). In feite duidde men daarmee de toegankelijkheid tot de niet legitieme middelen aan. Cloward en Ohlin wijzen hiermee expliciet op het belang dat men moet hechten aan het verschil in mogelijkheden dat bestaat om de delinkwente weg in te slaan. (b.v.: leer je wel of niet spelenderwijs hoe je iets moet stelen, hoe je met inbrekers-werktuigen en wapentuig moet omgaan, hoe je voor veel geld en met weinig risico je buit moet verkopen etc.). Kortom: Cloward en Ohlin stellen dat misdaad ook een vak is. En vakmanschap moet je leren. De ene persoon heeft daarvoor betere mogelijkheden dan de andere, en....., die mogelijkheden zullen per buurt verschillen. Daarmee zitten we op het interessante feit dat er sprake is van een geografische spreiding van deze mogelijkheden. In de ene buurt leer je het vak sneller dan in de andere. Zo komen ze tot een onderscheid tussen drie typen van delinkwene sub-culturen die resulteren uit de aard van de buurt en de beschikbaarheid van niet legitieme mogelijkheden.

- De criminele sub-cultuur:

deze zou te vinden zijn in een buurt-milieu dat gekarakteriseerd wordt door nauwe banden tussen misdadigers van verschillende leeftijd, en tussen misdadigers en conventionele elementen. Door deze integratie ontstaat voor de "groentjes" (de jeugd dus) de mogelijkheid om via "het pad der (georganiseerde) misdaad het succesdoel (het grote geld) te bereiken".

- De conflict sub-cultuur:

deze zou te vinden zijn daar waar de mogelijkheden om over te gaan naar de hoogste klas (de klas van de volwassen "echte" criminelen), ontbreken. Deze sub-cultuur zou vooral te vinden zijn in de gedesorganiseerde buurten van de nieuwe immigranten. M.a.w. de "slum" v.d. Chicagoschool.

Men legt hier de nadruk op "vechten" en de "vecht gang": de z.g. "Warrior cult" waarvan de essentie met steekwoorden als reputatie, moed, territorium te omschrijven valt. Het "vechten" is in deze sub-cultuur slechts een soort vervangmiddel. De weg naar het "grote geld" is totaal geblokkeerd: Noch met legitieme, noch met niet legitieme middelen kan men zijn succesdoel bereiken. Om (toch) status te bereiken gaat de jeugd dan maar vechten (met elkaar).

- De terugtrekkende sub-cultuur (de druggebruikers):

deze sub-cultuur (die ons overigens vanzelfsprekend minder interesseert), zou zich ontwikkelen bij die personen voor wie, om welke redenen dan ook (in of buiten de persoon zelf) de twee bovenstaande mogelijkheden niet openstaan.

Tot zover de drie typen sub-cultuur die Cloward en Ohlin onderscheiden. De vorm die de sub-cultuur aanneemt is ook volgens Cloward en Ohlin de jeugdbende of "gang", al lijkt dit woord ons voor de "terugtrekkende sub-cultuur" enigszins misplaatst.

5. D. Matza 1964.

Matza verzet zich vooral tegen Cohens idee dat de delinkwente sub-cultuur voorkomt uit de frustraties van de lower class jeugd als een oppositionele vorm van gedrag.

Matza benadrukt daarentegen de overeenkomst die bestaat tussen de delinkwente en de niet-delinkwente jeugd. Hij geeft drie redenen waarom hij niet aanneemt dat de delinkwente sub-cultuur een lower class conflict georiënteerd fenomeen is.

1. Delinkwenten voelen en weten heel goed dat ze iets "fouts" doen. Ze voelen zich daardoor dan ook schuldig en hebben daarom ook allerlei rationalisaties nodig. B.v. "Ik moest wel....., uit zelfverdediging". Matza noemt dit "neutralisatie technieken".
(Matza in Wolfgang 1962);
2. Het idee van een sterk sub-cultureel netwerk, waarbij het groepslidmaatschap een conformering van de groepsleden vereist (vgl. Cloward en Ohlin, en Cohen), waardoor de leden wel misdaad moeten plegen, zou volgens Matza meer delinkwentie dan er in werkelijkheid is verklaren. Eerder is

er volgens hem sprake van een "episodic drift" in de misdaad.

M.a.w. men doet dan weer eens mee, dan weer niet, terwijl anderen weer nooit "echt" meedoen, doch meer "meelopers" zijn.

3. Matza denkt dat delinkwentie een activiteit is die eenvoudig opgegeven kan worden. De sub-culturele hypothese zou volgens hem niet kunnen verklaren hoe dit dan mogelijk zou zijn.

Matza zelf denkt dat jeugd delinkwentie eerder optreedt, omdat adolescenten in een spannings-situatie zitten tussen het "kind zijn" en het "volwassen zijn". ★)

Jongeren brengen volgens Matza de meeste tijd door met hun vrienden, ze zijn ongerust over hun identiteit als man en over hun acceptatie bij de vrienden van de groep. Ze conformeren zich aan de groepsnormen, omdat anders hun status bedreigd wordt.

Nu denkt, volgens Matza, elk van de ander dat die in meerdere of mindere mate delinkwent is, en -om erbij te (blijven) horen- gaat men zich dan ook zelf delinkwent gedragen, of in ieder geval net doen alsof (veel er-over praten/opscheppen etc.). Matza noemt dit een "comedy of errors", een met elkaar gedeeld misverstand. Dit misverstand richt zich vooral op delinkwentie, aangezien adolescenten veel vrije tijd hebben en aangezien vrije tijd geassocieerd wordt met hardheid en mannelijkheid. Daarmee lijken de waarden van de delinkwente adolescenten eigenlijk op de waarden van de "gentleman" met veel vrije tijd (opwinding, avontuur, spanning, snel financieel succes, mannelijkheid, hardheid, etc.).

Dit in het kort over Matza's theorie. Zoals men ziet legt Matza -in tegenstelling tot eerder behandelde theoretici- geen nadruk op de "lower class achtergrond", slechte scholing en werk.

- ★). Opvallend is de overeenkomst tussen de theorie van Matza en een al in 1952 (!) gepubliceerd artikel van A.R.Crane: "Pre-adolescent gangs: a topological interpretation" (In: Journal of Genetic Psychology nr. 81, sept. 1952). Op grond van onderzoek in New South Wales (Australië) komt Crane tot een serie conclusies die zeer sterk op die van Matza lijken.

Tot zo ver de door ons bekeken sub-culturele theoretici. Laten we ons eens proberen te komen tot het aangeven van enige opvallende verschillen en overeenkomsten:

- Een belangrijk verschil bestaat tussen de theorie van Cloward en Ohlin enerzijds en die van Cohen anderzijds.

De ideeën lopen hier vooral uiteen over de vraag wat de normen en waarden van de sub-cultuur zijn en hoe sterk ze zijn.

Cohen legt de nadruk op de opposities tegen de middle class waarden.

Cloward en Ohlin benadrukken daarentegen meer het feit dat het om "puur instrumenteel gedrag" (gericht op materieel gewin) gaat, dat erop gericht is het lower class doel of eigenlijk het algemene succesdoel (veel geld) te behalen via niet legitieme wegen (en als die wegen ook geblokkeerd zijn: het winnen van prestige via geweld).

- Miller en de Chicago school volgen op dit punt weer een iets andere lijn: Ze (vooral) Miller zien de normen en waarden van de delinkwente sub-cultuur meer als een logisch verlengstuk van de lower class normen en waarden. In tegenstelling tot Cloward en Ohlin (Merton!) leggen ze minder de nadruk op één allesoverheersend succesdoel.

Een eveneens belangrijk verschil dat bestaat tussen Miller en de Chicago school enerzijds, en Cloward, Ohlin en Cohen anderzijds is het feit dat de laatsten zich geheel richten op de delinkwente jeugdbende (de gang). Lidmaatschap van zo'n bende vereist conformering en "verplicht" de leden tot delinkwent gedrag.

Miller en de Chicago school zijn hierin duidelijk minder "determinerend".

Zij zien de bende veel meer als een heel normaal iets. Dat de zaak soms een beetje uit de hand loopt en een bende echt delinkwent wordt, is een bijverschijnsel, een bedrijfsongeval lijken ze te zeggen.

- Een overeenkomst tussen de eerste vier behandelde theorieën is dat ze allemaal stellen dat de delinkwente sub-cultuur een lower class fenomeen is. Hierin zit ook het belangrijkste verschil met de theorie van Matza. Hij acht de delinkwente sub-cultuur immers niet persé gebonden aan de lower class.

Tot zover deze samenvatting.

We willen in de volgende paragraaf proberen de besproken theorieën te koppelen aan ons concrete vandalisme onderwerp. Dit blijkt echter geen eenvoudige klus te zijn, en hierover dan ook tot slot van deze paragraaf nog enkele kritische opmerkingen.

De besproken theorieën blijken vaak bijzonder vaag te zijn op de meer concrete -maar zeer essentiële- punten:

- vaak blijft b.v. onduidelijk wat de begrippen "lower en middle class" nu precies inhouden (hoe meet je dat, waar liggen de grenzen etc.)
- Ook is niet altijd duidelijk over welke leeftijdsgroep mensen het nu precies gaat. Soms is zelfs niet duidelijk of het überhaupt om jongeren gaat. Als dit wel duidelijk is, blijkt het vaak weer een raadsel om welke leeftijdsgroep jongeren het dan gaat. Hoe oud zijn ze precies?
Typerend is in dit opzicht dat sommige verschillen in de ideeën van Cohen enerzijds en Cloward en Ohlin anderzijds, waarschijnlijk zijn terug te voeren op het feit dat Cohen zijn theorie "bouwde" op "jonge jongens" terwijl Cloward en Ohlin zich baseerden op "oudere jongens".
- Tenslotte kunnen we ons wel eens gaan afvragen wat begrippen als "normen", "waarden", "doelen", "ideeën", "etc." nu precies inhouden, hoe ze zich tot elkaar verhouden en wat hun "werking" is.
Helaas moet het ons van het hart dat we de indruk hebben dat al onze theoretici verschillende ideeën daarover hebben.

Deze punten overziend, begint ons gezelschap "theorie bouwers" iets te krijgen van een uit de geschiedenis bekend gezelschap: torenbouwers in Babylonië.

Nu hoeft dit voor ons niet zo'n probleem te zijn:

Ten eerste willen we deze theorieën zeker niet hanteren als ijzeren wetten. We zien ze meer als achtergrond informatie die ons kan helpen onze gedachten (en hypothesen) te verdiepen.

Ten tweede spreken wij onze eigen "vandalisme taal" en zijn we daarbij bovendien nog behept met een flink ecologisch accent. Met dit taalgebruik als selectie criterium willen we de besproken theorieën dan ook nu te lijf gaan.

3.4.3. Concretisering van de sub-culturele theorieën.

Zoals al eerder is opgemerkt, bestaat ons eigenlijke onderzoek uit twee hoofdstukken. In hoofdstuk 4 zullen we ons vooral bewegen op het niveau van de buurt. In hoofdstuk 5 gaan we uitgebreider in op de motivatie die ten grondslag ligt aan het gedrag van de jeugddelinquent/vandaal.

Met name in de behandelde sub-culturele theorieën vindt men echter bruikbare ideeën over deze motivatie.

Vandaar ook dat hier een kort overzicht past:

De Chicago school:

Op het individuele niveau neemt zij aan dat elk kind een serie basis-behoeften heeft. Deze zouden we het beste kunnen omschrijven als "spelen" of "lol maken". Bij de Chicago school zijn daarna van belang: de weinige sociale/ouderlijke controle en de vele (speel)mogelijkheden in de "slum".

Miller:

Deze heeft op het individuele niveau vooral aandacht voor zijn "one sex peer group" (in de opvoeding van het jonge kind; de vrouwelijke groep; in de adolescenten tijd: de mannelijke groep).

Cloward en Ohlin:

Deze zien vooral op materieel gewin (doel) gericht handelen als verklarend op het individuele niveau.

Cohen:

Deze theoreticus besteedt zijn aandacht aan het oppositioneel handelen contra middle class waarden.

Matza:

Hij ziet de identiteits-crisis van de adolescent als het belangrijkste punt.

Vanuit deze verschillende motivaties doorredenerend, de diverse schrijvers in hun theorieën volgend, en tegelijkertijd toespitsend naar vandalisme kunnen we thans het volgende zeggen:

"Chicago school vandalisme" zouden we moeten zoeken in buurten met weinig sociale integratie. We moeten daarbij denken aan buurten die met de Amerikaanse "slums" vergelijkbaar zijn. Deze buurten zijn te typeren via hun lower class karakter (laag qua status), hoge verhuis fre-

quentie, vele buitenlandse bewoners. Bovendien moeten in zo'n buurt de sociale en ouderlijke controle gering zijn.

De vorm die Chicago school vandalisme" zou aannemen, kunnen we omschrijven met "speel(s) vandalisme". Waarschijnlijk veel klein vandalisme dus, dat eerder een bijverschijnsel van spel is dan opzet. "Prestige" motieven zullen waarschijnlijk daarbij ook een rol spelen.

Op de vraag in welke buurten we "Millers vandalisme" zouden moeten zoeken, blijven we met de mond vol tanden staan. Zijn ideeën over de "one sex peer group" en zijn definiëring van het begrip "lower class" maken onderzoek naar de juistheid van zijn hypothesen pas mogelijk in hfdst.5 van ons onderzoek.

"Cloward en Ohlins vandalisme" kunnen we in een aantal buurten zoeken.

We zijn het met Bordua eens dat: "Cloward en Ohlin weinig aandacht besteden aan de achtergronden van gezin, familie en opvoeding. Daarentegen ligt het "nieuwe" vooral in hun aandacht voor -en verklaring van- de factoren in de lokale structuur die het type sub-culturele delinquentie beïnvloeden (Bordua in: Wolfgang 1962, pag. 299).

Cloward en Ohlins theorie richten onze aandacht op twee typen buurten:

1. Buurten met: -veel volwassen misdadigers (hoog percentage veroordeelden).
-een stabiel en geïntegreerd karakter (lage verhuisfrequentie, weinig nationaliteiten).
2. Buurten die precies het omgekeerde zijn: Dus weinig misdadigers, onstabiel en gedesintegreerd.

In beide typen buurten zou het inkomen laag moeten zijn. Dit lage inkomen is immers volgens Cloward en Ohlin de belangrijkste drijfveer achter tot het op niet-legitieme wijze nastreven van materieel gewin. Deze drijfveer verklaart ook de vorm die het vandalisme in die buurten aan zou moeten nemen.

In buurt 1 zien we z.g. "Instrumenteel vandalisme". M.a.w.: vernielen uit winst oogmerk. B.v. het leegroven van telefooncellen (Waarbij naast de noodzakelijke vernieling om de buit te bemachtigen, verder niets vernield wordt), het slopen van bruikbaar materiaal van diverse objecten. Dit materiaal is dan bestemd voor verkoop. Of eigen gebruik.

In ons onderzoek besteden we overigens verder geen aandacht aan "instrumenteel vandalisme": Het valt buiten onze definitie (zie bijlage 2).

In buurt 2 zou het vandalisme een bijverschijnsel zijn van vechtpartijen e.d. Hier zou gezocht moeten worden naar vernieling van objecten die voor de "concurrerende" jeugdbende een "symbool-waarde" hebben. B.v. het overvallen en vernielen van de buurt- en hobby-huizen van de concurrentie.

"Cohens vandalisme" zouden we eveneens moeten zoeken in lower class buurten geïndiceerd door de lage status. Verder is het moeilijk om duidelijkheid te krijgen over Cohens theorie omdat deze zich voor een belangrijk deel afspeelt op het psychologische niveau (De "reactie formatie") en dus pas in hfdst.5 van dit onderzoek onze volle aandacht krijgt. Met enige voorzichtigheid zouden we misschien wat ideeën kunnen lanceren over de vorm van Cohens vandalisme: Het is een HAAT vandalisme van de lower class jeugd.

Centraal in Cohens theorie staat het "uit de boot vallen" van deze jongeren. Cohen besteedt daarbij vooral veel aandacht aan de school. Het lijkt aan-nemelijk om te zeggen dat de haat van de bovengenoemde jongeren zich vooral op dit instituut zal botvieren. Het vernielen van scholen (vooral via de "zinloze destructie": er een totale puinhoop van maken, de zaak in de fik steken etc.) in bepaalde buurten, in combinatie met een hoog percentage school uitvallers in diezelfde buurten zou indicatief zijn voor Cohens vandalisme (d.w.z.: ecologisch indicatief; en niet meer).

"Matza's vandalisme" kunnen we eigenlijk overal zoeken.

Zijn ideeën over de spannings situatie van de adolescent, de vrije tijd en het tijdelijk karakter van de jeugddelinkwentie ("episodic drift") blijken slechts toetsbaar als we onze aandacht richten op het individuele niveau (hfdst.5). Van groot belang nu al is Matza's idee dat vandalisme zowel in middle class buurten als in lower class buurten kan voorkomen. We kunnen Matza's ideeën min of meer zien als een exponent van de grotere nadruk die men is gaan leggen op de "middle class delinkwentie". Als men in de voorgaande pagina's besproken concretisering van de sub-culturele theorieën bekijkt, blijken er nogal wat mogelijkheden te zijn. Zowel m.b.t. de plaats (buurt) waar we vandalisme moeten zoeken, als de vorm waarin dit vandalisme optreedt. Nu dienen we wel goed te beseffen dat we ons baseren op schrijvers die praten over (jeugd) delinkwentie. Dit is een veel meer omvattend begrip van vanda-

lisme! Onze concretisering naar vandalisme van de ideeën van deze schrijvers is vanzelfsprekend een nogal rigoreuze stap (zie ook onze eerdere opmerkingen dienaangaande in 3.3.1).

Nu doet het interessante feit zich voor dat een schrijver uit een andere hoek ook gekomen is tot een indeling in "typen" of "vormen" van vandalisme. We doelen hier op Stanley Cohen. (niet te verwarren met Albert K. Cohen) die in zijn artikel "Property destruction: Motives and meanings" (in: Ward 1973; pag.23 e.v., en Justitiële Verkenningen nr. 3. 1975) tot een interessante "opdeling" van vandalisme komt.

Deze opdeling is voor ons met name interessant omdat ze een nadere ver-fijning geeft ten aanzien van de vorm (het type) die "het" vandalisme aanneemt. We kunnen m.a.w. naast de ideeën over de plaats waar we vandalisme moeten zoeken nu met behulp van Stanley Cohens opdeling nader preciesiëren welke vorm dit vandalisme zal aannemen.

Stanley Cohen wil met deze opdeling het stereotype beeld ondergraven van vandalisme als een vorm van zinloos gedrag. Hij onderscheidt:

1. Vandalisme uit hebzucht!

De schade wordt aangericht teneinde geld of bepaalde goederen te verkrijgen. Zo wordt met dat doel b.v. lood of koper van gebouwen gesloopt, straatnaamborden verwijderd, geld gestolen uit automaten, parkeermeters, telefooncellen etc.

We kunnen hierin "Cloward en Ohlins vandalisme" in buurt 1 herkennen.

2. Tactisch vandalisme:

Vernielen is een bewust gehanteerde tactiek met een ander doel dan het verkrijgen van geld. De vernieling is weloverwogen en gepland. Men kan bij dit type denken aan het schilderen van leuzen op muren en andere ontsieringen van eigendommen. Een andere vorm van tactisch vandalisme is het inslaan van ruiten om gearresteerd te worden om zodoende aan onderdak te komen (1).

Het tactisch vandalisme komt ook voor in de context van industriële sabotage, die mogelijk uitgevoerd wordt om zeker te zijn van regelmatige perioden van rust en om de eentonigheid van het werk te doorbreken (2).

Dit type vandalisme is moeilijk te koppelen aan de onderscheiden sub-culturele "typen" vandalisme. Dit vindt mede zijn oorzaak in het feit dat Stanley Cohen grote aandacht besteedt aan "ideologisch vandalisme". Veel ideologisch vandalisme valt volgens hem in deze categorie tactisch vandalisme.

3. Vandalisme uit wraak:

Deze vorm van het vernielen van eigendommen is volgens Stanley Cohen een zeer belangrijke sub-categorie. Veel gevallen van vandalisme die op het eerste gezicht zinloos lijken, behoren hiertoe. Het vandalisme wordt gebruikt als oplossing voor een reeks problemen, b.v. wanneer men het gevoel heeft onrechtvaardig behandeld te zijn of om een reeds lang gekoesterde wrok te uiten. De grief is misschien eerder ingebeeld dan reeël, en het eventuele doelwit dat vernield wordt heeft mogelijk slechts indirect of symbolisch betrekking op de oorspronkelijke bron van vijandigheid, wat niet wegneemt dat het uiteindelijke resultaat hetzelfde is.

In dit type vandalisme van Stanley lijkt ons een duidelijke overeenkomst aanwezig met Albert Cohens vandalisme ('t zit duidelijk in de familie zou men zeggen!).

Vanzelfsprekend doelen we vooral op het "wraak/haat vandalisme" tegen scholen.

4. Vandalisme als spel!

Stanley stelt dat er heel wat eigendommen vernield worden gedurende het spelen, zonder dat dit door de betrokkenen gezien wordt als het overtreden van een regel. Evenmin is er in dat vandalisme tijdens het spelen sprake van een duidelijk boosaardig element; motieven als nieuwsgierigheid, het wedstrijd element en handigheid zijn belangrijker. Het accent valt hier dikwijls op de omvang van de schade: hoeveel ruiten of lantaarns kan men kapot gooien. Dit type doet ons het meest denken aan het "Chicago school vandalisme."

In ieder geval lijkt het ontbreken van sociale/ouderlijke controle hierbij van groot belang.

Misschien zou men echter ook nog kunnen denken aan Matza, die spreekt over het bereiken van status in de vriendengroep door delinkwent gedrag. (3).

5. Kwaadaardig vandalisme:

Deze laatste categorie toont het duidelijkst het boosaardige en ogenschijnlijke zinloze uiterlijk dat voor de samenleving zo moeilijk te begrijpen is. Dergelijk vandalisme is volgens Stanley Cohen niet alleen een uiting van haat, agressie en woede -dat geldt voor de meeste vormen-, maar er komt ook dikwijls bij dat men van de daad zelf geniet en dat men het zelfs leuk vindt. Deze combinatie van vijandigheid en plezier is in veel gevallen van vandalisme aanwezig. Er zijn hiervan veel voorbeelden te geven: het rukken van alle bloemen uit bloembakken, het afstropen van de isolatie van waterleidingen, het in zee gooien van reddings gordels, het urineren in de hoorn van een telefoon in een cel (bah,bah!), het leggen van dwarsliggers op spoorrails etc.

We hebben hier o.i. te maken met een nogal onduidelijke "rest categorie". Het in zijn geheel koppelen van dit type vandalisme aan de eerder door ons onderscheiden typen is onmogelijk.

Het is bij de indeling van Stanley Cohen interessant om nog even te refereren aan het eerder aangehaalde artikel van Tony Marshal (1976). Marshal komt hierin o.a. op grond van eigen onderzoek in Blackburn tot een indeling die grote overeenkomst vertoont met die van Stanley Cohen. Het leuke is echter dat Marshal o.a. een verband legt met de leeftijd van de vandaal. Hij onderscheidt vier typen vandalisme:

1. Speelvandalisme: Kinderen tot 12 jaar. Dit type vandalisme bleek in Blackburn verantwoordelijk voor ongeveer één derde van al het gerapporteerd vandalisme. Meestal gaat het om groepen jongens die verder geen andere misdaden plegen en die vaak uit gebieden komen die niet bekend staan om hun delinquentie.
2. Prestige vandalisme: De leeftijd van de betrokkenen ligt hier tussen de 13 en 16 jaar. Het spel wordt secundair en er is eerder sprake van "gedurfd" vandalisme als middel om prestige bij de vriendjes te verwerven.
3. Frustratie vandalisme: De leeftijd ligt hierbij waarschijnlijk rond de 16 jaar en ouder (al is Marshal hier niet al te duidelijk over). Dit vandalisme komt voor uit een gevoel "gefaald" te hebben. Kenmerken: gebroken gezinnen, niet meer op school, werkloos. Vooral het grote vandalisme (krantenkoppen).

4. Instrumenteel vandalisme: Qua leeftijd zijn dit vooral volwassenen.

Het is gericht op een duidelijk doel. Heel vaak ten behoeve van materieel gewin.

Welnu, het wordt langzamerhand tijd de sub-culturele theorieën definitief achter ons te laten.

We hebben in het begin van dit stuk over de sub-culturele theorieën gesteld dat -aangezien vandalisme vooral een groepsfenomeen is- het aannemelijk lijkt dat de groep waartoe de vandaal behoort een bepaalde invloed heeft op zijn gedrag.

De gelezen literatuur versterkt deze opvatting en gaf ons daarbij nog een serie ideeën over dit verband tussen de "vandale groep" en het "vandale individu".

Daarnaast wisten we via de literatuur eveneens tot een beeld te komen over een mogelijk verband tussen vandalen en de kenmerken van bewoners. Hiervan zullen we dan ook dankbaar gebruik maken bij onze ecologische vandalen zoektocht.

Tenslotte hebben we via de in deze paragraaf behandelde ingang(en) veel ideeën opgedaan die pas in hoofdstuk 5 van dit onderzoek weer duidelijk boven water zullen komen.

Noten bij paragraaf 3.4.

1). We verwijzen hier naar het artikel van P.R. Prewer:
"Some observations on Window-smashing (In: The british journal of delinquency, volume x nr. 1. juli 1959, pag 104-113.)

De schrijver verhaalt in dit verkwikkende artikel over een onderzoekje onder 98 "veroordeelde ruiten ingooiers". Hij probeert vragen als Wie, Wat en Waarom te beantwoorden. Het blijkt merendeels te gaan over personen ouder dan 20 jaar, die vaak zeer gegronde redenen hadden om een ruit in te mikken. Vooral het "versieren" van een plaats voor de nacht op deze wijze, gooit hoge ogen. Een kostelijk citaat (één uit velen!) willen we de lezer niet onthouden: *"One man, to make sure of his arrest, threw three milk-bottles into a room full of detectives in a big police headquarters."*

2). We verwijzen hier naar een bundel onder redactie van Stanley Cohen: *"Images of Deviance"*, Penguin 1971. Hierin treft men naast een artikel over "industriële sabotage" (van Laury Taylor en Paul Walton) , ook nog een interessant artikel over "voetbal vandalisme" (Soccer Consciousness and Soccer Hooliganism van Ian R. Taylor). Hij ziet de oorzaak van voetbal vandalisme vooral liggen in de vervreemding tussen club en "fan"/"supporter".

3). Andrew L. Wade geeft in zijn artikel *"Social processes in the act of vandalism"* (in: *Crime and delinquency, a reader*, Carl A. Bersani, 1970, pag.266-282), min of meer in Matza's traditie een aardig onderscheid van de fasen in het vandalistische gedrag. Meedoen i.v.m. status blijkt belangrijk.

3.5. De Environmentalisten.

3.5.1. Inleiding

Aan het eind van de 60er jaren komt er een nieuwe stroming op in criminologen-land. Men spreekt wel van de "environmentalisten". Het zijn wetenschappers die in hun werk de "environment" (de omgeving) centraal stellen. Nu is "omgeving" op zich een nietszeggende term: Welke omgeving? Het blijkt dat men de koene adelaarsblik werpt op de omgeving waar de misdaad plaatsvindt.

In het al eerder geschetste probleem van het onderscheid tussen pleeg- en woonplaats (zie par. 3.3.4), richten de environmentalisten zich dus op de plaats waar de misdaad gepleegd wordt. Ze kijken naar de mogelijkheden en beperkingen die deze omgeving voor de misdadiger biedt. Daarbij hebben ze vooral oog voor de preventie en controle van die misdaad.

Ze besteden geen aandacht aan de vraag wat voor (historische) processen aan de basis liggen van het feit dat de misdadiger tot zijn misdaad komt: De "broedfactoren" ("breeding factors"; zie par.3.3.4.) worden door de environmentalisten niet interessant gevonden.

Dus: Geen gezeur meer over de psycho-sociale achtergrond van de delinkwent: Menselijk gedrag oriënteert zich immers op de toekomst en niet op het verleden. Kijk liever naar de gevolgen die de delinkwent verwacht van zijn misdaad: Het verwachte gevolg van het stelen van geld is voor de delinkwent het feit dat hij daarmee een auto kan kopen. Daarom steelt hij dat geld. Niet omdat hij in het verleden een psychisch trauma, een gebroken gezin, armoede of delinkwente vrienden heeft meegemaakt.

Dit soort gespierde taal putten we vooral uit Jeffery's boek "Crime prevention through Environmental Design"(1985).

C.Ray Jeffery is samen met Oscar Newman de belangrijkste exponent van deze stroming. Het is ons onduidelijk wie van de twee begonnen is.

De boeken van Jeffery en Newman (Defensible Space) zijn bijna tegelijkertijd verschenen en de schrijvers verwijzen niet naar elkaar.

Een belangrijk verschil tussen de twee is dat Jeffery veel meer een sociaal-wetenschappelijke benadering heeft (met als centrale begrippen: "environment" en "behaviour") en dat Newman meer let op de stedenbouw-

kundige en architectonische aspecten (met als centraal begrip "Defensible space", op te delen in "zichtbaarheid" en "betrokkenheid").

We zullen de twee kopmannen uit de "environmentalisten ploeg" eens nader onder de loep nemen.

3.5.2.: De theorieën

- Jeffery (C.Ray).

Wat Jeffery voorstaat is de ontwikkeling van een interdisciplinaire wetenschappelijke methodologie die de mens opvat als een op zijn omgeving reagerend input-output systeem. Aanpassing van het menselijk gedrag aan die omgeving is hierbij het sleutelproces.

Jeffery meent dat men door manipulatie van de omgeving waarin een mens verkeerd zijn gedrag kan beïnvloeden. In dit opzicht is hij een zuivere "behaviourist", die gelooft dat het menselijk gedrag ten behoeve van positieve doelen gemanipuleerd kan en mag worden.(1) Het vervelende kritiekastertje in ons vraagt zich daarbij wel af wat die "positieve doelen" dan wel zijn. De oplossing van die vraag lijkt ons moeilijk, en dat geldt helemaal als we op het criminologische terrein zitten. Van één ding zijn we met betrekking tot Jeffery zeker: Zijn ideeën over wat positief en negatief is blijken niet altijd de onze!

De "behaviourist" in Jeffery herkennen we ook in zijn nadruk op het "objectief waarneembare gedrag", waarbij de toekomstige consequenties van een actie belangrijker zijn dan de ervaringen uit het verleden.(2) Volgens Jeffery (212) kunnen wetenschap en techniek toegepast worden ten behoeve van de preventie en controle van misdaad. Er moet volgens hem een technologie ontworpen worden die de misdaad letterlijk voorkomt en die als een directe controle over het misdadig gedrag werkt.

Deze nieuwe technologie zal de omgeving, om misdaad te voorkomen, veranderen. Jeffery geeft de volgende klassificatie voor deze veranderingen:

- Alarm en surveillance systemen.
- Het stedenbouwkundig en planologisch ontwerp
- de omgeving en het gedrag
- Burgerparticipatie.

() zie voor noten einde van deze paragraaf, pagina 83.

Alarm en surveillance systemen: Dit zijn de toeters, bellen, grendels, sloten, bewakingsdiensten etc. Langzamerhand is de handel in deze beveiligingssystemen een big business geworden. Ook in Nederland. (Vrij Nederland 27-10-1979).

Het stedenbouwkundig en planologisch ontwerp: Hierover zegt Jeffery dat *"crime can be controlled by urban design, wherein safety and security are design into streets, buildings and parks. Our cities are unsafe because they present opportunities for the commission of crime"*.

Hoe moet zo'n "urban design" er dan wel uitzien, zal men zich afvragen. Voor de beantwoording van deze vraag leunt Jeffery zwaar op de ideeën van Jane Jacobs: Zorg voor een rijk straatleven.

Dus altijd veel drukte op straat, veel contactmogelijkheden, gezelligheid, geborgenheid, zichtbaarheid, etc.

Jeffery nadert hierin sterk de ideeën van Newman. We zullen mede daarom na de bespreking van Newman nog terugkomen op deze ideeën van Jacobs. De omgeving en het gedrag: Hier wordt Jeffery heel wat minder duidelijk. Eigenlijk "omvat" dit derde punt de andere punten.

Gedrag is volgens Jeffery een respons op stimuli van de omgeving.

Zo'n respons kan worden veroorzaakt door twee typen stimuli:

- Een stimulus waardoor je iets leuks krijgt (een positieve bekrachtiging). b.v. de dief die in zijn opzet slaagt krijgt geld en goederen.
- Een stimulus waardoor je iets "naars" wegwerkt (een negatieve bekrachtiging). b.v. een moordenaar die zijn schoonmoeder (=iets héél naars) om zeep helpt.

Helaas is ons het verschil tussen een positieve en negatieve bekrachtiging niet al te duidelijk. Je kan immers de zaak net zo goed omkeren: De dief probeert iets "naars" weg te werken, n.l. armoede of weinig geld. De moordenaar probeert iets leuks te krijgen, n.l. een huishouden zonder schoonmoeder.

Maar.....om Jeffery verder op zijn pad te volgen:

Als je nu misdaad wil voorkomen, moet je proberen deze bekrachtigingen ongedaan te maken. De positieve bekrachtigingen kan je vaak voorkomen door grendels, sloten, toeters en bellen. Bij de negatieve bekrachtiging ligt dit wat moeilijker. Voor (te vernielen) objecten zouden de toeters

en bellen misschien nog uitkomst kunnen brengen. Voor (te vernielen) personen wordt dit lastiger, als we althans niet naar de geharnaste middeleeuwen willen terugkeren.

Jeffery geeft de moeilijkheid hierbij ook wel toe. En vervolgt dan met de stelling dat de slachtoffers vaak het misdrijf zelf in de hand werken. Dat zou men dus meer moeten vermijden. Daarnaast -en zo komt hij tenslotte op zijn vierde punt "Burgerparticipatie"- stelt hij dat de beste beveiliging nog altijd de burens zijn. Tenminste.... als het burens zijn die weten "wat er gebeurt" (kunnen zien en horen wat er plaatsvindt) en die "bereid zijn te helpen" (betrokken zijn bij hetgeen gebeurd en zich erin willen mengen).

Met dit laatste punt zitten we geheel op de lijn van Newman en het wordt dan ook nu tijd naar hem over te stappen. Daarvoor willen we echter nog even wijzen op enige irritante en gevaarlijke kantjes die o.i. aan Jeffery's ideeën kleven.

Ten eerste kan men zich natuurlijk afvragen in welke mate het menselijk gedrag te beïnvloeden is door manipulaties van de omgeving.

Ten tweede kan men de minstens zo belangrijke vraag stellen of al dat gemanipuleer wel mag. Of..... om het wat fraaier uit te drukken:

Is het wel ethisch verantwoord?

Jeffery gaat geheel voorbij aan het probleem in hoeverre de definitie van wat nu precies onder "misdaad" moet worden verstaan ideologisch bepaald is. De niet al te finzinnige opmerkingen die Jeffery (184) over "hokkende en pot-rokende jeugd" maakt, zijn opmerkingen over de verworvenheid van de moderne verzorgingsstaat (b.v. over de "social welfare services" merkt Jeffery op: "they reinforce people for not working"), en zijn ideeën over wie nu eigenlijk misdadig zijn (prostituees, moordenaars, drug-gebruikers, dieven, homofielen etc.) zijn veelzeggend.

Dit soort opmerkingen doet ons in ieder geval huiveren voor de "omgeving" die zou ontstaan na een ingreep van Jeffery, temeer daar je in zo'n omgeving door de camera's de bomen niet meer ziet, en het constante lawaai van toeters, bellen, en sirenes oorverdovend moet zijn (in 99% van de gevallen blijkt de falende techniek immers de oorzaak).

- Newman (Oscar).

De sub-titel van Newmans boek ("People and Design in the violent city") doet de angstige lezer meteen al naar de valhelm en looienpijp grijpen. Het tekent ook wel een beetje de sfeer die ook dit boek ademt.

Een duidelijk verschil met Jeffery's boek ligt in de grotere concreetheid van Newmans ideeën. Het geheel leest daardoor makkelijk weg. Dit ligt mede aan de gezellige tekeningen en foto's die het boek verlichtigen. Het mag dan ook geen verwondering wekken dat Newmans ideeën grote bekendheid hebben gekregen.

Het boek heeft ten doel aan te tonen dat het stedenbouwkundige en architectonisch ontwerp de belangrijkste en directe "beïnvloeder" is van de hoeveelheid misdaad die in woongebieden plaatsvindt. Daarmee wordt automatisch een "beter" ontwerp (in Newmans ogen "beter"!) de meest effectieve vorm van misdaad preventie. Zo'n "goed" ontwerp noemt Newman "defensible space" architectuur. Daaraan zijn volgens hem vier aspecten te onderscheiden (pag.50). In feite zijn deze vier aspecten in twee woorden samen te vatten: zichtbaarheid en betrokkenheid:

- De mate waarin een stedenbouwkundig ontwerp toelaat dat gebieden zichtbaar zijn, beïnvloedt of mensen kunnen zien dat er misdaad plaatsvindt.
- De mate waarin (een) ruimte aan mensen behoort (of gevoeld wordt te behoren aan) beïnvloedt hun mate van betrokkenheid.

Het idee zal duidelijk zijn: Als ik kan zien dat er iets gebeurd, en als ik me betrokken voel bij wat daar gebeurt, zal ik er iets aan doen. B.v.: "Verduld...wat zie ik nu....dat is mijn telefooncel die ze daar willen gaan mollen...maar dat gaat niet!"

Daarnaast zal de potentiële overtreder met deze mogelijkheid rekening (gaan) houden, met als gevolg dat hij maar liever niet aan zijn "werk" begint (preventie dus).

Newman past twee methodes toe om zijn ideeën over de invloed van stedenbouw en architectuur op de hoeveelheid misdaad te toetsen:

- een multivariate statistische analyse
- de vergelijking van twee stedenbouwkundige ontwerpen.

Over de eerste methode merkt A.E. Bottoms in zijn bespreking van Newmans boek op: *"The first method yields surprisingly little"* en even verderop: *"in fact, only proximity to and ability to survey the streets are relatively well demonstrated as relating to crime, but here no attempt is made to control for the possible impact of other variables"* (Bottoms 1974; 203).

Bij de tweede methode vergelijkt Newman twee ontwerpen (public housing projects) in hetzelfde gebied, met eenzelfde bevolkingsdichtheid en met dezelfde bevolkings karakteristieken (inkomen, aantal kinderen, ras etc) Maar met verschillen qua architectuur. (zie pag 46 tabel 4 en appendix B).

De kritiek die deze tweede methode heeft mogen ontvangen is niet mals.

Teneerste vraagt iedereen zich af waarom Newman nu juist deze twee projecten (ontwerpen) genomen heeft. Misschien omdat ze Newmans hypothesen het beste ondersteunen?merken alle critici vet knipogend op.

Ten tweede blijkt de vergelijking van het "goede" en het "slechte" ontwerp (qua defensible space) slechts 50% verschil in de hoeveelheid overtredingen op te leveren. Mawby(1977) merkt op dat dit erg weinig is:

In Sheffield werden wel percentages van 500 gevonden.

Ten derde merkt men op dat Newman andere variabelen niet adequaat in de hand houdt. Met name de sociale klasse van de bewoners, maar vooral de hoeveelheid misdadigers (de offender rate) in het gebied. Onderzoek in (alweer) Sheffield toont n.l. aan dat er een sterk verband bestaat tussen hoeveelheid misdaad/overtredingen (offence rate) en de hoeveelheid misdadigers (offender rate) in woongebieden (Mawby 1977).

Kortom: methodisch blijkt er bij Newman nogal wat scheef te zitten.

Of zoals Bottoms zo mooi weet te zeggen:

"Newman has, in short, drawn our attention to an important theme, but by the crudity of his treatment of it, he has run a serious risk of debasing the importance of that theme" (Bottoms 1974;206).

Recent onderzoek (Mawby 1977) naar telefooncel vandalisme kan de hypothese dat in gebieden met hoogbouw meer vernielingen gepleegd worden niet bevestigen. In dit onderzoek bleek echter wel een (zwak) verband te bestaan tussen de zichtbaarheid van een cel en de hoeveelheid vernielingen. Helaas speelde hier weer een verstorende factor doorheen:

Als cellen zichtbaarder zijn, worden ze meer gebruikt en hoe meer een cel gebruikt wordt, des te groter wordt de kans op vernieling.

Echt gesteund worden Newmans ideeën hierdoor dus niet, al lijkt het er wel op "dat er iets in zit". En daarmee kunnen we ons dan aansluiten bij de uitspraak van Bottoms.

Het lijkt ons dat Newman de gedragsbeïnvloedende werking van de gebouwde omgeving overdrijft.

Met deze constatering kunnen we terugkeren naar hetgeen Jeffery opmerkte over "het stedenbouwkundig en planologisch ontwerp".

Ook Newman steunt n.l. sterk op de ideeën van Jane Jacobs. Het wordt nu dan ook van belang om even wat langer bij deze ideeën stil te staan. Kort samengevat verteld het boek van Jane Jacobs:

The Dead and Life of Great American Cities, (New York 1961) ons het volgende:

De vitale buurt (en vitaliteit is Jane Jacobs centrale doel) moet gedifferentieerd zijn qua landgebruik en inwoners. Een menging van wonen-werken, oudbouw-nieuwbouw, jonge-oude inwoners, arm-rijk, etc.

Mensen willen volgens Jacobs differentiatie en in de buurten waar dat bestaat, schieten de mensen wortel (i.p.v. kogels!) en participeren ze in het gemeenschapsleven. Zo ontstaat dan vitaliteit.

Waar geen differentiatie is, verlaten de bewoners die dat kunnen de buurt, ende paupers zonder keuze mogelijkheden komen in de buurt wonen: het gebied wordt een "slum".

De belangrijkste component van vitaliteit is een rijk straatleven.

Dit geeft n.l. gezelligheid en onderdrukt de misdaad (door de grotere sociale controle).

De huidige planning (die zich vooral baseert op de ideeën van Howard en Le Corbusier) werkt juist tegengesteld:

- Men bouwt monofunctionele buurten (buurten met alleen kantoren die s'avonds uitgestorven zijn, slaapsteden etc);
- Men bouwt in te lage dichtheden en te ver van de straat;
- Men maakt te brede straten en te smalle stoepen waardoor de mensen door de auto's weggejaagd worden;
- Men bouwt te weinig buurtwinkels (waar men gezellig kan roddelen en alles aan de weet komt);
- Men maakt de open ruimtes (parken, pleinen, parkeerplaatsen) te groot en te open.

De gevolgen voor deze planning zijn volgens Jacobs desastreus.

Als voorbeeld van een wel vitale buurt noemt Jane Jacobs "Greenwich Village". (3).

Nu is ook het boek van Jane Jacobs niet geheel ongeschonden de krakende molens der kritiek gepasseerd. Gans (1972) stelt bijvoorbeeld; dat Jane Jacobs betoog is gebaseerd op drie aannames:

- Mensen willen differentiatie
- Differentiatie doet steden leven
- De gebouwen, straten en planningsprincipes waarop steden "gebaseerd" zijn, "vormen" het menselijk gedrag.

Herbert Gans merkt op dat de eerste twee punten niet worden gesteund door de feiten in de gebieden die Jacobs beschrijft.

Het derde punt komt overeen met de aannames van de planners die Jacobs aanvalt. Bij dit derde punt vergeet zij de culturele, sociale en economische factoren die al dan niet "vitaliseren". Hierdoor ziet Jane Jacobs niet de werkelijke oorzaken van de stadsproblemen (terwijl Gans die natuurlijk wel ziet).

Vervolgens komt Gans nog met enige tegen-voorbeelden van buurten die qua bevolking en bouw niet gedifferentieerd zijn, maar wel een rijk straatleven kennen. Volgens Gans vindt dit zijn oorzaak in de daar heersende "working class" cultuur. Maar om niet te ver in deze onverkwikkelijke controverse meegezogen te worden, willen we hier afhaken. Gans ernstige beschuldiging aan het adres van Jacobs (en daarmee ook aan Jeffery en Newman!) is duidelijk: "fysisch determinisme".

Met andere woorden het zwaar overschatten van de invloed die de gebouwde omgeving op het menselijk gedrag heeft. Knutselen aan die gebouwde omgeving wordt daarmee symptoom bestrijding.

Om niet geheel verblind te raken, willen we voor we bij de "concretisering en conclusies" komen, onze schijnwerpers nog even op een nauw met Newman verwante "groep" richten.

Naast de twee "kopstukken" kunnen we in deze nieuwe "omgevingsstroming" n.l. nog een serie (andere) stedenbouwkundigen en architecten onderbrengen. Ook zij bekommeren zich niet zo zeer om de vraag met welke sociaal-psychologische motivaties een vandaal iets in elkaar ramt, maar proberen eerder pragmatisch te bedenken hoe zo'n vernieling te voorkomen is. De oplossing wordt daarbij meestal gezocht in relatief kleine veranderingen qua materiaal gebruik en plaatsing, "lay out" van gebouwen etc.

We verwijzen voor enige overzichtelijke artikelen in deze traditie naar Colin Wards "Vandalism" (deel 2).

3.5.3. Concretisering en conclusies

We willen ook deze paragraaf besluiten met de vraag: "Wat hebben we d'r aan?".

Samenvattend zouden we het volgende kunnen zeggen:

De ideeën van Jeffery en Newman zijn nieuw (al bleek dat bij nader onderzoek ook nog wel eens mee te vallen) en hebben veel stof doen opwaaien.

De kritiek op hun ideeën is stevig geweest, al hebben we de indruk dat Jeffery -vreemd genoeg- de dans meer ontsprongen is dan Newman.

Deze kritiek lijkt ons om twee redenen terecht:

- De uitwerking van de ideeën van zowel Jeffery als Newman is onduidelijk. De bewijzen die hun stellingen zouden kunnen ondersteunen zijn zwak. In belangrijke mate omdat (bij Newman) de gebruikte methodes voor toetsing van die ideeën nogal ruw en onzorgvuldig zijn.
- De ideeën stoelen op een serie aannames waarbij men zijn vraagtekens kan zetten (zie o.a. de verwijten van Gans), of waartegen men ethische bezwaren kan hebben. Dit laatste kwam het duidelijkste naar voren bij onze bespreking van Jeffery, maar het kan in feite ook op Newman van toepassing worden gebracht.

Toch moeten we oppassen dat we niet het kind met het badwater weggooien (zie ook het citaat van Bottoms).

De environmentalisten geven met hun nadruk die ze leggen op de plaats waar misdaad plaatsvindt, een ons inziens zinvolle relativering van de sub-culturele theoretici uit de voorgaande paragraaf. Dit temeer als we het zien in het licht van het pleeg-woonplaats probleem uit paragraaf 3.4.3. Als we echter de "environmentalistische theorieën" bruikbaar willen maken voor ons vandalisme onderzoek, zullen we enig schaaftwerk moeten verrichten. Ten eerste hebben we weinig aan de opmerkingen die al te sterk in de preventieve sfeer liggen (ter gedachten bepaling: de toeters en bellen van Jeffery). Een onderzoek naar het soort effecten daarvan zou een totaal ander karakter hebben dan het onderhavige onderzoek.

Ten tweede kunnen we weinig doen met de nogal vage bahaviouristische praat van Jeffery. Al bleek die belangrijk, omdat we daardoor de wetenschapstheoretische wortels van deze stroming (om het maar even zwaar uit te drukken) konden blootleggen.

Maar..... wat dan wel?

Het meest nuttig voor ons zijn de ideeën die de environmentalisten hebben over de gebouwde omgeving (het stedenbouwkundig/architectonisch ontwerp) in combinatie met de begrippen zichtbaarheid en betrokkenheid.

Nu blijkt het helaas niet makkelijk om deze begrippen om te zetten in klare onderzoekstaal. Wanneer kunnen we b.v. zeggen dat iemand zich bij een vernieling betrokken voelt? Daarbij kunnen we dan als eerste opmerken dat zo iemand moet zien en/of horen wat er gebeurt.

De "betrokkenen" vormen met andere woorden een deel(verzameling) van de "zieners". We kunnen echter wel zeggen dat, als iemand een vernieling ziet en zich daarbij betrokken voelt, hij actie zal ondernemen. En daarmee hebben we een(zwak)spoor te pakken: "Betrokken mensen" zullen een vernieling melden bij instanties als politie, brandweer, gemeentelijke diensten etc. Het aantal meldingen over vernielingen geeft een vingerwijzing voor de betrokkenheid, en daarmee indirect ook voor de zichtbaarheid.

De pruttelende lezer kunnen we geheel gelijk geven: Erg waterdicht is deze constructie niet: Men hoeft niet iets te melden maar kan er ook zelf op af gaan; Men kan dingen melden die slechts plaatsvinden in het (overspannen) brein van de melder: Los daarvan zitten we nog met het probleem waaraan we dat aantal meldingen moeten relateren, (in feite aan het aantal "zieners", maar het hoeft geen betoog dat dit een onmogelijke opgave is).

Kortom....er doemen nogal wat problemen op. Ook andere schrijvers worstelden in hun onderzoek met de operationalisering van de ideeën der environmentalisten.

Mawby (1977) b.v. onderzocht deze ideeën via de factoren "hoogbouw", belangrijkheid van de omliggende wegen en nabijheid van "mensen aantrekkende" artefacten als parken, winkels en scholen."

Mawby's conclusies luiden dat de factor "hoogbouw" er niets toe deed en dat de twee andere factoren voorzichtig lijken te wijzen op het interessante feit dat (om het even populair in Jane Jacobs terminologie te formuleren): een "rijk straatleven" (=veel mensen op straat) zorgt voor:

- meer getuigen en dus meer sociale controle en daardoor minder vernielingen; maar ook:
- meer gebruikers met daaronder ouders en dus meer vernielingen.

Mawby formuleert deze uitkomsten met grote voorzichtigheid en dat lijkt ons ook terecht. We moeten n.l. op het belangrijke punt wijzen dat de ideeën van de environmentalisten pas goed te onderzoeken zijn in de "Micro-omgeving" (waarmee we bedoelen: enige huizenblokken, een klein buurtje etc.). Maar hoe.....en met welke micro omgeving moeten we beginnen?

Om deze vraag op te lossen willen we teruggrijpen op het begin van dit hoofdstuk: De sociale ecologie.

Die ecologische opzet van ons onderzoek maakt het mogelijk om de ideeën "mee te nemen". Als we n.l. een beeld hebben van waar vernielingen in Amsterdam plaatsvinden, kunnen we de environmentalistische ideeën op de volgende wijze toetsen:

Als er vooral vernield wordt op plekken waar weinig mensen zijn, kunnen we aannemen dat de environmentalisten met betrekking tot de plaats waar vandalisme plaatsvindt, het bij het rechte eind hebben.

Immers: als er weinig mensen zijn op een bepaalde plek, dan zijn er in ieder geval zowel weinig "zieners" als "betrokkenen".

Een probleem daarbij is wel dat er weinig plekken in een stad zijn aan te geven waar het altijd stil is. Zo zitten kantoren overdag bomvol met naar buiten turende employé's en oefenen ze daarmee een onovertroffen controle uit. Na 16.55 uur, en in de weekends, ligt de situatie echter geheel anders.

Aan de andere kant zijn 's nachts zeer veel plekken "stil". Niet alleen omdat er weinig "ogen" zijn, maar ook omdat de wel aanwezige "ogen" door de duisternis weinig kunnen zien.

Aangezien we in ons onderzoek niet in staat waren de preciese tijdstippen van vernielingen te achterhalen, vormt dit een belangrijk probleem.

Als we toch -afgezien van dit probleem- willen aangeven waar we "stille" plekken zouden moeten zoeken, dan is het in ieder geval niet in woonbuurten.

We denken vooral te moeten zoeken in parken (met veel bossages e.d. die de vernieler aan het controlerende oog van de wakkere burgers en parkbewakers onttrekken), en in plantsoenen, aan de rand van woonwijken waar in groenstroken met kronkelige paden en -waterpartijen de lantaarnpalen smachtend staan te wachten, of op achteraf weggetjes en paden.

Noten bij paragraaf 3.5.

1). vergelijk hier de ideeën van de bekende behaviourist B.F. Skinner, o.a. in zijn roman "Walden two", New York 1948 .

2). vgl. voor deze nadruk op het waarneembare gedrag ook de grondlegger van de Amerikaanse behaviouristische traditie (J.B.Watson 1913).

3). Het toeval wil dat Jeffery in Greenwich Village gewoond heeft (Bleecker street om precies te zijn). Hij valt Jane Jacobs dan ook enthousiast bij: "Alhoewel druggebruik en homosexualiteit wijdverbreid zijn in "The Village" zijn de straten er zelfs relatief veilig vergeleken met de straten elders" (216). Het valt ons in dit citaat wederom(!) op dat Jeffery iets tegen homoseksuelen schijnt te hebben. Hij veegt ze althans steeds met een stalen gezicht bij overige misdadigers. Wat voor afschuwelijks die ook gedaan hebben. Dat zal wel komen omdat Jeffery professor is aan de Florida State University.

Par.3.6.: De Jeugd-voorzieningen

3.6.1. Inleiding

In de voorgaande paragrafen van dit hoofdstuk zijn we één begrip nog niet tegengekomen: de jeugd-voorzieningen.

Over het algemeen verstaat men onder jeugd-voorzieningen die plaatsen die de jeugd mogelijkheden bieden om "te recreëren":

buurthuizen, sportclubs, sleutel-werkplaatsen, sportvelden, zalen en hallen, café's, discotheken, bioscopen etc.

M.a.w. al die voorzieningen waar de jeugd zich kan uitleven.

Men zegt vaak over jeugd-voorzieningen dat ze "de jeugd van straat houden" en dat door de activiteiten die er plaatsvinden de jeugd er "stoom kan afblazen".

Eigenlijk is het een vreemde zaak dat we in onze paragraaf over de sub-culturele theoretici het begrip niet zijn tegengekomen.

Het woord jeugd-voorzieningen vormt n.l. heden ten dage een centraal onderdeel in het "welzijns jargon", al vat men daar het woord veel ruimer op dan wij in het bovenstaande deden.

Het is vaak zowel start als finish: -Door een gebrek aan jeugdvoorzieningen ontstaan verschijnselen als vandalisme: en: -Als men vandalisme wil doen afnemen, moet men (dus) de jeugdvoorzieningen uitbreiden.

Een theorie uit par.3.4. die nog het dichtste bij dit soort ideeën komt, is de theorie van Albert Cohen: Wat wij in de bespreking van Albert Cohen het "uit de boot vallen van de lower class jeugd" noemden, zou men immers ook kunnen zien als "een gebrek aan goede en toegankelijke jeugd-voorzieningen voor bepaalde groepen jongeren".

We zullen in deze paragraaf in het kort de jeugdvoorzieningen-theorie bespreken. Eigenlijk is het woord "theorie" in deze een te zwaar woord.

Opvallend is n.l. dat deze ideeën sterk leven op het niveau van het concrete welzijnswerk (van jeugdwerkers, vormingswerkers e.d.).

Par. 3.6.2.: De ideeën over jeugd-voorzieningen

In de voorgaande inleiding stelden we dat men vaak de mening hoort verkondigen dat jeugd-voorzieningen "de jeugd van straat af zouden houden" en dat de jeugd door die voorzieningen "stoom zou kunnen afblazen". Deze redenering volgt -kort samengevat- deze lijn:

De jeugd wil activiteiten ontplooiën. Jongeren willen zich kunnen uitleven, hun agressie kwijtraken.

Over de vraag waarom de jeugd "stoom moet afblazen" zijn de meningen verdeeld. Termen als frustratie, achtergestelde maatschappelijke situatie, basis behoefte, vervreemding wisselen elkaar daarbij af in een bonte rij.

Over de volgende essentiële stap zijn de meningen echter niet verdeeld.

Men stelt dat de vorm der activiteiten die de jeugd wil ondernemen er niet zo veel toe doet. M.a.w. de jeugd wil actie. Hoe die actie eruit ziet dondert niet.

Actie kan dus net zo goed het demonteren van een lantaarnpaal zijn als het uit elkaar sleutelen van de eigen brommer.

De logische conclusie ligt na deze stap dan ook voor de hand:

als je de jeugd maar voldoende mogelijkheden (voorzieningen) geeft waardoor ze hun behoefte aan activiteiten "positief" kunnen uitleven, zal de behoefte aan "negatieve" activiteiten (waaronder men dan vandalisme rekent) afnemen. Een voorbeeld van deze gedachtengang vinden we in een rapport waar we iets langer bij stil willen blijven staan omdat het zeer specifiek betrekking heeft op ons probleem:

Het rapport van de werkgroep Jongerenproblematiek Amsterdam Noord(werkgroep JAN), getiteld "Vandalisme?" (1979).

De lijn van JAN's betoog loopt als volgt:

Men begint met de stelling dat *"agressief gedrag bij (groepen) jongeren een maatschappelijk probleem is"*(47).

In meer ambachtelijke termen spreekt men even verder zelfs over *"....oorzaken (die) verweven zijn in maatschappelijke structuren"* (50).

Vervolgens spitst men dit nogal losjes (!) toe naar de jongeren waar het om zou moeten gaan:

"De wijze waarop de maatschappij functioneert, geeft vorm aan ons dagelijks leven. Hoe dat dagelijks leven er uit ziet (...), is ook voor heel veel mensen een vastliggend iets, zeker voor de jongeren uit arbeidersbuurten. Die jongeren worden immers bedoeld als we het in Amsterdam-Noord over "jeugdvandalisme" hebben. De situatie waarin die jongeren verkeren kan

veelal gekenmerkt worden als een achterstandsituatie" (47).

Al eerder heeft JAN over deze "achterstandsituatie" gesproken als:

"de moeilijke positie in de samenleving van groepen jongeren (ten aanzien van): hun onderwijs-, arbeids-, en thuissituatie en hun maatschappelijk isolement." (pagina 1).

De JAN openingsvariant baseert zich dus op de "achterstandsituatie".

Na deze opening verloopt het spel volgens de uitgestippelde lijn:

"In alle opzichten zijn arbeidersjongeren de onderliggende groep in onze maatschappij. En hoewel ze het niet altijd kunnen benoemen, is het beseft van die positie wel aanwezig. Een uitzichtloze situatie die doorgaans alleen maar ontsnappingsmogelijkheden biedt in activiteiten die een onmiddellijke en volledige behoeftenbevrediging inhouden. Discotheekwerk is één daarvan. Agressie is een andere mogelijkheid". (47-48).

Alvorens JAN nu het eindspel aanvangt, wordt nog opgemerkt dat jongerenwerk in jongeren centra en buurthuizen slechts marginaal aan een oplossing van het probleem zal kunnen bijdragen. Dat is ook inderdaad de logische consequentie van de JAN openingsvariant: Jongerenwerk vormt immers slechts een deel der jeugd-voorzieningen en -wat nog belangrijker is- de oorzaken van het probleem zijn "verweven in de maatschappelijke structuren".

Het eigenlijke eindspel krijgt in JAN's rapport zeer veel aandacht. Dat is o.i. ook zeer nuttig. In het rapport vindt men n.l. een uitgebreide opsomming per buurtcombinatie (in Noord) van de aanwezige jeugd-voorzieningen enerzijds en de behoefte aan jeugd-voorzieningen anderzijds.

De laatste zetten voltrekken zich daarna volgens plan:

"Voor zover de problematiek wel direct op buurt- en jongeren centra ingrijpt, vinden we het een duidelijke zaak dat de individuele jongeren eigenlijk 24 uur per dag een beroep doet op de jongerenwerker. Daaraan kan in het buurt- en jongerenwerk in feite niet beantwoord worden. Maar elke verbetering die ook maar enigszins in die richting tendeert, vraagt altijd om méér werkers, zowel betaalde specialisten als onbetaalde vrijwilligers" (50).

De winst is binnen! Mat in één zet onafwendbaar. JAN speelt:

"Het zal niemand verbazen dat veel vernielingen aan gemeenschapsruimten in Amsterdam-Noord juist plaatsvonden in gebieden die toendertijd (Rapport Stuurgroep 1975) als "witte plekken" werden aangemerkt, en waar nu -ruim drie jaar later- nog steeds geen passende voorzieningen aanwezig zijn. (1). (zie voor noten einde van deze paragraaf, pagina 90).

Het woord is aan de wethouder!".(pagina 4).

De wethouder geeft op!

Misschien denkt de lezer door onze wat vrolijke behandeling van het JAN-rapport dat we deze ideeën geheel verwerpen. Dat is niet zo:

We willen (en zullen) echter bepaalde ideeën van JAN in deze scriptie nog nader analyseren. Als we bijvoorbeeld JAN's laatste zet nemen: Men stelt dat, waar weinig jeugdvoorzieningen zijn, veel vernield wordt. Wij zien zo'n stelling als niet meer dan een idee (zo u wilt hypothese) dat eerst nog maar eens nader onderzocht moet worden.

In de "stoom afblaas theorieën", waarvan het JAN rapport o.i. een voorbeeld is, zitten enige met elkaar samenhangende zwakke plekken:

- Ten eerste kan men een vraagteken zetten bij de aanname dat de jeugd net zo lief aan een lantaarn sleutelt als aan de eigen brommer. Het is m.a.w. de vraag of men de ene activiteit zo maar mag verwisselen met de andere. Misschien vindt de jeugd "verboden" activiteiten (zoals b.v. vandalisme) wel leuker dan "goedgekeurde" activiteiten.
- Ten tweede kan men zich afvragen in hoeverre generalisaties over "de" jeugd (zoals wij die ook hierboven maakten) de zaak eerder versluieren dan verhelderen.

We nemen aan dat vandalen een deelverzameling vormen vande jeugd in zijn totaliteit. Voor ons doel kan men "de" jeugd dus verdelen in "vandalen" en "niet-vandalen".

Stel nu dat de "stoom-afblaas functie" van de jeugd-voorzieningen wel opgaat voor de "niet-vandalen", maar niet opgaat voor de "vandalen" (b.v. omdat vandalen geen gebruik kunnen, mogen maken van jeugd-voorzieningen). In dat geval gaat de laatste stap van de theorie niet op: Het "stoom afblazen" heeft niet het beoogde effect.

Over het eerste kritiekpunt kunnen we thans weinig zeggen. We kunnen er hoogstensin het vervolg van deze scriptie rekening mee houden.

Over het tweede kritiekpunt valt echter aan de hand van enige literatuur nu al iets op te merken.

Uit een onderzoek in Frankrijk (Responses à la violence, 1977, II 378) blijkt dat de opvulling van de -toegenomen- vrije tijd van jongeren via sociaal culturele bezigheden of via de sport slecht werkt. Er bestaan teveel drempels, b.v. in de vorm van lidmaatschap - en inschrijf verplichtingen.

Voor sportclubs e.d. geldt daarnaast nog het probleem dat deze bijna zonder uitzondering "geprofessionaliseerd" zijn. Er bestaat een strenge selectie op techniek, en er staan straffen (boetes!) op afwezigheid etc.

Een beetje voor de gein een balletje trappen is er niet meer bij!
(zie ook Taylor, 1971).

Volgens het franse rapport blijken sociaal-culturele en sport voorzieningen daarvoor bij jeugd delinkwenten (!) weinig populair. Slechts 10% van hen blijkt aan "georganiseerde vrije tijds besteding" deel te nemen (Responses, 1977, 378).

Voor de geïnteresseerden merken we nog op dat het rapport ook enige aanbevelingen doet ter verbetering van deze situatie (2).

Uit deze franse literatuur kunnen we in ieder geval afleiden dat de rechtlijnige reeks:

meer jeugd voorzieningen = meer stoom afblazen = minder vernielingen, wellicht niet zal opgaan, omdat bepaalde groepen van die voorzieningen geen -of weinig- gebruik maken. Al zitten we ook met deze literatuur weer met het probleem dat men slechts uitspraken doet over jeugd delinkwentie in het algemeen.

Ook JAN's rapport maakt echter (zeer gedetailleerd) duidelijk dat bepaalde groepen of groepjes jongeren niet bereikt worden door de sociaal-culturele voorzieningen.

Een oplossing waar men (en ook JAN) in zo'n situatie dan al snel mee komt aandraven: "Dan gooien we er toch gewoon meer geld, meer buurthuizen en meer jeugd-werkers tegenaan!". Het is echter niet gezegd dat deze oplossing het beoogde effect heeft (in ons geval: minder vernielingen).

Dit wordt mooi samengevat in een citaat in TWU-Welzijnsweekblad 1980 nr.7:
"Er wordt zelden onderzoek verricht naar effectiviteit van hulpverlening en waar dit onderzoek wel plaatsvindt, komt men tot de conclusie dat er fouten zijn, die op hun beurt bestreden moeten worden met nog meer hulpverlening". (3).

Kritiek op het idee dat meer jeugd-voorzieningen in een bepaalde buurt de hoeveelheid vernielingen zullen doen afnemen is ook te beluisteren in kringen van politie en sommige -door de overstelpende hoeveelheid vernielingen geheel overwerkt geraakte- gemeentelijke diensten. Daar stelt men namelijk dat Ten eerste meer jeugd-voorzieningen misschien zelfs meer vandalisme zouden kunnen veroorzaken: "na een stevig pop-concert blijken veelal de volgende dag ook de lantaarn-palen spontaan de grond uitgesprongen te zijn".

Ten tweede stelt men dat in ieder geval vandalisme zich juist concentreert rond jeugdvoorzieningen (waaronder men dan ook sport-akkomodaties rekent).

Al met al leidt onze speurtocht naar het verband tussen jeugd-voorzieningen en vandalisme tot de volgende ideeën:

- veel jeugd-voorzieningen in een bepaalde buurt, geeft weinig vandalisme in die buurt. en omgekeerd:
- weinig jeugd-voorzieningen in een bepaalde buurt, geeft veel vandalisme in die buurt.

Tegengesteld aan deze ideeën is het idee dat:

- veel jeugd-voorzieningen in een bepaalde buurt, veel vandalisme in die buurt geeft (4).

Tenslotte kwamen we nog een idee tegen dat zich sterk richt op de pleegplaats:

- vandalisme concentreert zich vooral rond (jeugd) voorzieningen, met name: café's, discotheken, sport akkomodaties, buurt-, club en wijkhuizen, (pop)-concertzalen.

Noten bij par.3.6.

1. Dit verbaast ons ten zeerste!

We vragen ons af hoe het mogelijk is dat op plekken waar geen voorzieningen aanwezig zijn, deze toch vernield worden.

2. Aanbevelingen uit Responses à la violence (deel 2, hfst 2, pag. 383 e.v.):

Om bij de jeugd interesse te wekken voor "georganiseerde vrijetijds beleving" en om uitsluiting van (agressieve) "lastposten" te voorkomen doet men de volgende aanbevelingen:

- Meer participatie van jongeren bij het organiseren van vrijetijds activiteiten.
- Versoepeling van normen en regels die de overheid in deze oplegt.
- Verlaging van de "toegangsdrempel" voor jongeren v.b.: het maken van een sleutelwerkplaats voor brommers en auto's; zeker dient men het heffen van toegangsprijzen te vermijden.
- Het ontwikkelen van echte "massasport".

D.w.z.: -geen systematische (op techniek) gerichte selectie en uitsluiting van hen die niet (veel) zwaar willen trainen

-inschakeling van vrijwilligers voor clubwerk (m.a.w. de vandaal als grasmaaier, masseur en lijntrekker)

-meer mogelijkheden en terreinen (geen sportieve monoculturen).

3. Dit artikel in het Welzijnsweekblad (pag.11 t/m 13) van de hand van Andries de Jong draagt als titel: "Welzijnswerkers schuwen politieke besluiten en claims van burgers omwille van het zelfbehoud". Het artikel is in feite een bespreking van "Drie publicaties over de permanente impasse".

4. Voor de duidelijkheid hebben we dit idee iets gechargeerd.

Los hiervan is het opvallend dat men dit idee nooit in haar omgekeerde gedaante tegenkomt (minder jeugd-voorzieningen geeft minder vandalisme).

Hoofdstuk IV Het Onderzoek; met behulp van cijfers.

4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk zullen we trachten een (eerste) antwoord te geven op de probleemstelling. Deze probleemstelling valt, zoals gezegd in twee delen uitéén.

In eerste instantie vragen we ons af hoe het gesteld is met de geografische spreiding van vandalisme in Amsterdam.

In tweede instantie willen we een poging doen deze spreiding te verklaren.

Een beeld van de spreiding van vandalisme kan op twee manieren verkregen worden: Je kan proberen te achterhalen waar "vandalen" wonen of proberen te achterhalen waar vernielingen plaatsvinden.

Het werd ons al in een vroeg stadium van de scriptie duidelijk dat een redelijk beeld van de ruimtelijke spreiding van "vandalen" niet te krijgen zou zijn. We moesten dan namelijk noodzakelijkerwijs met cijfers van de politie over "gepakte vandalen" werken. Er wordt echter slechts een zeer gering aantal van alle "vandalen" aangehouden. De bezwaren, zoals het probleem dat men in feite werkt met gegevens over een kleine select getrokken steekproef, die in 3.3.3. tegen het gebruik maken van officiële statistieken zijn opgesomd, zouden ook zeker in dit geval gegolden hebben. Voor ons in ieder geval een goede reden om uitsluitend d.m.v. cijfers over vernielingen te trachten een beeld te krijgen van de ruimtelijke spreiding van vandalisme in Amsterdam.

- In paragraaf 4.2. zal duidelijk gemaakt worden wat voor cijfers dat zijn en besteden we o.a. ruimschoots aandacht aan de validiteit der data.

De lezer zal wellicht enigzins niet goed worden tijdens deze paragraaf; het lijkt ons echter belangrijk dat we de bruikbaarheid van onze data goed aangeven. Wellicht kunnen anderen daar hun voordeel mee doen.

- In paragraaf 4.3. komen we dan toe aan de presentatie van het vandalisme zoals wij dat gemeten hebben en geven daarmee dus een antwoord op het eerste deel van de probleemstelling.

- In de volgende 3 paragrafen zullen een aantal -uit de in hoofdstuk 3 behandelde theorieën afgeleide- hypothesen getoetst worden en gaan we dus op zoek naar het antwoord op het tweede deel der probleemstelling.

De veelheid van ideeën en de aard der data staan echter een strikte toetsing in de weg; het geheel zal een tamelijk verkennend karakter dragen.

- In paragraaf 4.4. zijn het de ideeën van de "environmentalisten" die als eerste "onder het mes gaan". Hier blijkt een van de grootste voordelen van onze data. Er was namelijk precies bekend waar de vernielingen plaatsvonden, zodat iets gezegd kon worden omtrent de mate van "zichtbaarheid" (het kernbegrip van Newman) van de lokaties van de vernielingen.
- In paragraaf 4.5. zijn de ecologische en "ecologisch vertaalde" sub-culturele theorieën aan de orde. Om deze theorieën te kunnen toetsen worden de vernielingscijfers naar buurniveau geaggregeerd en in verband gebracht met een aantal onafhankelijke variabelen.
Aangezien we werken met cijfers over vernielingen en niet over de bedrivers van vernielingen is er hierbij sprake van een woonplaats-pleegplaats probleem. Op dit fundamentele probleem gaan we uitgebreid in, alvorens met de daadwerkelijke toetsing te beginnen.
- In paragraaf 4.6. besteden we aandacht aan de twee veronderstellingen over de rol die jeugd-voorzieningen bij vandalisme spelen.
- Tenslotte zullen in paragraaf 4.7. alle conclusies uit de vorige paragrafen netjes op een rijtje worden gezet. De lengte van dit onderzoek maakt dit zeer noodzakelijk.
We wensen de lezer sterkte!

4.2. De omschrijving en operationalisering van het begrip vandalisme

4.2.1. Inleiding

De vraag naar de ruimtelijke spreiding van het verschijnsel vandalisme voert ons in eerste instantie terug naar de vraag wat dat "vandalisme" is en hoe het gemeten kan worden.

In 4.2.2. wordt een, bij onze onderzoekswensen aansluitende, omschrijving van vandalisme gegeven.

Vervolgens zal in 4.2.3. het meetprobleem aan de orde komen. Hier zou een scriptie op zich over geschreven kunnen worden, maar om wille van de lezer en onszelf houden wij ons in.

4.2.2. De omschrijving van het begrip vandalisme

Hoewel de term vandalisme geheel is ingeburgerd in het dagelijks spraakgebruik hecht lang niet iedereen dezelfde betekenis aan dat woord.

Sommigen zullen met vandalisme slechts bepaalde opzettelijke vernielingen bedoelen, maar het is evenzeer denkbaar dat men het in elkaar trimmen van arge-loze voorbijgangers en het beschilderen c.q. bekladden van zich daartoe lenende, maar niet bestemde, oppervlakken ook als vandalisme beschouwt.

Aangezien wij in het vorige hoofdstuk een warm pleidooi gehouden hebben voor "overtredingsspecifiek" onderzoek, lijkt het ons beter deze drie qua aard nogal verschillende overtredingen niet bij elkaar onder één noemer te brengen.

Dit uitgangspunt is duidelijk te herkennen in de onderstaande definitie:

Onder vandalisme verstaan we "het opzettelijk en zonder dat dit aanwijsbaar materieel voordeel oplevert vernielen van bepaalde objecten door jongeren tussen de 10 en 20 jaar."

Een aantal toelichtingen is hier op zijn plaats:

- Het woord "opzettelijk" vervult een belangrijke functie in de omschrijving. Zonder deze toevoeging zouden namelijk ook alle vernielingen die per ongeluk gebeuren (bijvoorbeeld het afknappen van een lantaarnpaal na een aanrijding) als vandalisme bestempeld moeten worden. Het zal duidelijk zijn dat wij geen behoefte voelen een dergelijk verschijnsel te onderzoeken.
- Het zinsdeel "zonder dat dit aanwijsbaar voordeel oplevert" betekent dat bijvoorbeeld het inkinkelen van een ruit om de etalage leeg te roven voor ons geen vandalisme is, maar een onderdeel van een diefstal en dus een heel ander type misdrijf.

- Het is, mede met het oog op wat komen gaat, noodzakelijk het begrip "vernieling" (resultaat van het vernielen) af te grenzen.

We spreken van een vernieling als een bepaald object dusdanig beschadigd is dat het object of één of meerdere onderdelen daarvan in zijn (hun) bedoelde functie(s) onbruikbaar is geworden. (zie ook 2.4, stap 5).

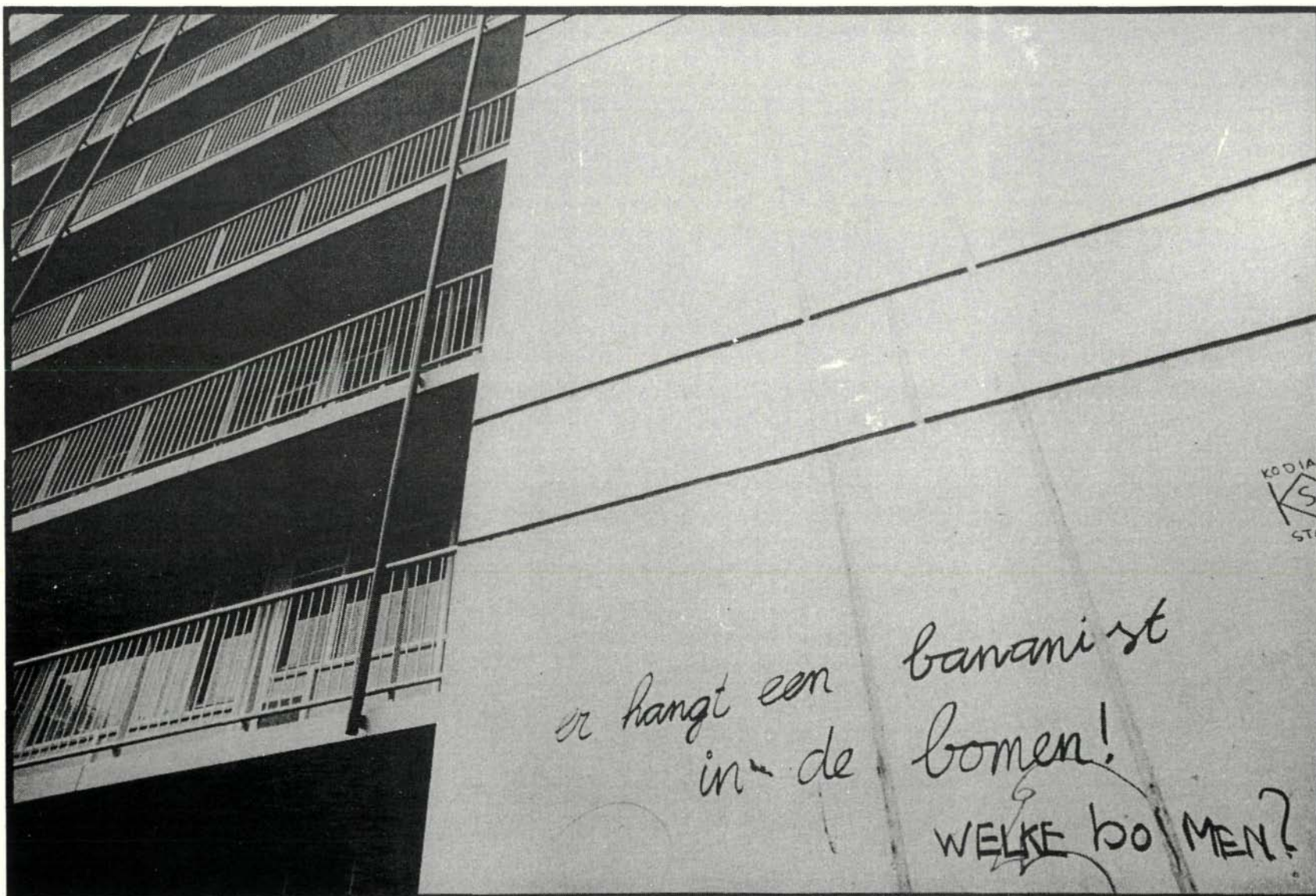
We hebben het over een "bepaald object" omdat we niet alle objecten die vernield worden in het vandalisme willen betrekken. Het zal duidelijk zijn dat wanneer schrijver dezes, die overigens onlangs een verjongingskuur heeft ondergaan, zijn collega schrijver uit woede over 's mans onvrede met dit stuk de bril van de neus rukt en zorgvuldig in tweeën breekt, niemand van vandalisme spreekt. Kennelijk is de aard van het vernielde object van betekenis bij de vraag of er sprake is van vandalisme. Derhalve hebben we een lijst gemaakt van objecten die doelwit zijn van vernielingen die we tot vandalisme rekenen. Op deze lijst staan uitsluitend objecten die men hoofdzakelijk in "publieke" ruimten aantreft. Daarmee wordt de mogelijkheid open gehouden de ideeën der environmentalisten te toetsen. De lijst kan men vinden in bijlage 2.

- We hebben de beperking ingevoerd dat de vernielingen door jongeren tussen de 10 en 20 jaar veroorzaakt moeten zijn. Met de beperking "jongeren" alleen zal waarschijnlijk niemand moeite hebben; bij vandalisme denkt iedereen direct aan jongeren. Ook in de literatuur komt deze koppeling duidelijk tot uiting (zie 3.4.). Wij hebben als het ware aangenomen dat de veronderstelling dat de vernielingen door ouderen een fractie vormen van de hoeveelheid vernielingen door jongeren juist is.

De leeftijdsgrenzen hebben we ingevoerd omdat de term "jongeren" wel erg vaag is, nu weet de lezer tenminste gelijk waar hij aan toe is. De keuze van de getallen 10 en 20 is natuurlijk grotendeels een pragmatische:

In bevolkingsstatistieken wordt vaak met de categorieën 10-14 en 15-19 gewerkt. Mede op grond van de reeds genoemde literatuur denken we dat het gros van de vernielende jongeren in deze categorieën zal vallen.

Tenslotte wijzen we erop dat we met bepaalde objecten zaken bedoelen die niet van de vernieler zelf zijn. Het is overigens de vraag of vanuit een theoretisch standpunt bezien dit vernielen van eigen eigendommen niet tot vandalisme gerekend zou kunnen worden. Stel bijvoorbeeld dat schrijver dezes enigszins gefrustreerd raakt over het uitblijven van succesvolle formuleringen en de schrijfmachine door zijn raam keilt. Als ik nu ook nog uit een gebroken gezin zou komen is de overeenkomst met Marshal's frustratie vandalisme tamelijk groot. Niemand zou schrijver dezes echter vandaal noemen, hoogstens psychopaat!

„Het beschilderen van oppervlakken” valt buiten onze definitie.

Naast de dissonantie met het spraakgebruik is er nog een reden dat we het vernielen van het eigen bezit buiten de definitie wilden hebben. Deze reden is van praktische aard: het lijkt een zeer tijdrovende zaak een beeld te krijgen van deze vernielingen aangezien dat waarschijnlijk slechts middels persoonlijke vraaggesprekken te verkrijgen is.

In het bovenstaande is nogal eens een parallel getrokken tussen onze definitie en de manier waarop vandalisme in de volksmond gebruikt wordt. Het zou echter een vergissing zijn te denken dat onze definitie volledig bij het spraakgebruik aansluit. De volgende vier voorbeeldjes helpen dat te illustreren:

- v.b. 1. Schrijver dezes wordt bij het schrijven ernstig gestoord door de buurman die de ganse dag bezig is de motor van zijn auto af te stellen. Schrijver dezes stormt naar buiten en slaat met een hamer een fikse deuk in de motorkap.
- v.b. 2. Mijn buurjongen is door zijn vader het huis uit gezet en duikt het café in. Kort na sluitingstijd komt hij volgeschonken maar onvoldaan naar buiten en ziet een grote steen en een winkelruit. Na een korte fluittoon volgt een donderend gerinkel.
- v.b. 3. Een eerste jaarsstudent heeft zojuist een onvoldoende gehaald voor een tentamen, hem afgenomen door de vreselijke Leo de Klerk en kegelt een ruit in van het S.G.I.
- v.b. 4. De jonge talentvolle eierzuchtige schaker heeft zojuist door een blunder in gewonnen stelling zijn partij verloren. Buiten geeft hij de eerste de beste lantaarnpaal een rotschop. Zijn wereld wordt nog donkerder.

In deze voorbeelden zijn met name het motief van de dader en de eigenaar van het vernielde object van belang.

In het eerste voorbeeld is wraak het motief voor het vernielen van het privébezit (de auto) van de buurman. Over het algemeen zal men waarschijnlijk niet zo gauw het woord vandalisme gebruiken om het gebeurde mee aan te duiden, maar spreken van een burenruzie. Pas als er geen sprake is van wraak tegen het individu waarvan het vernielde object is, zoals in voorbeeld 2, zal men wel spreken van vandalisme.

In de voorbeelden 3 en 4 is het vernielde object eigendom van de gemeenschap. Hoewel in voorbeeld 3 toch ook een duidelijk wraakmotief voor handen is zou men hier waarschijnlijk eerder van vandalisme spreken dan in het vergelijkbare eerste voorbeeld.

Voorbeeld 4 zal weer door iedereen zonder meer als vandalisme bestempeld worden. Een voorzichtige conclusie: Wanneer het motief voor de vernieling en het vernielde object geen verband met elkaar houden zal iedereen spreken van vandalisme; is er wel een relatie tussen motief en object is het minder zeker hoe men de daad zal aanduiden.

In ieder geval bestaat in het gewone gebruik van het woord vandalisme geen eenduidigheid in welke vernielingen tot vandalisme gerekend worden.

Wij hebben dat willen vermijden door de kwestie van de motivering van de vernieling zo veel mogelijk buiten de definitie te houden.

Volgens onze definitie is zoals reeds gezegd, elke vernieling, die geen materieel voordeel oplevert, aan één van de in de bijlage opgesomde objecten een vorm van vandalisme. Dat betekent niet alleen dat alle vier voorbeelden voor ons gevallen van vandalisme zijn, maar ook dat alle in 3.4.3. genoemde typen vandalisme -behoudens het instrumenteel vandalisme- ook volgens onze definitie die kwalificatie waardig zijn.

Tenslotte wijzen we er op dat uit de omschrijving van het begrip vandalisme een definitie van het begrip "vandaal" is te destilleren:

Vandalen zijn personen in de leeftijdscategorie 10-19 jaar die opzettelijk en zonder dat dit aanwijsbaar materieel voordeel oplevert, bepaalde objecten vernielen. Dit houdt in dat we vandalisme ook kunnen omschrijven als "vernielingen die gepleegd zijn door vandalen".

Deze substituerende zal in de volgende subparagraaf hopelijk enigszins bijdragen tot overzichtelijkheid bij het relaas over de bruikbaarheid van onze "vandalisme indicatoren".

4.2.3. Het meten van vandalisme

Aangezien het een onmogelijkheid is al datgene wat volgens onze definitie onder vandalisme valt te meten, zullen we moeten volstaan met het meten van een deel van dat vandalisme. Anders gezegd er zal gebruik gemaakt moeten worden van een aantal indicatoren voor vandalisme.

Met het gebruik maken van indicatoren doet een belangrijk probleem zijn intrede. We dienen ons namelijk af te vragen in hoeverre dat wat gemeten wordt representatief is voor het verschijnsel vandalisme in zijn geheel; m.a.w. in welke mate onze indicatoren valide zijn.

Deze vraag is erg belangrijk omdat men de validiteit van de indicatoren de toetsbaarheid van de hypothesen staat of valt. Wanneer je het verschijnsel

niet goed meet kun je er ook geen uitspraken over doen.

Het validiteits probleem waar wij mee te maken hebben valt in een viertal onderdelen uiteen te leggen. Al die onderdelen beïnvloeden de (overkoepelende) validiteit.

- In de eerste plaats is er de vraag of dat wat we meten ook onder onze definitie van vandalisme valt. Men zou hier kunnen spreken van "definitorische validiteit". Een voorbeeldje: Als je vernielingen aan telefooncellen meet en een deel van die vernielingen is gericht op het verkrijgen van kwartjes, wordt er iets gemeten wat niet onder onze definitie valt.
- In de tweede plaats moeten we ons afvragen of de cijfers die we presenteren wel juist zijn. Is dit niet het geval dan is er sprake van een geringe betrouwbaarheid en ook dat kan ten koste gaan van de validiteit.
- In de derde plaats willen we dat dat de indicatoren een goed en zinnig beeld geven van de ruimtelijke spreiding van de vernielingen aan de objecten waarover cijfers verzameld zijn. Een belangrijk probleem daarbij is dat de geografische verdeling van de totale hoeveelheid van die objecten grote invloed kan hebben op het spreidingspatroon van de vernielde objecten. Als deze invloed te groot is, is het verkregen spreidingspatroon der vernielingen voor ons niet erg zinvol.
- Ten slotte is het van belang dat de cijfers betrekking hebben op een zinnige tijdsperiode. Zinnig betekent in dit geval dat de cijfers recent zijn en op een niet al te korte periode betrekking hebben.

Dit laatste zal straks toegelicht worden.

Zelfs als aan al deze voorwaarden voldaan is, hoeft er nog geen sprake te zijn van validiteit van de indicatoren. Stel bijvoorbeeld dat we gegevens verzameld hebben over vernielingen aan telefooncellen, die in behoorlijke mate aan de bovenstaande punten voldoen. Het zou nu zo kunnen zijn dat er in een bepaald deel van de stad zeer veel telefooncellen vernield worden, maar dat overige objecten vrijwel met rust gelaten worden; terwijl elders juist weinig telefooncellen maar veel andere objecten het slachtoffer zijn. In dit geval is de indicator vernielingen aan telefooncellen niet erg valide t.a.v. het (totale) vandalisme.

Over dit laatste probleem valt moeilijk iets met zekerheid te zeggen.

Het zal duidelijk zijn dat de kans op valide data toeneemt als de data aan de vier validiteitsvoorwaarden voldoen. Bij de speurtocht naar bruikbare cijfers hebben we deze 4 punten dan ook als leidraad voor de eisen gebruikt waaraan de te verzamelen cijfers moesten beantwoorden. Daar kwamen

nog twee andere eisen die voor zichzelf spreken bij, zodat het totale eisenpakket er als volgt uitzag:

1. De gegevens moeten een grote "definitorische validiteit" waarborgen.
2. De gegevens moeten betrouwbaar zijn.
3. De gegevens moeten een redelijk en zinnig beeld geven van de ruimtelijke spreiding van de vernielingen aan de objecten waar de data betrekking op hebben.
4. De gegevens moeten op een recente en niet al te korte periode betrekking hebben.
5. De gegevens moeten te aggregeren zijn naar het niveau van de Amsterdamse buurtcombinatie.
6. De gegevens moeten snel genoeg te verzamelen en te verwerken zijn.

Met deze eisen in het achterhoofd werd gezocht naar bruikbare data. Het ligt weliswaar voor de hand dat vandalisme geïndiceerd wordt middels data over vernielingen, maar dat soort cijfers ligt niet voor het opscheppen. Voordat we de speurtocht naar cijfers over vernielingen aanvingen, vonden we dat het veld waarin gespeurd zou gaan worden fors ingeperkt moest worden. Dat werd bereikt door onze aandacht uitsluitend te richten op data over vernielingen aan die objecten uit bijlage 2 die gemeenschapsbezit zijn. Gegevens omtrent vernielingen aan privé eigendom vielen derhalve uit de boot. In de eerste plaats lagen hier pragmatische overwegingen aan ten grondslag. Het leek ons namelijk een enorme klus om dit soort gegevens te verkrijgen: zowel een enquête onder Amsterdammers waarin gevraagd wordt of en zo ja wat er van hun vernield is, als een speurtocht bij verzekeringsmaatschappijen zijn zeer tijdrovende bezigheden. Daarbij komt dat de kans op data over vernielingen aan privébezit, die aan de eerste drie geformuleerde eisen voldoen, ons erg klein leek.

Aan de andere kant was het ons al in het beginstadium van de scriptie duidelijk dat gegevens over vernielingen aan gemeenschapsbezit als telefooncellen, lantaarnpalen e.d. wel ergens te vinden moesten zijn aangezien v.d.Kooi (1975) gebruik had gemaakt van dergelijke data.

De volgende stap was een lijst van instanties op te stellen waar eventueel gegevens over vernielingen aan gemeenschapsbezit (vanzelfsprekend ook objecten uit bijlage 2) te verkrijgen zouden zijn.

Als er bij die instanties gegevens aanwezig waren, moest natuurlijk, alvorens daadwerkelijk tot verzameling over te gaan, gecontroleerd worden in hoeverre met die gegevens aan de geformuleerde eisen voldaan werd.

Het is niet interessant de lezer in extenso te vermoeien met de lotgevallen van twee onderzoekers op zoek naar data. Voor de lijst van gemeentelijke diens-

ten en andere instanties die we het hoofd suf gezeurd hebben verwijzen we naar bijlage

Bij de meeste instanties kon men geen bruikbare gegevens leveren. Bij de P.T.T. wilde men het niet, maar bij het G.E.B., het G.V.B. en de afdeling beplantingen van P.W. vielen we met onze neus in de boter.

Uit de archieven van het G.E.B. gebruikten we alle dagstaten, vanaf 1 maart tot en met 31 mei 1980, van alle bij het G.E.B. werkzame storings-monteurs. Op die dagstaten worden alle reparaties bijgehouden die de monteurs aan de openbare verlichting(1) verrichten, inclusief de straat (met huisnummer) waar de reparatie heeft plaatsgevonden. De dagstaten van voor 1 maart waren overigens reeds vernietigd.

Bij het G.V.B. bestaan per gerepareerde haltepaal/bord "brokken" formulieren, waarop exact aangegeven staat wat er waar en wanneer gerepareerd is.

Aangezien deze formulieren, nadat de gegevens door een G.V.B. ambtenaar op het niveau van de vervoersrayons geaggregeerd zijn, vernietigd worden, konden we slechts beschikken over een pakketje formulieren van de maanden september t/m december 1979.

P.W. stelde ons de kaplijsten van vernielde bomen over de jaren '78 en '79 ter hand. Ook in dit geval zijn de lokaties der slachtoffers bekend. In een laat stadium van de werkzaamheden kregen we ook nog een lijst van schade door brandstichtingen aan scholen in het jaar '78. Deze lijst is afkomstig van de afdeling Onderwijs.

Dat deze ruwe data inderdaad redelijk bruikbaar waren, laten we zien door aan te geven in hoeverre er data uitgehaald konden worden die aan onze eisen voldoen. Bij deze bespreking van de bruikbaarheid der data wordt de eerder gebruikte volgorde der eisen aangehouden.

De data over scholen zullen overigens buiten deze bespreking vallen, enerzijds omdat ze zo laat binnenkwamen, anderzijds omdat er geen al te wichtige conclusies aan verbonden zullen worden.

Er worden bij de hieronder volgende bespreking tal van problemen aangesneden. Soms kan men twisten over de vraag of die problemen onder de juiste noemer gerangschikt zijn. Voor ons was een overzichtelijke bespreking belangrijker dan eindeloos gedub over de, vanuit een theoretisch oogpunt bezien, beste plaats van een probleem.

1÷ De "definitieve validiteit" van de gegevens

Het gaat hier dus om de vraag of door onze indicatoren uitsluitend vandalisme, ofwel vernielingen door vandalen, gemeten wordt.

De data zullen derhalve aan 4 subeisen moeten voldoen:

- a. Het moet mogelijk zijn uit de ruwe data, gegevens te halen over vernielingen.
- b. Het moeten gegevens zijn over opzettelijke vernielingen.
- c. Het moeten gegevens zijn over niet instrumentele vernielingen.
- d. Het moeten gegevens zijn over vernielingen die gepleegd zijn door 10-19 jarigen.

Wij zullen de vraag in hoeverre de door ons verzamelde gegevens aan deze 4 eisen voldoen wederom puntsgewijs behandelen:

- a. De meest voor de hand liggende vraag is natuurlijk of het mogelijk is uit een administratie van reparaties aan defecte lantaarnpalen, cijfers over reparaties aan vernielde palen te destilleren. Dit levert geen problemen op aangezien de monteurs bij elke reparatie aangeven of er al dan niet sprake is van een vernieling.

Aangenomen dat de monteurs goed in staat zijn te bepalen welk defect veroorzaakt is door een vernieling en welke niet, is het mogelijk de niet vernielde defecte lantaarnpalen te elimineren.

T.a.v. de gegevens over de reparaties aan haltepalen valt het volgende op te merken. Bij het G.V.B. verzekerde men ons ervan dat alle reparaties nodig zijn tengevolge van vernielingen, tenzij het om het vervangen van een boutje gaat. Ook dit is eenvoudig te elimineren.

Wat de gegevens over bomen betreft is hier geen enkel probleem. We kregen immers kaplijsten van vernielde bomen.

- b. De onopzettelijke vernielingen zijn wat betreft de gegevens over halteborden en openbare verlichting prima te onderscheiden van de opzettelijke vernielingen, maar uit de kaplijsten zijn de onopzettelijke vernielingen niet te selecteren. De heren groenverzorgers troostten ons met de stellige bewering dat het overgrote deel van de vernielingen opzettelijk is.
- c. Wij menen dat er bij geen der objecten sprake zal zijn van op materieel gewin gerichte vernielingen, simpelweg omdat aan de objecten niets aantrekkelijks te slopen is. Zolang de economische recessie nog geen dergelijke vormen heeft aangenomen dat de minder gefortuneerden weer hout moeten gaan stoken zal dit wel zo blijven.
- d. De laatste vraag is in welke mate er vernielingen gemeten worden die gepleegd zijn door kinderen jonger dan 10 of door "subversieve elementen" ouder dan 20. We hebben er al eerder op gewezen dat volgens de experts het overgrote deel van vernielingen door jongeren tussen de 10 en 20 jaar gepleegd wordt en er bestaat o.i. geen reden te veronderstellen dat dit bij de vernielingen aan palen, borden en bomen niet het geval zou zijn. We nemen dus aan dat ook wat dit aangaat onze cijfers vrij valide zijn, maar enige voorzichtigheid dient in acht te worden genomen. Het lijkt

ons in ieder geval de moeite waard om in hoofdstuk 5 op de leeftijds kwestie terug te komen.

Ten slotte nog twee opmerkingen n.a.v. het boven besprokene validiteitsprobleem. In de eerste plaats wijzen we erop dat, zoals uit het bovenstaande bleek, een aantal bewerkingen nodig waren om bruikbare data te krijgen. In het vervolg bedoelen wij met het woord gegevens (cijfers, data) gegevens die bovenbedoelde behandelingen al ondergaan hebben. Tenzij anders vermeld wordt natuurlijk.

In de tweede plaats merken we op dat we in feite werken met de indicatoren "reparaties aan vernielde openbare verlichting, haltepalen en bomen". Hoewel dit in zekere zin eveneens validiteitsproblemen zijn, worden de consequenties hiervan pas verderop besproken.

2. De betrouwbaarheid der gegevens

Simpel gesteld gaat het er om dat de meting juist is, het cijfertje wat we geven klopt. Als de monteurs van GEB en GVB trouw en nauwgezet hun reparaties noteren en ook de bomendokters niet te veel verplegingen vergeten of toevoegen zal de betrouwbaarheid der gegevens hoog zijn. In hoeverre dit het geval is, hebben we geen zicht op; we moeten vertrouwen op de natuurlijke administratie-talenten der monteurs. Overigens vindt u een controle hierop in 5.2.

3. De gegevens moeten een zinnig en goed beeld van de ruimtelijke spreiding data

Uit deze eis volgt dat de gegevens betrekking moeten hebben op objecten die overal in de stad zijn aan te treffen. Dit laat zich eenvoudig uitleggen. Als een bepaald object in een buurt ontbreekt, zullen er daar ook geen vernielingen aan dat object worden waargenomen. In het voor de onderzoeker ideale geval is het "te vernielen potentieel" ofwel de totale hoeveelheid te vernielen objecten volstrekt evenredig over Amsterdam gespreid.

Dit is natuurlijk niet het geval en dat hoeft ook niet; voor ons is van belang dat een object, waar gegevens over verzameld worden, overal in flinke mate voorkomt zodat er overal genoeg staat om te vernielen.

Van borden en bomen kan gezegd worden dat ze niet zo gelijkmatig in de stad geplant zijn: zo zullen de borden vooral in het centrum -waar de meeste lijnen van het openbaar vervoer samenkomen- geconcentreerd zijn en bomen staan natuurlijk het meest in de parken, bossen en buitenwijken van de stad.

Helaas was het voor ons niet mogelijk (op een snelle wijze) een precies inzicht te krijgen in de mate waarin de boom- en borddichtheden der diverse buurten uitéénlopen. Het is echter niet zo dat er totaal bord of boomloze buurten bestaan.

Op het eerste gezicht zou men zeggen dat de openbare verlichting veel regelmatig^{er} gespreid zal zijn. Dit is niet onjuist, maar er schuilen een paar addertjes onder het gras. In de eerste plaats staan lang niet overal lantaarnpalen, men treft ook vaak hangverlichting aan. Deze overspanningen zijn moeilijker te vernielen dan de palen, vanwege het simpele feit dat ze moeilijker bereikbaar zijn. Daarbij komt dat er ook een grote variatie in palen bestaat. We hebben ons tamelijk uitgebreid beziggehouden met de vraag of het éne type paal nu makkelijker of moeilijker te vernielen valt dan een ander type paal. Het werd ons snel duidelijk dat er grofweg twee categorieën vernielingen te onderscheiden zijn, die sterk samenhangen met het type paal. Zo staan in het centrum van de stad de grachtpalen met het open armatuur. Het vernielen van het lampje bovenin verdient eigenlijk niet eens de kwalificatie "behendigheids spelletje".

In tegenstelling tot de centumpalen hebben de palen die buiten het centrum staan beschermde lampjes, maar zit onderin een deurtje (de grachtpalen hebben dat niet). Bij deze palen is het lampje dus over het algemeen moeilijker te vernielen, maar daartegenover staat dat het deurtje zijn eigen mogelijkheden biedt. Het open maken van zo'n ding is namelijk simpel. Het vernielen van de dan blootliggende bedrading en elektrische apparatuur eveneens. Slechts de grachtpalen met een gesloten armatuur -dus geen deurtje en met afgeschermd lampje- is een moeilijk te vernielen type paal.

Dat overspanningen en grachtpalen met afgesloten armaturen moeilijker te vernielen zijn betekent dat de kans op vernielingen aan deze verlichtingsbronnen kleiner is dan de kans op vernielingen aan de andere typen van openbare verlichting. Dit zal dus het uiteindelijke meetresultaat mede beïnvloeden. We hebben dan ook geprobeerd na te gaan hoe de overspanningen en grachtpalen met gesloten armatuur over de stad verdeeld zijn. Het zou een ondoenlijk en overbodig karwei zijn hierover exacte cijfers te achterhalen, dus volstonden we met een "steekproef" naar de verlichting in een paar honderd Amsterdamse straten, en de mondelinge informatie die we van het GEB kregen (zie ook 5.2.). Hieruit bleek dat de overspanningen vrij gelijkmatig over de stad gespreid zijn, maar dat de grachtpalen met gesloten armatuur met name in de 19e eeuwse stadsdelen te vinden zijn.

Wat betreft de openbare verlichting kunnen we dus stellen dat zij weliswaar mooi over de stad gespreid is, maar dat in de 19e eeuwse wijken een moeilijker te vernielen type paal overheerst.

In het centrum staan veel palen waarvan het lampje eenvoudig stuk te maken is en in de overige buurten treft men veel palen aan waarbij het deurtje vrij simpel geopend kan worden.

Hiermee, evenals met de minder evenredige spreiding van bomen en halte-borden, moet bij gebruik en interpretatie van cijfers over vernielingen aan die objecten rekening worden gehouden (2). We zullen er dan ook regelmatig op terug komen.

Een aantal andere mogelijke oorzaken voor een ongewenste beïnvloeding van het spreidingspatroon van de door ons gemeten vernielingen liggen besloten in het eerder gesignalieerde feit dat we reparaties aan vernielingen meten.

Als er namelijk sprake zou zijn van een bepaald reparatiebeleid van de instanties, waarbij bijvoorbeeld de ene buurt veel sneller aan de beurt is dan de ander of zelfs een bepaalde buurt geheel overgeslagen wordt, kan dat een zeer ongewenste invloed hebben op het uiteindelijke spreidingspatroon.

In gesprekken bij de betreffende instanties werd ons verzekerd dat zulks niet het geval was: Men repareerde c.q. kapte alles ongeveer even snel. Een tweede probleem van het meten van reparaties aan vernielingen is dat er in "één reparatie meerdere vernielingen meegenomen kunnen worden". Dat betekent dat de gegevens die berusten op aantallen reparaties wat aan de lage kant zijn. Dit is echter niet erg, zo lang er maar geen gebieden zijn waar dit meenemen van meerdere vernielingen percentueel veel meer of minder voorkomt. We hebben geen enkele reden om aan te nemen dat dit het geval is. Concluderend kunnen we dus stellen dat aan de derde eis redelijk voldaan lijkt te worden. Men mag de ongelijke spreiding der objecten over de stad echter niet uit het oog verliezen.

Om de bij een analyse op buurtniveau optredende storende invloed zoveel mogelijk onder de duim te houden, is het noodzakelijk de vernielcijfers per buurt te wegen. Dit weegprobleem zal straks apart behandeld worden.

4. De gegevens moeten op een recente en niet te korte periode betrekking hebben

Dat de data recent moeten zijn spreekt voor zich. Dat de cijfers op een niet al te korte tijdsperiode betrekking mogen hebben, verdient een nadere toelichting. Het ligt voor de hand dat bepaalde evenementen, bijvoorbeeld de thuiswedstrijden van Ajax op de zondagmiddagen, een stempel kunnen drukken op de ruimtelijke spreiding van de vernielingen op één dag. Als we nu

met name in voetbalvandalisme geïnteresseerd waren, zouden we ook slechts gegevens verzamelen omtrent de vernielingen op zondagmiddagen. Het gaat ons echter om een in de tijd gezien gemiddeld beeld van het vandalisme in Amsterdam. Om dat te krijgen mag de invloed van één bepaalde gebeurtenis niet te zeer doorwerken in het spreidingspatroon. Zo wordt de zondagmiddag van Ajax "gecompenseerd" door de 13 dagen die volgen. Deze zondagmiddagen zijn natuurlijk niet de enige dagen dat zich sterke concentraties van vernielingen kunnen voordoen; we hopen dat gegevens over een periode van minimaal een maand de kans op een al te grote invloed van één bepaalde gebeurtenis voldoende verkleint. Overigens wilden we graag gegevens verzamelen die ons in staat zouden stellen een vergelijking in de tijd te maken. Dus dat het bijvoorbeeld mogelijk zou zijn de vernielingen in de lentemaanden te vergelijken met de vernielingen gedurende de zomer.

Dit laatste was slechts wens en geen eis omdat voor een dergelijke vergelijking weer meer data benodigd zijn, waarvan de verzameling en verwerking te lang zou duren. Bovendien hebben we in hoofdstuk 3 ook geen enkel idee over temporelevariaties in vandalisme geformuleerd.

Met gegevens over vernielingen in '78 en '79 wordt maximaal voldaan aan de voorwaarde dat de data recent moeten zijn.

Tevens wordt duidelijk voldaan aan de eis dat de gegevens op een periode van minimaal een maand betrekking moeten hebben.

Een vergelijking in de tijd behoort met onze data echter niet tot de mogelijkheden. In de eerste plaats zijn de periodes waarop de gegevens over de openbare verlichting en halteborden betrekking hebben erg kort.

Bovendien en dat is nog belangrijker kan tussen datum van vernieling en de reparatie een flinke tijdsgap liggen.

5. De gegevens moeten aggregaerbaar zijn naar buurniveau

Aan deze voorwaarde is natuurlijk voldaan; voor elke vernieling aan lantaarnpaal, bord of boom is immers de straat bekend waar de vernieling plaatsvond.

Dit maakt het dus mogelijk dat op buurniveau naar bepaalde ecologische verbanden gezocht kan worden.

6. De data moeten snel te verzamelen en te verwerken zijn

Het verzamelen en verwerken van de gegevens over vernielingen mocht niet langer dan ongeveer 100 uur per man in beslag nemen. Als men even terugkijkt in hoofdstuk 2 dan is daar te lezen dat we voor het praktische deel van het onderzoek 200 uur per man hebben uitgetrokken. De helft daarvan

was bestemd voor de gegevens over vernielingen.

Om deze 100 uur niet te overschrijden moesten we ons drie vragen stellen:

- In welke vorm zijn de ruwe data; hoe lang kost het deze data in een voor ons bruikbare vorm te transformeren?
- Hoeveel tijd kost het de data op een door ons gewenst niveau te aggregeren?
- Hoe lang duurt het voordat de data in een presenteerbare vorm zijn gebracht?

Deze 3 vragen hebben een rol gespeeld bij de beslissing dat we volstonden met cijfers over 3 maanden van vernielingen aan de openbare verlichting, terwijl er bij het GEB nog dagstaten van andere maanden aanwezig waren(3). Bij de afweging wat wel en wat niet te gebruiken, stond overigens voorop dat we in ieder geval data over vernielingen aan elke van de drie soorten objecten wilden bewerken, opdat de verschillende spreidingspatronen met elkaar vergeleken konden worden.

In het voorgaande is hopelijk de bruikbaarheid van de data die bij het GEB, GVB en PW beplantingen verzameld zijn, duidelijk naar voren gekomen.

Zij voldoen in redelijke mate aan de eisen die betrekking hebben op de door ons onderscheiden "validiteitsonderdelen". Zoals eerder al is opgemerkt wil dat echter nog niet zeggen dat er ook sprake is van een redelijke mate van (overkoepelende) validiteit.

Als we kijken naar de aard der vernielingen waarop onze cijfers betrekking hebben is het mogelijk een koppeling te maken met de typen vandalisme die in hoofdstuk 3 (par.4.3.) onderscheiden zijn. Met deze koppeling kunnen we dan grofweg aangeven welk deel van wat wij onder vandalisme verstaan door onze gegevens geïndiceerd wordt.

We moeten ons dus afvragen wat voor soort vandalisme dat is, die vernielingen aan palen, borden en bomen. Over het algemeen zijn het tamelijk simpele, zonder veel lichamelijk geweld en snel tot stand komende vernielingen. Ook de schade is relatief per vernieling vrij gering. We kunnen dus spreken van lichte vernielingen, waarbij motieven als spel en prestige waarschijnlijk een belangrijke rol spelen. Zo is "Wie laat de meeste lantaarnpalen uitgaan" een spelletje waarbij men alleen een lampje moet stukgooien of het deurtje moet openen en de zekering losdraaien. Een ander voorbeeld: Een troepje jongens staat bij de tramhalte te wachten. Wie durft-of kan-dat haltebord ombuigen?

We kunnen natuurlijk niet met zekerheid zeggen dat de meeste door ons gemeten vernielingen op een dergelijke wijze plaatsvinden, maar het lijkt ons dat wat wij gemeten hebben vrijwel overeenkomt met het door Cohen onderscheiden speelvandalisme (bij Marshal vinden we dit uiteengelegd in een speel- en

prestigevandalisme (4).

Dat wil natuurlijk niet zeggen dat de vernielingen aan bomen, lantaarnpalen en halteborden beslist valide indicatoren vormen voor dit speelvandalisme.

We kunnen slechts hopen -en hoop lijkt ons gezien het boven besprokene niet ongegrond- dat ze vooral valide zijn t.a.v. dat speelvandalisme.

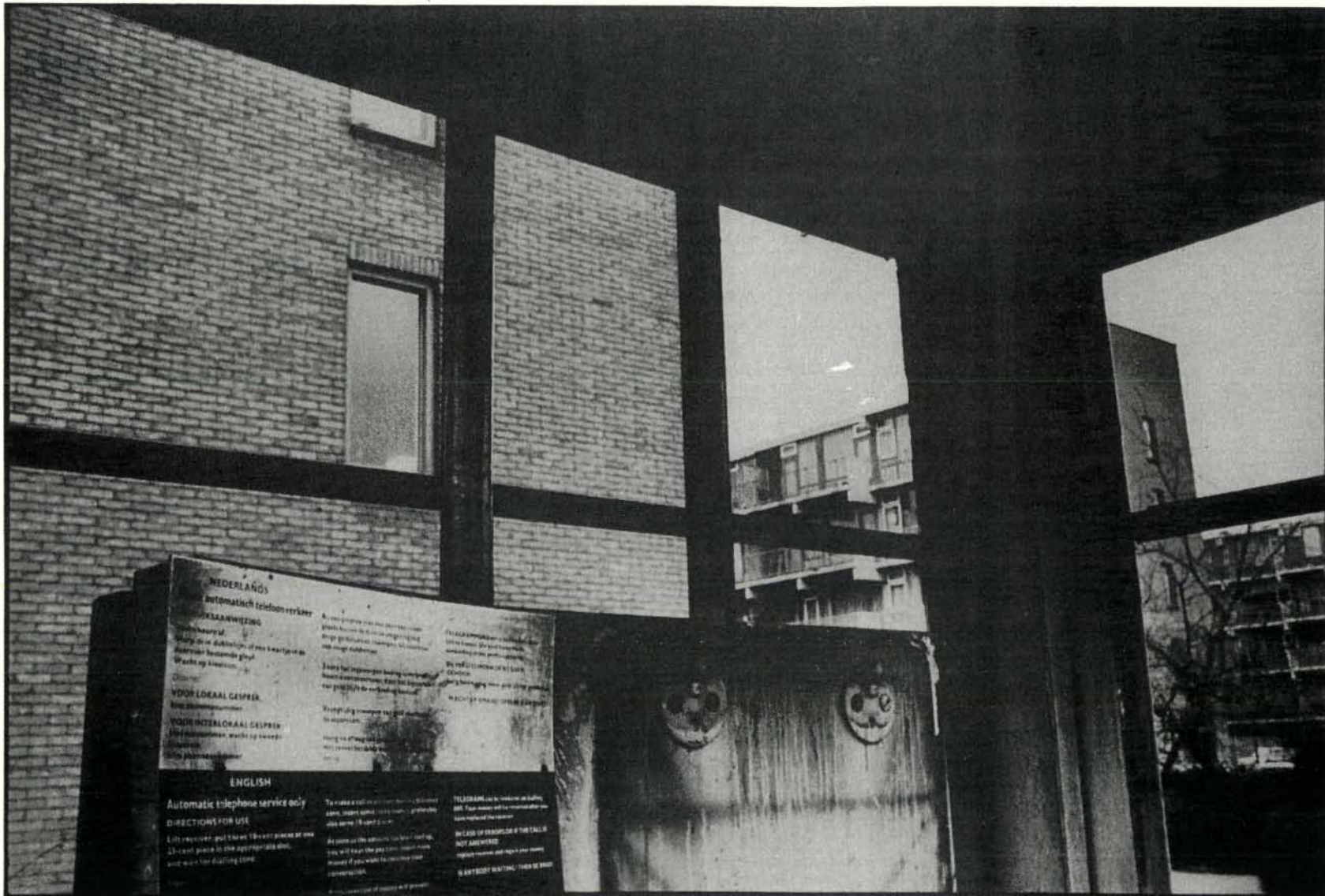
Over de andere typen vandalisme, die bovenstaande deskundigen noemen, zullen onze cijfers weinig tot geen informatie geven.

Wat betreft Cohens "vandalisme uit hebzucht" en Marshals equivalent "instrumenteel vandalisme" was dat onze uitdrukkelijke bedoeling. Ook zal er met de door ons verzameldecijfers geen tactisch vandalisme geïndiceerd worden. Dit vinden we echter meer een voordeel dan een nadeel. Zo is bijvoorbeeld wat eind februari - begin maart rond het kraakpand in de Vondelstraat gebeurde, een vorm van tactisch vandalisme. Het zal duidelijk zijn dat hier sprake was van totaal andere problemen dan waarbij men gewoonlijk aan denkt bij vandalisme.

Tenslotte en dat vinden we wel jammer kunnen we aan de hand van onze cijfers nauwelijks uitspraken doen over de zwaardere vormen van vandalisme, die bij Cohen terug te vinden zijn als "wraak- en kwaadaardig vandalisme" en bij Marshal als "frustratievandalisme". In dit opzicht zouden bijvoorbeeld vernielingen aan telefooncellen, waarbij soms alle glazen wanden zorgvuldig tot puin geslagen worden, interessant zijn. De P.T.T. wilde echter niet meewerken en dan houdt alles op. Ook gegevens over de vernielingen aanabri's zouden in dit verband van nut kunnen zijn. Het GVB beschikt weliswaar over cijfers aangaande reparaties aan vernieldeabri's, maar we waren er van overtuigd dat deze cijfers binnen ons tijdsbestek onoplosbare problemen bij de verwerking zouden opleveren. We houden zo ook wat achter de hand voor het vervolgonderzoek wat gestart wordt zodra er een sponsor gek genoeg is. Zoals gezegd hebben we in een vrij laat stadium nog de beschikking gekregen over een lijst met brandstichtingen aan scholen in het jaar 1978.

Wij hebben deze summiere gegevens nog net kunnen verwerken, maar het is zeer onwaarschijnlijk dat met deze cijfers een redelijk beeld gegeven wordt van de spreiding van zwaarder vandalisme. De cijfers representeren namelijk maar een zeer klein deel van wat aan zwaarder vandalisme plaatsvindt en bovendien zijn scholen niet erg regelmatig over de stad verspreid: in de ene buurt is dus meer "te vernielen potentieel" dan in een andere buurt. Een ander, reeds gesignaleerd probleem is dat de openbare verlichting en vooral de bomen en borden niet al te gelijkmatig gespreid zijn. Dit kan een storende invloed op de vernielingscijfers van de buurten hebben.

Wanneer we onze (ecologische) hypothesen middels een procedure als de regressie analyse zouden willen toetsen, moet die storende invloed vrijwel

„ De P.T.T. wilde echter niet meewerken en dan houdt alles op“

geheel uitgebannen kunnen worden. Om dit te bereiken moet men een weegprocedure uitvoeren; de cijfers voor de diverse buurten met elkaar vergelijkbaar maken. In dit geval betekent dat het aantal vernielingen aan een bepaald soort object in een buurt gedeeld wordt door de totale hoeveelheid van die objecten in die buurt.

In 3.3.3. hebben we ons naar aanleiding van de paper van v.d. Kooi laten ontvallen dat een dergelijke weging zeer wel mogelijk zou zijn met data over vernielingen. V.d.Kooi gebruikte echter die weging waar het cijfers over telefooncellen over abri's en telefooncellen betrof en bovendien ging het hier slechts om gewogen cijfers voor de stadsdelen.

Een weging van onze gegevens over lantaarnpalen (waar het totaal per buurt slechts verkregen kan worden door paal voor paal op te tellen vanaf de beeldschermregistratie) is echter monnikenwerk.

Een weging van de cijfers over bomen was helemaal onmogelijk, daar er geen registratie van bomen bestaat. Alleen de cijfers over de halteborden konden eventueel gewogen worden, maar aangezien deze cijfers, om redenen die we in 4.5.3. nog uiteenzetten, niet geschikt zijn voor de ecologische analyse, bleef ook hier een dergelijke weging achterwege.

Een nauwkeurige weegprocedure werd dus op de data niet toegepast. Dit betekende dat een regressieanalyse niet tot de mogelijkheden behoorde.

We zullen volstaan met een minder preciese weging, te weten het aantal vernielingen aan lantaarnpalen delen door het oppervlak van de betreffende buurt(5).

Een minder preciese weging die dus uiteindelijk de reden is dat de ecologische hypothesen op een vrij globale wijze getoetst gaan worden.

Tegenover de hierboven opgesomde nadelen van onze data, staan echter ook een paar voordelen, die niet weggecijferd mogen worden.

In de eerste plaats geloven we dat de validiteit van onze gegevens groter is dan bijvoorbeeld gegevens van de politie over het aantal meldingen van baldadigheden, vernielingen e.d. Met deze politiecijfers heb je misschien niet zo zeer de werkelijke hoeveelheid vernielingen, maar eerder een maat voor de sociale controle door burgers.

De politie verstrekke ons in een laat stadium van de werkzaamheden nog gegevens over het aantal meldingen. Mede gezien de bewerkelijkheid van die data, konden we ze niet meer verwerken.

Het grootste voordeel van onze cijfers is evenwel dat een zeer precies beeld van de geografische spreiding van de vernielingen verkregen wordt.

Zoals gezegd is de straat waarin de vernieling plaatsvond bekend. Dit stelt

ons heel goed in staat analyse op twee niveau's te maken.

In de eerste plaats is het mogelijk de vernielingen op een kaart van Amsterdam uit te zetten. Met behulp van deze kaart kan wat meer gezegd worden over de "micro-environments" waar vernielingen plaatsvinden.

In de tweede plaats kunnen de data naar het niveau van de Amsterdamse buurtcombinaties geaggregeerd worden, waarna een ecologische analyse mogelijk is. De kaart en beide vormen van analyse zijn in de volgende paragrafen te vinden.

Noten bij paragraaf 4.2.

- 1). De openbare verlichting bestaat uit allerlei soorten palen, maar ook hangverlichting. In het vervolg zal vaak voor het gemak het woord palen gebruikt worden. Tenzij uit het zinsverband anders blijkt, bedoelen we met (lantaarn) palen eigenlijk openbare verlichting.
- 2). Wat betreft halteborden en bomen lijkt het zonder meer aannemelijk dat zij allen ongeveer even makkelijk te vernielen zijn. Het G.V.B. gebruikt sinds kort weliswaar beugels om het ombuigen tegen te gaan, maar volgens onze zegsman helpt dat niet veel.
- 3). We kozen een-binnen ons beperkt tijdsbestek-zo lang mogelijke tijdsperiode; de keus van de maanden maart, april en mei was grotendeels willekeurig. In ons achterhoofd speelde echter wel mee dat v.d.Kooi in eerder onderzoek had gevonden dat de vernielingen aan de openbare verlichting juist in de lentemaanden een piek bereikten.
- 4). Men zou natuurlijk het best bij de jeugd zelf te rade moeten gaan om de hier geuite veronderstellingen na te gaan. Helaas is dit binnen onze opzet niet mogelijk en zullen we op een andere wijze trachten na te gaan of het geschetste beeld over het soort vandalisme wat gemeten wordt, juist is.
- 5). T.a.v. de data over bomen werd besloten helemaal geen weging toe te passen. Een deling door het oppervlak van de buurt zal namelijk weinig zinnig zijn, omdat de grootte van een buurt waarschijnlijk niet veel verband houdt met het aantal bomen in die buurt.

4.3.: De "vernielkaart", of de spreiding van de verzamelde vernielingen over Amsterdam.

4.3.1. Inleiding

Welbeschouwd is het een vreemde zaak dat een stuk werk qua aantal uren het leeuwendeel van het eigenlijke onderzoek voor zijn rekening neemt in zo'n korte paragraaf gepresenteerd wordt.

Onder het motto: "één blik zegt meer dan duizenden woorden" hebben we echter dat stuk werk ingetekend op de kaart uit bijlage 7.

We zullen nu even een half uur pauzeren om de lezer de gelegenheid te bieden dit "magnum opus" van het Amsterdamse Vandalisme te ontvouwen.

Bent u klaar?.....

4.3.2. De kaart: Wat staat erop?

Voor u ligt dus thans de grote kaart uit bijlage 7. Daarop vindt u een dikke 3000 symbooltjes. Elk symbooltje geeft een vernieling aan. Te weten:

1. Vernielingen aan lantaarnpalen (bron: dagstaten der GEB storingsmonteurs; maart-juni 1979).

a. Symbool ○ : Een kleine vernieling aan een lantaarnpaal:

Er is daarbij niet meer dan één onderdeel van de paal door vernieling onbruikbaar geworden.

Voorbeelden: lamp vernield; kap vernield; deurtje geopend en zekering onklaar gemaakt etc.

b. Symbool ○ : Een grote vernieling aan een lantaarnpaal.

Er is daarbij meer dan één onderdeel van de paal door vernieling onbruikbaar geworden.

Voorbeelden: Armatuur en lamp vernield; kap en lamp vernield; deurtje geopend en relais, schakel apparatuur en bedrading vernield, etc.

2. Vernielingen aan haltepalen (bron: Brokkenformulieren GVB; september-december 1979).

a. Symbool ● : Een kleine vernieling aan een haltepaal.

dit is één vernieling aan de z.g. "deltakast" (de driehoekige kast die op ooghoogte rond de paal zit). In bijna alle gevallen is daarbij de reclame uit de kast verdwenen of beschadigd. Deze reclame is n.l. het zwakste onderdeel in het geheel.

b. Symbool ⊖ : Een grote vernieling aan een haltepaal.

Dit zijn alle andere vernielingen aan paal en bord. Met uitzondering van de reclame in de "deltakast" is n.l. elk ander onderdeel van paal en bord moeilijk te slopen.

Voorbeelden van grote haltepaal vernielingen: het ombuigen van het bord; het geheel vernielen van de deltakast; het vernielen van één of meer onderdelen van het bord; etc.

3. Vernielingen aan bomen (bron: Kaplijst sectie Boomwerk PW beplantingen; 1978 en 1979).

Symbool □ : Een vernieling aan een boom. Meestal ontstaan door het kerven of snijden met een mes in de boom.

De desbetreffende boom was in ieder geval reddeloos verloren en moest vanwege de ontstane schade gekapt worden.

4. Brandstichtingen in scholen (bron: Interne lijst afd. Onderwijs; 1978).

Symbool ✖ : Een brandstichting in of aan een school.

Het resultaat van zo'n brandstichting loopt van een kleine binnenbrand in een klaslokaal tot het totaal in de as leggen van de gehele school.

We kregen pas in een laat stadium van ons onderzoek de beschikking over deze cijfers. We hebben ze wel ingetekend op de kaart, in het verdere verslag van ons onderzoek zal er echter weinig aan gerefereerd worden.

Verdere opmerking n.a.v. deze cijfers vind u in de "scholen bijlage" (bijlage I).

4.3.3. De kaart: een korte bespreking

Als men de kaart bekijkt, zal opvallen dat de vernielingen niet evenredig gespreid zijn over Amsterdam. Steeds een niveau afzakkend, willen we de lezer op enige interessante punten wijzen:

- Een paar stadsdelen springen eruit met naar verhouding veel vernielingen. Om een inzichtelijk idee hiervan te geven hebben we alle vernielingen aan lantaarnpalen, bomen en haltepalen opgeteld per stadsdeel. Uitgedrukt als een percentage van het totaal aantal vernielingen aan die objecten (3226 stuks) krijgen we het volgende beeld:

Stadsdeel:	Tot.aantal vern.:	% van het totaal:
0	862	27 %
1	167	5%
2	178	6%
3	131	4%
4	112	3%
5	210	7%
6	129	4%
7	744	23%
8	457	14%
9	82	3%
-	124	4%
	→	→
	3226	100%

N.B.: Zie voor overzicht van de amsterdamsse stadsdelen en buurt-combinaties het los bijgevoegde kaartje in bijlage 7.

Als we voorbij gaan aan alle wetenschappelijke relativeringen over de verschillen qua oppervlak, bevolkingsaantal etc. die de verschillende stadsdelen hebben (vrees niet... we zullen de lezer daar nog meer dan voldoende mee gaan vervelen), zien we dat twee stadsdelen hoog scoren: Het Centrum en Noord.

In de volgende paragrafen zal blijken dat het Centrum steeds een uitzonderingspositie inneemt. De vernielingen die daar plaatsvinden zijn o.i. een "bijproduct" van "het uitgaan in de (binnen)stad". Vandaar ook dat het Centrum steeds voor ons een buitenbeentje zal blijven. We zullen in de volgende paragrafen dit nader toelichten.

- Als we een niveau dalen en wat precieser op onze vernielkaart kijken, zien we dat binnen de stadsdelen bepaalde buurtcombinaties er weer uitspringen met opvallend veel of opvallend weinig vernielingen:

Enige voorbeelden: - In Amsterdam Noord (stadsdeel 7) zien we in buurtcombinatie 73 (Dierenriembuurt) en 71 (Nieuwendammerham) opvallend veel vernielingen.
- In het Centrum (stadsdeel 0) zien we dat de vernielingen zich concentreren in het westelijke deel van het centrum: De buurtcombinaties 00,02,03,04 (de oude stad, een deel van de grachtengordel en de Jordaan).

Een verder uitgewerkt overzicht per buurtcombinatie vindt u in bijlage 4. En een poging tot verklaring van deze verschillen wordt in par.4.5. ondernomen.

- Nog een niveau zakkend zien we, op de kaart turend, dat ook binnen buurtcombinaties bepaalde clusters zijn waar te nemen. Eén voorbeeld daarvan kan men in buurtcombinatie 86 (Tuinstad Slotervaart) aantreffen rond de Hemsterhuisweg.

Andere voorbeelden die direct in het oog springen zijn de clusters vernielingen bij sommige sportvelden en in sommige parken (zie b.v. het Vondelpark).

In de paragrafen 4.4. en 4.6. zullen we verder op sommige van deze clusters ingaan.

- Tenslotte willen we nog wijzen op het feit dat de spreiding per object vaak niet gelijk is:

Als we b.v. kijken naar het stadsdeel 5(-Zuid) zien we dat het aldaar voor lantaarnpalen en haltepalen vrij rustig toeven is, terwijl de bomen er naar verhouding veel vaker het slachtoffer worden. Men kijke bijvoorbeeld naar Buitenveldert (buurtcombinatie 55 en 56).

Als de lezer zich nu even concentreert op een ander object n.l. de haltepalen en wat precieser kijkt zal hij opmerken dat binnen bijna elke buurtcombinatie de haltepalen naar verhouding vaak sneuvelen op kruispunten.

Een paal op een "overstaphalte" is duidelijk onderhevig aan meer risico's dan een paal op een "gewone halte".

Deze verschillen in de spreiding der vernielingen per object blijken vaak uiterst moeilijk verklaarbaar.

In de nu volgende paragrafen hopen we hiervoor, maar ook voor de verschillen in de spreiding van het totaal aantal vernielingen over Amsterdam, enige verklaringen aan te dragen en/of te onderzoeken.

Om geen overspannen verwachtingen te wekken, waarschuwen we maar vast dat de lezer waarschijnlijk met meer vragen zal zitten dan wij oplossingen kunnen aandragen.

Maar we zullen toch een poging wagen.

4.4.: De toetsing van de ideeën der "environmentalisten".

4.4.1.: Inleiding

In paragraaf 3.5. bespraken wij de ideeën van de "environmentalisten" (Jeffery en Newman). In de conclusies naar aanleiding van deze theorieën stelden we dat als uit ons onderzoek zou blijken dat "er vooral vernield wordt op plekken waar weinig mensen zijn we zouden kunnen aannemen dat de "environmentalisten" met betrekking tot de plaats waar vandalisme plaatsvindt het bij het rechte eind hebben".

We maakten daarbij wel de opmerking dat er in een stad heel weinig plekken zullen zijn waar het altijd stil is.

Desondanks spraken we de verwachting uit dat "Jefferiaans en Newmaniaans Vandalisme" vooral te vinden zou zijn in parken, plantsoenen (aan de rand van woonwijken), op achterafweggetjes etc.

Samenvattend hadden we het over "plekken waar weinig blikken op geworpen zouden (kunnen) worden."

Laten we deze ideeën eens confronteren met de door ons verzamelde en in kaart gebrachte cijfers over vernielingen.

4.4.2.: De toetsing: globaal

Als we eerste onze data globaal confronteren met de ideeën van Jeffery en Newman zien we twee belangrijke en vreemde verschillen tussen hun theorie en onze uitkomsten:

- In het Centrum van Amsterdam constateren we veel vernielingen (stadsdeel 0, m.a.w. Amsterdam binnen de Singelgracht).
- In de "buitengebieden" rond Amsterdam constateren we weinig vernielingen (stadsdeel 09: landelijk gebied en ook stadsdeel De Bijlmermeer).

Dit is een vreemde zaak als we de theorie van Jeffery en Newman volgen: We zagen immers dat zij veel nadruk legden op "zichtbaarheid" en "sociale-controle". Met name Jeffery wees expliciet op het feit dat een "rijk straatleven" (veel drukte en mensen op straat) preventief zou werken. Men kan hierbij terugdenken aan de ideeën van Jane Jacobs die we bespraken. Jeffery haalde als voorbeeld "Greenwich Village" aan: Een rijk straatleven en dus weinig misdaad.

Wij constateren echter dat in het Amsterdamse stadsdeel dat het best voldoet aan deze beschrijving van Jeffery (het centrum) juist erg veel vernielingen voorkomen. Om het even in cijfers uit te drukken:

Van het totaal aantal vernielingen dat wij hebben gekarteerd (3226 stuks) vinden er 862 vernielingen plaats in stadsdeel 0. Dat is 27% van het totaal aantal vernielingen.

Terwijl stadsdeel 0 qua oppervlakte nog minder dan 6% uitmaakt van de stad in zijn geheel.

Men moet daarbij rekening houden met het feit dat de vele vernielingen in het centrum vooral zijn oorzaak vindt in het grote aantal vernielingen aan lantaarnpalen (808 stuks).

En daarbij is het van groot belang om te beseffen dat de lantaarnpalen in het centrum makkelijk te vernielen zijn, omdat de gloeilampen onbeschermde in de open armaturen hun ellendig einde moeten afwachten (grachtpaal met open armatuur; zie ook 4.2.3.).

Desondanks blijft een feit dat binnen stadsdeel 0 het aantal vernielingen het hoogst is in die buurten die qua rijkheid van het straatleven een wereldfaam genieten (De Wallen en de Jordaan). Dit zijn n.l. juist de buurten in Amsterdam waar het -tot verdriet van (sommige!) buurtbewoners- zo ongeveer 24 uur per dag "druk" is op straat. En over de "stedebouwkundige lay-out" en "bouwwijze" hebben de environmetalisten ook weinig te klagen: Het stikt in deze buurten van de ramen en vensters met een prachtig uitzicht op straat (en andersom!).

Aan de andere kant constateren wij weinig vernielingen in gebieden waar volgens de theorie van Jeffery en Newman geen paal meer overeind zou behoren te staan, omdat er bijna geen enkele controle van bewoners en/of passanten (mogelijk) is. We doelen hier op het stadsdeel 9 (Landelijk gebied, m.a.w. de groene grazige weiden e.d. rond de stad), maar ook op het stadsdeel - De Bijlmer.

Tijdens een bezoek aan de Bijlmer in het kader van een onderzoek van de Gemeentelijke Dienst Volkshuisvesting, merkte Newman op dat criminaliteit in het merendeel der Bijlmer ongeveer even hoog zou moeten zijn als de bebouwingshoogte. Dit stadsdeel kreeg van de Amerikaanse geleerde dan ook het stempel "afgekeurd" (behalve het nieuwe gedeelte Holendrecht).

Om ook hier wat cijfertjes te noemen:

Het landelijk gebied rond Amsterdam draagt met 42% van het oppervlak slechts 3% van het totaal aantal vernielingen op zijn schouders.

In de Bijlmer vindt 4% van het totaal aantal vernielingen plaats, terwijl

dit stadsdeel 12% van het totale oppervlak van Amsterdam beslaat. (Waarbij opgemerkt moet worden dat een deel van de Bijlmer nog onbebouwd voor woestijn ligt te spelen).

Zoals we al zeiden...het is slechts een eerste globale indruk naar aanleiding van de confrontatie van onze uitkomsten en de ideeën der environmentalisten. Toch menen we in dit opzicht te kunnen zeggen dat die ideeën globaal gezien niet met onze uitkomsten stroken, integendeel!

Het eenvoudige verband dat "waar veel mensen zijn, wordt weinig vernield; en waar weinig mensen zijn wordt veel vernield" gaat in ieder geval niet op. Het heeft er heel veel van weg dat dit (mogelijke) verband verstoord wordt door iets dat Mawby (1977) in zijn analyse van de Newman hypothesen ook al te berde bracht: Namelijk het feit dat als er veel mensen op straat zijn er misschien wel meer controle is, maar dat er dan tegelijkertijd ook meer (potentiële) vernielers zijn.

4.4.3.: De toetsing: specifiek

In onze bespreking van de environmentalisten(par.3.5.) zeiden we al dat deze ideeën eigenlijk alleen goed te onderzoeken zijn in de "micro-omgeving". Als we ons even wereldvreemd laten meedrijven op ons onderzoeksenthoustiasme, zou het mooiste zijn om van elke plek in Amsterdam te weten hoe "zichtbaar" die plek is:

Hoeveel ramen (en mensen) kijken uit op een bepaalde plek?

Hoeveel passanten zijn er op die plek. Vervolgens zouden we erachter moeten zien te komen hoe betrokken die kijkende en passerende mensen dan wel zijn. Het spreekt vanzelf dat dit een onmogelijke opgave is.

Met onze "vernielkaart" in de hand verkeren we echter in de gelukkige omstandigheid dat we van de verzamelde vernielingen weten op welke plek ze hebben plaatsgevonden. We willen nu specifiek op de environmentalistische ideeën ingaan, en we gaan daarbij op de volgende wijze te werk:

Er zijn plekken te verzinnen die in meerder of mindere mate voldoen aan de "zichtbaarheids eis". Op "onzichtbare plekken" zou veel vernield moeten worden, terwijl op "zichtbare plekken" weinig vernield zou behoren te worden.

In eerste instantie gaat onze interesse uit naar die "onzichtbare plekken". Na deze aanloop zullen we nu in een soort "hink-stap-sprong de environmentalistische ideeën onderzoeken:

- a. (Hink): We hebben vooraf een lijstje gemaakt met "onzichtbare plekken". In grote lijnen komt dit lijstje overeen met de plekken die we op het eind van par. 3.5. al noemden. T.w.: -Parken - Plantsoenen - Onbebouwde stukken langs water - taluuds (rail, weg, waterkeuring) - Viaducten - Havens - Spooremlacements - Industriegebieden. En verder: alle eventuele combinaties van deze plekken (b.v.: een park aan het water tegen een spoortaluud met viaduct).
- b. (Stap): Vervolgens hebben we ons gedurende langere tijd over de "vernielkaart" gebogen. We hebben alle vernielingen geteld die plaatsvinden op de plekken die hierboven onder a. werden genoemd. Tijdens dit tellen stuitten we op vernielingen die volgens ons wel plaatsvonden op "onzichtbare plekken", doch deze plekken stonden (nog) niet in ons lijstje vermeld. Ons lijstje was met andere woorden niet compleet!
- Nu verbaasde dit ons geenszins, we hadden er al rekening mee gehouden, en besloten om dit soort plekken tijdens het tellen nog aan ons lijstje toe te voegen.
- Zo verkregen we tenslotte onze complete lijst met plekken die o.i. "onzichtbaar" te noemen zijn.
- U vindt deze lijst, met het aantal vernielingen per "type onzichtbare plek" in tabel 1, maar daarvoor maken we eerst nog een sprong over een aantal problemen die aan deze cijfers kleven.
- c. (Sprong): Uit al dit tellen, turen, denken en schrijven kwamen tenslotte de resultaten die u hierachter in tabel 1 en 2 aantreft. Het is van belang daarbij een paar zaken goed in het oog te houden:
- Ten eerste bleek dus dat tijdens het tellen van de vernielingen we het aantal plekken dat we "onzichtbaar" noemden moesten uitbreiden. Op zich lijkt dit echter niet zo'n probleem, omdat wel achteraf controleerbaar is wat we nu precies verstaan onder het begrip "onzichtbare plekken" (zie tabel 1).
 - Ten tweede blijft het de vraag of alle plekken uit onze lijst altijd "onzichtbare plekken" zijn.
- Ongetwijfeld is dat niet het geval! We weten immers niet het exacte tijdstip waarop een bepaalde vernieling heeft plaatsgevonden. En daarmee wordt onze indeling van "onzichtbare plekken" een flinke gok.
- Het beste voorbeeld leveren in deze de parken. We hebben die aangemerkt als "onzichtbare plekken".
- Zoals men in tabel 1 nog zal zien wordt er in parken veel ver-

- 118A -

„Onzichtbare plekken: het viaduct”

niel (230 vernielingen. M.a.w. 7% van het totaal aantal vernielingen, terwijl het totaal oppervlak van alle parken $\pm$ 3% van het totale oppervlak van Amsterdam uitmaakt). Maar.....

op welk tijdstip hebben die vernielingen plaatsgevonden?

Vinden die vernielingen plaats op druilerige avonden als heel Amsterdam aan de buis gekluisterd Telebingo zit te volgen en geen hond zich (met zijn baas) een park in waagt?

Of vinden die vernielingen misschien plaats op klaarlichte (lente)dag als heel Amsterdam zich in verregaande staat van ontkleding ophoudt in de zon-vergoten parken?

We weten het niet!

- Ten derde zitten we nog met de vraag of de op kaart ingetekende vernielingen wel precies op de goede plaats op het papier terecht zijn gekomen: Soms wisten we n.l. niet waar exact een vernieling had plaatsgevonden. We zaten dan b.v. met het gegeven: "Drie lantaarnpalen vernield op de Jan van Galenstraat tussen de huisnummers 100 en 300".

- Ten vierde leveren de stadsdelen 0,9 en - enige problemen op:
Stadsdeel 0 (Centrum): We hebben aangenomen dat elke plek in het centrum een zichtbare plek is. Als gevolg van deze aanname is in tabel 1 dit stadsdeel niet opgenomen, omdat in die tabel alleen "onzichtbare plekken" staan en die zijn volgens onze aanname in stadsdeel 0 niet te vinden. In tabel 2 hebben we stadsdeel 0 apart opgenomen. Via de sub-totalen kan de lezer dan zelf de "invloed" van dit stadsdeel zien.

Stadsdeel - (Bijlmer): Voor wat betreft de Bijlmer ligt de situatie net andersom: Daar is elke plek "onzichtbaar", of beter gezegd: elke vernieling heeft plaatsgevonden op één der plekken uit ons lijstje. De Bijlmer is (op het maaiveld) inderdaad niet veel meer dan een optelling van parken, taluuds, viaducten etc. Vandaar dat dit stadsdeel in beide tabellen apart is opgenomen.

Stadsdeel 9 (Landelijk gebied): Hier geldt hetzelfde als voor de Bijlmer: elke plek is "onzichtbaar".

Ook dit stadsdeel is daarom in beide tabellen apart vermeld.

Tabel 1: Top 13 van "onzichtbare plekken" in Amsterdam

Omschrijving plek:	Stadsdelen met aantal:			
	1 t/m 8	9	-	Totaal
1. Onbebouwde stukken langs water (meestal in combinatie met een groenstrook)	496	-	-	496
2. Parken (incl. gebied tussen Nieuwe Meer en Bosbaan)	225	-	5	230
3. Taluuds (weg, rail en waterkering; incl. voormalige Ringdijk)	103	-	35	138
4. Sportparken (incl. aan- en afvoer wegen)	126	4	-	130
5. Op, onder of vlakbij viaducten (weg en rail)	95	-	4	99
6. Plantsoenen	48	-	44	92
7. Pad of weg zonder woonbebouwing in de omgeving	5	47	16	68
8. Pleinen (groot, vaak in combinatie met plantsoen, bijvoorbeeld: Weterings circuit, Frederiks plein, etc)	54	-	-	54
9. Terreinen voor industrie en/of handel	18	25	-	43
10. Havens (incl. pont opritten)	17	6	-	23
11. Grote parkeerplaatsen (zonder omringende woonbebouwing)	13	-	9	22
12. Winkelcentra (groot b.v. Osdorpplein, Gelderlandplein e.d.)	11	-	11	22
13. Begraafplaatsen (naaste omgeving, aan- en afvoerwegen)	8	-	-	8
Totaal	1219	82	124	1425

Opmerking bij tabel 1:

1. Het aantal vernielingen dat achter elke plek staat is moeilijk interpreteerbaar omdat veel plekken overeenkomstige kenmerken hebben:

Een voorbeeld: Soms ligt er naast een grote parkeerplaats aan de ene kant een wegtaluud, terwijl aan de andere kant zich een plantsoen aan het water bevindt met daarachter (bereikbaar via een brug) een sportpark.

Een vernieling in zo'n omgeving is moeilijk in te delen. In dit soort twijfelgevallen zijn we steeds uitgegaan van de vraag: "Waar staat het vernielde object het dichtste bij". Daarbij dient men dan wel ter relativering terug te denken aan een opmerking die we in het voorgaande maakten: Het is niet altijd zeker dat elke vernieling exact op de goede plaats is ingetekend. Vooral bij de aantallen uit tabel 1 is deze relativering van het grootste belang.

Immers: Een fout van een paar millimeter op de kaart kan al inhouden dat een vernielde lantaarnpaal net van de parkeerplaats even de brug overwipt en in het sportpark terecht komt.

2. We hebben de indruk dat een vrij groot aantal vernielingen plaatsvindt op-of-langs fietspaden. Het is echter onmogelijk om "fietspaden" als een aparte categorie op te nemen. Ten eerste zou deze categorie n.l. overlappen met zo ongeveer alle andere. Ten tweede is op onze "vernielkaart" lang niet altijd duidelijk zichtbaar of een bepaalde weg nu een fietspad is, danwel een voetpad of gewone rijweg.

3. Bij alle "onzichtbare plekken" uit tabel 1 blijkt een zeer belangrijk "achterliggend" criterium: "het al dan niet aanwezig zijn van woonbe-
bouwing". Bij 10 van de onderscheiden plekken zijn in de naaste omgeving meestal in het geheel geen woonhuizen aan te treffen.

Bij de nummers 6 en 7 (Pleinen en Plantsoenen) ligt de (eventuele) woonbebouwing vaak op grotere afstand.

Nummer 1 op onze hitlijst (Onbebouwde stukken langs water) behoeft een aparte toelichting:

Een ander woord voor dit type plek is ook wel "singel". Zo'n plek ziet er in de meeste gevallen als volgt uit: Aan de ene kant ziet men (sier)-water. Daaraan grenzend een (glooiend) grasveldje met hondepoep en wat lage begroeiing. Dan een gezellig kronkelend wandelpad en soms een fietspad. Aan deze paden staan lantaarnpalen. Opzij van zo'n pad zien we dan weer groen, vaak in de vorm van hogere bomen en struiken. Dan volgt, na eventueel een rij geparkeerde auto's de rijweg. Na een trottoir botsen

we dan tegen de woonbebouwing.

Al deze elementen komen in verschillende combinaties en breedtes voor. Het principe is echter altijd hetzelfde: Een waterige groene strook aan de rand van een woonwijk.

De lezer zal begrijpen dat het juist bij dit type plek zeer moeilijk is om aan te geven wanneer men zo'n plek nog "onzichtbaar" moet noemen en wanneer niet meer: Op alle Amsterdamse grachten treffen we b.v. eenzelfde serie elementen aan, alleen is daar de lage begroeiing vervangen door geparkeerd blik. Deze grachten noemen wij echter "zichtbaar"! Het aantal vernielingen op "Onbebouwde stukken langs water" moet dus wel zeer voorzichtig geïnterpreteerd worden!

Het aantal vernielingen op dit type plek is echter dusdanig hoog dat zelfs als we in de helft van het aantal gevallen een foute beslissing zouden hebben genomen, deze plek toch nog bovenaan onze top 13 zou prijken.

Met de cijfers uit tabel 1 hebben nog niet alles gehad. We moeten nu nog te weten komen hoeveel vernielingen er op "onzichtbare plekken" plaatsvinden in verhouding tot het totaal aantal vernielingen.

Op zich zouden een paar getalletjes voldoende zijn:

Het totaal aantal vernielingen: 3226 stuks.

Vernielingen op onzichtbare plekken (alle stadsd): 1425 stuks, dat is 44% van het totaal.

We beschikken echter over gedetailleerde cijfers:

Grote vernielingen aan lantaarn- en haltepalen; kleine vernielingen aan lantaarn- en haltepalen; vernielingen aan bomen (zie ook par.4.3.).

Daarbij zitten we dan wel met het probleem hoe we onze cijfers moeten presenteren: per stadsdeel, per buurtcombinatie, per vierkante decimeter, of centimeter etc.?

In feite hebben we n.l. per vernieling de afweging gemaakt of deze vernieling wel of niet op een "onzichtbare plek" had plaats gevonden. Door de gestegen papierkosten werd een verslag van deze 3226 afwegingen helaas een beetje moeilijk. Daarom hebben we besloten de resultaten per stadsdeel op te tellen.

Tabel 2 : Het aantal vernielingen per object voor alle stadsdelen, gesplitst naar "totaal aantal vernielingen" en "vernielingen op onzichtbare plekken".

N.B.: De "onzichtbare vernielingen" zijn in de totalen uitgedrukt als percentage van het totaal aantal vernielingen voor dat object.

Stadsdelen:	Palen groot		Palen klein		Halte groot		Halte klein		Bomen	
	Tot.	Onzichtb.	Tot.	Onzichtb.	Tot.	Onzichtb.	Tot.	Onzichtb.	Tot.	Onzichtb.
1	9	7	123	97	15	4	11	3	9	1
2	7	3	113	72	12	5	21	6	25	6
3	5	2	71	38	9	1	31	5	15	0
4	6	4	84	52	5	2	12	9	5	3
5	5	4	92	48	15	6	(47)	10	51	27
6	8	7	83	38	10	7	14	8	(14)	10
7	77	53	539	364	15	12	60	29	53	37
8	35	23	313	137	38	28	46	31	25	20
Tot. 1 t/m 8	152	103=68%	1418	846=60%	119	65=55%	270	101=37%	199	104=52%
9	6	6	59	59	11	11	5	5	1	1
Tot. 1 t/m 9	158	109	1477	905	130	76	275	106	200	105
-	8	8	84	84	5	5	21	21	6	6
Tot. 1 t/m 9 + (-)	166	117=70%	1561	989=63%	135	81=60%	296	127=43%	206	111=54%
0	28	0	780	0	24	0	28	0	2	0
Tot. alle stadsd.	194	60%	2341	42%	159	51%	324	39%	208	53%

(14)

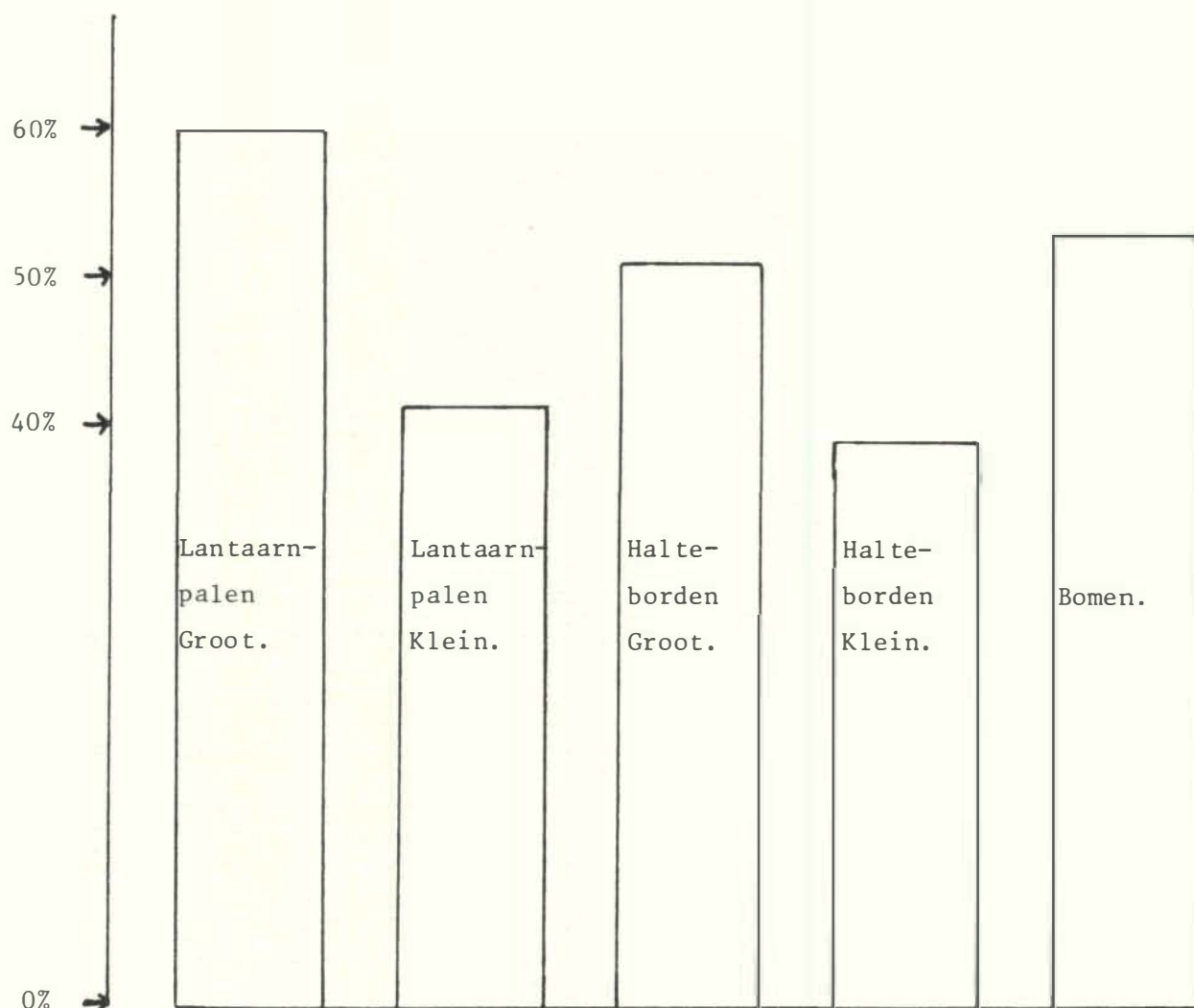
(16)

Opmerking bij tabel 2:

Als we de tabel goed bekijken zien we dat inderdaad veel vernielingen plaatsvinden op "onzichtbare plekken". De in de totalen berekende percentages verschillen weliswaar al naar gelang men de "problematische" stadsdelen erbij optelt. Toch kan men globaal stellen dat de meeste percentages rond de 50% liggen. Dit houdt in dat de helft van het aantal vernielingen plaatsvindt op "onzichtbare plekken".

Als we de bovenstaande cijfers in grafische vorm presenteren wordt dit misschien nog wat duidelijker.

Figuur 1: Hoeveelheid vernielingen op "onzichtbare plekken" voor alle stadsdelen per object.

Wat voor conclusies kunnen nu uit deze gegevens trekken?

1. Er vinden veel vernielingen plaats op onzichtbare plekken.

Het is daarbij echter de vraag hoeveel "onzichtbare plekken" er totaal in Amsterdam zijn. Of nog beter gezegd: Wat is het totale aantal lantaarnpalen, halteborden en bomen dat zich bevindt op "onzichtbare plekken"? Als b.v. 50% van alle Amsterdamse lantaarnpalen staat opgesteld in parken, plantsoenen en langs het water, zegt het feit dat op die plekken 50% van het totaal aantal vernielingen plaatsvindt bijzonder weinig.

We zijn helaas niet in staat om dit probleem onder controle te krijgen. Toch mogen we wel aannemen dat in dit opzicht ook relatief meer vernielingen plaatsvinden op "onzichtbare plekken": Zoals men in tabel 2 kon zien, vindt ongeveer de helft van het aantal vernielingen plaats op "onzichtbare plekken" en het is zeker dat veel minder dan de helft van het aantal lantaarn-, haltepalen en bomen op "onzichtbare plekken" staat. In dit opzicht lijken de environmentalisten het dus met hun ideeën bij het rechte eind te hebben. In welke mate hun ideeën kloppen, valt pas te zeggen na meer "detail"-onderzoek. Enige ideeën hierover vindt men in noot 1.*

2. Op een belangrijk punt uit de cijfers zijn we nog niet ingegaan:

Tussen de vijf verschillende "soorten" vernielingen die we in tabel 2 hebben onderscheiden blijken verschillen te bestaan qua hoeveelheid vernielingen op "onzichtbare plekken".

- Ten eerste worden er procentueel (ook absoluut, maar dat is hier niet van belang) meer lantaarnpalen vernield op "onzichtbare plekken" dan haltepalen en bomen. Lantaarnpalen blijken op "onzichtbare plekken" dus meer de pineut te zijn dan haltepalen en bomen.

Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat er eenvoudig meer lantaarnpalen op "onzichtbare plekken" te vinden zijn. Voor deze redenering is wel wat te zeggen, vooral als men in dit opzicht lantaarnpalen vergelijkt met haltepalen. Eén van de functies van haltepalen is immers het opmerkzaam maken van een potentiële openbaar vervoer klant dat zich op die plek een halte bevindt. Een "onzichtbare plek" zal dan ook voor een haltepaal niet snelgekozen worden. Dat ondanks deze (mogelijke) grotere zichtbaarheid van haltepalen ze toch nog zo vaak vernield worden, duidt alweer op het feit dat zichtbaarheid alleen nog geen vernieling voorkomt.

*. zie voor noten einde van deze paragraaf, pagina 130.

Wat betreft bomen gaat de bovenstaande redenering waarschijnlijk niet op: Het is niet aannemelijk dat bomen zich meer bevinden op zichtbare plekken, Men zou eerder het tegendeel vermoeden. Het lagere percentage voor vernielingen aan bomen op "onzichtbare plekken" is -"environmentalistisch geredeneerd"- dan ook onverklaarbaar!

- Ten tweede valt bij de cijfers op dat grote vernielingen zowel bij lantaarnpalen als haltepalen (bij bomen kunnen we hier niets over zeggen) vaker plaatsvinden op "onzichtbare plekken"

Op zich zal dit feit echter geen grote bevreemding wekken: Op een "onzichtbare plek" wordt een vandaal allicht minder snel gestoord (of dat denkt hij), hij kan dus meer tijd aan zijn vernieling besteden en zal dus vanzelfsprekend grotere vormen aannemen. De criminologen praten in dit opzicht altijd heel mooi over de "Pakkans" en de "gepercipieerde pakkans" die in dit geval gering is:

Daardoor kan de vandaal op zijn "elf en dertigst" het benodigde sloopwerk verrichten. Hij heeft alle tijd van de wereld en kan er eens rustig voor gaan zitten.

Men moet echter wel in het oog houden dat de verschillen tussen het aantal grote en kleine vernielingen (van zowel lantaarn- als haltepalen) zich bewegen rond de 10%. Dit is vrij weinig als men zich alle "ahums" en "maars" herinnert die we telkens gaven als kanttekening bij onze cijfers.

4.4.4.: Eindconclusies met betrekking tot de "Environmentalisten".

A. We zagen dat globaal gezien de ideeën van de environmentalisten niet klopten:

1. In het "drukste" deel van Amsterdam (centrum) waar veel controle zou moeten uitgaan van de vele aanwezigen vonden we veel vernielingen. Deze vernielingen bleken zich juist te concentreren in die delen van het centrum waar het bijna dag en nacht druk is, en waar de controle-mogelijkheden optimaal te noemen zijn. (Jordaan en Wallen).
2. In de "stille" delen van Amsterdam waar weinig controle is, omdat er òf weinig aanwezigen zijn (landelijk gebied), òf controle door de aanwezigen niet goed mogelijk is (de Bijlmer volgens Newman), constateerden we weinig vernielingen.

B. Specifieker gezien bleken de ideeën van de environmentalisten echter beter te kloppen:

1. We constateerden veel vernielingen op "onzichtbare plekken".
2. We constateerden dat grotere vernielingen vaker plaats blijken te vinden op "onzichtbare plekken".

Bij deze samenvatting van de conclusies zal ongetwijfeld één vraag in het hoofd van de lezer opwellen: "Hoe kèn dat nou? Kloppen die ideeën nu wel of niet?"

Hoogst waarschijnlijk is de lezer zelfs al eerder over dit probleem gestruikeld. Vandaar dat hier enige opmerkingen op hun plaats zijn:

Het belangrijkste punt dat uit deze tegenspraak rolt is: "Zichtbaarheid" (controle mogelijkheid) alleen voorkomt geen vernieling (zie b.v. het centrum) en "onzichtbaarheid" alleen verklaart geen vernieling (zie b.v. de Bijlmer en het Landelijk gebied).

We merkten dit ook al op toen we op het eind van 4.3. de halteborden afzonderlijk onder de loep namen.

Er is een duidelijk verschil in hoeveelheid vernielingen voor bepaalde gebiedseenheden in de stad (zie 4.3.). De oorzaken van deze verschillen zijn niet met behulp van de "environmentalistische" ideeën te verklaren! En door dit "gebrek" kan men met deze ideeën ook geen verklaringen voor de oorzaken van vandalisme geven.

In de hierop volgende paragraaf zullen we juist via die andere weg van de gebiedseenheden (buurtcombinaties) verklaringen voor de oorzaken van vandalisme proberen aan te dragen.

Als de environmentalistische ideeën ons niets kunnen vertellen over de mogelijke oorzaken van het verschijnsel vandalisme, wat hebben we dan nog aan die ideeën?

Kennelijk hebben onze cijfers echter ons wel iets te vertellen. Als we tenminste binnen bepaalde gebieden kijken! Dan zien we n.l. dat vernielingen vaak plaatsvinden op "onzichtbare plekken".

Als je zegt: "kijken binnen een bepaald gebied" zou je ook kunnen zeggen: "kijken binnen een bepaalde hoeveelheid vernielingen".

Dit zal ongetwijfeld vreemd klinken, laten we daarom proberen het iets te verduidelijken: Elk gebied (stadsdeel of buurtcombinatie) heeft een bepaalde hoeveelheid vernielingen binnen zijn grenzen. Die hoeveelheid kunnen we environmentalistisch niet verklaren. Op welke plekken die gegeven hoeveelheid vernielingen zich voordoet kunnen we environmentalistisch wel verklaren (nou ja.....ten dele dan).

Nu is dit eigenlijk genoeg, want daarvoor hebben we immers onze environmentalisten ingehuurd! In par. 3.5.3. zeiden we al dat deze ideeën ons wat moesten zeggen over de plaats waar vandalisme voorkomt. En daar hebben ze zich dus keurig aan gehouden.

Dit houdt wel in dat (we herhalen het nog maar even) met behulp van de environmentalistische ideeën iets gezegd kan worden over de plaats waar vandalisme voorkomt, maar niets over de oorzaak (hoeveelheid) van vandalisme.

En daar zit hem nu net de vervelende kneep. Men is n.l. maar al te snel geneigd tot de volgende gedachtengang:

"Okee.....vandalisme vindt dus plaats op "onzichtbare plekken"..... prima....dan zorgen we dat op die plekken niets meer te slopen valt! Hoe doen we dat? Ook op "onzichtbare plekken" moeten nu eenmaal toch lantaarnpalen, bomen en halteborden staan. Er kunnen dus twee dingen gebeuren:

1. die "onzichtbare plekken" fluks zichtbaar maken.....dat is geen eenvoudige klus.
2. die objecten die (helaas) op "onzichtbare plekken" moeten staan dan maar verstevigen. Een prima slogan: Onslooptbare spullen op onzichtbare plekken! Het vandalisme zal dan daardoor afnemen".

Deze gedachtengang is vaak te horen in de wandelgangen van de gemeentelijke diensten die met het "vandalisme probleem" zitten opgescheept.

Er zit echter één belangrijke fout in deze gedachtengang: men verwacht de plaats waar vandalisme optreedt met de oorzaak van vandalisme.

Ook de environmentalisten zelf verwarren deze punten door te suggereren dat men via ingrepen op de plaatsen waar criminaliteit optreedt, de hoeveelheid criminaliteit zal doen afnemen.

Een (gierige) café-bezitter die dezelfde gedachtengang heeft, zou zeggen: "M'n klanten drinken. Wat ze drinken moeten ze ook weer lozen. Dat doen ze op de toilet. Maar.....het geld groeit me niet op de rug, en een toilet bouwen is me te duur. Even denken.....ze lozen op de toilet.... juist: Ik bouw geen toilet, dan lozen ze ook niet".

Het zal iedereen duidelijk zijn dat deze horeca-bezitter nog voor enige (onfrisse) verrassingen zal komen te staan (?).

Samenvattend zouden we dus kunnen zeggen:

Gegeven het feit dat vandalisme zich voordoet in een bepaald gebied en in een bepaalde mate kunnen we, met behulp van de environmentalistische ideeën, iets zeggen over de plaats waar dat vandalisme zich binnen dat

gebied zal manifesteren. Als men echter denkt dat door veranderingen op die "zwakke plekken" het vandalisme zal afnemen, springt men verder dan de environmentalistische polsstok lang is: Zolang men immers niets over de oorzaak van het vandalisme weet, bestaat de kans dat het vandalisme niet afneemt maar zich gewoon op een andere (zwakke) plek richt (of zich ondanks alles op dezelfde plek blijft richten(3)).

Over die oorzaken van vandalisme blijken de environmentalistische ideeën ons weinig te kunnen leren, vandaar dan ook dat we in de volgende paragraaf willen proberen om iets over die oorzaken te weten te komen m.b.v. buurtcombinatiecijfers en ecologie.

Noten bij paragraaf 4.4.

- 1). Men kan zeggen dat ons onderzoek voor zo'n eventueel vervolgonderzoek een raamwerk geeft. Op grond van ons huidige onderzoek zou men immers enige buurten beargumenteerd(!) kunnen uitkiezen voor verder onderzoek. In deze buurten zou men dan op eenzelfde wijze te werk kunnen gaan als wij hebben gedaan. Dus ook: de gevonden vernielingen uitzetten op kaarten. Daarbij lijkt het echter het meest zinvol om zich te beperken tot lantaarnpalen en tevens zou men moeten werken met kaarten op een schaal van 1:1000 (op deze PW-kaarten is n.l. elke lantaarnpaal aangegeven). Een paar problemen waar wij mee zaten kunnen op deze wijze vermeden worden: -Het totaal te vernielen potentieel en zowel "zichtbare" als "onzichtbare plekken" is dan bekend, al zal men ook hier zelf moeten bepalen welke lantaarnpaal "zichtbaar" en welke "onzichtbaar" is (en eventueel: in welke mate). Via het natrekken van de nummers van de nataarnpalen (bekend bij het GEB) weet men dan zeer exact waar, wat vernield is.
Het grootste probleem zou in zo'n nader detailonderzoek nog gevormd worden door het tijdstip waarop een vernieling plaatsvindt. Dit is n.l. niet te achterhalen. We kunnen hier hoogstens nog als een soort goede raad iets mompelen over "enquête onder buurtbewoners". (dat mompelt de sociaal-wetenschapper altijd als hij er niet meer uitkomt). Het is n.l. wel een feit dat bewoners zeer vaak een vernieling melden bij het GEB.
- 2). Het grappige is ondertussen wel dat één gemeentelijke dienst misschien met succes deze strategie kan hanteren: Stel dat het GVB al haar spulletjes "onsloopbaar" maakt ("bunker abries", massief stalen halteborden met prikkeldraad, trams en bussen zonder banken en ramen etc.) dan zijn zij van het probleem af. Maar de kans bestaat dat er vervolgens (misschien!) wel veel meer lantaarnpalen sneuvelen.
- 3). Dit laatste wordt geïllustreerd aan de hand van een verhaal dat men op de GEB burelen kan beluisteren: Bij bepaalde palen is het doven van het licht een eenvoudige zaak. Als nu zo'n kwetsbare paal vervangen wordt door een steviger model, zie je vaak dat die ook gesloopt wordt; onder het motto: "hoe dan ook...kapot zal die". Misschien wordt zo'n steviger paal iets minder vaak gesloopt, maar daar staat dan weer tegenover dat een vernieling aan een kwetsbare paal eenvoudig en goedkoop te repareren is, terwijl een vernieling van een steviger paal ten eerste grotere vormen aanneemt en ten tweede veel moeilijker en dus duurder te repareren is.

4.5. De toetsing van sociaal ecologische- en sub-culturele ideeën over vandalisme

4.5.1. Inleiding

In de vorige paragraaf zijn de denkbeelden der environmentalisten getoetst. Deze toetsing vormt slechts één deel van het verhaal; het tweede deel wordt gevormd door deze paragraaf waarin de in 3.3. en 3.4. naar voren gebrachte veronderstellingen, betreffende het type buurten waar veel vandalisme zou voor kunnen komen, getoetst worden.

Deze veronderstellingen zullen om te beginnen in 4.5.2. op een rijtje gezet worden.

Het is niet de bedoeling dat de toetsing middels ingewikkelde technieken gebeurt.

Zoals gezegd in 4.2. leek ons een procedure als de regressieanalyse, gezien de aard van onze data over vernielingen, weinig zinvol. Onze ecologische analyse zal dan ook een verkennend karakter dragen.

In 4.5.3. worden de variabelen gepresenteerd die we in de analyse betrekken. Met een aantal van de onafhankelijke variabelen hopen we tot een, in verband met het specifieke onderwerp vandalisme, zinnige typering van Amsterdamse buurten te komen.

Een achterliggend typisch ecologisch idee, dat men bijvoorbeeld ook in de uitwijding over de social area analysis (zie 3.2.3.) kan terugvinden, is dat tussen de diverse typen buurten verschillen zullen bestaan in de optredende gedragspatronen. Waarbij het ons natuurlijk gaat om een zeer specifiek onderdeel van gedrag, namelijk vandalisme.

Voorts zal in 4.5.3. aandacht besteed worden aan de vraag in hoeverre de afhankelijke variabele (het aantal vernielingen) een goede indicatie vormt voor het aantal vanden.

De scherpzinnige lezer begrijpt dat het hier over het woonplaats-pleegplaats probleem gaat.

Voordat we in 4.5.5. aan de analyse van de cijfers toekomen, wordt in 4.5.4. de selectie van de buurten waarop de analyse betrekking heeft, uiteengezet. In deze analyse zal gekeken worden in hoeverre de opgestelde hypothesen door ons materiaal bevestigd worden.

Tenslotte wordt in 4.5.6. teruggegrepen op de theorieën die aan de hypothesen ten grondslag liggen en een poging gedaan het spreidingspatroon van het vandalisme te verklaren.

4.5.2. Recapitulatie van de belangrijkste punten uit de sociaal-ecologische en sub-culturele theorieën.

In 3.3.2. zijn twee klassieke ecologische studies over jeugddelinkwentie besproken. We zetten de belangrijkste punten hieruit nog even op een rijtje; beginnende bij Shaw en McKay:

1. Jeugddelinkwentie varieert met de afstand tot het centrum. Hoe dichterbij het centrum des te meer jeugddelinkwentie.
2. Er komt veel jeugddelinkwentie voor in gebieden die gekenmerkt worden door een afnemende bevolking en fysieke aftakeling.
3. Delinkwent gedrag is nauw verbonden met het sociale systeem in een buurt. Factoren als een hoog aantal in het buitenland geboren, slechte behuizing, overbevolking en een lage levensstanddaard zijn indicatief voor de sociale desorganisatie binnen een buurt.

Ook Lander deed een duits in het zakje:

4. Jeugddelinkwentie varieert met de mate van anomie in een buurt: hoe sterker de anomie des te meer jeugddelinkwentie. Omstandigheden als een slechte behuizing, overbevolking en raciale heterogeniteit zijn indicatoren voor anomie.

Tot zover de belangrijkste constatering van de ecologen. We hebben echter ook nog veronderstellingen ten aanzien van de vraag in welke buurten veel vandalisme zal voorkomen. Deze zijn in de subparagraaf over de concretisering van de subculturele theorieën (3.4.3.) aan de orde geweest.

Allereerst werden nogmaals de denkbelden van de Chicago-school behandeld.

Dit leverde nog een aantal toevoegingen bij de bovenstaande punten van Shaw en MacKay op:

5. Vandalisme komt vooral voor in buurten waar de sociale en ouderlijke controle gering is.
6. De vorm die het "Chicago-school vandalisme" zou aannemen kan omschreven worden met speelvandalisme.

De theorie van Cloward en Ohlin wijst in de richting van twee verschillende buurten waar ook twee verschillende vormen van vandalisme zouden voorkomen.

Die ene vorm is het instrumenteel vandalisme en dus voor ons per definitie oninteressant. De andere vorm is voor ons wel interessant:

7. Vandalisme komt vooral voor in onstabiele en gedisintegreerde buurten met een lage status bevolking. Vernielingen zouden moeten voortvloeien uit de confrontatie tussen elkaar vijandig gezinde groepen jongeren.

Uit de theorie van Cohen hebben we de volgende veronderstelling, die overigens bijzonder dicht de ideeën van de werkgroep JAN (zie 3.6.) benadert, gestedilleerd:

8. Vandalisme komt daar voor waar veel "lower class" jongeren wonen.

Dit zou dan met name wraakvandalisme kunnen zijn.

Zeer interessant is de veronderstelling, afgeleid van Matza's theorie, die lijnrecht tegenover alle vorigen staat:

9. Vandalisme zal zowel in lower als in middle class buurten voorkomen.

Een nadere aanduiding van de vorm die het vandalisme aan zou kunnen nemen is prestige vandalisme.

De bovenstaande 9 veronderstellingen kunnen nog wat verder op ons probleem toegespitst worden. Daarbij zal opvallen dat we het woord jeugddelinkwentie hier en daar voor vandalisme vervangen. Misschien doen we de denkbeelden van de verschillende theoretici daarmee geweld aan; gezien het feit dat zij vandalisme als een onderdeel van jeugddelinkwentie zagen lijkt ons dat onrecht wel mee te vallen.

Voorts zal duidelijk zijn dat we sommige hypothesen en tevens de volgorde veranderen. Met deze comprimering en sortering hopen we tot een aantal voor toetsing bruikbare hypothesen gekomen te zijn.

Uit de subculturele theorieën kunnen twee gedeeltelijk tegengestelde hypothesen worden gehaald: (1).

1. Vandalisme komt vooral voor in lower class buurten. We denken hierbij overigens niet zozeer aan speelvandalisme.

2. Vandalisme komt zowel in lower class als in middle class buurten voor. De volgende hypothese is "Landeriaans":

3. Vandalisme komt voor in buurten waar anomie heerst.

De laatste twee hypothesen stammen af van de denkbeelden van Shaw en McKay:

4. Vandalisme - met name speelvandalisme - komt voor in sociaal gedesorganiseerde buurten.

5. Het vandalisme - wederom denken we hier met name aan speelvandalisme - zal, naarmate de afstand tot het centrum groter wordt, afnemen.

(). zie voor noten einde van deze paragraaf, pagina 161 e.v.

4.5.3. De variabelen

In de "werkhypothesen" uit de voorgaande subparagraaf treffen we een aantal kernbegrippen aan. Het betreft de begrippen "status", "anomie", "sociale desorganisatie" en tenslotte "vandalisme".

Als we iets meer willen zeggen ten aanzien van de opgesomde veronderstellingen zullen naast vandalisme ook de andere 3 begrippen meetbaar gemaakt moeten worden. Bij dit meetbaar maken stond voorop dat het niet veel tijd mocht kosten. Er moest dus gebruik gemaakt worden van eenvoudig te verkrijgen en te verwerken cijfers. We stelden voorts nog de eisen dat de cijfers recent moeten zijn en betrekking hebben op niet al te grote gebiedseenheden. Aan een probleem als validiteit kon hier nauwelijks aandacht besteed worden.

We zullen hieronder per begrip aangeven hoe wij dit denken te meten; waarmee dan tevens de variabelen bekend zijn die in de "ecologische analyse" gebruikt gaan worden.

a. We beginnen met het begrip "status".

Met sociale status wordt heel vaak iemands positie op de maatschappelijke ladder bedoeld. Dit indiceert men dan meestal via het uitgeoefende beroep of het inkomen. Het gaat ons echter niet om de status van individuen afzonderlijk, maar om het gemiddeld statusniveau in buurten. Het ligt voor de hand om dan als variabele het gemiddeld inkomen van de buurtbewoners te nemen. Helaas hadden de cijferproducerende instanties geen bruikbare gegevens over inkomen. We moesten derhalve op zoek naar een andere indicator voor statusniveau. Het bleek dat enkele nijvere stafleden van het S.G.I. reeds met hetzelfde probleem hadden gekampt. Zij gebruikten een oplossing waarbij statusniveau gemeten werd door percentages van V.V.D. en C.P.N.-stemmers in een buurt. Bij deze methode nummert men de buurten (1 t/m n) beginnende bij het hoogste percentage V.V.D. stemmen en eindigend bij het laagste percentage. Daarnaast zet men de rangorde van het percentage C.P.N. stemmen, echter van laag naar hoog. Als nu de twee rangnummers voor iedere buurt bij elkaar opgeteld worden is een perfecte maat verkregen voor sociale status: hoe lager het nummer, des te hoger de status van de buurt.

Niet overtuigd? Het Sociaal Goochel Instituut geeft u tegen billijke prijzen graag verder uitleg (2).

- b. Het tweede begrip is "anomie". We denken dit te meten met de variabelen:
- "% buitenlanders en Rijksgenoten" (als maatstaf voor raciale heterogeniteit);
 - "de gemiddelde woningbezetting";
 - "het % stemonthoudingen bij de de 2e Kamer-verkiezingen"(3).

- c. Het derde begrip is "sociale desorganisatie".

Shaw en McKay gebruikten een aantal variabelen waarvan zij veronderstelden dat deze indicatief waren voor de sociale desorganisatie. Hopelijk is deze veronderstelling niet zo gek, daar de meeste variabelen die wij gebruiken sterk lijken op die van de bovengenoemde heren.

Het betreft hier de variabelen:

- "bevolkingsafname (toename)";
- "status",
- "de gemiddelde woningbezetting" (als maatstaf van de kwaliteit van het woonmilieu);
- "de percentages Rijksgenoten en buitenlanders".

Om onze originaliteit te tonen hanteren we een variabele, die in de door ons besproken klassieke ecologische studies niet voorkwam. Dit is de variabele "verhuisfrequentie".

- d. Voordat we toekomen aan het laatste begrip "vandalisme" dus, moeten we nog een cluster van drie variabelen presenteren, die niet direct onder één van de kernbegrippen onder te brengen zijn.

Deze variabelen zijn:

- "het % jongeren van 10-19". Naast deze variabele hebben we nog gekeken naar "het aantal scholen voor voortgezet onderwijs met vermelding van het aantal leerlingen". Daarbij hebben we echter een splitsing gemaakt tussen:

- "laag voortgezet onderwijs" (LTS, LEAO, IHNO en MAVO), en
- "hoog voortgezet onderwijs" (HAVO, Atheneum en overige opleidingen).

Achter het gebruik van deze 3 variabelen ligt een simpele gedachte:

Hoe meer jongeren, c.q. scholieren in een buurt des te groter is de kans op vandalisme.

Tot zover de onafhankelijke variabelen; in 4.2. hebben we het reeds uitgebreid over de afhankelijke variabele gehad. Het is echter noodzakelijk de lezer nogmaals te vermoeien met een paar opmerkingen over onze "vernielingsdata".

In de eerste plaats is het van belang nogmaals aandacht te schenken aan het woonplaats-pleegplaats probleem. De veronderstellingen die in de ecologische analyse op een kwantitatieve wijze aan de orde zullen komen hebben met name betrekking op de vraag waarom bepaalde buurten vanden "voortbrengen".

Onze data over vernielingen zijn natuurlijk niet zonder meer te gebruiken als indicator voor het aantal vanden die in de buurten wonen. Reeds in 3.3.4. is gewezen op de gevaren die het met zich mee zou brengen om zonder meer af te gaan op de bevinding van Sellin en Turner dat vanden over het algemeen dicht bij de plaats van de door hun aangerichte vernielingen wonen.

We zijn dan ook bijzonder verheugd dat van de politie op het allerlaatste moment nog cijfers kwamen, die relevant zijn voor het woonplaats-pleegplaats probleem in Amsterdamse setting.

Het betreft hier gegevens over het aantal summere rapporten en processen verbaal n.a.v. vernielingen in de periode van oktober 1978 tot en met december 1979.

Naast de plaats van de overtreding is de straat waar de overtreder woont bekend. Tevens staat het tijdstip van de overtreding vermeld.

Een nadeel van de data is evenwel dat vernielingen gericht tegen objecten niet te scheiden waren van "vernielingen tegen personen", zoals in de van de politie afkomstige brief werd opgemerkt.

Voorts is het belangrijk dat de processen verbaal goed gescheiden te houden van de summere rapporten, aangezien het in het eerste geval over het algemeen om "zwaardere aangelegenheden" gaat.

We hebben bij de presentatie van de data een ruwe onderverdeling van de stad gemaakt om te kijken of er per stadsdeel soms verschillen bestaan in de mate waarin pleegplaats en woonplaats uiteen liggen.

Tabel 3: Aantal summieere rapporten en processen verbaal gesplitst naar plaats en tijd.

Summieere rapporten:

Pleegpl. in stads- deel:	Aant.	Woonpl.da- der binnen 1 km	Na 7 uur, voor 20 u	Na 20 uur, voor 7 uur	Onbek.	Woonpl.da- der verder dan 1 km	Na 7 uur, voor 20 u	Na 20 uur, voor 7 uur	Onb.
Centrum	7	1	1			6	1	5	
Oud-West	3					3		3	
West	14	10	10			4	1	2	1
Nw-West	16	14	11		3	2		2	
Zuid	12	6	5	1		6	3	3	
Oost	2	1	1			1			1
Noord	6	6	6						
Bijlmer	3	3	3						
Tot.stad	63	41	37	1	3	22	5	15	2

Processen verbaal:

Centrum	3					3	1	2	
Oud-West	3	1	1			2	1	1	
West	1					1		1	
Nw-West	3	3	3						
Zuid	3	1		1		2		2	
Oost									
Noord									
Bijlmer	4					4	4		
Tot.stad	17	5	4	1	-	12	6	6	-

Bron: Gem. politie A'dam.

N.B.: De 1 km grens in bovenstaande tabel is geen willekeurige grens: We dachten dat bij deze afstand de pleegplaats en woonplaats over het algemeen in dezelfde buurt zouden liggen. Het was niet zo dat we eerst de gegevens hebben bekeken en daarna de grens op 1 km stelden. Aan de hand van de oorspronkelijke gegevens kan men zelfs opmaken dat het merendeel der bestrafte feiten òf vlakbij de woning plaatsvonden (binnen een paar honderd meter), òf juist een fiks eind er vandaan (een paar km).

M.b.t. de summier rapporten kan uit de tabel geconcludeerd worden dat ongeveer 65% van de overtredingen die gehonoreerd zijn met een summier rapport plaatsvond in de nabijheid van de woningen van de overtredders en over het algemeen voor 8 uur 's avonds.

Op twee uitzonderingen na is in alle stadsdelen een redelijke tot zeer grote proximateit van woonplaats en pleegplaats te constateren.

De uitzonderingen zijn het centrum en Oud West. Van de hier begane overtredingen worden de meesten juist niet in de nabijheid van de woonplaats begaan.

Deze overtredingen vinden voor het overgrote deel laat op de avond plaats.

We denken dan ook dat het hier vooral overtredingen betreft, die een soort bijverschijnsel van het uitgaan zijn.

Van de totale hoeveelheid met een summier rapport "beloonde" overtredingen die niet in de buurt van de woonplaats plaatsgrijpen, gebeurt overigens het merendeel 's avonds na achten.

Uit de processen verbaal komt een ander beeld naar voren. Over het algemeen vinden deze overtredingen niet plaats in de omgeving van de eigen woning.

Gezien het beeld wat uit de summier rapporten naar voren kwam is het op het eerste gezicht bevreemdend dat slechts de helft van de "verbalisering van huis" 's avonds na achten plaatsvindt. Aan de andere kant is het wel zo dat de "verbalen dicht bij huis", over het algemeen vroeg op de dag uitgedeeld worden.

Voorzichtig zouden we kunnen veronderstellen dat de relatie "zwaardere overtredingen gebeuren verder van huis" storend werkt op de relatie "een overtreding ver van huis gebeurt in de avond of nacht".

Tenslotte valt uit de gegevens op (met name uit de gegevens over de summier rapporten) dat vooral in West, Nieuw-west en Zuid veel vanden "gepakt" worden. Wat betreft West en Zuid is dat niet erg in overeenstemming met de door ons gevonden spreiding van vernielingen. Bovendien worden in Noord en Centrum relatief weinig vanden gepakt en dat is eveneens niet in overeenstemming met onze vernielkaart.

Wij zullen hiervoor geen verklaring trachten te geven; het hier geconstateerde verschil tussen de spreidingspatronen van enerzijds de vernielingen waarbij de dader gepakt is en anderzijds de door ons gekarteerde vernielingen dient voor ons als een waarschuwing de hier onder volgende conclusie n.a.v. de "politiedata" niet als een onaantastbare paal boven water te zien.

- Men zou uit de proccesen verbaal en de summiere rapporten kunnen concluderen dat waar het klein vandalisme betreft de vanden over het algemeen in de nabijheid van hun eigen woning opereren. Met name in het centrum treft men echter overtredingen aan die door jongeren gepleegd worden, die niet in de nabijheid van de pleegplaats wonen. Waarschijnlijk is dit een bijverschijnsel van uitgaan.

Tenslotte lijkt het zo te zijn dat zwaardere overtredingen verder van het huis van de uitvoerende vandaal gebeuren.

Met het oog op onze ecologische analyse geven deze bevindingen aanleiding tot gematigd optimisme. Immers, voor het kleine vandalisme, waar volgens ons zoals gezegd vernielingen aan bomen, borden en de openbare verlichting grotendeels ook onder vallen, geldt waarschijnlijk dat woonplaats en pleegplaats over het algemeen vrij dicht bij elkaar liggen. In gebieden waar wij veel vernielingen constateren, zullen dus waarschijnlijk ook de vanden wonen die de betreffende vernielingen veroorzaken. (4)

We moeten echter wel bedenken dat deze conclusie berust op data die slechts betrekking hebben op een fractie van het aantal vernielingen en vernielers. Data die bovendien zoals gezegd niet erg "in lijn zijn" met het door ons gevonden spreidingspatroon (5).

Een ander probleem is dat de vernielingen aan halteborden weliswaar als klein vandalisme te bestempelen zijn, maar waarschijnlijk niet zo veel zeggen over de spreiding van de vernielers, daar een deel van hen op het moment van de vernieling wachtende is op tram of bus en dus vaker hun vernieling "ver van huis" plegen.

Daar bovendien de spreiding van halteborden over de verschillende buurten niet erg gelijkmatig is, hebben we besloten de gegevens over vernielingen aan halteborden niet in de ecologische analyse te betrekken.

In deze analyse zal dus uitsluitend gebruik gemaakt worden van de gegevens over vernielingen aan bomen en lantaarnpalen. Daarbij merken we op dat het zinvol leek de vernielingen aan bomen en openbare verlichting apart te beschouwen, daar tijdens de kartering bleek dat er sprake is van duidelijk verschillende spreidingspatronen van die twee typen vernielingen.

Tot besluit van deze subparagraaf is het omwille van de overzichtelijkheid nuttig om de begrippen uit de hypothesen en de variabelen waarmee deze begrippen geïndiceerd worden in een schema te zetten:

Schema:

Begrip:

Indicator:

status:

Rangorde aan de hand van stemmenpercentages
V.V.D. en C.P.N.

anomie:

% Buitenlanders en Rijksgenoten
gemiddelde woningbezetting
% stemonthouding

sociale
desorganisatie:

% Buitenlanders en Rijksgenoten
bovengenoemde statusvariabele
verhuisfrekwentie
gemiddelde woningbezetting
% bevolkingstoename c.q. afname

hoeveelheid
jongeren :

% jongeren 10-19
aantal scholen voor voortgezet onderwijs+
aantal leerlingen
gesplitst in: MAVO, LEAO, IHNO, LTS.=laag
en: HAVO, Atheneum, overig =hoog

vandalisme:

vernielingen aan lantaarnpalen
vernielingen aan lantaarnpalen gedeeld door
oppervlak buurt
vernielingen aan bomen.

4.5.4. De selectie van gebiedseenheden

In de voorgaande subparagraaf hebben we reeds gezegd dat als eenheid van analyse de Amsterdamse buurtcombinatie wordt gebruikt. Tenzij men de beschikking heeft over zeer veel tijd en geld is het niet mogelijk de door ons gewenste typen variabelen voor andere (kleinere) geografische eenheden te verkrijgen.

Dit betekent, dat we met een gebiedsindeling werken, die uit theoretisch oogpunt lang niet ideaal is. Analooq aan de kritiek van Jonassen op Shaw en McKay (zie 3.3.5.) moeten we constateren dat de buurtcombinaties nogal groot zijn; dus relevante verschillen binnen deze gebieden als het ware verloren gaan en de kans op ecologische fouten (nog) groter wordt. (6).

Een reden te meer de in 4.5.5. te presenteren uitkomsten van de ecologische analyse met een zekere mate van terughoudendheid te behandelen.

Een volgende keus t.a.v. de gebiedseenheden betreft de vraag of alle of slechts een aantal buurtcombinaties in de analyse betrokken moeten worden.

Aangezien wij toch geen strikt toetsend onderzoek van plan zijn, leek het ons beter dat slechts een beperkt aantal buurtcombinaties in beschouwing genomen wordt. Daarmee kunnen we ook voldoen aan onze bedoelingen.

Deze beslissing brengt automatisch een ander keuzeproces met zich mee: de vraag welke buurtcombinaties dan wel de gelukkigen moeten zijn.

Bij die afweging stelden we twee eisen:

- In de eerste plaats moesten er uit elk Amsterdams stadsdeel (behalve 9, het landelijk deel) één of meer buurtcombinaties gekozen worden en wel zo dat de kans op een sterke differentiatie in scores op de onafhankelijke variabelen groot is.

Zo werd dan ook bijvoorbeeld in Amsterdam Noord niet volstaan met buurtcombinatie 70 (Tuinstad Banne Buiksloot waar de laatste jaren zeer vele nieuwe woningen gebouwd zijn) maar werd ook nr. 75 (Tuindorp Nieuwendam, dat volgebouwd lijkt met kort naoorlogse bejaardenwoningen) gekozen.

- In de tweede plaats vonden we het nodig dat de gekozen buurtcombinaties, die binnen eenzelfde stadsdeel liggen sterk verschillen wat betreft het aantal vernielingen dat er plaatsvindt.

Rekening houdend met deze voorwaarden viel de keus tenslotte op de volgende buurtcombinaties:

<u>Uit stadsdeel</u>	<u>Nr.:</u>	<u>Omschrijving:</u>
0	03+04	De Jordaan
	01+05+08	resp. voormalige Jodenbuurt, hoogte Kadijk e.o.;
		Grachtegordel tussen Leidsestraat en Amstel;
		Weesperstraat e.o.
1	10	Spaarndammer- en Zeeheldenbuurt.
	14	Staatsliedenbuurt
2	26	Museum en Concertgebouwboulevard
	21+28	resp. Oude Pijp en Nieuwe Pijp.
3	34	Afrikaanse buurt
	35	Dapperbuurt
4	40+41+42	De gehele Watergraafsmeer
5	50+51+52	Amstelkade tussen Maasstraat en Amstel e.o.;
		Lekstraat e.o.; Scheldestraat e.o.;
		Kortweg: Rivierenbuurt in het vervolg
	55+56	Tuinstad Buitenveldert in zijn geheel.
6	64+66+68	Bos en Lommer buurt ten westen van de Multatuliweg; Admiraal de Ruyterweg e.o.;
		Erasmuspark e.o.
7	70	Tuinstad Banne Buiksloot
	71	Nieuwendammerham
	73	Tuindorp Oostzaan
	75	Tuindorp Nieuwendam
8	83-84	Tuinstad Sloterveer in zijn geheel
	85	Tuinstad Geuzenveld
	86	Tuinstad Slotervaart
	87+88	Tuinstad Osdorp in zijn geheel
-	-2	Hoogoorddreef e.o.
	-5	Holendrecht

N.B. In deze tabel treft men een aantal samenvoegingen van buurtcombinaties aan. Deze samenvoegingen -uitgezonderd 01+05+08- worden ook gehanteerd in de Statistische jaarboeken van A'dam. Het zou ons te veel tijd gekost hebben de gegevens voor elke buurtcombinatie apart te verzamelen. De samenvoeging van 01+05+08 is door ons gemaakt om een centrumbuurt te hebben die qua bevolkingsaantal vergelijkbaar is met de Jordaan.

4.5.5. De ecologische analyse

Nu in de voorgaande subparagrafen de bouwstenen zijn aangedragen, kan gestart worden met de ecologische analyse, waarin we zullen pogen tot enige voorzichtige conclusies ten aanzien van de in 4.4.2 opgesomde veronderstellingen te komen.

Zoals gezegd hanteren we hierbij geen ingewikkelde onderzoekstechnieken; we volstaan met een beschouwing van verbanden tussen elk van de onafhankelijke variabelen afzonderlijk, en de afhankelijke variabele.

Daartoe presenteren we een tabel waarin de scores van alle door ons gekozen buurtcombinaties op de variabelen staan.

Tabel 5: Cijfers van verschillende variabelen voor de geselecteerde buurtcombinaties (in relatie tot vernielingen in die buurtcombinaties). N.b.: Zie voor omschrijving der kolommen de volgende pagina.

Buurtcomb.	1	2	3	4		5	6	7	8	9	10		11			12	13	14	
													a	b	c				
03+04	14631	7,7	19,0	2,4	5,9	-3,2	36,4	1,83	34,5	3	897	1	260	6	4	1	275	420	0
01+05+08	13441	8,9	22,0	1,9	10,8	-3,2	41,1	?	14	3	427	-	-	2	2	1	112	62	1
10	9934	11,5	22,9	4,0	12,0	-4,7	38,8	1,75	42,5	1	334	-	-	3	-	3	23	27	1
14	14583	8,9	21,4	5,5	15,1	-3,1	38,8	1,90	40	2	284	-	-	2	-	1	12	11	4
21+28	31138	9,6	20,7	4,4	13,5	-4,0	37,9	2,02	21	2	858	-	-	3	-	1	16	13	9
34	12229	15,2	22,1	7,1	13,1	-3,7	34,9	2,52	32	1	242	-	-	1	-	-	23	56	3
35	9864	9,3	22,1	4,4	13,8	-4,4	40,9	1,98	26	3	1227	-	-	2	1	-	2	3	-
40+41+42	26240	13,1	12,1	1,3	3,2	-1,7	19,3	2,33	10	7	2527	2	1433	1	-	5	73	12	5
50+51+52	35590	13,1	13,6	2,4	6,1	-2,3	23,8	2,39	6	4	1164	3	1437	1	-	1	21	8	16
26	14905	12,3	13,8	3,2	7,0	-4,7	35,4	2,75	4	4	731	4	3008	-	-	-	37	30	12
64+66+68	43489	14,2	15,8	3,1	8,7	-1,8	21,1	2,49	26,5	9	3086	-	-	1	-	6	56	23	7
55+56	21842	15,0	10,7	1,1	6,4	+0,0	18,0	2,41	2	-	-	1	1056	2	-	1	51	8	21
70	13212	17,2	14,5	2,9	2,8	+46,0	62,7	2,78	27,5	1	369	-	-	3	-	-	29	16	2
71	6985	19,9	19,2	3,6	8,7	-6,3	28,1	2,61	41	3	1733	1	1031	2	1	2	101	46	0
73	9649	15,7	13,7	1,0	4,7	-1,2	14,8	2,71	38,5	-	-	-	-	1	1	2	236	100	7
75	4098	12,1	11,8	0,2	1,5	-1,8	13,6	2,29	31	-	-	-	-	-	-	1	4	9	0
83+84	25984	14,0	13,9	1,8	3,9	-2,8	18,2	2,44	14	8	2717	-	-	3	1	3	61	13	1
85	14134	18,6	14,9	1,6	3,9	-3,2	18,7	3,02	21,5	-	-	-	-	6	1	2	15	7	0
86	15747	18,7	12,8	2,3	2,5	-1,1	16,9	2,88	10	5	1334	2	1874	1	1	3	89	44	1
87+88	36387	19,8	16,1	1,7	4,0	-2,0	17,7	2,92	18	4	994	1	1776	4	1	4	119	35	20
-2	10566	10,2	21,2	13,1	8,3	-0,4	36,1	2,32	12	1	?	-	-	4	1	0	49	19	0
-5	7716	15,8	16,4	7,8	3,2	+289,3	305,1	2,57	34	-	-	-	-	1	1	-	4	1	0

Toelichting op tabel 5:

Variab. 1: Bevolkingsgrootte per 1-1-'78.

Variab. 2: Percentage jongeren per 1-1-'78.

Variab. 3: Percentage stemonthoudingen (Tweede kamer verk. '77).

(bron: Statistische mededelingen nr. 208)

Variab. 4: Percentage rijksgenoten resp. percentage buitenlanders per 1-1-'78.

Variab. 5: Bevolkings toe-of afname (in %). D.i. de bevolking per 1-1-'78

minus de bevolking per 1-1-'77, gedeeld door de bevolking
per 1-1-'78.

Variab. 6: Verhuisfrequentie. D.i.: De interne migratie minus de verhuizingen
binnen de buurtcombinatie gedurende 1977. Hierbij hebben we de
externe migratie '77 opgeteld en vervolgens de uitkomst gedeeld
door de bevolking per 1-1-'77.

Variab. 7: De gemiddelde woningbezetting op 1-1-'78.

Variab. 8: De status indicator (hoe lager het nummer, hoe hoger de status).

Gebasseerd op Tweede kamer verk. '77 (bron: Statistische
mededelingen nr. 208).

Variab. 9: Het aantal scholen resp. aantal leerlingen van/op voortgezet
onderwijs lager dan havo. (bron: Stat.med.afd.ond.nr.82).

Variab.10: Het aantal scholen resp. aantal leerlingen van/op voortgezet
onderwijs hoger of gelijk havo. (bron: Stat.med.afd.Ond.nr.82).

Variab.11: Aantal jeugd-voorzieningen. a) Aantal buurt- en clubhuizen 1-1-'77.

b) Aantal jongerencentra 1-1-'77.

c) Aantal speeltuinen 1-1-'77.

(bron: Discussie nota Jeugdzaken en volksontwikkeling).

Variab.12: Aantal vernielingen aan openbare verlichting mrt.-juni '79.

Variab.13: Aantal vernielingen aan openbare verlichting per oppervlakte
eenheid.

Variab.14: Aantal vernielingen aan bomen '78 en '79.

Bronnen (tenzij anders genoemd): Het buro van Statistiek der Gemeente
Amsterdam.

Zie voor de variabelen 12, 13 en 14 paragraaf 4.3.

Welke conclusies kunnen nu uit deze cijferberg getrokken worden?

In principe willen we dit per hypothese bespreken. Voordat we daar aan toe komen is het echter nodig iets op te merken over een paar direct opvallende bijzonderheden in de tabel!

- In de eerste plaats betreft dit de centrum buurtcombinaties en met name de Jordaan. De percentages jongeren liggen hier erg laag en toch wordt er veel tot zeer veel vernield aan de openbare verlichting, terwijl in andere buurten waar veel vernield wordt het percentage jongeren over het algemeen vrij hoog is.

Voor dit verschijnsel kunnen we twee mogelijke verklaringen aandragen. Het is goed denkbaar dat het zeer gemakkelijk te vernielen type paal bijdraagt tot de grote hoeveelheid vernielingen.

Daarnaast ligt het evenzeer voor de hand dat het aantal vernielingen hoog is omdat er zoveel jongeren hun vertier in het centrum komen zoeken en daarbij wel eens wat vernielen. Dit is precies dezelfde conclusie die wij in 4.5.3. al trokken aan de hand van de summier rapporten.

Een ander punt wat in verband hiermee opvalt is dat in het centrum nauwelijks bomen vernield worden. Terwijl ze er toch wel degelijk in ruime hoeveelheden staan.(7). Een mogelijke verklaring is dat men in het centrum niet de tijd heeft (neemt) om bomen te vernielen; het vandalisme in het centrum is een "direct resultaat vandalisme". Dat lijkt niet onlogisch:

De zichtbaarheid in het centrum is groot en de kans dat je bij vernielwerk aan bomen, dat meer tijd kost dan het uitgooien van een lamp, gezien wordt, zal dus ook groot zijn.

Bovendien sluit een "direct resultaat vandalisme" ook enigszins aan bij de gedachte dat vele plegers niet in het centrum wonen: als je een boom vernielt, zie je niet direct resultaat (b.v. het kappen van de boom) en voor iemand die niet in de buurt woont is de kans dat hij dat nooit ziet erg groot; bij het stuk gooien van een lampje is succes echter direct verzekerd.

Hoewel dit laatste gezien moet worden als "het de fantasie de vrije loop laten" lijkt het al met al zeer waarschijnlijk dat de vernielingen in het centrum voor een groot deel begaan zullen worden door jongeren die niet in de nabijheid van de pleegplaats wonen.

Dit betekent tevens dat de centrumbuurten beter buiten de nu volgende hypothesen gehouden kunnen worden, daar deze hypothesen betrekking hebben op buurten waar vanden wonen. (u komt de centrumbuurten overigens wel in de volgende tabellen tegen. Oorzaak: werkbeparing).

- Een tweede opmerking, die we voor de aanvang van de bespreking der hypothesen willen maken, betreft de variabele "gemiddelde woning-bezetting". De bedoeling van deze variabele was dat zij een "overbevolkingssituatie binnenshuis" moet kunnen indiceren. Uit de tabel blijkt dat hier niets van terecht komt: in de buurten waar zulke situaties gezien de hoge percentages buitenlanders en Rijksgenoten veel zullen voorkomen, liggen de woningbezettingscijfers laag. Het betreft hier met name de buurten 10, 14, 21+28 en 35. Dat dit cijfer zo laag uitvalt in deze buurten, zal ongetwijfeld te maken hebben met de vele 1 en 2 persoons huishoudens die ook in deze buurten wonen. Een tweede nadeel van de variabele "Gemiddelde woning-bezetting" is dat zij wat betreft de overige buurten vrij weinig variatie vertoont. Voor ons redenen genoeg om deze variabele verder niet meer te gebruiken.

Na deze twee opmerkingen vooraf kan de bespreking van de hypothesen gestart worden.

We kunnen het beste beginnen met onze eigen simpele gedachtengang dat waar veel jeugd is, daar veel brokken (kunnen) vallen. Want als dit verband bestaat zal het invloed kunnen oefenen op de andere mogelijke relaties.

Stel bijvoorbeeld dat in alle hoge status buurten veel vernielingen voorkomen en in de lage status buurten niet. Wanneer nu in die hoge status buurten tevens veel jongeren wonen en in de lage status buurten niet komt de relatie tussen status en vernielingen in een ander daglicht te staan.

Tabel 6: Jongeren, scholen, vernielingen.

Buurtcomb.	1	2	9	10	12	13	14
03+04	14631	7,7	3 897	1 260	275	420	0
01+05+08	13441	8,9	3 427	- -	112	62	1
10	9934	11,5	1 334	- -	23	27	1
14	14583	8,9	2 284	- -	12	11	4
21+28	31138	9,6	2 858	- -	16	13	9
34	12229	15,2	1 242	- -	23	56	3
35	9864	9,3	3 1227	- -	2	3	-
40+41+42	26240	13,1	7 2527	2 1433	73	12	5
50+51+52	35590	13,1	4 1164	3 1437	21	8	16
26	14905	12,3	4 731	4 3008	37	30	12
64+66+68	43489	14,2	9 3086	- -	56	23	7
55+56	21842	15,0	- -	1 1056	51	8	21
70	13212	17,2	1 369	- -	29	16	2
71	6985	19,9	3 1733	1 1031	101	46	0
73	9649	15,7	- -	- -	236	100	7
75	4098	12,1	- -	- -	4	9	0
83+84	25984	14,0	8 2717	- -	61	13	1
85	14134	18,6	- -	- -	15	7	0
86	15747	18,7	5 1334	2 1874	89	44	1
87+88	36387	19,8	4 994	1 1776	119	35	20
-2	10566	10,2	1 ?	- -	49	19	0
-5	7716	15,8	- -	- -	4	1	0

1= Bevolkingsgrootte. 2= % jongeren. 9= Scholen+leerlingen (v.o. laag).
 10= Scholen+leerlingen (v.o. hoog). 12= Vernielingen aan openbare
 verlichting. 13= Dito per opp. 14= Vernielingen aan bomen.

N.B.: Zie ook tabel 5 en toelichting.

- Uit tabel 6 komt een verband naar voren tussen het percentage jongeren en het aantal vernielingen aan lantaarnpalen. In de buurten waar veel van dit soort vernielingen zijn, t.w.: nrs. 34,71,73,86 en 87+88, ligt het percentage jongeren ook op zijn minst tamelijk hoog (15-20%).

Het is echter niet zo dat in alle buurten waar het % jongeren hoog is veel aan lantaarnpalen vernield wordt.

Een en ander duidt er op dat het % jongeren als het ware een noodzakelijke maar geen voldoende voorwaarde is voor veel vernielingen.

- Tussen het percentage jongeren en de hoeveelheid vernielde bomen is een dergelijk verband echter niet uit de tabel op te maken.
- Wat betreft het aantal scholen (met aantal leerlingen) voor voortgezet onderwijs en het aantal vernielingen aan palen is het moeilijk een uitspraak te doen. In eerste instantie lijkt er een verband te bestaan. Immers in de buurten waar het totale aantal leerlingen de 1000 overtreft, worden over het algemeen vrij veel lantaarnpalen vernield. Een stevige uitzondering hierop vormt echter buurt 35, waar overigens het percentage jongeren zeer laag is; een tweede uitzondering is de combinatie van 50,51 en 52.

Bovendien zijn er twee andere punten aan te voeren waarmee het bestaan van een verband uitermate dubieus wordt.

In de eerste plaats wijzen we op buurt 73 waar zeer veel vernielingen plaatsvinden, maar geen scholen staan.

In de tweede plaats levert een blik op de "gewogen vernielingscijfers" een beëndend ander beeld op: er zijn diverse buurten (83+84, 55+56 en 40+41+42) met in totaal meer dan 1000 leerlingen, die een laag gewogen vernielingscijfer hebben.

We neigen er dan ook toe te concluderen dat er op buurtniveau geen verband blijkt tussen het vernielen van lantaarnpalen en het aantal leerlingen(8).

Daarbij kan nog aangetekend worden dat tussen hoog en laag onderwijs wat dit betreft geen verschil te signaleren is.

- Een conclusie t.a.v. de variabele "aantal scholen + leerlingen" enerzijds en "het aantal vernielingen aan bomen" anderzijds is eveneens moeilijk te trekken. We zouden heel voorzichtig kunnen stellen dat in buurten waar veel bomen vernield worden over het algemeen leerlingrijke (en dan met name leerlingen aan hoger voortgezet onderwijs) buurten zijn (55+56, 26, 87+88 en 50+51+52), maar dat de omgekeerde relatie: "waar veel leerlingen op school zitten veel vernielingen aan bomen zijn" niet opgaat. Dit laatste wordt geëllustreerd door de buurten 83+84+86 en 71. Wij zullen hieronder nog op dit verband terugkomen.

De belangrijkste conclusie die uit de bespreking van deze drie onafhankelijke variabelen getrokken kan worden is dat het % jongeren een noodzakelijke voorwaarde lijkt te zijn voor een hoog aantal vernielingen aan de openbare verlichting; hiermee moet bij de interpretatie van andere verbanden rekening gehouden worden.

De eerste hypothesen die aan de orde komen betreffen de relatie tussen status en vernielingen; de hypothesen 1 en 2 dus.

Tabel 7: Status, vernielingen.

Buurtcomb.	1	2	8	12	13	14
03+04	14631	7,7	34,5	275	420	0
01+05+08	13441	8,9	14	112	62	1
10	9934	11,5	42,5	23	27	1
14	14583	8,9	40	12	11	4
21+28	31138	9,6	21	16	13	9
34	12229	15,2	32	23	56	3
35	9864	9,3	26	2	3	-
40+41+42	26240	13,1	10	73	12	5
50+51+52	35590	13,1	6	21	8	16
26	14905	12,3	4	37	30	12
64+66+68	43489	14,2	26,5	56	23	7
55+56	21842	15,0	2	51	8	21
70	13212	17,2	27,5	29	16	2
71	6985	19,9	41	101	46	0
73	9649	15,7	38,5	236	100	7
75	4098	12,1	31	4	9	0
83+84	25984	14,0	14	61	13	1
85	14134	18,6	21,5	15	7	0
86	15747	18,7	10	89	44	1
87+88	36387	19,8	18	119	35	20
-2	10566	10,2	12	49	19	0
-5	7716	15,8	34	4	1	0

- 1= Bevolkingsgrootte.
- 2= % jongeren.
- 8= Statusindicator (hoe lager het nummer, hoe hoger de status).
- 12 Vernielingen aan openbare verlichting.
- 13= Dito per opp.
- 14= Vernielingen aan bomen.

- In de eerste plaats constateren we dat er geen verband bestaat tussen status en het percentage jongeren, zodat er weinig kans bestaat dat het percentage jongeren een storende invloed uitoefent op de relatie tussen status en vernielingen.
- In de tweede plaats kunnen we stellen dat uit onze tabel geen verband tussen status en vernielingen aan lantaarnpalen blijkt; waarbij het niet uitmaakt of de gewogen of absolute vernielcijfers gehanteerd worden.
- Des te opvallender is het dat er wel een verband lijkt te bestaan tussen status en vernielingen aan bomen. Als we kijken naar de vier buurten met meer dan 10 vernielde bomen (dat zijn 55+56, 87+88, 50+51+52 en 26), dan zitten daar de drie buurten met de hoogste status bij. De lezer zal in de gaten hebben dat het hier weer de 4 buurten betreft die er al uitsprongen bij de bespreking van het verband tussen het aantal scholen (en leerlingen) en het aantal vernielde bomen.

Dit maakt interpretatie van het hier gevonden verband erg lastig temeer daar in de buurten 86 en 40+41+42, twee tamelijk hoge status buurten, weinig bomen vernield worden.

We vermoeden dat het vooral jongeren uit hoge status gezinnen zijn die bomen vernielen, want ook al zouden deze vernielingen voornamelijk gepleegd worden door scholieren van het hogere voortgezette onderwijs, dan nog is (gezien de oververtegenwoordiging van deze groep op dit type scholen) de kans groot dat het om jongeren uit hoge status gezinnen gaat.

Wat kunnen we nu uit deze geconstateerde verbanden afleiden t.a.v. de twee hypothesen?

Het lijkt zo te zijn dat een verschijnsel als vandalisme niet zozeer een specifiek lower-class-jeugd verschijnsel hoeft te zijn en dat geeft Matza gelijk. Het zou daarbij zo kunnen zijn dat wij de voor de lower class jeugd typerende vorm van vandalisme niet meten; het vernielen van bomen zou een typisch middle class vandalisme kunnen zijn, wat wij toevallig wel gemeten hebben.

Hier moeten we echter expliciet wijzen op het gevaar van de ecological fallacy, zodat de hier gegeven conclusie met enige korrels zout genomen worden.

De volgende hypothese, de derde uit ons rijtje, die besproken wordt betreft het anomie idee van Lander.

Anomie wordt ten gevolge van het afvallen van de variabele "gem. woning-bezetting" nog slechts met twee variabelen gemeten. Dit zijn; "het % Rijks-genoten en buitenlanders" en "het percentage stemonthoudingen".

Tabel 8: Anomie, vernielingen.

Buurtcomb.	1	2	3	4		12	13	14
03+04	14631	7,7	19,0	2,4	5,9	275	420	0
01+05+08	13441	8,9	22,0	1,9	10,8	112	62	1
10	9934	11,5	22,9	4,0	12,0	23	27	1
14	14583	8,9	21,4	5,5	15,1	12	11	4
21+28	31138	9,6	20,7	4,4	13,5	16	13	9
34	12229	15,2	22,1	7,1	13,1	23	56	3
35	9864	9,3	22,1	4,4	13,8	2	3	-
40+41+42	26240	13,1	12,1	1,3	3,2	73	12	5
50+51+52	35590	13,1	13,6	2,4	6,1	21	8	16
26	14905	12,3	13,8	3,2	7,0	37	30	12
64+66+68	43489	14,2	15,8	3,1	8,7	56	23	7
55+56	21842	15,0	10,7	1,1	6,4	51	8	21
70	13212	17,2	14,5	2,9	2,8	29	16	2
71	6985	19,9	19,2	3,6	8,7	101	46	0
73	9649	15,7	13,7	1,0	4,7	236	100	7
75	4098	12,1	11,8	0,2	1,5	4	9	0
83+84	25984	14,0	13,9	1,8	3,9	61	13	1
85	14134	18,6	14,9	1,6	3,9	15	7	0
86	15747	18,7	12,8	2,3	2,5	89	44	1
87+88	36387	19,8	16,1	1,7	4,0	119	35	20
-2	10566	10,2	21,2	13,1	8,3	49	19	0
-5	7716	15,8	16,4	7,8	3,2	4	1	0

1= Bevolkingsgrootte. 2= % jongeren. 3= % stemonthoudingen.

4= % rijksgenoten/% buitenlanders. 12= Vernielingen aan openbare verlichting. 13= Dito per opp. 14= Vernielingen aan bomen.

N.B.: Zie ook tabel 5 en toelichting.

- In de eerste plaats merken we op dat in de buurten waar het percentage buitenlanders en Rijksgenoten en ook het % stemonthoudingen hoog is, het % jongeren over het algemeen nogal laag is (b.v. de buurten 10,14, 21+28,35 en -2). Hiermee zal in het vervolg rekening worden gehouden.
- Uit de tabel zou men kunnen concluderen dat er een zwak verband is tussen "het % Rijksgenoten en buitenlanders" en het aantal vernielingen: In buurten waar veel vernield wordt (of het nu bomen of palen zijn) is "het % Rijksgenoteen en buitenlanders" laag.

Er zijn echter twee redenen om sterk aan dit "tegengestelde" verband te twijfelen.

In de eerste plaats wijzen we op buurten als 71 en 34, waar (relatief) vrij veel vernield wordt en die ook een (tamelijk) hoog percentage buitenlanders hebben.

In de tweede plaats brengen we het verband tussen het "jongeren" en het "% buitenlanders en Rijksgenoten" in herinnering. We zagen zoëven n.l. dat waar het "% buitenlanders en Rijksgenoten" hoog is, het "percentage jongeren" over het algemeen laag ligt. Als we dit combineren met de conclusie dat een hoog "% jongeren" een noodzakelijke voorwaarde lijkt voor veel vernielingen wordt het gevonden resultaat dat een hoog "% buitenlanders en Rijksgenoten" verband houdt met weinig vernielingen, een stuk onzekerder. Het is daarbij zeer opvallend dat dit verband, juist in de buurten 71 en 34 (met veel jongeren) niet opgaat.

De conclusie lijkt ons hier dan ook te moeten luiden dat er tussen % buitenlanders en Rijksgenoten en het aantal vernielingen geen relevant verband bestaat.

- Ook de variabele stemonthouding levert niet het verband op wat we aan de hand van Landers ideeën verwachten.

Dit is niet vreemd daar de variabelen "%buitenlanders en Rijksgenoten" en het "%stemonthoudingen" sterk met elkaar correleren. Wat over het verband tussen vernielingen en het "% buitenlanders en Rijksgenoten" gezegd werd, geldt ook voor de relatie tussen vernielingen en "% stemonthoudingen".

We kunnen dus concluderen dat onze data de uit Landers theorie afgeleide hypothese niet bevestigen.

De voorlaatste hypothese, nummer 4 uit het rijtje, die aan de orde komt, draagt het stempel van Shaw en McKay. Volgens hen zou er veel (speel)vandalisme moeten zijn in die buurten waar sociale desorganisatie heerst. Wij hebben dit begrip trachten te indiceren middels de variabelen; "status", "% buitenlanders en Rijksgenoten", "verhuisfrequentie" en "bevolkingsafname".

Tabel 9: Sociale desorganisatie, vernielingen.

Buurtcomb.	1	2	4	5	6	8	12	13	14	
03+04	14631	7,7	2,4	5,9	-3,2	36,4	34,5	275	420	0
01+05+08	13441	8,9	1,9	10,8	-3,2	41,1	14	112	62	1
10	9934	11,5	4,0	12,0	-4,7	38,8	42,5	23	27	1
14	14583	8,9	5,5	15,1	-3,1	38,8	40	12	11	4
21+28	31138	9,6	4,4	13,5	-4,0	37,9	21	16	13	9
34	12229	15,2	7,1	13,1	-3,7	34,9	32	23	56	3
35	9864	9,3	4,4	13,8	-4,4	40,9	26	2	3	-
40+41+42	26240	13,1	1,3	3,2	-1,7	19,3	10	73	12	5
50+51+52	35590	13,1	2,4	6,1	-2,3	23,8	6	21	8	16
26	14905	12,3	3,2	7,0	-4,7	35,4	4	37	30	12
64+66+68	43489	14,2	3,1	8,7	-1,8	21,1	26,5	56	23	7
55+56	21842	15,0	1,1	6,4	+0,0	18,0	2	51	8	21
70	13212	17,2	2,9	2,8	+46,0	62,7	27,5	29	16	2
71	6985	19,9	3,6	8,7	-6,3	28,1	41	101	46	0
73	9649	15,7	1,0	4,7	-1,2	14,8	38,5	236	100	7
75	4098	12,1	0,2	1,5	-1,8	13,6	31	4	9	0
83+84	25984	14,0	1,8	3,9	-2,8	18,2	14	61	13	1
85	14134	18,6	1,6	3,9	-3,2	18,7	21,5	15	7	0
86	15747	18,7	2,3	2,5	-1,1	16,9	10	89	44	1
87+88	36387	19,8	1,7	4,0	-2,0	17,7	18	119	35	20
-2	10566	10,2	13,1	8,3	-0,4	36,1	12	49	19	0
-5	7716	15,8	7,8	3,2	+289,3	305,1	34	4	1	0

1= Bevolkingsgrootte. 2= % jongeren. 4= % rijksgenoten/% buitenlanders.
 5= Bevolkings toe- of afname. 6= Verhuysfrequentie. 8= Status indicator (hoe lager het nummer, hoe hoger de status). 12= Vernielingen aan openbare verlichting. 13= Dito per opp. 14= Vernielingen aan bomen.

N.B.: Zie ook tabel 5 en toelichting.

- Over de relatie tussen enerzijds "status" en het "% buitenlanders en Rijksgenoten" en anderzijds het aantal vernielingen zijn hierboven al uitspraken gedaan.

We kunnen zonder meer stellen dat deze twee onafhankelijke variabelen niet het verband met de afhankelijke variabele vertonen die men op grond van de denkbeelden van Shaw en McKay zou verwachten.

- Over de variabelen "verhuisfrekwentie" en "bevolkingsafname" en het verband met vernielingen kan het volgende gezegd worden.

In de meeste buurten waar de verhuisfrekwentie en de bevolkingsafname hoog liggen, is het percentage jongeren laag. Het zegt dus niet veel dat in die buurten het aantal vernielingen laag is. In de twee buurten waar het jongeren percentage evenals de verhuisfrekwentie en bevolkingsafname (tamelijk) hoog is, doen zich ook meer vernielingen voor. Het betreft hier wederom de eerder gesignaleerde buurten 71 en 34.

Daartegenover staat, dat de buurten 73, 86 en 87+88 (waar het aantal vernielingen hoog is) een lage verhuisfrekwentie en slechts een geringe bevolkingsafname hebben.

Ook de variabelen verhuisfrekwentie en bevolkingsafname vertonen dus geen verband met het aantal vernielingen.

De belangrijkste conclusie die we kunnen trekken is dat de buurten in de 19e eeuwse gordel (10, 14, 21+28, 34 en 35) die in termen van de hier besproken variabelen het duidelijkst aan de door Shaw en McKay bedoelde sociale desorganisatie-situatie beantwoorden, relatief vrij weinig door vernielingen aan lantaarnpalen en bomen geplaagd worden.

Het lijkt ons niet juist om dit geheel te wijten aan het moeilijke vernielen type paal van deze buurten of de geringe percentages jongeren; we neigen naar de conclusie dat de ideeën van Shaw en McKay op de Amsterdamse situatie niet van toepassing zijn. We zullen hier in de volgende subparagraaf op terugkomen.

Tenslotte de laatste, en vijfde hypothese, die eveneens uit de denkbeelden van Shaw en McKay afgeleid is: hoe verder van het centrum, des te minder vandalisme

Om maar meteen met de conclusie in huis te vallen:

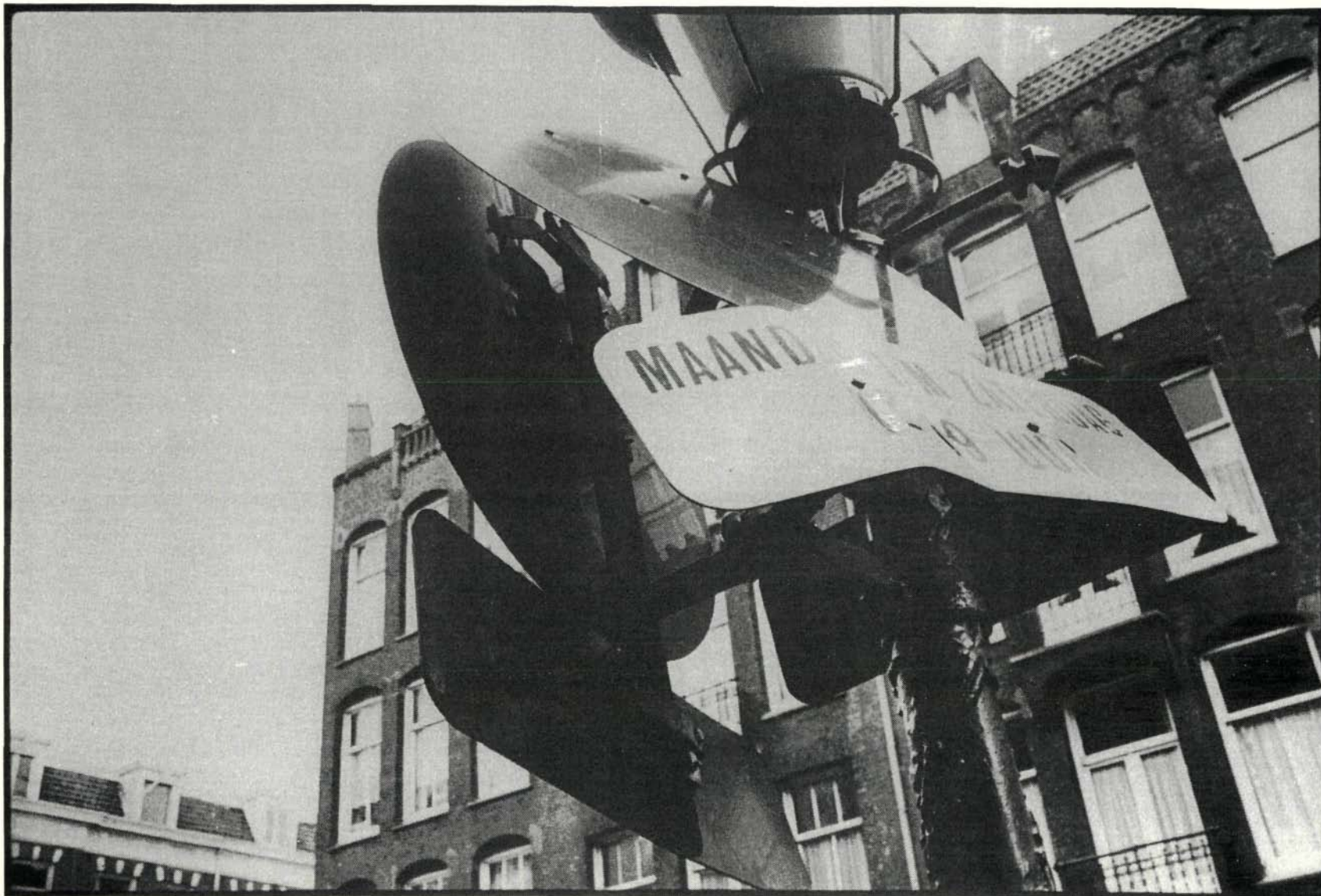
We zien eerder een omgekeerd verband optreden, als we althans het centrum buiten beschouwing laten.

Als men één van de voorgaande tabellen bekijkt, kan men zien dat in de buurten om het centrum heen (de buurten 10,14,21+28,34 en 35 uit de 19e eeuwse gordel) wordt zoals gezegd vrij weinig vernield.

In de buurten die in de volgende (halve) ring liggen (40+41+42, 50+51+52, 26 en 64+66+68) wordt wat meer vernield zo lijkt het, maar dat wordt dan met name veroorzaakt door meer vernielingen aan bomen.

In de buitenste ring (waar we de onderste 10 buurten uit de tabellen toe rekenen) wordt hier en daar vrij fors vernield. Wel moet er op gewezen worden dat het percentage jongeren eveneens naar buiten toe toeneemt.

Dat neemt echter niet weg dat ook deze laatste hypothese niet door ons cijfermateriaal ondersteund wordt.

„Het moeilijk te vernielen type paal”

4.5.6. Conclusies

We hebben gezien dat alle hypothesen, met uitzondering van de veronderstelling die van Matza's ideeën is afgeleid, door ons cijfermateriaal niet tot nauwelijks bevestigd worden.

Hoe komt dat nu?

Ter verklaring kunnen natuurlijk weer alle twijfels, die aan de voorgaande analyse verbonden zijn, naar voren worden gehaald.

Het is mogelijk dat allerlei storende invloeden, zoals bijvoorbeeld weinig valide data of ecologische fouten, de verbanden die in werkelijkheid op individueel niveau bestaan, verhullen. Men zou dus kunnen veronderstellen dat de achterliggende theorieën, of enkele daarvan, geldingskracht bezitten voor de Amsterdamse situatie, maar dat de uit die theorieën afgeleide verbanden met de gebruikte methode niet bevestigd konden worden. De vraaggesprekken, die in het volgende hoofdstuk gehouden zijn, dienen er onder meer toe er achter te komen of dit het geval is; m.a.w. aan deze mogelijkheid zal nog ruime aandacht besteed worden.

Voor "the sake of argument" gaan we er hier vanuit dat de in deze paragraaf gehanteerde methode wél redelijk gewerkt heeft en dat de ecologische en subculturele theorieën -die van Matza uitgezonderd- weinig nut hebben bij de verklaring van het door ons gevonden spreidingspatroon van vandalisme in Amsterdam.

De bovenstaande vraag "Hoe komt dat nu" spitsen we dus toe naar de vraag "waarom de theorieën zo weinig tot de verklaring van het spreidingspatroon van het vandalisme lijken bij te dragen".

-Allereerst grijpen we terug op de subculturele theorieën.

We hebben, zij het met enige voorzichtigheid geconstateerd dat vandalisme geen typisch lower-class verschijnsel is en de veronderstelling dat verschillende typen vandalisme door, qua status verschillende, jongeren bedreven worden.

Nu is het natuurlijk mogelijk dat we de typen vandalisme, die bij de lower-class jeugd "horen" niet gemeten hebben. Volgens onze interpretatie van de subculturele theoretici zou door lower class jongeren vooral dat vandalisme gepleegd worden wat voortkomt uit motieven als wraak, haat en frustratie. Zoals gezegd denken wij dat onze gegevens niet zozeer betrekking hebben op vernielingen die uit deze motieven voortkomen.

Concluderend kunnen we stellen dat de meeste subculturele theorieën nauwelijks bruikbaar zijn bij het verklaren van het spreidingspatroon van het door ons gemeten vandalisme; het moet echter niet uitgesloten worden geacht dat deze theorieën bij verklaring van andersoortig "zwaarder" vandalisme wel nuttig zijn. Slechts de theorie van Matza lijkt bij te dragen tot de verklaring van het spreidingspatroon van het door ons gemeten vandalisme. Als we er vanuit gaan dat Matza's theorie vooral betrekking heeft op het zogenaamde prestige-vandalisme, dan is, gezien de aard van onze cijfers, bovenstaande constatering niet onlogisch.

Nu de subcultuur-theoretici behandeld zijn, komen we terug op de heren ecologen.

- Aan Lander zullen we weinig woorden meer vuil maken. We hebben getracht zijn anomie concept te onderscheiden van het begrip sociale desorganisatie. Dit is ons nauwelijks gelukt, hetgeen onder andere blijkt uit de vrijwel gelijk-luidende conclusies die t.a.v. de hypothesen 3 en 4 werden getrokken in 4.5.5.(9).

Derhalve is het anomie concept van Lander voor ons van weinig nut geweest en menen we te kunnen volstaan met een conclusie t.a.v. de denkbeelden van Shaw en McKay:

- Zoals in 4.5.5. naar voren kwam, werden de hypothesen die uit de theorie van deze Chicago-school volgers afgeleid zijn, niet bevestigd.

De theorie van Shaw en McKay lijkt dus nauwelijks geschikt om het door ons gevonden ruimtelijke patroon van vandalisme te verklaren; er kan op zijn zachts gezegd getwijfeld worden aan het nut van de ideeën uit de oude sociaal-ecologische tradities, wanneer deze toegepast worden op het huidige Amsterdam.

Volgens de scores op de variabelen zouden met name de buurten in de 19e eeuwse gordel en buurt 71 in Noord de sociaal gedesorganiseerde buurten moeten zijn. Het zijn echter alleen de buurten 34 en 71 die er op duiden dat het sociale desorganisatie idee (wellicht zou Lander hier anomie zeggen) een rol speelt bij de verklaring van vandalisme. De algemene indruk is echter dat die rol niet erg groot is als we naar de stad in zijn geheel kijken.

Voor deze constatering kunnen twee verklaringen worden aangedragen.

Een eerste redenering is dat in gedesorganiseerde buurten niet zo veel vandalisme voorkomt. Dit is echter niet erg waarschijnlijk: de vraag waarom in stabielere buurten meer vandalisme voorkomt dan in onstabiele lijkt ons zeer lastig te beantwoorden.

De tweede mogelijke verklaring is vanuit ecologisch perspectief interessanter. Men kan namelijk ook veronderstellen dat sociaal gedesorganiseerde buurten, in de betekenis die er door Chicago-school adapten aan gegeven werd, nauwelijks bestaan in Amsterdam. Met name het idee dat er territorium gebonden (onstabiele) subcultuurtjes zijn, gaat voor de Amsterdamse situatie wellicht slecht op. De buurten in de 19e eeuwse gordel zijn daarvoor functioneel te sterk in het geheel van de stad geïntegreerd. Tegen deze achtergrond zijn ook de hoge vernielingscijfers van de buurten 71 en 73 interessant. Noord is een vrij geïsoleerd stadsdeel en wellicht zijn de buurten 71 en 73 wel te zien als een soort "natural areas". Buurt 71 is een onstabiele lower-class buurt en past derhalve heel goed in de theorie van Shaw en MacKay. Buurt 73 daarentegen is een vrij stabiele lower-class buurt, die in vergelijking met 71 nog een stuk sterker geïsoleerd ligt. Als er ergens een specifiek lower class cultuurtje verwacht kan worden, dan is het daar wel. Dat specifieke cultuurtje zal echter anders zijn dan door Shaw en McKay in sociaal-gedesorganiseerde buurten werd waargenomen.

Een laatste buurt waar we in dit verband op willen wijzen is de combinatie van 87 en 88. Vooral 88 is interessant; deze buurt heeft aanzienlijk meer vernielingen dan 87 (zie bijlage 4) en ook in vergelijking met de andere buurten in de Westelijke tuinsteden komen er per oppervlakte-eenheid meer vernielingen voor. Het is jammer dat deze buurt 88 niet gescheiden van 87 in de tabellen kon worden opgenomen; misschien zou dat wat meer uitgesproken scores op de onafhankelijke variabelen tengevolge hebben gehad. In ieder geval kan van 88 gezegd worden dat het een buurt is die eveneens tamelijk geïsoleerd ligt en ook ten aanzien van dit uiterste puntje van Osdorp zou verondersteld kunnen worden dat er sprake is van een tamelijk apart cultuurtje waarbinnen vandalisme een wat vaker voorkomend verschijnsel is dan in andere buurten.

Naar aanleiding van het bovenstaande is tevens iets meer te zeggen over de hypothese dat vandalisme af zou nemen met toenemende afstand van het centrum. Als we er van uitgaan dat binnen de ruimtelijke structuur van Amsterdam specifieke cultuurtjes slechts voorkomen in de meer perifere gebieden en niet in de met de "zone of transition" vergelijkbare 19e eeuwse gordel is de constatering (uit 4.5.5.) dat vandalisme eerder lijkt toe te nemen naarmate de afstand tot het centrum groter is, eveneens van een gedeeltelijke verklaring voorzien. Deze verklaring kan nog verder uitgebouwd worden. De (verworpen) hypothese dat vandalisme met toenemende afstand tot het centrum afneemt, berust in laatste instantie op het zone-model van Burgess. Dat de hypo-

these niet bevestigd is, kan mede het gevolg zijn van een gebrek aan geldingskracht van het Burgess-model voor de stad Amsterdam.

De strekking van het artikel "Ecologische differentiatie binnen Amsterdam" (Gastelaars '72), waar middels een soort van "social area analysis" gepoogd werd vast te stellen welke dimensies de ruimtelijke geleding van Amsterdam bepalen, duidt erop dat het Burgess-model inderdaad nauwelijks terug te vinden is.

Naast "status" komen namelijk ook o.a. "gezinsfase", de "mate van thuisgebondenheid" en de "mate van overheersing van het katholieke volksdeel" als belangrijkste dimensies naar voren.

Voor ons is voorts de volgende conclusie interessant:

"In het Amsterdam van omstreeks 1960 blijken de arbeiders overwegend te zijn geconcentreerd aan weerskanten van het Amsterdamse haven- en industriegebied langs het IJ. De bewoners met een hoog sociaal niveau zijn daarentegen vooral te vinden in een langwerpige zone welke vanuit het stadscentrum naar het zuiden is gericht. Deze twee woongebieden staan derhalve ongeveer loodrecht op elkaar. Deze situatie komt overeen met de ideeën van Hoyt".
(Gastelaars '72).

Als de Amsterdamse situatie werkelijk zo sterk afwijkt van het zone-model en er meerdere belangrijke dimensies zijn die de ruimtelijke geleding van de stad bepalen, zullen de buurten in Amsterdam over het algemeen niet erg homogeen zijn wat betreft de levensstijl van hun bewoners. Daarmee zijn we weer terug bij de opmerking dat in Amsterdam buurtgebonden subcultuurtjes nauwelijks bestaan.

Samenvattend kunnen we stellen dat, blijkens onze data, de theorie van Shaw en McKay slechts incidenteel een zekere geldingskracht heeft.

Buurtgebonden cultuurtjes komen waarschijnlijk slechts voor in nogal geïsoleerde gebieden; een constatering die uitstekend aansluit bij de kritiek uit 3.2.2. dat Chicago-school denkbeelden een "omgevingsdeterministisch karakter dragen. Bovendien lijkt het zo te zijn dat ook het achterliggende Burgess-model voor Amsterdam nauwelijks opgaat.

Noten bij paragraaf 4.5.

- 1). De toetsing der sub-culturele theorieën komt er hier bekaaid af.
Dit komt omdat zij zich niet zo goed lenen voor toetsing op buurt-niveau. In hoofdstuk 5 zullen de theorieën dan ook wat uitgebreider aan de orde komen.
- 2). De hier aangegeven oplossing voor het probleem van het meten van status is -zoals uit mondelinge informatie bleek- meer dan eens toegepast door stafleden van het SGI, maar nooit in officiële publicaties uiteengezet.
- 3). We hebben eveneens het % buitenlanders en Rijksgenoten in de leeftijds-categorie 10-19 berekend. Wij hadden hier de volgende reden voor: Wanneer de anomie hypothese op zou gaan, moesten het vooral de jongeren van de buitenlanders en/of rijksgenoten zijn die de vernielingen plegen. Buurten waar overwegend oudere en weinig jongere buitenlanders en/of rijksgenoten zouden wonen, konden in dat geval, bij gebruik van de variabele % Buitenlanders en Rijksgenoten, het verband tussen het aantal vernielingen en het aantal jongere buitenlanders en/of rijksgenoten verstoren. Het bleek echter dat het % buitenlanders en rijksgenoten in de leeftijdscategorie 10-19 sterk verband hield met % buitenlanders en rijksgenoten.
We besloten dan ook alleen met laatstgenoemde variabele te werken.
- 4). We blijven echter in de hypothesen en bij de bespreking daarvan, steeds over vandalisme spreken. In feite gaat het dus om de mate waarin jongeren van een buurt "vernielgedrag" vertonen. Aangezien we het niet steeds over "het aantal vanden in een buurt" wilden hebben, blijven we het woord "vandalisme" gebruiken.

- 5). Het is natuurlijk mogelijk dat "het niet in lijn zijn" (gedeeltelijk) veroorzaakt wordt door een geringe validiteit van de politiedata, die immers slechts betrekking hebben op een zeer gering deel van het aantal vernielers en vernielingen.

Een ander probleem verbonden aan de conclusie dat "in buurten waar veel vernield wordt ook de vandalen wonen die de vernielingen aanrichten" is, dat in buurten waar erg veel vernield wordt maar een paar vernielzuchtige vandalen opereren, terwijl in andere buurten waar minder vernield wordt juist velen heel sporadisch een vernielinkje wagen.

Het lijkt ons echter vrij onwaarschijnlijk dat dit het geval is; we hebben aangenomen dat de "vernielzucht van de vernielers" ongeveer evenredig over de stad gespreid is en dat juist verschillen in aantallen vandalen de oorzaak vormen voor verschillen in gemeten vandalisme.

- 6). Aan de andere kant zou men kunnen beweren dat de gebiedseenheden juist te klein zijn, als zij het operatiegebied van de vandalen niet zouden "dekken". In dit geval zou ook een deling van de vernielcijfers door het oppervlak van de buurt een tamelijk uit de lucht gegrepen handelwijze zijn.

Gezien onze bevindingen in de voorgaande subparagraaf, waarin geconcludeerd werd dat de vandaal over het algemeen dicht bij huis vernield, lijkt het idee van te kleine buurtcombinaties ons echter niet erg reeël.

- 7). Dit is een constatering voor rekening van onze eigen kennis van die buurten.

- 8). Als er wel een duidelijk verband tussen "scholen + leerlingen" en vernielingen zou bestaan, had dit een woonplaats-pleegplaats probleem met zich meegebracht. Men zou dan namelijk kunnen veronderstellen dat vernielingen vooral gepleegd worden vlak voor of na de schooluren door leerlingen van (sommige) scholen voor voortgezet onderwijs. Dit leidt dan tot de vraag of deze leerlingen wel in de buurt wonen voor hun school staat.

Nu er echter geen verband tussen de variabele "aantal scholen + leerlingen" en het aantal vernielingen uit de tabel naar voren komt, lijkt het niet erg zinvol om aan het hier gesignaleerde probleem aandacht te schenken.

- 9). Dat het anomie concept zich voor ons nauwelijks onderscheid van het begrip sociale desorganisatie ligt tamelijk voor de hand. In de eerste plaats liggen zij theoretisch gezien niet ver uit elkaar en in de tweede plaats werden de twee begrippen gedeeltelijk met dezelfde variabelen geïndiceerd.

4.6.: De toetsing van de ideeën over jeugd-voorzieningen.

4.6.1. Inleiding

In paragraaf 3.6. bespraken we enige ideeën die er bestaan over het mogelijke verband tussen jeugd-voorzieningen en vandalisme.

Kort samengevat kwamen ze op het volgende neer:

- veel jeugd-voorzieningen in een bepaalde buurt, geeft weinig vandalisme in die buurt (en omgekeerd).
- Vandalisme concentreert zich rond jeugd-voorzieningen.

Voor het onderzoeken van deze twee ideeën moeten we gebruik maken van gegevens op twee niveau's:

De eerste veronderstelling moet onderzocht worden op het niveau van de Amsterdamse buurtcombinaties. We zullen proberen om, in de door ons voor verder onderzoek uitgekozen buurten (zie 4.5.4.), een verband te ontdekken tussen de hoeveelheid vernielingen en de hoeveelheid jeugd-voorzieningen.

Deze analyse volgt in paragraaf 4.6.3.

De tweede veronderstelling moet onderzocht worden via de stipjes op onze "vernielkaart". We willen daarbij bekijken of de stippen zich concentreren rond jeugd-voorzieningen. Deze analyse volgt in par.4.6.4. Aan het slot van die paragraaf maken we tevens nog even een uitstapje naar het verband tussen "vernielingen en inbraken bij sportvelden".

We eindigen, zoals gebruikelijk, met enige conclusies n.a.v. hetgeen we hebben gevonden over jeugd-voorzieningen. En die vindt u dan in 4.6.5.

We willen er hier alvast op wijzen dat het begrip jeugd-voorzieningen door ons in deze analyses zeer beperkt is opgevat. Dit vindt zijn oorzaak in het feit dat binnen de beperkte hoeveelheid tijd die voor deze analyses nog kon worden uitgetrokken het verzamelen van meer cijfers volstrekt ondoenlijk was.

We willen hier wel van de gelegenheid gebruikmaken om te verwijzen naar bijlage 1 . Daarin treft u enige ideeën en "vondsten" met betrekking tot "scholen". Weliswaar zijn scholen door ons niet gedefinieerd als een jeugd-voorziening, toch zal het duidelijk zijn dat er tussen scholen en jeugd-voorzieningen de belangrijkste overeenkomst bestaat, dat ze beiden door jeugd bezocht worden.

4.6.2. Jeugd-voorzieningen: omschrijving en operationalisering

Jeugdvoorzieningen is natuurlijk een zeer wijd begrip. Voor ons doel is een forse inperking dan ook noodzakelijk. Daarom zal onder jeugd-voorzieningen door ons het volgende verstaan worden:

Jeugd-voorzieningen zijn bepaalde recreatieve objecten waar personen van 10 tot 20 jaar gebruik van maken. In concreto: Disco's, café's, bioscopen, club, wijk en buurthuizen (ook jongerencentra), sportakkomodaties en speeltuinen (1). We hebben ons in deze definitie tot deze "objecten" beperkt, omdat bedoelde jongeren daar vaak en regelmatig gebruik van maken. Na deze definitie is de operationalisering de volgende stap. In 4.6.1. is er al op gewezen dat de beide veronderstellingen op verschillende wijzen onderzocht zullen worden. In het ene geval zal de operationalisering ook iets anders zijn dan in het andere geval.

-De veronderstelling dat veel voorzieningen in een buurt zal samengaan met weinig vandalisme (en omgekeerd) zal cijfermatig op buurniveau worden getoetst. Om dit te kunnen doen moest (voor de geselecteerde buurten) achterhaald worden hoeveel voorzieningen van een bepaald type aanwezig zijn.

Voor de meeste voorzieningen uit ons rijtje bleek dit een onhaalbare of niet zinvolle zaak (2).

Geschikte gegevens konden we slechts over buurthuizen, jongerencentra en speeltuinen verzamelen.

-De veronderstelling dat vandalisme zich concentreerd rond voorzieningen, moet onderzocht worden via het bekijken van de stipjes op de vernielkaart. Hierbij richten we ons in eerste instantie (wederom) op de jongerencentra en de speeltuinverenigingen; tevens zal er echter aandacht besteed worden aan de vernielingen rond sportparken.

4.6.3. Toetsing van het idee dat in buurten waar veel voorzieningen zijn, weinig vernield wordt.

Zoals gezegd hebben we cijfers verzameld over 3 typen voorzieningen. Om iets over de hier aan de orde zijnde veronderstelling te kunnen zeggen, presenteren we deze gegevens samen met de vernielingscijfers in de volgende tabel.

() zie voor noten einde van deze paragraaf, pagina 174.

Tabel 10: Jeugd-voorzieningen, vernielingen.

Buurtcomb.	1	2	11			12	13	14
			a	b	c			
03+04	14631	7,7	6	4	1	275	420	0
01+05+08	13441	8,9	2	2	1	112	62	1
10	9934	11,5	3	-	3	23	27	1
14	14583	8,9	2	-	1	12	11	4
21+28	31138	9,6	3	-	1	16	13	9
34	12229	15,2	1	-	-	23	56	3
35	9864	9,3	2	1	-	2	3	-
40+41+42	26240	13,1	1	-	5	73	12	5
50+51+52	35590	13,1	1	-	1	21	8	16
26	14905	12,3	-	-	-	37	30	12
64+66+68	43489	14,2	1	-	6	56	23	7
55+56	21842	15,0	2	-	1	51	8	21
70	13212	17,2	3	-	-	29	16	2
71	6985	19,9	2	1	2	101	46	0
73	9649	15,7	1	1	2	236	100	7
75	4098	12,1	-	-	1	4	9	0
83+84	25984	14,0	3	1	3	61	13	1
85	14134	18,6	6	1	2	15	7	0
86	15747	18,7	1	1	3	89	44	1
87+88	36387	19,8	4	1	4	119	35	20
-2	10566	10,2	4	1	0	49	19	0
-5	7716	15,8	1	1	-	4	1	0

1= Bevolkingsgrootte. 2= % jongeren. 11a= Aantal buurt- en clubhuizen.

11b= Aantal jongerencentra. 11c= Aantal speeltuinen.

12= Vernielingen aan openbare verlichting. 13= Dito per opp.

14= Vernielingen aan bomen.

N.B.: Zie ook tabel 5 en toelichting.

„Speeltuinvereniging“

Naar aanleiding van voorgaande tabel kunnen een drietal opmerkingen gemaakt worden:

- De Jordaan springt wederom als een doorn in het oog! Hier zijn de meeste jongerencentra ener wordt het meeste vernield aan de openbare verlichting; als we de overige buurtcombinaties bekijken is er van een dergelijk verband echter geen sprake.
- De buurten waar veel bomen vernield worden, zijn arm aan jeugdcentra en vaak ook aan de andere typen voorzieningen.
- Tenslotte lijkt het zo te zijn dat in de buurten met veel speeltuinen ook veel vernielingen aan de openbare verlichting plaatsvinden. Het betreft hier echter een verband waar een aantal uitzonderingen (b.v. 40+41+42 en 64+66+68) op zijn en dus nogal zwak is.

Deze 3 constatering overziend, is het niet eenvoudig tot een zinnige uitspraak te komen ten aanzien van de veronderstelling dat in buurten met veel voorzieningen weinig vernielingen plaatsvinden.

In ieder geval kunnen we stellen dat de cijfers deze hypothese nauwelijks ondersteunen. We geloven echter niet dat dit wil zeggen dat het voorzieningenniveau nauwelijks een rol speelt bij de verklaring van de hoeveelheid vandalisme in een buurt. De data over voorzieningen die we hier gebruikt hebben, zijn namelijk op zijn zachtstgezegd zwak; in die zin dat ze te weinig aangeven hoe de jeugd uit een bepaalde buurt zich zou kunnen vermaken.

Een voorbeeld: Dat er in Noord geen bioscoop is, is voor de jongeren aldaar een stuk vervelender dan het ontbreken van een bioscoop in Buitenveldert voor de Buitenveldertse jongeren, daar Noord toch een stuk verder van het centrum ligt.

Een ander punt is dat het discriminerend vermogen van de variabele voorzieningen niet erg groot is. Zo kan je wat betreft de jeugdcentra de buurten slechts indelen in buurten met één en buurten met geen jeugdcentrum, als we althans de centrumbuurten even buiten beschouwing laten.

Een derde punt tenslotte is dat over de buurt- en clubhuizen niet valt te zeggen of ze wel of niet door de jeugd gebruikt worden.

Sommigen zijn vrijwel uitsluitend voor de jeugd bestemd, anderen nauwelijks.

Voor ons redenen genoeg om op dit niveau van analyse geen uitspraak te doen over de vraag of bepaalde voorzieningen vandalisme al dan niet tegengaan.

Wij zullen er in het volgende hoofdstuk nog op terugkomen.

4.6.4. Toetsing van het idee dat vandalisme zich concentreert rond jeugd-voorzieningen.

Om het idee te onderzoeken dat vandalisme zich zou concentreren rond jeugd-voorzieningen, moeten we onze "vernielkaart" weer bij de hand nemen. Met behulp van deze kaart willen we twee "typen" jeugd-voorzieningen bekijken, die beiden in onze definitie genoemd werden:

1. De jongerencentra + speeltuinverenigingen
2. De sportparken.

sub 1: Concentratie rond jongerencentra en speeltuinen?

Over deze analyse kunnen we kort zijn:

Vol goede moed hebben we de jongerencentra en speeltuinen (tijdelijk) op onze vernielkaart ingetekend. De oogst was echter gering: Bijna nergens bleken vernielingen zich te concentreren rond deze jeugd-voorzieningen. Slechts bij 2 van de 33 jongerencentra zag men een concentratie(tje) van vernielingen (Oostoever en Marco Polostraat).

Bij geen enkele speeltuin konden we een concentratie van vernielingen voor de deur constateren.

Kortom.... de stelling dat vernielingen zich rond jeugd-voorzieningen concentreren kunnen we op grond van dit (beperkte) onderzoek niet ondersteunen.

N.b.: De op de "vernielkaart" ingetekende jongerencentra en speeltuinen hebben we na onze analyse weer allemaal van de kaart gestuft om verwarring te vermijden: Het is tenslotte een "vernielkaart". De adressen van de jongerencentra en speeltuinverenigingen vindt u in een adressenlijst, verkrijgbaar bij de afd.Jeugdzaken.

sub 2: Concentratie rond de sportparken?

Over één jeugd-voorziening hadden we naar verhouding veel meer informatie ter beschikking: De sportakkomodaties in Amsterdam.

Vanzelfsprekend zijn we het met de lezer eens als hij opmerkt dat dit niet alleen voorzieningen voor de jeugd zijn.

Toch geloven we wel dat de sportakkomodaties heel vaak door de jeugd gebruikt worden. Om die redenen zijn ze ook in onze definitie van jeugd-voorzieningen opgenomen.

In de onderstaande analyse zullen we ons beperken tot sportparken.

Ten eerste omdat deze op onze vernielkaart makkelijk te vinden zijn.

Ten tweede omdat het er niet al te veel zijn (volgens de lijst van de Dienst voor sport 43 stuks). Ten derde omdat met de sportparken we het merendeel van de sportakkomodaties te pakken hebben.

Tenslotte komt daar nog het feit bij dat we ook gegevens hebben weten te bemachtigen over het aantal inbraken in sportparken in 1979. Daarmee willen we dan ook nog even een interessante zijweg inslaan aan het eind van deze paragraaf.

Er wordt op, en bij sportparken naar verhouding veel vernield.

Er vindt 5% van het totaal aantal vernielingen plaats op de aan-en afvoerwegen van sportparken, terwijl sportparken 4% van het totale oppervlak van de gemeente Amsterdam uitmaken en de aan- en afvoer wegen vanzelfsprekend een fractie van die 4% vormen. In dit opzicht is er sprake van een concentratie van vernielingen op en bij de sportparken. Dat wordt helemaal duidelijk als we een blik op onze "vernielkaart" werpen.

Voor sportparken gaat het verhaal dat vernielingen zich rond voorzieningen concentreren dus wel op. Echter juist van sportparken wordt niet alleen door de jeugd gebruik gemaakt.

Met deze conclusie, en de onontkoombare relativering van die conclusie, zouden we deze paragraaf over de sportakkomodaties kunnen afsluiten, ware het niet dat we nog een toetje bewaard hebben:

We hebben de beschikking over het aantal inbraken dat in elk sportpark in 1979 heeft plaatsgevonden. Het totale aantal inbraken in sportparken in 1979 is 114.

In tabel 3 hebben we alle sportparken opgesomd met daarachter het aantal vernielingen en het aantal inbraken per sportpark.

Om een iets duidelijker zicht te krijgen over het verband tussen vernielingen en inbraken in sportparken, staan links in de tabel de sportparken waar niet ingebroken is, en rechts in de tabel de sportparken waar wel ingebroken is in 1979:

Tabel 11: vernielingen en inbraken per sportpark

Naam sportpark:	Vern:	Naam sportpark:	Vern:	Inbraken:
1 Driemond	0	1 De Aker	3	7
2 Durgerdam	0	2 A'damse bos	0	1
3 Elzenhagen	25	3 Buiksl.banne	10	3
4 Loopveld	0	4 Buitenveldert	1	9
5 J.Blankersweg	0	5 De Diemen	0	4
6 Klimopweg	1	6 Drieburg	12	8
7 Olympiapl.	1	7 De Eendracht	2	3
8 OSV	0	8 J.v.Galenstr.	3	1
9 Plantage P.	0	9 Melkweg	0	1
10 Riekerhaven	0	10 Middenmeer	6	24
11 Schellingwoude	0	11 Multatuliw.	0	2
12 Spieringhorn	0	12 N.Hemweg	0	1
13 Strandvliet	0	13 Ookmeer	10	9
14 De Schinkel	8	14 Oranje Vrijst.k.	0	2
15 De Toekomst	0	15 Overamstel	11	1
16 Tuind.Oostzaan	17	16 Pomonastr.	2	2
17 Uiterw.str.	0	17 Reggestr.	8	1
18 v.Heenvlietl.	0	18 Sloten	3	20
19 v.Hogendorpstr.	0	19 Sloterplas	3	1
20 VVGA	2	20 Transformat.w.	0	2
21 WH Vliegenbos	0	21 Voorland	3	10
		22 De Weeren	33	2
	54		110	114

N.b. voor de kritische tabelvergelijker: Het aantal vernielingen bij sport-
sportparken is in deze tabel groter dan in tabel 1 omdat in de boven-
staande tabel ook de vernielingen op "zichtbare plekken" zijn meegeteld.

Als we tabel 11 bekijken zien we twee opvallende dingen die op hetzelfde duiden:

- In de linker (niet-inbraak) reeks zien we opvallend veel sportparken zonder enige vernieling (15 nullen). Eigenlijk zorgen in de linker kolom slechts drie sportparken voor het merendeel der vernielingen bij de "niet-inbraak" sportparken. In de rechter kolom (inbraak sportparken) zien we slechts 7 parken zonder enige vernieling.
- Het totaal aantal vernielingen voor de "niet-inbraak" parken is één derde van het totaal aantal vernielingen bij sportparken, terwijl de "wel-inbraak sportparken" twee-derde van de vernielingen bij sportparken voor hun rekening nemen. Een opvallend verschil.

De conclusie die we uit deze gegevens kunnen trekken ligt voor de hand:

Er is een positief verband tussen vernielingen en inbraken bij sportparken.

Daarbij moet dan wel rekening gehouden worden met het feit dat de "vernielcijfers" op tendele andere periodes betrekking hebben dan de "inbraak cijfers". Het is nu de vraag welke ideeën we zouden kunnen formuleren over het ontdekte verband.

Men zou het idee kunnen hebben dat een inbreker, om rustig zijn werk te kunnen verrichten, daarom vooraf een lantaarnpaal onklaar maakt. Er blijkt echter qua aantal vernielde lantaarnpalen geen verschil te bestaan tussen de linker en rechter kolom:

links: 44 vernielde palen, rechts: 61 vernielde palen.

Het verband tussen inbraken en vernielingen bij sportparken zal dus andere oorzaken hebben. Men kan daarbij zowel "omgevings specifieke" ideeën à la Newman uit de kast halen en zeggen dat de controle bij sportparken gering zal zijn. Inderdaad liggen sportparken vaak vrij geïsoleerd ten opzichte van de andere bebouwing, en zijn er vaak veel bomen en bossages die de zichtbaarheid beperken.

Daarnaast kan men ook denken aan meer sociologische verklaringen die zeggen dat vandalisme en andere kleine criminaliteit vaak hand in hand gaan.

Zelf voelen we wel wat voor een combinatie van deze twee mogelijke verklaringen, maar we kunnen hierover helaas verder geen enkele uitspraak doen.

Een nadere detail studie zou (ook hier) aardig zijn.

4.6.5. Eindconclusies over de jeugd-voorzieningen

- Over de veronderstelling dat in buurten met veel jeugd-voorzieningen weinig vernielingen zouden plaatsvinden, bleken we moeilijk een uitspraak te kunnen doen. Onze cijfers steunen deze hypothese niet.
We vermoeden dat dit in de eerste plaats aan onze gegevens ligt.
- Met betrekking tot het idee dat vandalisme zich concentreert rond jeugd-voorzieningen vonden we dat er: -Rond jongerencentra en speeltuinen geen concentratie van vernielingen te zien is. Maar dat: -Rond sportparken wel een concentratie van vernielingen te zien is.
Met dezelfde voorzichtigheid over ons cijfermateriaal als in het voorgaande, duidt dit erop dat rond sommige jeugd-voorzieningen wel een concentratie te zien is en rond andere jeugd-voorzieningen niet.
M.a.w. als men het begrip "jeugd-voorziening" hanteert als een ondeelbaar iets, en dus geen oog meer heeft voor de verschillen die er in jeugd-voorzieningen bestaan, maakt men een fout die nu niet bepaald verhelderend zal werken.
- Tenslotte vonden we in deze paragraaf nog een verband tussen het aantal inbraken op sportvelden en het aantal vernielingen op/bij sportparken:
Waar ingebroken wordt, vinden meer vernielingen plaats.

Noten bij paragraaf 4.6.

- 1). We hebben overwogen een aantal typen groenvoorzieningen in dit lijstje op te nemen. Uiteindelijk hebben we dit niet gedaan omdat in paragraaf 4.4. de "rol van de parken" al aan de orde is geweest en cijfers over speelveldjes niet te krijgen zijn.

- 2). Het leek ons niet zinvol om cijfers over bioscopen te verzamelen; iedereen weet dat ze vrijwel allemaal in het centrum staan.

4.7. Eind-conclusies n.a.v. het onderzoek m.b.t. cijfers.

In dit -voor de lezer ongetwijfeld uitputtende- hoofdstuk, hebben we getracht een eerste antwoord te vinden op onze vragen uit de relatiematrix en daarmee tevens voor onze probleemstelling.

Allereerst bogen we ons over de vraag:

"Waar komt vandalisme in Amsterdam voor en in welke mate?"

Voordat de lezer de kaart mocht openslaan die het verlossende antwoord op deze vraag kon geven, moest hij zich door de rijstebrei berg uit paragraaf 4.2. heeneten. In die paragraaf gaven we zo nauwkeurig mogelijk aan "hoe" we "welke" gegevens hadden verzameld en in hoeverre die gegevens een "goed" antwoord op onze vraag mogelijk maakten. In feite beantwoorden we in die paragraaf dus onze "relatie vragen" die we in bijlage 3 samenvatten onder "Brandpunt A:" (het wegen, evalueren, beschikbaar zijn van gegevens).

Met de presentatie van onze "vernielkaart" (in 4.3.) hadden we het eerste deel van de probleemstelling "opgelost".

Nu restte ons nog het tweede deel der probleemstelling:

"Waarom komt vandalisme daar meer of minder voor?"

Om deze vraag nader tot een oplossing te brengen (een deel staat de lezer overigens nog in hfdst.5 te wachten), haalden we de in hfdst 3 geformuleerde ideeën weer uit de kast.

- In 4.4. confronteerden we onze gegevens eerst met de ideeën der environmentalisten. N.a.v. deze confrontatie bleven we met een vreemde tegenspraak zitten:
 1. Als we op het niveau van stadsdelen keken ging de theorie niet op: In het drukste deel van de stad (in onze terminologie: Het "zichtbaarste" deel) werd het meest vernield. In het stilste deel het minste.
 2. Als we op het allerlaagste niveau keken (dus per vernieling) ging de theorie wel op: Er werd op "onzichtbare plekken" veel vernield.

We verbonden aan deze tegenspraak enige conclusies (zie verder 4.4.) en gingen niet ontmoedigd met de ecologen en de subcultuur theoretici in de slag.

- Voordat dit gevecht echt serieus werd, deden we tussendoor (in 4.5.3.) nog even (wat een klasse!) op grond van politie gegevens een uitspraak over het in ons onderzoek essentiële pleeg-woonplaats probleem. Met enige opluchting constateerden we dat "waar het klein vandalisme betreft (= "ons" vandalisme) de vandalen over het algemeen in de nabijheid van hun eigen woning opereren". Voor het Centrum van Amsterdam ging dit echter niet op. En in combinatie met

onze (elkaar tegensprekende) conclusies n.a.v. de environmentalisten begint dit te duiden op het interessante feit dat vandalen waarschijnlijk deel uitmaken van wat je een "groot-stedelijk levenspatroon" zou kunnen noemen. We bedoelen daarmee dat bewoners van een bepaalde buurt -en dus ook de jongeren uit die buurt- zich niet alleen richten op de woonbuurt, maar tevens op het stadscentrum (uitgaan, winkelen, etc.) en ook op elders in de stad gesitueerde "voorzieningen". Dit idee relativeert vooraf al enigszins de sterk (woon)buurt gekleurde ideeën der sociaal ecologen en ook de -door ons tot (woon)buurt gekleurde omgevormde- ideeën van de subcultuur theoretici. Die relativering bleek terecht zo als we zouden zien.

- Allereerst concludeerden we echter in paragraaf 4.5. n.a.v. een analyse op buurtniveau: *"dat het percentage jongeren in een bepaalde buurt een noodzakelijke voorwaarde lijkt te zijn voor een hoog aantal vernielingen aan de openbare verlichting in die buurt"*.

Vervolgens concludeerden we dat: *"vandalisme niet zozeer een lower class verschijnsel hoeft te zijn"*. En die conclusie is in tegenspraak met bijna alle besproken theorieën der ecologen en subcultuur theoretici (behalve Matza!).

Om maar meteen even door te gaan met het eruit ratelen van de andere conclusies: *Voor de hypothese van Lander en voor de ideeën van Shaw en McKay vonden we weinig steun.*

N.a.v. onze toetsing van de Shaw en McKay hypothesen zeiden we in 4.5.6. dat: *"men kan veronderstellen dat sociaal gedesorganiseerde buurten, in de betekenis die er door de Chicago-school adepten aan gegeven werd, nauwelijks bestaan in Amsterdam. Met name het idee dat er territorium gebonden (onstabiele) subcultuurtjes zijn, gaat voor de Amsterdamse situatie wellicht slecht op. De buurten in de 19e eeuwse gordel zijn daarvoor functioneel te sterk in het geheel van de stad geïntegreerd"*.

En daarmee zijn we dan weer terug bij wat we vlak hierboven het "groot stedelijk levenspatroon" noemden.

Als we al deze conclusies uit dit hfdst. tesamen harken en vanuit zeer hoge (en dus nevelige) positie een blik werpen op ons Amsterdamse Vandalisme, zouden we samenvattend het volgende kunnen zeggen:

- Voor vandalisme heb je jongeren nodig. Sommige van die jongeren vernielen in hun woonbuurt. Als ze daar vernielen, zullen ze dat vooral doen op plekken die slecht zichtbaar (controleerbaar) zijn.
Maar jongeren zijn niet "gebonden" aan hun woonbuurt:
En kennelijk heeft die woonbuurt (o.a. daardoor) over het algemeen geen sterke "determinerende" invloed op die jongeren. De jeugd richt zich ook op

het centrum van de stad. Met name daar krijg je dan ook een soort "opstapeling" van vernielingen te zien: Er wordt daar ten eerste meer vernield en waarschijnlijk komen er daar verschillende "typen" vandalisme (zie 3.4.) samen.

Het is dan ook interessant dat we naast de concentratie van vernielingen in het centrum twee andere concentraties aantreffen in juist zeer perifeer gelegen gebieden (Noord en Osdorp). Men zou kunnen veronderstellen dat er daar sprake is van een tamelijk apart (sub)cultuurtje, waarbinnen vandalisme een wat vaker voorkomend verschijnsel is dan in andere buurten". Naast de woonbuurt en het Centrum richten jongeren zich ook nog op sportparken, scholen etc. (*).

Met deze laatste zin beginnen we ons op erg dun ijs te begeven.

- In 4.6. zagen we n.l. dat een éénduidig verband tussen jeugd-voorzieningen en vandalisme niet te leggen was.

Daarnaast heeft het bovenstaande zeer algemene verhaal bepaalde consequenties: Als n.l. de woonbuurt over het algemeen geen sterk "determinerende" invloed heeft op onze vandaal moeten er andere invloeden zijn aan te wijzen.

Ideeën daarover kwamen er in hfdst.3 -vooral bij de subcultuur theoretici- al tegen. Met deze ideeën konden we in hfdst.4 nog weinig beginnen. Je moet, om daarover iets te kunnen zeggen, immers zicht krijgen op de leefwereld van de vandaal (zoals we in 3.4.3. al opmerkten). Het wordt m.a.w. hoog tijd dat we ons oog richten op de vandaal zelf. En wel om twee redenen:

- Ten eerste om te controleren of de op buurtniveau gevonden verbanden wel "vertaald" mogen (mochten) worden naar het individuele niveau (een dolgedraaide geograaf zou hier spreken van een "situationele analyse" ter vermijding van de "ecological fallacy"; zie ook 3.3.5.).
- Ten tweede om te kijken of we misschien nieuwe verbanden kunnen opsporen. "Nieuw" in die zin dat ze wel in hfdst.3 geformuleerd zijn, maar in hfdst.4 niet aan de orde kwamen.

Op dat individuele niveau moeten we m.a.w. proberen enige ideeën te formuleren over de hierboven genoemde "andere invloeden" die de vandaal zijn gedrag beïnvloeden.

*.: Over het verband tussen scholen en vandalisme vindt u in ons onderzoek weinig, om de eenvoudige reden dat we het begrip "scholen" bewust niet in onze opzet (relatie matrix) hebben opgenomen. Toch zijn we -vanzelfsprekend- tegen gegevens over scholen aangelopen. We hebben deze gegevens en onze ideeën daarover in bijlage 1 opgenomen.
Lezen dus,.....die bijlage!

In het volgende hoofdstuk zullen we proberen met behulp van het interviewen van "deskundigen aan de basis" deze laatste stap te nemen. In hfdst.5 nemen we overigens nog een extra puntje mee: We gaan n.l. eerst -in de functie van (tijdelijk) storingsmonteur der GEB-kijken in hoeverre onze gegevens over vernielingen "correct" zijn.

Hoofdstuk V Het onderzoek; met behulp van interviews.

5.1.: Inleiding.

Hetgeen de lezer in dit hoofdstuk zal aantreffen, is bedoeld als een controle en aanvulling op de uitkomsten van de cijfermatige analyse. We doen dit d.m.v. een aantal gesprekken met mensen, die middels hun werk op één of andere wijze geconfronteerd worden met vandalisme. We volgen daarmee de door Baldwin zo toegejuichte opzet van de werken van Shaw en McKay, waarbij de uitkomsten van de ecologische analyse als uitgangspunten dienen voor een veldwerkfase (zie ook pag. 48). In de eerste plaats hebben we met behulp van deze uitkomsten, de buurten gekozen waar we ons "diepte onderzoek" op willen concentreren. In 4.5.6. is reeds gesteld dat de hoge vernielcijfers in de buurten 71, 73, 87+88 met name vault het ecologisch gezichtspunt interessant zijn. Wij hebben de Dierenriembuurt (73) de voorkeur gegeven boven de Nieuwendammerham (71), omdat in de eerste buurt volgens onze cijfers nog meer vernielingen voorkomen. Voorts hebben we in Osdorp (87+88) getracht de gesprekken zoveel mogelijk op "De Punt" (88) toe te spitsen, omdat in dit gebied duidelijk meer vernielingen plaatsvinden dan in het aangrenzende 87. In de tweede plaats hebben de resultaten van hoofdstuk 4 mede bepaald welke vragen er gesteld zouden worden. De gesprekken die door ons gevoerd zijn, hebben overigens een open karakter gehad: we wilden de sleutelpersonen de antwoorden niet in de mond leggen.

De meeste gesprekken hebben specifiek betrekking op de buurten Osdorp (en met name "de punt") en de Dierenriembuurt. Allereerst wordt echter in 5.2. verslag gedaan van gesprekken met storingsmonteurs van het GEB. Zij zullen over het algemeen spreken over grotere gebieden dan de twee bovengenoemde buurten. Deze interviews dienen vooral als controle op de validiteit van de data over lantaarnpalen.

In 5.3. geven we aan, wat de preciese doelstellingen zijn voor de overige gesprekken, die wel bijna uitsluitend over de door ons gekozen buurten gaan.

De verslaggeving van deze interviews treft de lezer in 5.4. aan. Tot slot zetten we in 5.5. de belangrijkste conclusies op een rijtje.

5.2.: Gesprekken met storingsmonteurs.

5.2.1. Inleiding.

Het meerijden in een auto van het GEB en het plaatsnemen in het "bakje" dat naar de kappen der lantaarnpalen voert, zijn geen alledaagse bezigheden voor de gemiddelde aankomende wetenschapper.

We hebben dit gedaan, omdat de ideeën van de storingsmonteurs, omtrent de vernielingen aan lantaarnpalen, een belangrijke controle op een aantal uitspraken uit hoofdstuk 4 konden vormen.

Eén van de taken der monteurs bestaat uit het repareren van (vernieelde) lantaarnpalen en het noteren van die werkzaamheden. Deze administratie wordt zeer nauwgezet bijgehouden. We hebben dus inderdaad in dit opzicht van nauwkeurige gegevens gebruik gemaakt. We komen hier dan ook verder niet op terug.

Aangezien de monteurs werkzaam zijn in één van de GEB rayons (ongeveer vergelijkbaar met stadsdelen), hebben zij, binnen het rayon waar ze "opereren", ongetwijfeld een beeld over de buurten en de plaatsen binnen die buurten waar veel vernielingen voorkomen.

-We konden dus in de eerste plaats nagaan of onze ideeën over de hoeveelheid vernielingen per buurt door de monteurs ondersteund worden(1).

-In de tweede plaats zouden zij ons ook nog kunnen informeren omtrent de mate van zichtbaarheid van de plekken waar veel vernield wordt.

-Tenslotte dachten wij dat de heren monteurs ideeën zouden hebben over concentraties van vernielingen rond jeugd-voorzieningen en scholen.

We reden mee met monteurs die werkzaam zijn in de rayons:

Noord, West en Centrum.

Stadsdelen dus waar wij veel vernielingen constateerden.

De rondrit in Noord vond plaats op 21-2-'80. Op 27-2-'80 zoefden we door het Centrum en West.

(). zie noten einde van dit hoofdstuk, pagina 207.

5.2.2. Verslag van de trektochten

Hoewel drie werkdagen, die om 8.30 beginnen en al lampen indraaiend kras kras door de stad voeren, voor de gemiddelde student een nachtmerrie zijn, leverden zij interessant materiaal op.

- In de eerste plaats kan gezegd worden dat ons beeld over de mate van het vernielen van lantaarnpalen in de diverse buurtcombinaties redelijk bevestigd is door de monteurs, voor zover zij bekend zijn met de situatie in de verschillende buurten. Zo wijst men de Punt van Osdorp (nummer 88) en de Dierenriembuurt (73)(2) als buurten aan waar veel vernield wordt; het oostelijk deel van het centrum is rustig vergeleken bij het westelijk deel van het centrum. Er werd echter ook één buurtcombinatie genoemd, waar het volgens onze zegslieden heter toegaat dan onze cijfers doen geloven. Het betreft de BanneBuiksloot II (b.c.70).

Dat de Banne Buiksloot er bij ons niet uitspringt is wellicht het gevolg van het feit dat het vernielen (van lantaarnpalen) aldaar pas de laatste maanden sterk is toegenomen.

- Een tweede vraag die wij de monteurs stelden, was gericht op de "technische vernielbaarheid" van de verschillende typen palen. In feite leverde dit nauwelijks nieuwe gezichtspunten op.

Het openen van de palen met een deurtje is binnen enkele seconden gepiept. Veel van dat soort palen zijn overigens ook door schudden of trappen snel uit te krijgen, alleen bij het stevige oude gietijzeren model lukt dat niet. De grachtepalen met open armaturen zijn makkelijk te vernielen, die met de gesloten armaturen moeilijk (maar het is zeker niet onmogelijk!).

Eén van de monteurs was van mening dat de moeilijke vernielbaarheid van dit laatste type paal het aantal vernielingen, in buurten waar veel van dit soort palen staan, laag houdt. Dat hierdoor een "storende invloed op de vernielcijfers van bepaalde buurten kan optreden" is een constatering, die wij in hoofdstuk 4 al deden.

- Ook t.a.v. de vraag wie er vernielen werden tamelijk eensluidende antwoorden gegeven. Het betreft over het algemeen jongens van 8 tot 16 jaar. Dit geldt ook voor het centrum. Er zou daar weinig vernield worden door aangeschoten cafégangsters zoals wij veronderstelden, maar vooral door rondslenterende jongens.

Overigens wil het ook nog wel eens voorkomen dat vernielingen aan lantaarnpalen voorafgaan aan activiteiten die in het donker beter of lekkerder gaan.

Wij zullen dus een stukje instrumenteel vandalisme hebben meegemeten, maar dat zal niet veel om het lijf hebben.

- Een laatste punt, wat op de validiteit der data betrekking heeft, is de vraag of er een bepaald "reparatiebeleid" wordt gevoerd.

Het bleek dat sommige plekken in Amsterdam door de monteurs wat minder dan één keer per 1 à 2 weken bezocht worden. (3).

Zo wordt in parken, met name het Vondelpark, waar men begin van dit jaar niet voor niets een nieuw steviger paal als paddestoelen uit de grond heeft doen rijzen, maar ongeveer eens in de maand "de ronde gedaan".

"Er was toch geen beginnen aan".

We geloven echter niet dat deze gang van zaken ons beeld van vandalisme sterk verstoord, aangezien in de woonbuurten over het algemeen wel zo snel mogelijk wordt gerepareerd. Als men in parken even snel zou repareren als in woonbuurten zouden waarschijnlijk de Newman hypothesen nog sterker ondersteund zijn.

- Hiermee zijn we tevens aangeland bij het punt waar de monteurs het meest zinnige informatie over konden verschaffen.

Zij waren van mening dat er zeer veel vernielingen plaatvonden op stille plekken, zoals in plantsoenen en parken, op parkeerterreinen en fietspaden en onder viaducten. De zwaardere vernielingen, die meer tijd vergen dan kleine vernielingen worden vrijwel uitsluitend op dit soort plaatsen aangetroffen. Bij zwaardere vernielingen -als het openen van de paal en de boel onderin in de fik steken- moet men klaarblijkelijk ongestoord te werk kunnen gaan.

In het centrum heeft men vooral te maken met kleine vernielingen (dit klopt ook met onze cijfers). De lampjes van de palen worden met stenen stukgegooid of nog "leuker" met luchtbuksen stukgeschoten.

De monteur uit Noord merkte op dat de kleinere vernielingen vooral in de woonbuurten plaatsvinden.

Dit steunt de conclusies, die we uit figuur 1 (pag. 124) trokken:

Voor kleine vernielingen schijnt de zichtbaarheid van de plaats van handeling niet erg belangrijk te zijn. Omdat voor de vernieling maar weinig tijd nodig is, zal de "gepercipieerde pakkans" klein zijn en maakt het niet veel uit of men al dan niet gezien kan worden. De zwaardere vernielingen komen vooral op de "onzichtbare plekken" voor. Des te meer tijd een vernieling kost, des te sterker gaan de ideeën der "environmentalisten" op.

De monteurs bleken eveneens duidelijke ideeën te hebben omtrent de mate waarin vernielingen plaatsvinden rond bepaalde voorzieningen. In Amsterdam-West en Noord wees men erop dat er vrij veel vernield werd in de buurt van scholen.

In Amsterdam-West treden tevens kleine concentraties op rond de bioscoop in Osdorp en de (opgeheven) discotheek bij de Kolenkit.

Overigens is het opvallend dat geen van de monteurs vond dat er sprake is van concentraties rond buurthuizen en jongerencentra.

- Tenslotte is het belangrijk te vermelden dat de monteur uit Noord met een interessante (perfect ecologische) verklaring kwam voor het verschijnsel vandalisme. Zijn theorie baseerde zich met name op de Banne Buiksloot II. Zo'n nieuwe buurt stroomt vol met gezinnen met veel jonge kinderen. Voor deze kinderen zijn de banden die ze in hun oorspronkelijke woonbuurt hadden abrupt verbroken en banden met en in de nieuwe woonbuurt zijn er nog niet. De kinderen weten niet wat ze moeten doen, wat bovendien nog versterkt wordt doordat er in Noord "geen pest te doen is". Het resultaat: verveling en vandalisme.

Na een aantal jaren wordt zo'n buurt weer rustiger want de jongeren worden "een dagje ouder" en raken meer gesettled.

In zijn visie zijn vernielingen in andere buurten meer een incidenteel verschijnsel: "zo af en toe een uitbarsting van een weekje".

5.2.3. Conclusies.

De belangrijkste conclusies uit de gesprekken met de monteurs laten zich als volgt samenvatten:

- Het door ons in hoofdstuk 4 gevonden ruimtelijke spreidingspatroon is door de monteurs in vrij sterke mate bevestigd. Een opvallende uitzondering hierop vormt de Banne Buiksloot II.
- Hetgeen we in hfst. 4 over de ideeën der environmentalisten concludeerden, wordt door de monteurs perfect bevestigd: Vooral de zwaardere vernielingen komen op onzichtbare plekken voor.
- Tenslotte is het belangrijk dat de monteur uit Noord er op wijst dat vernielingen gepleegd worden door kinderen vanaf 8 jaar. De lagere school jeugd spreekt dus een woordje mee. Dit heeft ons doen besluiten later in dit hfst. eveneens gesprekken te voeren met lagere schoolhoofden.

5.3. De opzet van de vraaggesprekken met de "sleutelpersonen".

5.3.1. Inleiding

Binnen het kader van onze scriptie moeten de vraaggesprekken een driedelig doel dienen.

- Het eerste doel -we kennen het al uit de vorige paragraaf- is het "controleren" van de validiteit der gebruikte data over vernielingen en daarmee indirect de conclusies die getrokken werden in hfdst 4. Deze conclusies moeten natuurlijk ook "direct gecontroleerd" worden (o. a. onze conclusie dat vandalisme geen typisch lower class verschijnsel is).
- Uitgebreider ingaan op de denkbeelden van de "subculturele theoretici" en van de "vandalisme experts" als Stanley Cohen, Marshal en de werkgroep JAN, is het tweede doel dat met de vraaggesprekken nagestreefd wordt.
Wat in deze theorieën aan de orde komt, valt (natuurlijk) samen met een aantal relaties uit ons relatieschema die bewaard zijn voor dit hoofdstuk (zie ook bijlage 3).
- Er zijn echter meer relaties bewaard dan in die theorieën aan de orde komen. Het derde doel van de vraaggesprekken is dan ook een "antwoord" te krijgen op deze "overgebleven" vragen.

In paragraaf 5.3.2. zal uitgebreider op deze doelstellingen achter de vraaggesprekken worden ingegaan.

Vervolgens zetten we in 5.3.3. uit één aan welke personen de vraaggesprekken zullen worden afgenomen.

5.3.2. Het kader voor de vraaggesprekken

Evenals in de vraaggesprekken met de storingsmonteurs, willen we d.m.v. de vraaggesprekken met de "buurtkenners" onder andere een aantal aannames, die in hoofdstuk 4 gedaan zijn t.a.v. onze data over vernielingen, controleren.

- In de eerste plaats zal de kwestie van de leeftijd van vanden aan de orde komen.
Het betreft hier informatie over "vernielers" van allerlei objecten en niet alleen van lantaarnpalen, zoals in 5.2.2. het geval was.
- Een tweede vraag is of onze buurten er qua vernielingen inderdaad uitspringen in vergelijking met andere (omliggende) buurten. Ook deze vraag is, in 5.2.2. al aan de orde gekomen.
- Een aansluitende vraag is of in buurten waar volgens onze cijfers het vanda-

lisme hoog is, ook veel andere objecten dan bomen, palen en borden vernield worden; m.a.w. de vraag of onze cijfers alleen een indicatie vormen voor speel- of prestigevandalisme of ook voor "vandalisme in zijn geheel".

Naast het verkrijgen van een nog wat beter beeld over de validiteit van onze data, moeten er (ter vermijding van "ecological fallacys") tevens een aantal conclusies uit hoofdstuk 4 "gecontroleerd" worden.

- Derhalve willen we weten hoe onze sleutelpersonen denken over de nationaliteit en statusachtergrond van vandalen.
- In de tweede plaats willen we wat meer te weten komen over het levenspatroon der buurtbewoners. De achterliggende vraag is of dit levenspatroon iets te maken heeft met het vandalisme.
- Als laatste onderdeel van de "controle" vragen, hebben betrekking op de rol van de jeugdvoorzieningen bij het vandalisme.

Tot zover de "controlerende functies" van de vraaggesprekken. Natuurlijk ligt het ook in de bedoeling een aantal vragen te stellen die betrekking hebben op ideeën die in hoofdstuk 4 niet onderzocht konden worden.

Om hier een overzicht van te geven, grijpen we terug naar het veelgeprezen relatieschema, waaruit een aantal relaties bewust tot dit hoofdstuk bewaard zijn.

Deze relaties kunnen als volgt gegroepeerd worden:

A. Relaties die betrekking hebben op vandalen.

Het gaat hier met name om het toetsen van de ideeën omtrent de motivaties die vandalen hebben voor hun vernielingen. Dit kunnen motivaties zijn, die te maken hebben met de maatschappelijke situatie van de vandaal. Tevens wijzen theoretici ook nogal eens op de bevestiging van de positie in de vriendengroep als reden voor vandalisme.

B. Relaties die betrekking hebben op jeugdvoorzieningen en vandalen

De vraag van welke jeugdvoorzieningen vandalen gebruik (kunnen) maken staat hier centraal.

C. Relaties tussen bewoners en vandalen

We zijn geïnteresseerd in de vraag welke acties bewoners tegen vandalisme ondernemen. Dat kunnen bijvoorbeeld acties zijn om jeugd op te vangen of juist te vangen.

D. Relaties waarbinnen de overheid en het overheidsapparaat centraal staat

Het gaat ons hier vooral om de brandende vraag of de overheid vandalisme in de hand werkt, bijvoorbeeld door het laten verkrotten van woningen of het tegenhouden c.q. sluiten van voorzieningen.

Wanneer we deze categorieën overzien, valt op dat met name de relaties onder A, maar ook onder B al aan de orde zijn geweest in 3.4. en 3.6.

Er zal dan ook n.a.v. de gesprekken nog het een en ander gezegd worden over de theorieën die daar behandeld zijn.

Over de relaties die onder C en D staan, zijn nog geen ideeën geformuleerd. Het zijn relaties die dus niet zozeer binnen ons theoretisch kader passen; het leek ons echter zinnig hier toch vragen over te stellen. Dat betekent bovendien maar een kleine extra tijdsinvestering als je al aan het interviewen bent. Er zijn in het voorafgaande een groot aantal punten, die in de vraaggesprekken aan de orde gaan komen, de revue gepasseerd. Nu is het niet zo dat we deze punten één voor één in de interviews aan de orde willen stellen.

Vanuit theoretisch oogpunt zou dat mooi zijn, maar vanuit een praktisch onderzoekers-oogpunt niet. Indien we namelijk de puntgewijze volgorde zouden aanhouden, leidt dat tot een vragenlijst die er uit ziet als een verkeerd gemonteerde film. We bedoelen dat bepaalde onderwerpen (zoals bijvoorbeeld voorzieningen en de motiveringen achter het plegen van vernielingen) op verschillende momenten worden behandeld.

We willen dit voorkomen, zodat bij de sleutelpersonen geen wrevel wordt opgewekt. Dit heeft er echter wel toe geleid, zoals in de lezer kan constateren, dat de relatie tussen de opgesomde punten en de vragenlijst (zie bijlage 6) niet altijd even makkelijk te achterhalen is.

5.3.3. De selectie van sleutelpersonen

Nu uiteengezet is wat we ongeveer in de vraaggesprekken willen behandelen, luidt de volgende vraag welke personen dienaangaand zinnige informatie zouden kunnen verstrekken.

Voorop stond dat dit personen moeten zijn die in Osdorp c.q. de Dierenriembuurt werkzaam zijn en bij dit werk te maken hebben met het verschijnsel vandalisme. Daarbij is het van belang dat er informatie wordt ingebracht vanuit verschillende invalshoeken.

Om aan deze twee voorwaarden te voldoen, dachten wij in beide buurten met de volgende personen gesprekken te voeren:

- Een buurtwerker
- Een wijkagent
- Een leraar of hoofd van een lagere school
- Een leraar of hoofd van een school voor voortgezet onderwijs.

Hierbij tekenen we aan dat met name de gesprekken met de monteurs ons op het idee hadden gebracht dat leerlingen van lagere scholen ook vernielen en dat een gesprek met een leraar van zo'n school dus nuttig zou kunnen zijn.

De oplettende lezer zal zich voorts wellicht afgevraagd hebben hoe wij denken een leraar van een school voor voortgezet onderwijs in de Dierenriembuurt te interviewen als een dergelijke school daar niet staat.

Een waarlijk scherpzinnige vraag, waar zelfs wij geen antwoord op konden vinden. We waren dan ook van plan in Osdorp 4 en in de Dierenriembuurt slechts 3 gesprekken te houden. Het pakte echter anders uit, zoals zal blijken.

Uitgaande van ons verlanglijstje met sleutelpersonen hebben we een telefoonkannonade gevoerd met de diverse instellingen waar de kandidaat sleutelpersonen werken. Wat uit deze telefoongesprekken naar voren kwam, gaf aanleiding tot een uiteindelijk sleutelpersoonlijstje dat op twee punten afwijkt van het verlanglijstje:

Osdorp:

- Jongerenwerker (professioneel)
- wijkagent
- schoolhoofd lagere school

Dierenriembuurt:

- Jongerenwerker (professioneel)
- wijkagent
- schoolhoofd lagere school
- vrijwilliger jongerenwerk

Helaas duurde het erg lang voordat een leraar van een school voor voortgezet onderwijs in Osdorp bereid was zich te laten interviewen. Toen de toestemming er was, bleek de paasvacantie een afspraak, die binnen onze tijdsplanning paste,

in de weg staan. Dat betekende dus maar drie gesprekken over Osdorp. Aan de andere kant werd ons in één van de telefoongesprekken duidelijk gemaakt dat er in de Dierenriembuurt een "alternatief" jongerencentrum is opgericht door twee "vrijwilligers". Het leek ons interessant deze mensen ook te interviewen en dat betekende dus vier gesprekken in de Dierenriembuurt.

Overigens werden de gesprekken, uitgezonderd het gesprek met het schoolhoofd, met meerdere deskundigen tegelijkertijd gevoerd. Zo spraken we met twee jongerenwerkers en bij het interview met de twee vrijwilligers was ook nog een reclasseringsambtenaar aanwezig.

Voorts bleken op het politiebureau de wijkagenten voor Tuindorp Oostzaan (waar de Dierenriembuurt inligt), Banne Buiksloot en het oude deel van Noord aanwezig te zijn. Ongelukkigerwijs moest de wijkagent uit Tuindorp Oostzaan na een half uur afhaken.

Tenslotte merken we op dat een aantal van onze informanten anoniem willen blijven; derhalve hebben we besloten alle sleutelpersonen anoniem te houden.

5.4.: De interviews.

5.4.1. Inleiding.

Bij de bespreking van de vraaggesprekken volgen we de onderstaande procedure.

In 5.4.2. wordt uitvoerig ingegaan op de interviews die in Osdorp gehouden zijn. Het was nogal lastig om tot een redelijke presentatie te komen. We wilden vermijden dat bepaalde verhalen van onze informanten uit elkaar gerukt werden. Dat zou bij een puntgewijze bespreking aan de hand van de vragenlijst, of de achterliggende doelstellingen van die vragenlijst (zie 5.3.2.), het geval geweest zijn.

We hebben derhalve gekozen voor de volgende indeling der gesprekken:

- 1) Wat, wanneer en door wie wordt er vernield?
- 2) Maatschappelijke- en gezinssituatie van de vandaal.
- 3) Groepen die vandalisme bedrijven.
- 4) De motivaties c.q. oorzaken van vandalisme.
- 5) De buurt.
- 6) De verhouding tussen bewoners en vandalen.
- 7) De rol van de overheid.

Vervolgens komen in 5.4.3. de gesprekken over de Dierenriembuurt aan de orde. Volgens ons had het weinig zin om dit net zo uitgebreid te doen als in 5.4.2., omdat dan grote overlappingsen zouden optreden. Waar dat mogelijk is wordt dan ook terug gewezen naar de gesprekken over Osdorp.

Tenslotte grijpen we in 5.4.4. terug naar de onderscheiden doelstellingen (5.4.3.). Aan de hand daarvan worden enige conclusies uit de gesprekken getrokken.

5.4.2. Osdorp.

De gesprekken in Osdorp vonden plaats op 27-3-'80 en namen ieder ongeveer 1½ uur in beslag. We wijzen erop dat de jongerenwerker en de wijkagent over geheel Osdorp praten; het hoofd der school alleen over "de Punt" (buurtcomb. 88).

Een tweede belangrijk verschil is dat de jongerenwerker en de wijkagent het vooral hebben over de jongens die in de jongerencentra komen, terwijl het schoolhoofd het over de lagere school jeugd heeft.

1) In de eerste plaats geven we een aantal indrukken over vernielingen en de leeftijd van vandalen.

Volgens de *jongerenwerker en wijkagent* ligt de leeftijd van vandalen tussen de 12 en 18 jaar. Het *schoolhoofd* houdt het op jongeren ouder dan 8 jaar.

Ook op de vraag wat vernield wordt reageerde men verschillend:

De *wijkagent* noemde vooral privé objecten (m.n. auto's) de *anderen* vinden dat aan bomen en groen erg veel vernield wordt.

Opvallend is daarentegen dat de drie sleutelpersonen als eerste object scholen noemden.

Volgens de *wijkagent* wordt er vooral op de donderdag -, vrijdag - en zaterdag avond vernield en neemt dit bij het ingaan van de zomertijd toe, omdat het dan een uur langer licht is.

Of er in Osdorp meer vernield wordt dan in andere buurten, was een vraag waar geen zinnig antwoord op kwam, omdat men in andere buurten veel minder bekend was.

2) We stappen nu over naar die punten die betrekking hebben op de maatschappelijke- en gezinssituatie van de vandaal.

Om te beginnen zetten we, om misverstanden te voorkomen, eerst nader uiteen over welke groepen de wijkagent en de jongerenwerker praten. Beide hebben het met name over groepen jongeren die in jongerencentra komen. Volgens hen plegen veel van deze jongeren vernielingen. De *wijkagent* wijst op groepjes van 6 tot 8 jongeren (de harde kern) die zich daarbij duidelijk onderscheiden. Helaas werd niet erg duidelijk gemaakt wat deze jongeren precies vernielen. Hij noemde wel apart de vernielingen aan (politie)auto's.

Uit de woorden van het *schoolhoofd* valt echter op te maken dat vandalisme zich lang niet alleen beperkt tot de bovengenoemde groepen.

Het lijkt ons dan ook het beste om in het vervolg duidelijk aan te geven over welke categorie vandalen gepraat wordt.

Overigens spreken al onze drie informanten over Nederlandse jongeren. De nationaliteits kwestie is daarmee dus afgehandeld.

Volgens de *jongerenwerker* zijn het vooral jongens uit lower-class gezinnen die in de jongerencentra komen. Hij is dus (via hun verhalen) alleen op de hoogte van vernielingen door de lower-class jeugd.

De *wijkagent* hield zich hier wat op de vlakte: "Die jongens komen vaak uit keurige gezinnen".

De heren hebben overigens wel eensluidende meningen wat betreft andere kenmerken van de maatschappelijke situatie waarin deze jongeren

verkeren: Het zijn over het algemeen jongens die hun school niet afgemaakt hebben (het aantal schooluitvallers op de O.S.G. is volgens de *jongerenwerker* de laatste jaren sterk gestegen), die vaak werkloos zijn of allerlei "scharrelbaantjes" hebben. Ook is meestal hun thuissituatie niet zo goed. Volgens de *wijkagent* hebben de ouders geen vat meer op hen.

De *jongerenwerker* formuleert de situatie als volgt: "het is vaak zo dat kinderen vaak lastig gevonden worden en dan stuurt men ze de straat op. Zij hebben het thuis niet leuk. Het grote conflict is dat Pa altijd hard gewerkt heeft en dat zijn kinderen daar geen zin meer in hebben."

Het *schoolhoofd* leverde over de achtergronden van een andere groep vandalen interessante aanvullende informatie: Zij heeft vrij veel te maken met leerlingen die vernielingen plegen in de omgeving van de school; niet aan de school. Het betreft hier vooral fikkie stoken en het vernielen van groen. Volgens haar komen deze kinderen uit allerlei sociale milieus. Er is evenmin een relatie te leggen met de school resultaten.

3) Na deze schets van de belangrijkste levensomstandigheden van vandalen nemen we een sprongetje naar de groepen waartoe vandalen behoren.

De *jongerenwerker* en *wijkagent* wisten veel te vertellen over de groepsvorming in Osdorp. Deze groepsvorming is des te opvallender, daar zij (volgens de *jongerenwerker*) in de overige westelijke tuinsteden nauwelijks voorkomt.

Er kan gesteld worden dat de situatie in de jongerencentra op het ogenblik vrij rustig is. Dat wil zeggen dat elk centrum zijn "eigen" dominante groep heeft en er nergens een machtsstrijd plaatsvindt. Zo lang er geen groepen zijn die nergens onderdak hebben (zwerfgroepen) zal er weinig verandering in deze situatie komen. Er wordt dan ook momenteel weinig vernield in de jongerencentra. Zo af en toe gebeurt er wel eens wat als er jongens buiten de deur zijn gezet, maar dat is alles.

Eind '78, begin '79 bestond er een groep van ongeveer 30 jongeren, die Osdorp "terroriseerden" middels (vooral) het uitlokken van vechtpartijen op straat en in jongerencentra. Andere voorbeelden van dit groepsgewijze knokken zijn in de eerste plaats de rel die er is geweest tussen de leerlingen van de Schippersschool in Osdorp en andere jongeren uit Osdorp. In de tweede plaats de knokpartijen met groepen uit andere buurten. Osdorp weet dan in "no time" meer dan 100 man op de been te brengen.

Hoewel de jongens over het algemeen sterk buurtgebonden zijn, hebben de verschillende groepen in Osdorp geen eigen territorium. Wel dus een

eigen jongerencentrum. Ondanks de buurtgebondenheid wordt er niet alleen in de eigen buurt vernield: 's zomers en in het weekend trekken de groepen er wel eens op uit en dat manifesteert zich nogal eens door een "spoor" van vernielingen".

De jongens van een groep kennen elkaar vrij goed; vaak kennen ze elkaar al van school of van straat. De indruk bestaat dat de groepen dus vrij stabiel zijn tot het moment dat de individuele leden "vaste verkering" krijgen. De groep valt dan snel uit elkaar.

Het *schoolhoofd* spreekt natuurlijk over totaal andere groepjes:

Als er vernielingen plaatsvinden, gebeurt dit meestal door een klein groepje vriendjes (2 à 3 jongetjes), die veel met elkaar optrekken. Naast het vernielen in kleine groepjes doet zich echter ook een ander groter groepsverschijnsel voor: de concurrentiestrijd met de andere lagere school in de Punt. Dit manifesteert zich bijvoorbeeld door het ingooien van ruiten van de school die wij bezochtendoor kinderen van de andere school. Er is een tijd geweest dat groepen kinderen van beide scholen elkaar troffen op een "neutraal terrein" tussen beide scholen en daar gingen knokken. De kinderen die aan deze vechtpartijen deelnamen, waren over het algemeen ook kinderen die vernielden.

4) Na het bovenstaande is het maar een kleine stap naar de motivatie achter het vernielen.

De *jongerenwerker* stelt dat prestige een zeer belangrijk motief is:

"Waarom wordt er anders in groepsverband vernield?" Hierbij spelen "de meiden die rond de groep hangen" ook een rol.

Hij ziet de zwakke banden binnen het gezin en de daaruit voortvloeiende geringe ouderlijke controle en begeleiding als één van de oorzaken van vandalisme.

Deze psychologische factoren zijn volgens hem echter veel minder belangrijk dan culturele factoren. Daarmee doelt hij dan op de tegenwoordige wegwerpcultuur. De jeugd ziet niet anders dan verspilling om zich heen. Een werkelijke band met objecten -maar ook met de medemens- bestaat niet meer.

De *wijkagent* graaft wat minder diep: Hij vindt prestige en verveling belangrijke redenen voor het plegen van vernielingen. Hij onderkent weliswaar net als de jongerenwerker dat de bedoelde groepen in een achtergestelde situatie (qua scholing en werk) verkeren, maar legt de oorzaak daarvoor -naast een gebrek aan ouderlijke bemoeienis- vooral bij de jongens zelf.

De geluiden die het *schoolhoofd* ten aanzien van dit punt laat horen,

vormen wederom interessant vergelijkingsmateriaal.

Volgens haar speelt het spel- en prestige element wel een rol bij het vandalisme, maar het is niet de oorzaak van vandalisme. De ware oorzaak ligt volgens haar besloten in de opvoeding die de kinderen van huis uit meekrijgen: De tegenwoordige wegwerpmentaliteit wordt ze met de paplepel ingegoten. Daarbij komt dat de ouderlijke controle veel te wensen overlaat. De ouders weten niet dat hun kinderen vernielen en zij die het wel weten doen er vaak niets aan, aangezien ze zelf de mentaliteit hebben "dat er wel weer iets nieuws komt" als er iets stukgaat.

Overigens is het vernielen soms zo vanzelfsprekend -zo geïntegreerd- in het gedragspatroon, dat niets ertegen helpt.

5) Tot nu toe is de context van de buurt waarbinnen de vernielingen plaatsvinden nauwelijks ter sprake gekomen. Dat deze context een vrij belangrijke rol speelt volgens de sleutelpersonen blijkt hieronder. U zult daarbij vergeefs zoeken naar de opmerkingen van de wijkagent. Die hebben we weggelaten omdat ze slechts onderdeeljes vormden van het verhaal dat de jongerenwerker vertelde.

De *jongerenwerker* vertelde dat in Osdorp zowel een "toeslagbuurt" (de Punt) als een "plaatsingsbuurt" (de Grasrijk buurt) zijn gelegen (4). Volgens hem is het verschijnsel van de groepsvorming voornamelijk hierop terug te voeren. Met name in de Grasrijk buurt geldt de eerder gedane uitspraak dat de kinderen vaak de straat op worden gestuurd. En op straat tref je in Osdorp alleen maar een kale boel aan. Er valt niets te doen.

Hoewel het voorzieningen niveau, met name wat betreft sportakkomodaties, goed is, biedt dit voor de "probleem groepen" ook weinig soulaas.

Zij hebben n.l. behoefte aan een echte recreatie sport -waarvoor de mogelijkheden wél ontbreken- aangezien zij de discipline voor het elke week trainen en spelen niet op kunnen brengen. (5).

Het enige waar ze wat aan hebben is het jongerencentrum: "Het is thuis klote, de buurt is klote, maar het buurthuis is jofel".

Het *schoolhoofd* verschafte ons een wat beter inzicht in het levenspatroon binnen de Punt. Van een echte buurt, in de zin van een hecht sociaal systeem, kan zeker niet gesproken worden. De contacten tussen de buurtbewoners zijn namelijk over het algemeen beperkt tot "de trappen" (per trap wonen er 6 à 8 gezinnen) en de hofjes. Er zijn bovendien "trappen" waar er niets terecht komt van de onderlinge contacten.

Aan de andere kant kan wel van een grote buurtgebondenheid gesproken worden, zoals al eerder uit de woorden van de jongerenwerker bleek.

Het *schoolhoofd* stelt vervolgens dat 90% van de mensen alleen in de vakantie buiten de buurt komen. Volgens haar heeft dit echter uitsluitend negatieve aspecten. Het levenspatroon van binnen de buurt wordt op vakantie zorgvuldig gecopieerd: De mensen blijven "blij met bier uit blik" vlak voor de eigen caravan zitten. Het betreft met andere woorden een van de natuur vervreemd, consumptie gericht levenspatroon. Daarmee zijn we weer terug bij de eerder door het schoolhoofd genoemde oorzaak van vandalisme.

Haar visie wordt versterkt door de jaarlijkse schoolreisjes van een week. De kinderen komen bij deze gelegenheid echt in aanraking met de natuur en er wordt daarbij niets vernield.

Kennelijk heeft het groen in het bos een zekere waarde. In de buurt wordt het groen gewoon niet als natuur herkend: Het is waardeloos en het geeft dus niets als het vernield wordt.

Ook zij klaagt over de recreatieve mogelijkheden binnen de buurt voor de kinderen. (Er wordt hier -en in hetgeen dat volgt- bedoeld op kinderen in het algemeen en niet alleen op kinderen die vernielen)

Als de kinderen lekker willen spelen, moeten ze naar het Sloterpark, aangezien alle kleine (voetbal)veldjes de laatste jaren zijn volgebouwd, voornamelijk met voorzieningen voor de volksgezondheid. Dit heeft natuurlijk zijn terugslag op de manier waarop de kinderen na schooltijd hun tijd besteden. De meisjes spelen meestal binnen en de jongens hangen, of fietsen, wat buiten rond. Het spelen met liften wil ook nog wel eens leuk zijn.

Een in dit verband interessante bijzonderheid van de buurt is dat er over het algemeen erg vroeg gegeten wordt. Na het eten hebben de jongetjes boven de 8 jaar dan weer de gelegenheid om buiten te spelen. Kinderen zijn weinig lid van verenigingen: ze vinden ze stom.

Alleen degenen die sterk voor iets gemotiveerd zijn, worden lid.

Tenslotte nog een opmerking over de woningen in de buurt. Het schoolhoofd merkte op dat er nog al wat grote gezinnen in de Punt wonen. Er zijn daarvoor weliswaar vrij grote flats gebouwd, maar de woonruimte is inefficiënt ingedeeld. Veel kinderen hebben daardoor geen eigen kamer, reden genoeg om dan maar de straat op te gaan.

5) Deze schets van het "buurtleven" is natuurlijk beperkt. Hieronder zal het beeld nog wat verduidelijkt worden bij de bespreking van de relaties tussen de vandalen en bewoners.

Alle drie onze respondenten wijzen op angst als een van de belangrijkste kenmerken van die relatie.

Deze angst manifesteert zich bijvoorbeeld in het 's avonds niet over straat durven te lopen en het passief blijven als men vernielingen ziet gebeuren.

Met name de *wijkagent* betreurt dit laatste. Want als niemand tegen vandalen wil getuigen, kun je ze ook niet straffen (noot.).

In combinatie met de reeds gesignaleerde "ontwijkende" houding van de ouders van kinderen die vernielen, wordt een beeld van onmacht van bewoners opgeroepen. Dit beeld wordt echter enigzins verstoord door een gebeurtenis, die de *wijkagent* vermeldt. Het is voorgekomen dat een aantal mensen zich organiseerde in groepjes, die 's avonds en 's nachts postten om uit te vinden wie hun boxen vernielden.

7) Ten slotte gaven we onze sleutelpersonen gelegenheid tegen de overheid aan te schoppen. De wijkagent liet zich hier onbetuigd.

De *jongerenwerker* herinnerde aan de plaatsingsbuurt en de toeslagbuurt: "Als je sociaal zwakkere gezinnen bij elkaar stopt, is dat vragen om problemen".

Het *schoolhoofd* wees erop dat de gemeente verschillende zaken in Osdorp flink verwaarloost. Dat betreft dan met name het groen en bepaalde gebouwen, bijvoorbeeld een tijdelijke kleuterschool. Als verwaarloosde objecten vernield worden, kan men daar niet om rouwen.

Ze heeft het meegemaakt dat ouders in het bijzijn van kinderen opmerkingen maakten in de trant van : Als die school eens in de fik zou gaan, krijgen we een mooie nieuwe.....

5.4.3. De Dierenriembuurt.

Zoals reeds in de inleiding van deze paragraaf verteld is, refereren we bij de bespreking van het vandalisme in de Dierenriembuurt vaak naar de gesprekken in Osdorp.

Ter gedachten bepaling maken we vooraf een paar algemene opmerkingen over de gesprekken:

- De jongerenwerkers en de wijkagenten hebben het niet alleen over de Dierenriembuurt gehad. Door de wijkagenten werd vooral over de zorgwekkende situatie in de Banne II gepraat.
- Tevens is het opvallend dat, evenals in Osdorp, door de wijkagenten en de jongerenwerkers veel over de jongeren uit de jongerencentra werd verteld.
- Met de vrijwilligers hebben we een gezellige boom opgezet over hun werk en de buurt. We konden ons daarbij niet aan de indruk onttrekken dat ze daarbij moeite deden om "hun" buurt zoveel mogelijk in een goed daglicht te stellen.

1) Ten aanzien van de vragen wat en wanneer er vernield wordt, zijn er in vergelijking met de Osdorp gesprekken een tweetal verschillen op te merken.

Er wordt minder de nadruk gelegd op vernielingen aan scholen en groen.

Belangrijker is dat het *schoolhoofd*, *de wijkagenten* en *de jongerenwerkers* van mening zijn dat het vandalisme "in golven gaat".

De *jongerenwerkers* stellen dat dit verbonden is met de aard van het verschijnsel: Vandalisme komt voort uit de achtergestelde situatie van jongeren; één druppel kan de emmer doen overlopen. Het gevolg is dat dan in de ene buurt en dan weer in de andere buurt veel vandalisme voorkomt.

Met betrekking tot de leeftijd van vandalen geeft het *schoolhoofd* een duidelijk afwijkend beeld, dan zijn collega in Osdorp doet. Volgens hem zijn het jongeren van ongeveer 15 jaar. In de Dierenriembuurt lijken groepjes vernielers en knokkers onder lagere schooljeugd nauwelijks te bestaan. Dat betekent dat zijn verdere antwoorden niet vergeleken kunnen worden met die van het schoolhoofd in Osdorp.

2) Wat betreft de maatschappelijke- en gezinssituatie van de vandaal hebben we van de Dierenriembuurt kenners weinig nieuwe geluiden gehoord.

Opvallend is dat de *jongerenwerkers* -geheel in lijn met het JAN rapport en de jongerenwerker in Osdorp- heel sterk de achtergestelde situatie van de cliëntèle van de jongerencentra benadrukken. De *anderen* vinden de zwakke gezinsrelaties het belangrijkste kenmerk van de jongeren die vernielen.

3) Evenals in Osdorp is er veel gezegd over groepen jongeren die vernielen.

In de Dierenriembuurt zou men volgens de *jongerenwerkers* twee groepen kunnen onderscheiden: een nogal "heavy" groep die in het buurthuis de kluft komt; dit zijn over het algemeen de wat oudere jongens (rond de 20), waarbij volgens de *wijkagent* een aantal "goede bekenden van de politie" zitten.

Daarnaast hebben de *vrijwilligers* zich vooral op de wat jongere jeugd (rond de 15 jaar) gericht. Volgens de vrijwilligers wordt door "hun" jongeren niet vernield. Uit hetgeen later in het gesprek gezegd werd zou men kunnen afleiden dat het werk dat deze vrijwilligers doen op zijn minst een "preventieve functie" heeft. Een citaatje: "Vandalisme wordt volgens ons veroorzaakt door verveling, daarom doen we dit werk ook". Over de stabiliteit van groepen kregen we informatie die aardig aansluit bij die van Osdorp:

Volgens de *jongerenwerkers* zijn de groepen in het begin van hun vorming (b.v. in een nieuwe wijk) weinig stabiel en wordt er ook veel geknokt en vernield. Met het verstrijken van de tijd wordt zo'n groep stabiel en rustiger.

Dit zou een verklaring kunnen zijn voor de constatering van de *wijkagenten* dat het in de Banne II (een nieuwe buurt) momenteel bijzonder onrustig is. We kunnen hierbij tevens terug verwijzen naar de woorden van de storingsmonteur in Noord.

Tenslotte is het voor de voorvechters van de emancipatie leuk om te vermelden dat in sommige groepen in Noord (b.v. bij de Van der Pekstr.) "de meiden flink meerammen".

4) Met betrekking tot de motieven en oorzaken voor vandalisme bieden de gesprekken over de Dierenriembuurt weinig nieuws.

De *jongerenwerkers* leggen de oorzaak in de achtergestelde situatie. De *anderen* leggen de nadruk op het gebrek aan ouderlijke aandacht en controle.

Het *schoolhoofd* noemt een aantal voorbeelden van wraak vandalisme in zijn school. Onder andere het vernielen van het lokaal van een autoritaire leraar door (oud?) leerlingen. Leuzen als "Meester is een ... of een" geven de motieven vrij duidelijk weer.

5) Het zal duidelijk zijn dat Osdorp en de Dierenriembuurt twee totaal verschillende buurten zijn: Osdorp is een nogal perifeer gelegen nieuwbouwwijk. De Dierenriembuurt is een onderdeel van het "haven arbeiders dorp" Tuindorp Oostzaan.

De *vrijwilligers* en het *schoolhoofd* zijn het erover eens dat je Tuindorp Oostzaan nog een "echte" buurt kan noemen: De mensen kennen elkaar goed en de sociale controle is sterk. Een saillant detail is dat er i.t.t. Osdorp een bloeiende speeltuin vereniging bestaat waar veel jongeren onder de 15 jaar lid van zijn. Zoals het een echte buurt betaamt, is de buurtgebondenheid groot: Men komt zeer weinig het dorp uit; het Centrum van Amsterdam wordt -gelijk zovele plattelanders doen- vaak gezien als een "poel des verderfs". De jongeren zouden allemaal graag in Tuindorp Oostzaan willen blijven, maar dat is niet mogelijk, tenzij ze direct trouwen en kinderen krijgen.

Aan de andere kant wijst met name het *schoolhoofd* er op dat ook Tuindorp Oostzaan "minder gemeenschap" aan het worden is. Voor een niet onbelangrijk deel is dit toe te schrijven aan de komst van "vreemde eenden in de bijt", de gastarbeiders en surinamers.

Hierbij sluiten de woorden van de *jongerenwerkers* enigszins aan.

Zij vinden de Dierenriembuurt in feite een saneringsbuurt. Misschien ziet alles er van buiten leuk en gezellig uit, maar de huizen verkeren in een slechte staat en zijn erg klein. Dat brengt de jongerenwerkers meteen op nog een verklaring voor vandalisme: De buurt gaat achteruit en dat brengt de indruk van waardeloosheid met zich mee, hetgeen normverlagend werkt en waardoor er eerder vernield wordt.

Met betrekking tot de jeugd-voorzieningen merken de jongerenwerkers op dat de jongens uit de buurthuizen niet naar de officiële sportinstellingen willen (vgl. jongerenwerker Osdorp).

De *vrijwilligers* bedienen een groep jongens die behoefte heeft aan sport mogelijkheden in de buurt. Die jongens willen niet naar de sportzalen en -velden buiten de buurt.

Volgens het *schoolhoofd* heeft de jongere jeugd vrij veel mogelijkheden tot spelen. Tegen deze achtergrond bezien wordt het idee dat jongere jongeren in de Dierenriembuurt niet vernielen des te interessanter.

Aan de andere kant is het wel zo ook op zijn lagere school opvalt dat voor bepaalde kinderen de discipline van het verenigingsleven niet is op te brengen.

Voor de oudere jeugd is het vullen van de vrije tijd moeilijker: zoals we

zagen, staan de sport mogelijkheden in de buurt nog in de kinderschoenen. Ook mogelijkheden om te "crossen" met brommers ontbreken. Daarnaast komt het ontbreken van een bioscoop in Noord om de hoek kijken.

6) Over de verhouding tussen bewoners en vandalen is weinig gezegd.

De *vrijwilligers* menen dat de verhouding tussen de ouderen en jongeren over het algemeen erg goed is in de buurt.

Het *schoolhoofd* wijst erop dat de mensen vandalisme weliswaar "naar" vinden, maar dat ze er verder weinig aan doen. Ze trekken zich liever in hun woning terug en sluiten de gordijnen.....

Men zou dus kunnen zeggen dat ook de sociale controle aan het verminderen is en dat er, wat betreft de houding van de bewoners, wel enige overeenkomst met Osdorp bestaat.

7) Tenslotte is het de beurt aan de overheid om de kritiek op het beleid over zich heen te laten gaan.

In de eerste plaats hebben we natuurlijk een onvermijdelijke discussie uitgelokt over het verschil tussen de door de overheid betaalde jongerencentra en het werk van vrijwilligers. Het werk van de officiële centra kampt met allerlei problemen:

- De structuur van het hele jongeren-welzijnswerk is met zijn verschillende koepelorganisaties, werkgroepen en vage instellingen een ondoorzichtig geheel.
- De leiding is professioneel; ze staan er voor de poen en niet voor de jongeren, althans zo denken de jongeren vaak.
- Het wil nog wel eens gebeuren dat de leiding hetzij te streng is, hetzij te slap is.
- Tenslotte is het van belang dat de spullen in zo'n centrum van de overheid (gemeente) zijn. Als de zaak stuk gaat, komt er wel weer wat nieuws. Het zal duidelijk zijn dat deze problemen bij het vrijwilligerswerk minder spelen.

De *reclasseringsambtenaar* wees nog op een probleem waarmee het jongerenwerk te maken heeft: De gemeente (B&W) denkt erg grootschalig. D.w.z. men plant een bepaalde hoeveelheid voorzieningen voor de hele stad; men denkt daarbij niet aan bepaalde (vrij kleine) doelgroepen.

Een voorbeeld daarvan is volgens de *jongerenwerkers* "de Kluft": Een tempel die er over vijftig jaar nog staat, maar wie worden er over een paar jaar mee bereikt?

Een totaal ander punt van kritiek is gelegen in het huisvestingsbeleid van de gemeente. Men wijst op:

- Het plaatsen van buitenlanders in de buurt ten koste van de eigen kweek die in de buurt wil blijven wonen.
- De grootschalige stadsontwikkelingsaanpak, waarbij oude buurten tegen -, en nieuwe buurten uit de grond gestampt worden.

5.4.4. Conclusies.

We hebben de indruk dat we over de oogst van de gesprekken niet ontevreden kunnen zijn. Ze stellen ons in staat een aantal zinnige opmerkingen te maken ten aanzien van:

- de validiteit van onze data
- de geldigheid van onze conclusies uit hoofdstuk 4
- een aantal theorieën over de motivaties van vandalen en de oorzaken van vandalisme, die in hoofdstuk 4 nog niet getoetst konden worden

-T.a.v. de validiteit kan in de eerste plaats gesteld worden dat in Osdorp en in de Dierenriembuurt ook tamelijk veel vernielingen aan andere objecten dan bomen, palen en borden plaatsvinden.

We zouden dus voorzichtig kunnen veronderstellen dat onze data indicatief zijn voor het verschijnsel vandalisme "in zijn geheel".

In de tweede plaats is het van belang dat sommige van onze informanten menen dat het aantal vernielingen sterke schommelingen ondergaat in de tijd.

Dat zou bijvoorbeeld kunnen betekenen dat het aantal vernielingen in 1979 nogal sterk verschilt -qua ruimtelijke spreiding!- van dat van 1980.

Een reden om voorzichtig te blijven met onze conclusies.

Tenslotte -maar dat is een puntje van ondergeschikt belang- wordt er ook vernield door jongeren onder de 10 jaar. Het is dus mogelijk dat we vernielingen hebben meegenomen die volgens onze definitie niet onder het begrip vandalisme vallen.

-M.b.t. de geldigheid van onze conclusies uit hoofdstuk 4 willen we drie punten bespreken:

Ten eerste hebben we gesteld dat vandalisme geen specifiek "lower-class" verschijnsel is.

De gesprekken -met name die met de schoolhoofden- steunen deze conclusie. Daarnaast kunnen we echter thans een aanvulling geven op deze conclusie: De "gang vorming" lijkt wel een typisch lower-class verschijnsel te zijn. Hoewel de ouders van de "gang" leden misschien niet altijd tot die lower-class behoren, bevinden de jongeren die deel uitmaken van zo'n groep zich wel zonder uitzondering op de onderste sporten van de maatschappelijke ladder.

Ten tweede is het de vraag of in Osdorp en de Dierenriembuurt een levenspatroon heerst dat vandalisme in de hand werkt.

Wat betreft de hierboven besproken groepsvorming zou men misschien kunnen zeggen dat dit verschijnsel mede een gevolg is van een bepaald sub-cultuurtje binnen de twee buurten. Een sub-cultuurtje van van "kansarme groepen" die weinig buiten hun buurt komen. Hun huisvesting laat te wensen over en binnen de gezinnen bestaat weinig aandacht voor de kinderen. De jongeren zoeken hun vertier vooral buitenshuis en daar zijn voor hen weinig mogelijkheden tot (getolereerde) vrije tijdsbesteding. Het beeld is echter erg vaag: bij het begrip (sub-)cultuur horen waarden en normen van mensen. Juist daarover is ons weinig bekend.

Om daarover meer aan de weet te komen, zou men met de mensen in de bedoelde buurten moeten gaan praten. Pas dan zouden uitspraken mogelijk worden over de mate waarin kenmerken als "sterke buurtgebondenheid", "weinig aandacht voor de kinderen" etc. voorkomen.

Ten derde moeten we proberen wat meer te zeggen over de hypothesen dat jeugd-voorzieningen het vandalisme zullen doen afnemen en de hypothese dat het vandalisme zich rond jeugd-voorzieningen concentreert.

-Ten aanzien van de tweede hypothese zijn de meningen vrij unaniem geweest. De sleutelpersonen vinden dat er zich concentraties voordoen rond bepaalde voorzieningen. Met name rond jongerencentra en scholen, maar ook de sportparken werden een keer genoemd.

Dit klopt niet erg met onze bevindingen: concentraties rond jongerencentra deden zich op onze verriekkaart nauwelijks voor. Ook de storingsmonteurs namen een dergelijk verschijnsel niet waar.

Wellicht komt dat omdat rond jongerencentra juist geen palen, borden en bomen vernield worden, maar wel andere objecten.

-Over de hypothese dat jeugd-voorzieningen vandalisme doen afnemen hebben we in hoofdstuk 4 geen uitspraak durven doen.

Ook naar aanleiding van de gesprekken is het niet mogelijk om tot een eenduidige uitspraak te komen.

We kunnen veronderstellen dat de hypothese opgaat als er voorzieningen zijn die goed bij de behoeften van bepaalde groepen jongeren aansluiten.

In de eerste plaats moeten er dan sportmogelijkheden zijn die geen al te sterke discipline vragen.

In de tweede plaats moeten het jongerencentra zijn waar de jongeren zelf mede verantwoordelijkheid hebben voor de gebeurtenissen en activiteiten die er plaatsvinden.

Deze beide punten sluiten aan bij hetgeen we al in 3.6.2. opmerkten n.a.v. het franse onderzoek (Responses à la violence; zie met name noot 2 op pag. 90).

Als dit soort voorzieningen er zijn, is het overigens niet zo dat het vandalisme uitgebannen zal zijn. De invloed die zij hebben op het gedrag van de jeugd mag o.i. niet overschat worden.

Het derde doel van de vraaggesprekken was wat meer ideeën te krijgen omtrent de in 3.4. naar voren gebrachte theorieën over de motivatie van de vandaal en de oorzaken van vandalisme, die we in hoofdstuk 4 nog niet konden toetsen.

In de eerste plaats kunnen we stellen dat vrijwel alle door Stanley Cohen en Marshall in hun typologieën genoemde motieven voor vandalisme in de vraaggesprekken naar voren kwamen. Deze motieven gaan waarschijnlijk vaak hand in hand.

Zo zullen prestige overwegingen dikwijls de directe aanleiding zijn voor vandalisme dat frustratie als achterliggend motief heeft.

De typologieën van S. Cohen en Marshall bestaan dus niet uit strikt te onderscheiden vormen van vandalisme!

In de tweede plaats komen we terug op de sub-culturele theorieën.

We zullen dit per theorie kort behandelen:

1) De Chicago school:

Ons inziens komt het beeld dat de sleutelpersonen m.b.t. het vandalisme schetsen goed overeen met de denkbeelden van Thrasher.

Dit is ook niet verwonderlijk, omdat we hierboven al hebben aangegeven dat er in Osdorp en de Dierenriembuurt wel aspecten van een "slum situatie" te herkennen zijn.

Thrasher ziet de oorzaken van jeugddelinquentie (en vandalisme) vooral in *"het instorten van de sociale controle, concentratie van personen met weinig sociale banden en gebrek aan ouderlijke controle"* (vgl. pag. 56).

Overigens denken we dat waar Thrasher spreekt van een "gang" wij eerder zouden willen spreken van een "vrienden groepje". Het gaat n.l. niet in de eerste plaats om de harde kern uit de jongeren centra.

Dit idee van het "vrienden groepje" komt ook tot uitdrukking in de gedachte dat volgens Thrasher vandalisme een soort "bijproduct" van spel is.

2) Albert Cohen:

Vanuit zijn theorie geredeneerd, neemt vandalisme vrij extreme vormen aan. Het motief achter de vernielingen zouden haat- en wraakgevoelens moeten zijn. De sleutelpersonen gaven ons daar echter nauwelijks voorbeelden van. Wel kunnen we opmerken dat de door de jongerenwerkers beschreven achtergronden van de groepen in de jongerencentra, perfect overeenstemt met de beschrijving uit de theorie van Cohen.

3) Miller:

Ten aanzien van zijn theorie kunnen we kort zijn:
Geen van de sleutelpersonen stak een beschuldigende vinger uit naar "the female based household".

4) Cloward en Ohlin:

Als we naar deze theorie kijken, is een overeenkomst te bespeuren tussen de door hen beschreven "conflict sub-cultuur" en de ideeën over de "harde kern" in de jongerencentra.

Ter illustratie even een gedeeltelijke herhaling van hetgeen we op pag. 59 en 60 stelden:

"Deze sub-cultuur zou vooral te vinden zijn in de gedesorganiseerde buurten van de nieuwe immigranten. M.a.w. de "slum" van de Chicago school. Men legt hier de nadruk op "vechten" en de "vechtgang": De z.g. "warrior cult" waarvan de essentie met steekwoorden als reputatie, moed, territorium te omschrijven valt".

Met name de groep van 30 uit Osdorp beantwoordt aardig aan deze beschrijving. Bovendien denken we aan de opmerking dat Osdorp in "no time" meer dan 100 man op de been weet te brengen als er knokploegen uit andere buurten verschijnen.

Ook hetgeen opgemerkt is over de Banne Buiksloot sluit hierbij aan: In de eerste plaats is de Banne als een gedesorganiseerde buurt op te vatten en in de tweede plaats zijn de groepen in de Banne op zoek naar een geschikt onderkomen; met enige fantasie kunnen we dit als "territorium" opvatten. De achterliggende verklaring voor dat vechten is volgens Cloward en Ohlin dat het "grote geld" met legitieme middelen, noch met niet-legitieme middelen bereikt kan worden. Om toch een zekere status te krijgen, gaat de jeugd dan maar vechten met elkaar.

Deze verklaring vinden we echter totaal niet terug in de gesprekken met de sleutelpersonen.

5) Matza:

Wij hebben in hoofdstuk 4 gezegd dat onze data de theorie van Matza lijken te ondersteunen. Dit is echter alleen gebaseerd op de voorzichtige conclusie dat vandalisme niet alleen een lower-class verschijnsel is.

Dit is maar één aspect van zijn theorie. Volgens hem is de oorzaak van jeugddelinquentie (en vandalisme) vooral gelegen in de spanningssituatie tussen het "kind zijn" en het "volwassen zijn". Op pag. 61 zeiden we:

"De waarden van de jongeren lijken op de waarden van de "gentleman", met veel vrije tijd (opwinding, avontuur, spanning, snel financieel succes, mannelijkheid, hardheid etc.)."

Zij proberen die waarden via delinquente handelingen na te streven.

Ook deze verklaring is in de gesprekken niet terug te vinden. Daarbij moet echter wel aangetekend worden dat in deze gesprekken enerzijds de aandacht op de lower-class jongeren en anderzijds op de lagere school jeugd werd gevestigd. De vandalisme bedrijven die aan Matza's theorie beantwoorden, moeten volgens ons met name op allerlei typen scholen van het voortgezet onderwijs gezocht worden.

U heeft in deze sub paragraaf erg compact een grote serie conclusies aangetroffen. In de volgende paragraaf willen we proberen hierin nog enige verdere ordening aan te brengen. We zullen daar de belangrijkste conclusies nog even apart voor het voetlicht halen en wat verdere ideeën lanceren.

5.5.: Slotconclusie.

Tot besluit van dit hoofdstuk willen we in een korte samenvatting proberen wat meer orde te scheppen in de hoeveelheid ideeën, die tot nu toe naar voren zijn gebracht.

Daarbij moet bedacht worden dat onze gesprekken geen "situationele analyse" vormen, in de betekenis die er door Shaw en McKay aan gehecht werd.

We zijn te weinig in de buurten "gepenetreerd"; het is vooral jammer dat de tijd voor gesprekken met jongeren ontbrak.

Tevens merken we op dat de uitspraken van onze sleutelpersonen niet alleen zijn ingegeven door hun praktijk ervaring. In hun woorden klinken natuurlijk ook opinies door die men tegenwoordig vaak hoort verkondigen; Bovendien is het natuurlijk niet uit te sluiten dat b.v. onze jongerenwerkers wel eens een boek van onze sub-culturele theoretici in de hand hebben gehad.

Dat neemt niet weg dat de monteurs en de "buurtkenners" belangrijke informatie verschaft hebben, die een aardige "controle" en aanvulling vormt van het cijfermatige onderzoek.

In de eerste plaats hebben de informanten ons gesterkt in de mening dat onze data een redelijk betrouwbaar beeld van vandalisme in Amsterdam geven. We hebben echter in 4.4.4. daaraan toegevoegd dat de ruimtelijke spreiding van vandalisme aan sterke temporele variaties onderhevig zou kunnen zijn. Deze waarschuwing is gebaseerd op de in Noord veelgehoorde mening dat "vandalisme plotseling de kop opsteekt". Wij op onze beurt vragen ons af of deze constatering niet hoofdzakelijk is toe te schrijven aan het grillige (verniel) gedrag van de groepen jongeren, die in de jongerencentra komen.

Dit brengt ons bij de o.i. belangrijkste conclusie die uit de gesprekken getrokken kan worden:

Het verschijnsel vandalisme heeft twee gezichten. Aan de ene kant zijn er de groepen lower class jongeren, die men als "gangs" zou kunnen omschrijven, die bij tijd en wijle vrij spectaculaire vernielingen voor hun rekening nemen.

Aan de andere kant is vandalisme ook voor een belangrijk deel een wijd verbreid, zij het minder in het oog springend, tijdverdrijf van "allerlei" jongeren.

Voor de verklaring van het bestaan van "gangs" kunnen de oude ecologische denkbelden van stal gehaald worden:

Voor sommige delen van Osdorp en de Dierenrienvuurt gaat immers de door

Shaw en McKay (en impliciet ook Thrasher) gegeven omschrijving van een sociaal gedesorganiseerde buurt vrij goed op (6).

Illustratief hiervoor is ook de angst en de ontwijkende houding die bij de buurtbewoners gesignaleerd wordt.

Geografisch gezien heeft deze "sociale desorganisatie" te maken met de geïsoleerde ligging van beide buurten; Tevens wordt zij echter in de hand gewerkt door het huisvestingsbeleid van de gemeente Amsterdam.

Hierboven is slechts de sociale (en geografische) "setting" aangegeven waarbinnen zich de "gang" vorming afspeelt. Omtrent de motivaties van de jongeren is er nog niets gezegd. De verklaring die we ten aanzien van dit punt te horen kregen, lijkt het meest bij de theorie van Albert Cohen aan te sluiten: "de lower class jongeren zijn gefrustreerd in de door de middle class waarden vergeven maatschappij".

Hierbij kan aangetekend worden dat de gemeente Amsterdam deze frustraties nog wat hoger doet opplaaian doordat het "voorzieningenbeleid" vaak niet aansluit bij de verlangens van deze groepen.

Overigens is "frustratie" wellicht een achterliggende motivatie en vormen prestige overwegingen de directe aanleiding voor veel vernielingen.

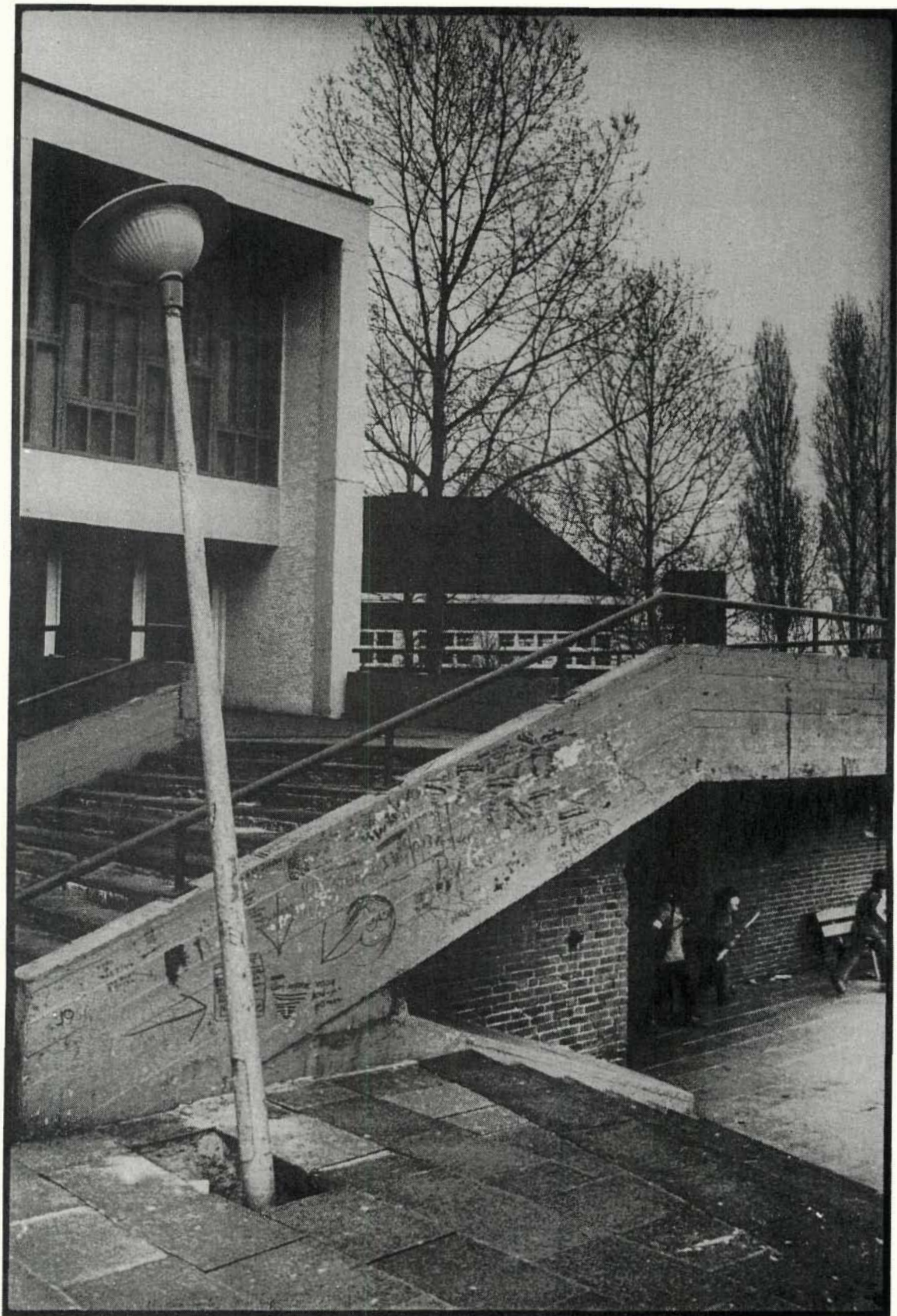
Over het verschijnsel "vandalisme als wijdverbreid tijdverdrijf" kunnen we minder zeggen. Dit wordt vooral in de hand gewerkt door onze keuze van buurten, die berustte op de veronderstelling dat hier nog sprake zou kunnen zijn van "gedesorganiseerde sub-cultuurtjes".

Het gemis aan interviews met jongeren doet zich hier eveneens sterk voelen. In feite hebben alleen de schoolhoofden over dat bredere vandalisme enige uitspraken gedaan.

Beiden voerden verklaringen voor het vandalisme aan, waarbij wij sterk aan het begrip "consumptie cultuur" moeten denken. We hebben reeds gezegd dat het Osdorper schoolhoofd vond dat de ouders weinig intrinsieke waarde meer hechten aan materiële zaken, aangezien deze toch snel te vervangen zijn. Deze houding geven ze door aan hun kinderen.

De collega uit de Dierenriembuurt zocht in een iets andere richting: "Ouders leren hun kinderen geen sociale vaardigheden meer aan. Men hangt maar voor de t.v., waar de normverlaging door programma's als "de Hulk" nog versterkt wordt."

Als we de lijn van beide redeneringen voortzetten, komen we uit bij het idee dat veel van de hedendaagse jongeren het niet erg zullen vinden als er dingen stukgaan: Vernielen is een spel dat zonder schuldgevoelens gespeeld kan worden.....

„ . . . een spel dat zonder schuldgevoelens gespeeld kan worden ”

Noten bij hoofdstuk 5:

1. Overigens hebben wij de monteurs in het kader van de validiteit van de data eveneens vragen gesteld over de "technische vernielbaarheid" van de verschillende typen palen en de leeftijd van de vernielers.
2. Ten aanzien van de Dierenriembuurt liepen de meningen van de twee monteurs enigszins uiteen. De monteur uit West, die vroeger in Noord gewerkt had, vond het daar erg. De monteur uit Noord vond het slechts af en toe erg.
3. Dit tijdsbestek van eens in de één à twee weken was ons voorgehouden in een eerder gesprek met andere GEB ambtenaren. Op dit eerdere gesprek is ook de opmerking gebaseerd dat men alles evensnel repareerde (zie pag. 103). Deze opmerking dient dus met een korreltje zout te worden genomen.
4. Een plaatsingsbuurt is een gebied waar de GSD mensen in plaatst. Een toeslagbuurt is een buurt waar mensen met een toeslag op hun huur wonen.
5. Deze opmerking (evenals de eerdere opmerking over het vernielen van politie auto's) komt overeen met de meningen van een groep agenten die betrokken is bij een experiment in Osdorp aangaande de kleine criminaliteit. Dit experiment gaat uit van het Ministerie van Justitie (WOCD). Met deze groep agenten hebben we een gesprek gevoerd.
6. Het opmerkelijke verschijnsel doet zich hierbij voor dat de "vrienden groepjes van Thrasher" kennelijk het grimmiger gezicht van de "gang van Cloward en Ohlin" hebben aangenomen.

Hoofdstuk VI: De conclusies.

6.1.: Inleiding.

We zijn thans bijna op het eind gekomen van ons onderzoek naar het verschijnsel vandalisme.

Aan dit onderzoek zijn twee specifieke kenmerken te onderscheiden:

-In de eerste plaats hebben we vanuit een geografische optiek naar vandalisme gekeken. D.w.z. hebben vooral aandacht gehad voor de vraag waar vandalisme in Amsterdam voorkwam.

-In de tweede plaats hebben we vandalisme benaderd middels vernielingen. Elke optiek heeft zo zijn beperkingen, ook die van ons.

Aan een paar van de belangrijkste nadelen hebben we ruim aandacht geschonken: Het probleem van de "ecological fallacy" en het "pleegplaats - woonplaats probleem."

Anderzijds heeft onze geografische aanpak ook bepaalde voordelen en gaf ze soms originele inzichten en toetsingsmogelijkheden.

We willen in dit hoofdstuk niet al te veel aandacht meer besteden aan de nadelen en beperkingen van onze "methode". We willen van dit hoofdstuk daarnaast ook geen dorre opsomming van uitkomsten en "vondsten" maken. Die zijn o.i. al in overmaat in de voorgaande conclusies genoemd.

We zullen ons beperken tot een globaal overzicht van hetgeen we gevonden hebben en daar enige opmerkingen en ideeën aan koppelen.

We beginnen daarbij met de "inhoudelijke conclusies" (6.2.), om vervolgens aandacht te besteden aan onze "onderwijskundige conclusies" (6.3.). Deze laatste conclusies kan men zien als een tegenhanger van hoofdstuk 2 (de opzet). Men zou hier ook van een "eind evaluatie" kunnen spreken.

6.2.: Inhoudelijke conclusies.

We hebben gezien, dat een ruimtelijk spreidingspatroon van vandalisme, zoals dat op grond van de denkbeelden der klassieke ecologen verwacht werd, in Amsterdam niet is aan te treffen.

Allereerst moet het idee dat er bepaalde "social- of natuural areas" bestaan, die gekenmerkt worden door een bepaald gedrag -in ons geval vandalisme- sterk gerelativeerd worden. Deze relativering moet niet leiden tot het zetten van het stempel "waardeloos" op de ecologische theorieën.

We zagen immers dat Osdorp en de Dierenriembuurt nog wel enigszins als een "natural area" op te vatten zijn.

Dat de ecologische theorieën geen grote bijdrage leveren tot de verklaring van de spreiding van het vandalisme is voorts te wijten aan de ruimtelijke structuur van Amsterdam, die sterk afwijkt van het stadsbeeld dat met name Shaw en McKay voor zich zagen.

Heel algemeen zou men kunnen stellen dat grote hoeveelheden vernielingen (pieken van vandalisme) in bepaalde gebieden te verklaren zijn door een aantal factoren die binnen zo'n gebied samengaan.

Het zijn echter niet altijd dezelfde factoren en hierbij speelt o.a. het woonplaats pleegplaats probleem een rol: De verklaring van de vele vernielingen in het centrum -volgens ons het prototype van een "attracting area"-is n.l. heel anders dan die van de vernielingen in b.v. Osdorp.

Maar niet alleen de pieken zijn belangrijk; we zagen dat eigenlijk overal in Amsterdam wel wat vernield wordt. Weliswaar verschillen de hoeveelheden vernielingen per gebied, maar vandalisme blijkt een wijd verbreid -en bijna overal voorkomend- verschijnsel.

Eigenlijk is het dan ook niet zo verwonderlijk dat we op grond van ons onderzoek met behulp van cijfers (hfst. 4) vonden dat vandalisme niet een typisch lower class verschijnsel is.

Deze "vondst" blijkt in tegenspraak met een veel gehoord (voor)oordeel met betrekking tot vandalisme.

Het verklaart ook waarom de door ons bekeken sub-culturele theorieën slechts zeer gedeeltelijk bruikbaar waren voor ons probleem.

Al deze theorieën (op één na: die van Matza) gaan n.l. uit van die lower class achtergrond. Hetgeen voor vandalisme niet in overeenstemming met onze resultaten blijkt te zijn.

We zullen ons er inderdaad mee moeten verzoenen dat zoals we in hfst. 1; de inleiding al opmerkten: "ook die kinderen die daar zo leuk buiten spelen (soms) vandalen (kunnen) zijn".

Daarmee bevinden we ons veeleer in de lijn van een serie "nieuwere" ideeën -het woord theorieën durven we hier nog niet te gebruiken- over vandalisme van Tony Marshall en Stanley Cohen (pag. 67 e.v.).

Zoals we al eerder opmerkten lijkt vandalisme een verschijnsel met twee gezichten:

-Het eerste gezicht krijgt de meeste aandacht. Het is het beeld van de jongeren die lid zijn van bendes of "gangs". Vooral de sub-culturele theorieën uit hoofdstuk 3 tonen ons deze prent, die op zich niet onjuist is, maar wel een grove vertekening geeft als we spreken over "het" vandalisme. We geloven n.l. niet dat de "gangs" verantwoordelijk gesteld

Kunnen worden voor het merendeel der vernielingen in Amsterdam. Door deze aandacht die men aan "gang" jongeren (en hun achtergrond) geeft, ziet men niet het tweede gezicht van het vandalisme:

-Dat is het veel gewonere en minder spectaculaire gezicht: Al die jongeren die zo nu en dan "gewoon" eens iets slopen. Voor deze (veel grotere) groep gaan de meeste sub-culturele theorieën over de "lower class" achtergrond van het verschijnsel vandalisme kennelijk nauwelijks op.

We willen hierbij wel even wijzen op de Chicago school. Deze laatsten slaan ons inziens de "lower class plank" mis, maar hun ideeën over "vandalisme als spel dat ten dele veroorzaakt wordt door het gebrek aan ouderlijke - en sociale controle" komen toch vrij dicht in de buurt van onze opmerkingen over dit "gewone vandalisme".

Als inderdaad de bovenstaande ideeën juist zijn, kunnen we ons afvragen in hoeverre de eventuele toename van het vandalisme in de laatste tijd, juist gezocht moet worden in het gedrag van die grote groep jongeren. Mede hierdoor wordt de vraag "wat doen we aan dat vandalisme" veel moeilijker te beantwoorden:

-Een kleine groep "bende leden" is tenminste nog afgrensbaar en te overzien. Men kan b.v. voor hen bepaalde voorzieningen ontwerpen.

-Als we echter gaan praten over de veel grotere groep van jongeren die vernielen, wordt de zaak meteen veel minder duidelijk. Het aangeven van oorzaken en motieven wordt dan schier onmogelijk, evenals het geven van mogelijke "oplossingen". We menen dat eventueel verder onderzoek naar "het" vandalisme zich vooral zal moeten richten op deze grote groep jongeren. We zullen hier thans niet verder op in gaan, maar op het einde van deze paragraaf nog op terugkomen.

Tot zo ver onze opmerkingen n.a.v. het merendeel van de bestaande theorieën met betrekking tot vandalisme.

Zoals uit ons onderzoek blijkt, hebben we daarnaast ook ruim aandacht geschonken aan een theorie die o.i. weinig te vertellen heeft over de oorzaken van vandalisme, maar meer over de pleegplaatsen (speciaal die in de woonbuurten).

Men zal begrijpen dat we het over de "environmentalistische theorie" van Jeffery en Newman hebben. Aan deze theorie hebben we vrij veel aandacht besteed, omdat het hier om een relatief nieuwe theorie gaat, die nog niet al te zwaar op praktische waarde getoetst is.

Onze toetsing mag o.i. nog even in het zonnetje gezet worden:

Bij ons weten is deze theorie n.l. nog nooit op deze wijze getoetst. Bij die

toetsing bleek de "geografische methode" een duidelijk "eigen" en originele inbreng te hebben .

De toetsing maakte ons duidelijk dat deze theorie weliswaar ten dele een verklaring kon geven m.b.t. de plaatsen waar vandalisme optreedt, maar dat men anderzijds zou moeten oppassen hieraan al te veel waarde te hechten, aangezien het gevaar van "symptoom bestrijding" alras om de hoek komt kijken.

Tot slot van deze inhoudelijke conclusies schenken we aandacht aan de vraag: "waar is dit nu allemaal voor nodig geweest?".

Men zou kunnen vinden dat vandalisme geen probleem is en dit onderzoek dus geen enkele maatschappelijke relevantie heeft.

Toch valt het volgens ons niet te ontkennen dat vandalisme voor sommige mensen een vrij fundamenteel en direct probleem is. Wij zullen hier geen uitspraken doen over de omvang van het probleem voor de doorsnee burger, maar wel kunnen we stellen dat vandalisme de gemeente Amsterdam voor grote financiële problemen plaatst. (1).

Deze constatering leidt tot de onvermijdelijke vraag: "Wat valt er aan te doen?".

Ons onderzoek heeft niet de pretentie oplossingen aan te dragen voor de problematiek. We hebben geconstateerd dat er tot nu toe weinig onderzoek naar vandalisme gedaan is en onze scriptie moet dan ook als een verkennend onderzoek worden opgevat. Komend onderzoek zal zich met name moeten richten op de vragen welke motieven er zijn voor het "vandalisme als wijd verbreid tijdverdrijf" en op welke wijzen men de grote groepen jongeren, die zich daar mee bezig houden, kan bereiken.

De directie van het openbaar vervoer in Rotterdam heeft een eerste stap op deze weg gezet. Men organiseert daar voorlichtingsdagen over vandalisme op scholen voor het voortgezet onderwijs. Op deze dagen laat men zien hoeveel schade er berokkend wordt en hoeveel moeite het kost alles te herstellen (2). Wellicht zal ondersteunend onderzoek daarbij van waarde zijn en tevens uit kunnen wijzen wat het rendement van een dergelijke aanpak is.

We houden ons aanbevolen.....

(): zie voor noten bij hfst 6, pag. 223 e.v.

6.3.: Onderwijskundige conclusies.

In hoofdstuk 2 schetsten we een serie problemen die kleven aan het maken van een scriptie. Nadat we in dat hoofdstuk eerst op een aantal valkuilen gewezen hadden, gaven we onze maatregelen om dit soort valparijen te vermijden. We noemden:

- 1) Het formuleren van onze eigen normen waaraan deze scriptie zou moeten voldoen. Ten eerste: een tijdsnorm van 700 uur per persoon.
Ten tweede: een serie leerdoelen of doelstellingen.
- 2) Met behulp van deze normen vervaardigden we vervolgens ons onderzoeksplan, waarin we aangaven welke taken er verricht moesten worden in de gestelde hoeveelheid tijd. Deze taken vormden tegelijkertijd de concretisering van de doelstellingen. M.a.w. als we al deze taken optimaal wisten uit te voeren hadden we aan onze leerdoelen voldaan.
- 3) Daarnaast maakten we bij de opzet van ons onderzoek, in samenhang met de bovenstaande punten, gebruik van de onderzoeksstructurende "stappenmethode".

Het noemen van deze punten schept verplichtingen onzerzijds:

Achteraf zullen we moeten aangeven of -en in hoeverre- deze maatregelen het beoogde effect hebben gehad.

In het onderwijskundig jargon zou men hier van een eind evaluatie spreken. Als eerste willen we daarbij de "stappen methode" onder de loep nemen. Daarna zullen we de tijdsnorm en de leerdoelen bekijken. Infeite vormen deze ons onderzoeksplan.

De stappenmethode:

De resultaten van de stappenmethode -en met name de geformuleerde relaties- zag men verspreid door deze gehele scriptie steeds weer opduiken.

Hieraan kan men zien dat het nut van de stappen methode tweeledig was:

-Deze methode "gaf" ons snel en eenvoudig een gestructureerde onderzoeks-opzet waar weinig misverstand meer over mogelijk was:

We wisten wat we gingen doen en hoe we dat gingen aanpakken. Verder wisten we wat onze centrale begrippen waren, wat we daaronder verstonden en wat hun onderlinge relaties waren.

-Dit alles bleek echter niet alleen aan het begin van ons onderzoek van belang. Ook in latere stadia kwam deze gedegen opzet ons van pas.

Eén voorbeeld daarvan vormt het literatuur hoofdstuk. We wisten daarbij op welke vragen we een antwoord zochten en al waren er soms problemen om deze antwoorden te vinden (b.v. weinig/geen literatuur over vandalisme), toch raakten we tijdens ons gezoeek nooit de draad geheel kwijt, omdat we

steeds konden teruggrijpen op de door ons geformuleerde relaties.

Een tweede voorbeeld vormt de interview fase (hfst 5).

Qua opzet speelt dit deel van ons onderzoek zich op een ander niveau af dan het voorgaande. Er had daardoor maar al te makkelijk verwarring kunnen ontstaan als we de voor dit hoofdstuk bewaarde relatie-vragen hadden verward met de vragen ten behoeve van de eerdere hoofdstukken. Zoals de lezer heeft kunnen constateren is dit niet gebeurd.

Kortom.....de stappen methode structureerde ons hele onderzoek van het begin tot het eind, vandaar ook dat de geformuleerde relaties in de diverse hoofdstukken opduiken.

Overigens is het daarbij van belang om te vermelden dat er aan de hele opzet van ons onderzoek -zoals die in hoofdstuk 2 te vinden is- verder gedurende ons onderzoek bijna niet meer gesleuteld behoefde te worden.

Het zou thans interessant zijn om verder inhoudelijk op het verband tussen onze relaties en ons onderzoek in te gaan: In feite zouden we n.l. -om een perfecte evaluatie te geven- per geformuleerde relatie moeten gaan kijken, waar en hoe die bepaalde relatie behandeld en beantwoord is. (3).

De tijd hiervoor ontbreekt ons echter en vandaar dat we met een paar algemene opmerkingen volstaan:

We geloven dat we op al onze (relatie) vragen een antwoord hebben gegeven. Dat dit vaak niet een definitief antwoord kan zijn is logisch en dat geeft o.i. ook niet. Er moet per slot van rekening nog enige werkgelegenheid overblijven voor vandalisme onderzoekers in spé.

Als slotconclusie over de stappen methode zouden we derhalve kunnen opmerken dat deze methode bij de opzet en in ons verdere onderzoek voor ons van grote waarde is geweest.

We kunnen nu overgaan naar de vraag in hoeverre we met deze scriptie voldaan hebben aan onze eigen normen. M.a.w onze leerdoelen en hun concretisering; en -om te beginnen- onze tijdsnorm en de verdere fasering. Deze punten zijn tesamen te vinden in ons onderzoeksplan (pag. 7 e.v.).

1) Tijd als randvoorwaarde:

We stelden in hoofdstuk 2 dat we deze scriptie in 700 uur per persoon wilden afronden.

Om een beetje zicht te houden op het vervliegen van onze tijd (en waaraan die vervloeg), hielden we gedurende ons onderzoek allebei een agenda bij,

waarin onze gewerkte uren per fase genoteerd werden (onze prikklok).

Aan de hand daarvan kunnen we nauwkeurig aangeven in hoeverre we binnen onze randvoorwaarde zijn gebleven:

-In zijn geheel hebben we per persoon 750 uur besteed aan deze scriptie.

Dat is dus een kleine overschrijding van de gestelde hoeveelheid tijd.

Dat "overwerk" zat met name in de laatste fase (redactie e.d.).

Zelfs de geplande 100 uur redactiewerk bleken nog te weinig.

We hadden ons vooral verkeken op "kleine" klusjes als: het corrigeren van de concepten, het maken van een inhoudsopgave, literatuurlijst, bijlagen e.d., het schrijven van inleidingen en leeswijzers, de eindgesprekken met begeleiders, het overtekenen van onze vernielkaart etc. etc.

Iedereen die wel eens met redactiewerk is opgezadeld, weet ervan. Wij hadden er ook van kunnen weten.

De totale tijdsoverschrijding is echter niet al te groot en alles bij elkaar genomen valt het -zeker gezien de omvang van deze scriptie- nogal mee.

-Als we per fase kijken in hoeverre we binnen de gestelde termijnen zijn gebleven, komen we vanzelfsprekend weer de bovengeschetste uitloop tegen. Verder bleken er nog kleine tijdsverschillen per fase in vergelijking tot de planning te bestaan.

Dat had echter zeer weinig om het lijf.

Voor de volledigheid merken we tenslotte m.b.t. dit punt nog op dat we de dataverzameling (fase 4) en de dataverwerking (fase 5) tot één fase van 200 uur hebben samengevoegd, omdat die twee fases veel te veel door elkaar liepen.

Concluderend kunnen we zeggen dat we ons dus keurig aan onze tijdsnorm hebben weten te houden; kleine verschillen daargelaten.

Er rest hierbij echter nog één vraag:

"Hoelang duurt 700 uur?". M.a.w. hoeveel weken werk zit er in 700 uur?

Een simpele oplossing ligt voor de hand: Een werkweek telt 40 uur.....
dus $700:40 = 17\frac{1}{2}$ week.

Nu werd de totale lengte van de werk periode door ons niet zo belangrijk gevonden, zoals uit de formulering van onze tijdsnorm mocht blijken.

Toch verkeken we ons nogal op de lengte van die totale werk periode!

Het idee dat het totaal aantal te werken uren eenvoudig door 40 gedeeld kan worden om het aantal te werken weken te berekenen, bleek in onze onderzoekswerkelijkheid naïef te noemen.

Voor een werkweek van 40 effectieve uren moet men n.l. zeker 60 uur per week werken. Ongeveer één derde van de werktijd blijkt verloren te gaan aan zaken als: reistijd, telefoneren, copieëren, wachttijd, pauzes, het wachten

op inspiratie etc. etc.

In sommige fases van een onderzoek (interviews b.v.!) loopt deze "onnuttige" tijd nog eens extra op.

Ondanks het feit dat bovengeschetst probleem niet direct verband houdt met één van de door ons geformuleerde doelen, leek het ons toch belangrijk genoeg om het even apart aan te halen.

2) De leerdoelen of doelstellingen.

In hoofdstuk 2 hebben we ook onze normen geformuleerd over wat we wilden leren in de toen nog voor ons liggende 700 uur.

Deze normen (leerdoelen) waren noodgedwongen nogal abstract. Vandaar ook dat we ze in ons onderzoeksplan (pag. 7 e.v.) hebben geconcretiseerd naar uit te voeren taken.

Aangezien we thans na afloop willen bekijken of -en in hoeverre- we onze doelstellingen "gehaald" hebben, zullen we nu deze weg in omgekeerde richting moeten bewandelen en eerst gaan kijken naar de reeël uitgevoerde taken. Op grond daarvan kunnen we dan de stap naar de doelmatigheidsvraag wagen. Het is o.i. onnodig en ondoenlijk alle uitgevoerde taken te herhalen. We zullen ons dan ook richten op de in hoofdstuk 2 genoemde taken die er positief of negatief "uitspringen". M.a.w. die taken waarbij het verschil tussen uit te voeren en uitgevoerde werkzaamheden groot is.

We kijken daarbij overigens meteen naar hetgeen we in ons onderzoeksplan per fase onder het kopje "uitkomsten" hebben vermeld.

Zo terugkijkend doen we de verbazingwekkende conclusie dat de verschillen tussen uit te voeren en uitgevoerde taken minimaal zijn. We kunnen slechts één taak vinden die duidt op een groot verschil tussen opzet en uitvoering: -Dat is de laatste taak van fase 5 (Ordering en verwerking der data; zie pag. 9). We spreken daar over "het toepassen van een methode om de hypothesen te toetsen".

Men hoort als het ware bij deze formulering al bijna de ratelende pons-typisten en ronkende computers op de achtergrond.

Zoals we op pag. 107 opmerkten was dit soort technologie aan onze data niet besteed. Men zou echter ons alternatief voor de computer -te weten een "simpele" vergelijking van wat getalletjes uit de tabellen- ook als een methode kunnen omschrijven.

Er is dus slechts één taak niet geheel uitgevoerd zoals we in de opzet gedacht hadden. Het is inderdaad vreemd dat "alles zo goed (volgens de planning) is gegaan". Anderzijds sluit deze conclusie wel aan bij ons "gevoel" over deze scriptie: vlot verlopen, weinig (grote en vervelende) problemen, erg veel lol

en een goede samenwerking met iedereen.

Voordat we toekomen aan een verklaring van dit fenomeen, willen we eerst nog wijzen op enige andere verschillen tussen onze opzet en het echte onderzoek. Deze verschillen zijn echter moeilijk binnen één van de geformuleerde taken te situeren, omdat ze meerdere taken tegelijkertijd raken.

-Het belangrijkste punt is waarschijnlijk dat men in het onderzoeksplan niet kan zien dat de "environmentalistische" theorie en de toetsing daarvan in ons onderzoek een vrij belangrijke plaats inneemt.

Zoals men heeft gezien is deze theorie in ons onderzoek op een andere wijze behandeld dan de ecologische theorieën (c.q. ecologisch vertaalde theorieën (4).

Men kan aan ons onderzoekplan zien dat de ecologische theorieën en hun toetsing centraal in de opzet verwerkt zaten. De "environmentalistische" theorieën kenden we -bij het maken van ons onderzoeksplan- nog nauwelijks. Over de toetsing ervan hadden we toen dan ook bijna geen ideeën. Deze theorieën hebben zich pas later een vrij centrale plaats verworven in ons onderzoek.

-Er zijn daarnaast nog twee punten waarbij onze opzet en uitkomst verschillen:

Dat is ten eerste "het trekken van conclusies". We hebben dit telkens als een aparte fase opgevoerd, hetgeen in de werkelijkheid nauwelijks het geval was. Het is nonsens om te zeggen "Zo nu zijn we klaar met fase x..... nu gaan we een paar uur conclusies trekken".

Overigens willen we hier alvast vermelden dat "het trekken van conclusies" minder eenvoudig bleek dan we aanvankelijk gedacht hadden, we komen hier nog op terug.

Een tweede punt lijkt sterk op het bovenstaande.

Als fase 7 noemden wij "Controle door diepte onderzoek". We spraken daarbij van een "in feite nieuw onderzoek" waartoe een "nieuw kader (en begrippen)" zouden moeten worden afgebakend.

Dit woordgebruik maakt al duidelijk dat we aanvankelijk aan een vrij stringente twee deling van ons onderzoek dachten. Tekenend is dat we in de eerste concepten spraken van deel 1 en deel 2 van ons onderzoek. In werkelijkheid bleek deze fase 7 veel meer geïntegreerd in ons totale onderzoek dan we hadden gedacht. Het "afbakenen van een nieuw kader" was dan ook niet nodig: We hadden uit de gelezen literatuur al voldoende ideeën voor het "diepte onderzoek". Alles wat we moesten doen was het geduld opbrengen deze ideeën (gevonden m.b.v. de voor fase 7 gereserveerde relaties) in de ijskast te laten staan.

Als we de bovenstaande drie meer algemene verschillen tussen de uit te voeren en uitgevoerde taken bekijken, vinden we dat ze aan de kwaliteit van ons eind-product weinig afdoen.

We kunnen nu van de "taken" naar de "leerdoelen" stappen:

Zoals gezegd "bestaan" deze leerdoelen in feite uit de geformuleerde taken.

Als we dus zouden willen weten in hoeverre we onze leerdoelen niet gehaald hebben, zou een herhaling van het verschil tussen uit te voeren en uitgevoerde taken voldoende zijn.

Ondanks het feit dat we ongeveer dezelfde punten terug zullen zien, gaan we toch per leerdoel eens kijken wat we ervan terecht gebracht hebben:

1) Het inhoudelijk leerdoel:

We verwijzen hier naar ons eigenlijke onderzoek (5).

2) Het onderzoekstechnische leerdoel:

M.a.w de wijze waarop we hebben getracht een oplossing voor onze probleemstelling te vinden. Dit hebben we verder opgesplitst.

2a) Het formuleren van een probleemstelling, hebben we o.i. onder de knie gekregen, mede met behulp van de relatie matrix. Onze probleemstelling bleek noch te hoog, noch te laag gegrepen in die zin dat we er in de gegeven tijd een stevige, maar in principe "behapbare" kluif aan hadden.

2b) Ook de operationalisering van die probleemstelling is o.i. redelijk gelukt.

Zowel op de drie "brede" terreinen (literatuur, cijfers, interviews), als bij de verdere opdeling van die terreinen (tot en met het stukgegooide lampje uit lantaarnpaal 334512). Hier blijkt overigens wel dat dit leerdoel nogal veel "bevat". Een verdere opdeling bij de opzet van ons onderzoek zou dan ook aanbevelenswaardig geweest zijn.

2c) Het zoeken naar -en hanteren van- bruikbare methoden en technieken is

daarentegen als leerdoel het minst uit de verf gekomen: Er viel in ons eigenlijke onderzoek weinig te zoeken en te hanteren om de eenvoudige reden dat onze data het niet toelieten. "Had dan betere data gebruikt" zou men hierop kunnen antwoorden. M.a.w "had je beter gekweten van leerdoel 2b en voor een betere operationalisering zorggedragen". Ons antwoord kan kort zijn: We weten heel zeker dat betere data niet te vinden en verwerken zijn in de ons ter beschikking staande tijd.

2d) Het conclusies trekken bleek alles bij elkaar moeilijker dan gedacht.

Als men al onze teksten bekijkt, die met het kopje "conclusies" zijn opgesierd, zal men misschien zien dat we telkens in een moeilijk dilemma zaten: Enerzijds stond een herhaling van onze vondsten per conclusie ons niet aan. Anderzijds bestond ook het gevaar dat we in de conclusies onze onderzoeksresultaten teveel "los zouden laten" en teveel "ins blaue hinein" gingen filosoferen.

Het probleem draait in feite om de vraag welke van de vele conclusies en conclusietjes uit een hoofdstuk of paragraaf het waard zijn om nog enige extra aandacht en zwaarte te krijgen. Een keuze probleem dus.

Toch zijn we terugkijkend niet ontevreden over onze conclusie keuzes: Men treft de o.i. belangrijkste conclusies telkens enige malen aan en al die conclusies leidden tenslotte tot een vrij consistent geheel.

3) Het onderzoeksorganisatorische leerdoel.

M.a.w. de opzet, fasering en organisatie van dit onderzoek

De meeste punten die betrekking hebben op dit leerdoel hebben we al in het voorgaande besproken. O.i. is dit leerdoel 100% gehaald.

Dit verklaart volgens ons in belangrijke mate waarom er zo "weinig misging" tijdens het vervaardigen van deze scriptie.

We geloven dat als men veel meer nadruk zou leggen op een duidelijke en begrijpelijke opzet, fasering en organisatie een heleboel problemen die thans aan het doen van onderzoek (en daarmee ook aan het maken van scripties) kleven, opgelost zouden kunnen worden.

Voor we hier op terugkomen, willen we eerst nog even het laatste leerdoel bekijken.

4) Het rapportage leerdoel.

M.a.w. het maken van een verslag dat leesbaar is en er smakelijk uitziet.

We hebben, zoals in de bedoeling lag, ruim aandacht aan dit leerdoel gegeven. We zijn zonder meer tevreden over de "smakelijkheid" van ons verslag: netjes getikt en gecorrigeerd, goede lay-out (ruime kantlijn en regelafstand etc.), duidelijke verwijzingen naar noten en bijlagen, een inhoudsopgave met pag. nummers.

Over de leesbaarheid willen we een opmerking maken:

Waarschijnlijk zijn we er bij de opzet iets te makkelijk vanuit gegaan dat de leesbaarheid (ook voor buitenstaanders!) niet zo'n probleem zou zijn: "Als je alles maar duidelijk opschrijft, komt dat wel in orde" hebben we gedacht. Zoals we al in hoofdstuk 1 (Inleiding) opmerkten is het echter onmogelijk om een onderzoeksverslag te schrijven dat constant boeiend blijft

voor iedereen: Onderzoek is nu eenmaal vaak een saaie zaak zeker als je tot in de details moet gaan uitleggen wat je hebt gedaan en wat daar de voor- en nadelen van zijn .

Dit soort opmerkingen mogen niet weggelaten worden om met alle geweld een boeiend verhaal te krijgen. Dat zou ons inziens n.l. teveel afbreuk doen aan de controleerbaarheid van het geheel.

We hebben om dit soort problemen te ondervangen een drie tal maatregelen genomen:

-Duidelijke vermeldingen van hetgeen komen gaat (inleidingen, leeswijzers), zodat de lezer zich kan bezinnen eer hij gaat beginnen.

-Het hanteren, op die plaatsen waar het o.i. mogelijk was, van een "losse" stijl van schrijven, verluchtigt met kwinkslagen en voorbeelden.

-Het geven van een aanschouwelijk beeld met behulp van onze vernielkaart. Deze kaart heeft daarmee niet alleen een onderzoekstechnisch doel, maar ook het doel om de lezer te laten zien waar we over praten. De lezer kan daarbij tevens aan de hand van dit "plaatje" (van 3 m²) controleren wat we zeggen.

Of deze maatregelen voldoende zijn blijft een vraag die slechts door een buitenstaander die zo gek is om 250 pag. door te worstelen, beantwoord kan worden. Wij zelf denken overigens dat dit verslag niet overal aan de leesbaarheids eis voldoet. Met name is dat het geval op die plekken waar veel met getallen en tabellen gegoocheld wordt. We vragen ons af of andere oplossingen mogelijk zouden zijn geweest.

Als laatste punt m.b.t. de leesbaarheid moeten we nog even op de omvang van dit verslag wijzen: Het is inderdaad wel vrij dik geworden (250 pag.). Daarbij kan wel aangevoerd worden dat het een scriptie van twee personen is. Daarnaast geloven we dat een zuiver kwantitatief oordeel over de omvang van een werkstuk nietszeggend is. Als je een boek interessant vindt, is de omvang onbelangrijk.

Tot zo ver de evaluatie van onze leerdoelen. Nu zal de lezer zich langzamerhand wel gaan afvragen wat het doel voor het geven en bekijken van al die leerdoelen precies is. Met enige opmerkingen over dit punt willen we deze scriptie besluiten.

Wij zien onze manier van werken als een soort experiment.

Over het algemeen wordt het studieonderdeel scriptie o.i. te lichtvaardig behandeld:

De student begint (als hij begint!) overvol goede moed aan het beantwoorden van een vraag (probleemstelling) die hij eerst zelf opgeworpen heeft. Als de aanvang eenmaal gemaakt is, denkt men met stevig doorlopen wel te zijner tijd bij het eindpunt te arriveren.

Volgens ons moet er echter met name in de aanvang (opzet) veel tijd en energie gestoken worden (ook door stafleden).

Daarbij zal men zich ook de vraag moeten stellen, waar het maken van een scriptie nou precies goed voor is. M.a.w. wat kan men (de student, maar ook anderen) er nu van leren.

Want welke idioot stelt zich eerst zelf een moeilijke vraag en is vervolgens 700 uur in de weer om die vraag te beantwoorden? Zelfs de meest fanatieke kruiswoord puzzelaar zal zo'n gedrag te gortig zijn.

Samenvattend is onze stelling dus dat men zich bij het maken van een scriptie te veel en te snel richt op de oplossing van het inhoudelijke leerdoel.

-Men vergeet daarbij de vraag te stellen: waarom doe ik dit werk, wat wil ik ermee bereiken (leerdoelen), hoe wil ik dat bereiken (taken).

-Men vergeet verder van te voren goed na te denken over andere dan de inhoudelijke punten: hoeveel tijd heb ik, wanneer heb ik die tijd (fasering), welke middelen en mogelijkheden heb ik.

Over die middelen willen we hier tussendoor nog wel even opmerken dat wij in dit opzicht de medewerking van ons instituut bedroevend vonden. Daarnaast gaat men vaak het inhoudelijk leerdoel dan nog ongewapend te lijf: men weet niet welke centrale begrippen men hanteert, welke hun betekenis is en welke onderlinge relaties ze hebben.

We hopen met deze scriptie aangetoond te hebben dat, door gebruik te maken van "methodes" zoals wij die in hoofdstuk 2 presenteerden, oplossingen voor deze problemen bestaan.

Daarbij zal iedereen die gebruik van deze methodes wil maken, wel moeten beseffen dat hij zelf zijn eigen wensen en ideeën moet inbrengen.

Dit werk vereist geduld en discipline: Ook wij hadden de bijna onbedwingbare lust om zo snel mogelijke -inhoudelijk- aan de slag te gaan.

Naast deze praktische voordelen die ons "opzet experiment" ons bood, willen we tenslotte nog een o.i. fundamenteeler punt noemen. We richten ons daarbij op het probleem van de beoordeling.

Een heleboel spanningen en problemen zijn terug te voeren op dit beoordelingsprobleem: De student die een scriptie heeft geschreven wordt door een paar docenten beoordeeld.

Een bijkomend probleem is dat één van de beoordelaars tevens de begeleider van de scriptie is geweest. In feite wordt de begeleider door de andere beoordelaars dus ook beoordeeld!

Als die andere beoordelaars n.l. tot de conclusie komen dat de ter tafel liggende scriptie "waardeloos" is, zal ook de begeleider zenuwachtig op zijn stoel beginnen te schuiven: Hij is immers ten dele mede verantwoordelijk voor het eindproduct.

De student, maar dus ook de begeleider, weten vooraf dat ze beoordeeld zullen worden. Ze weten echter niet aan de hand van welke criteria (normen) dit zal gaan gebeuren. Duidelijke normen bestaan n.l. niet (zoals we in hoofdstuk 2 al zagen).

En wat gebeurt er in zo'n situatie?

Men neemt het zekere voor het onzekere!

De student probeert m.a.w. aan zoveel mogelijk normen te voldoen.

Aangezien er nogal veel normen bestaan doet hij dus veel te veel en daarmee lapt hij dan vaak de enige duidelijke norm, die bijna elk instituut geeft, aan zijn laars: de tijdsnorm (6).

Daarnaast zal de student ook proberen "toe te schrijven" naar zijn beoordelaars. Hij houdt m.a.w. rekening met die paar impliciete normen die hij kent of vermoedt bij zijn beoordelaars.

Daartoe zal de student overigens ongetwijfeld ook zachte "hints" van zijn begeleider ontvangen.

Daarnaast neemt echter ook de begeleider het zekere voor het onzekere, met alle gevaren van "overvragen" vandien.

Pas op het eigenlijke beoordelingsgesprek volgt de ontknoping van dit schimmige schaakspel:

Daar blijkt dan vaak dat de normen van de student en die van de beoordelaars toch nogal verschillen. Het gesprek gaat dan ook meestal over de complementen van de door de student gekozen verzamelingen. D.w.z. men praat over wat er niet gedaan is: de niet verzamelde cijfers, de niet gelezen literatuur, die niet gebruikte methodes, etc.

Een o.i. voor de student weinig leerzame situatie.

Tenslotte vullen de beoordelaars dan hun oordeel: Ze kiezen een cijfer uit een reeks van 0 tot 10. Men kwantificeert dus de beoordelingsnormen.

O.i. suggereert men hierdoor een schijn-exactheid. Wij zouden b.v. de keuze tussen een 9 of een $9\frac{1}{2}$ voor deze scriptie niet kunnen beargumenteren en dus niet kunnen maken.

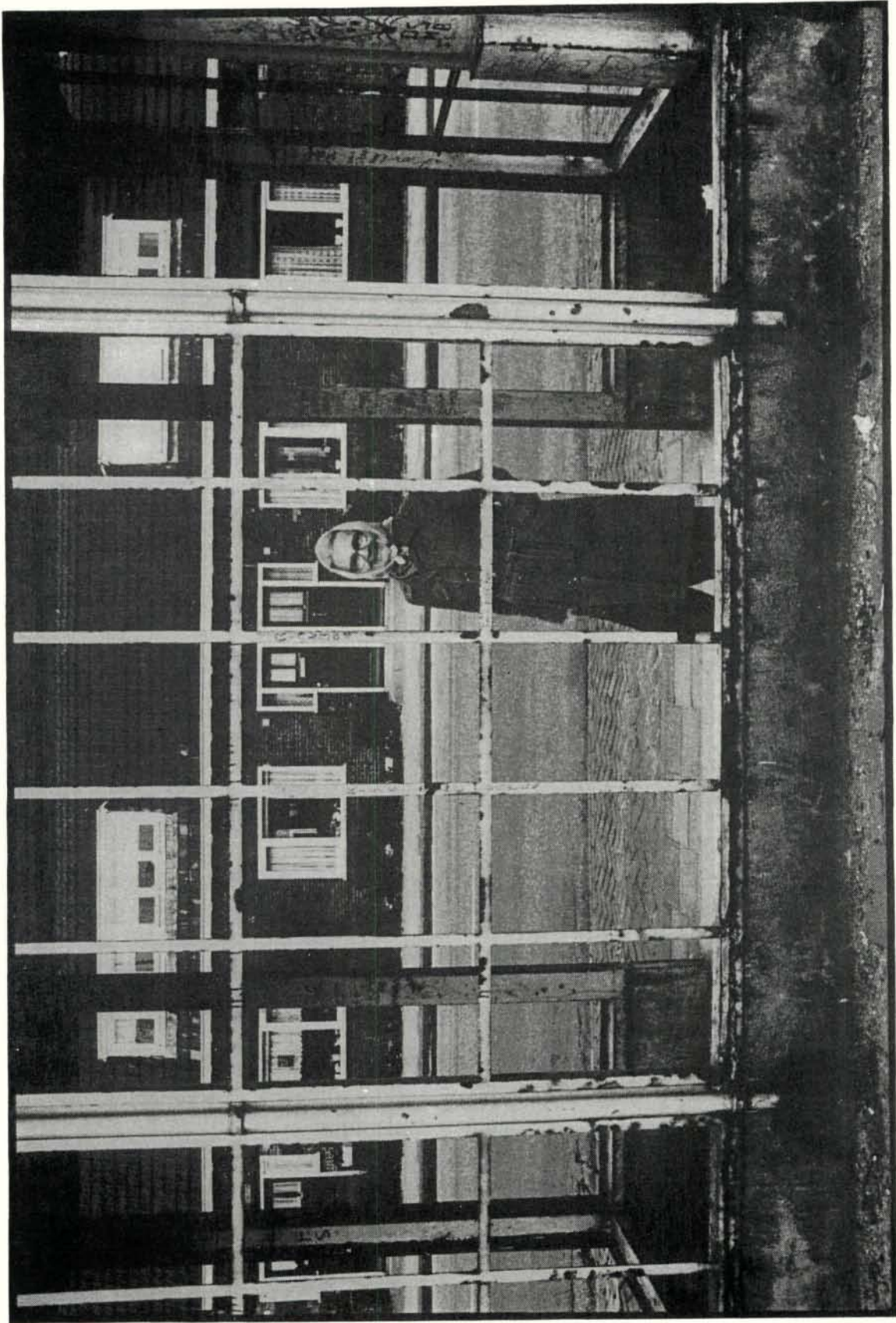
En dat terwijl we met onze "Opzet" en de daarna in deze paragraaf gekoppelde evaluatie hebben geprobeerd zelf onze normen te expliciteren en die achteraf zelf te beoordelen.

Deze aanpak is o.i. ook het antwoord op de bovengeschetste beoordelingsproblematiek. Een antwoord in die zin dat de beoordeling vervangen zou kunnen worden door een zelfbeoordeling (eventueel onder deskundige begeleiding). De inbreng van een instituut als het SGI zou zich dan niet moeten concentreren op het eind van de scriptie, maar eerder op de "Opzet".

Over die opzet zou vooraf per scriptie een stevige discussie gevoerd kunnen worden. Daarna kan de student dan van start, waarbij van tijd tot tijd gekeken kan worden in hoeverre "Opzet" en "Uitvoering" nog kloppen met elkaar. Een eindgesprek waarbij men zich wederom met name op dit punt richt, besluit de zaak.

Aangezien wij ons nog bevinden in de "oude" situatie, kunnen we slechts hopen dat onze beoordelaars gebruik zullen maken van onze "doorzichtige" normstelling/evaluatie methode.

Naar aanleiding van deze methode geloven we -terugkijkend op een o.i. geslaagde scriptie en een prima tijd- te kunnen stellen dat zo het schrijven van een scriptie geen gekkenwerk hoeft te zijn!

„Onze doorzichtige normstelling/evaluatie methode”

Noten bij hoofdstuk 6:

1. Op zich weten we hier eigenlijk weinig van. Overigens hebben de meeste gemeentelijke diensten en afdelingen ook weinig tot geen zicht op de mate waarin hun eigen spullen de dupe worden van vernielingen.
Als we -met een natte vinger in de lucht- een poging wagen, komen we tot een totale schade van rond de 10 miljoen gulden per jaar die de gemeente Amsterdam lijdt ten gevolge van "vandalisme".
We komen tot deze 10 miljoen met name op grond van de gegevens over vernielingen aan scholen (zeg: 5 miljoen) en gegevens van het GVB (zeg: 1 miljoen). Daarnaast gaf het GEB een -o.i. zeer lage- schatting van 1 miljoen. Voor de andere diensten tellen we er dan dus nog een paar miljoen bij.
Deze "drijfzand calculatie" is waarschijnlijk nog erg laag. De schatting zou n.l. heel wat hoger worden als we alle bedragen gaan meerekenen die:
-aan de arbeidsuren van de herstellers worden uitgegeven,
-aan preventieve zaken worden uitgegeven: het verstevigen van lantaarnpalen, halteborden en abries; bewakingsdiensten; alarm installaties; etc.
2. Verdere opmerkingen onzerzijds hierover vindt u op het eind van de "scholen bijlage" (bijlage 1). Deze informatie putten wij uit een intern GVB rapport van de amsterdamse trambestuurder Barlage (lijn 24).
Hij doet in dat rapport dezelfde voorstellen voor Amsterdam.
3. Men zou daarbij kunnen overwegen in eerste instantie een doodsimpel kwantitatief criterium te hanteren.
M.a.w. gewoon het aantal regels op pagina's tellen dat we aan elke relatie hebben besteed. Daarna zou een meer inhoudelijke analyse alsnog uitgevoerd kunnen worden.
4. Dit geldt ten dele ook voor de "voorzieningen theorieën". Deze hebben echter een minder belangrijke plaats in ons onderzoek gekregen.
5. De "perfecte evaluatie" waar we op pagina 213 over spraken zou ons inziens een goede samenvattende evaluatie verschaffen over de mate waarin deze doelstelling is gerealiseerd. In verband met tijdgebrek vindt men thans de inhoudelijke evaluatie op de meer gebruikelijke wijze terug in met name de diverse conclusies.

Vervolg noten bij hoofdstuk 6:

6. Deze -zeer gebruikelijke- tijdsoverschrijding heeft vaak ernstige bijeffecten in de bestaande situatie van onduidelijke normen:

Ten eerste ontstaat er een oneerlijkheid.

Als men meer tijd besteedt aan een werkstuk neemt de kans op een beter eindresultaat toe. Niet iedereen bevindt zich echter in de positie dat hij extra tijd in een scriptie kan steken. Een ambitieuze uitsloper die zwemt in het geld en zich dus totaal niet hoeft de haasten om af te studeren en een baan te vinden, heeft allicht meer tijd (en daarmee kansen op een beter cijfer) dan een arme beursstudent.

Ten tweede ontstaat een soort "spiraal effect": Beoordelingen hebben n.l. relaties met voorgaande beoordelingen. Men zou dus het volgende kunnen denken: "Deze scriptie is iets beter dan de vorige, die anderen heb ik een 6 gegeven, dus deze krijgt een 7".

Met zo'n redenering heeft men dus geen vaste set van beoordelingsnormen, maar gebruikt men "die vorige scripties" als norm.

Dat lijkt ons een gevaarlijke zaak als de werktijd per scriptie verschilt. De kans is daarmee n.l. erg groot dat de normen ongemerkt steeds hoger komen te liggen.

Het lijkt ons op deze gronden niet meer dan terecht dat elke scribent duidelijk aangeeft hoeveel tijd aan de scriptie besteed is.

Literatuurlijst.

- Andriessen, M.: Kijken bij de kinderpolitie. 1976
- Baldwin, J.: British areal studies of crime. In: The British Journal of Criminology. Juli 1975 nr. 3.
- Barlage, R.: Vernielingen door de jeugd. 1979. (Intern rapport GVB).
- Bell, W.: A comparative study in the methodology of urban analysis. 1952.
- Bersani, C.A. (edit.): Crime and delinquency, a reader. 1970.
- Black, B.J. en Reiss, A.J.: Police control of juveniles. In: American sociological Review nr. 35. 1970.
- Bordua, D.J.: Juvenile delinquency and anomie. In: Social Problems. Winter '58-'59.
- Bordua, D.J.: A critique of sociological interpretations of gang delinquency. In: Wolfgang 1962.
- Bottoms, A.E.: Book review:Defensible space. In: The British Journal of Criminology. nr. 14 1974.
- Buis, P.: Wanneer maak je die scriptie nou eens af? In: Onderzoek van Onderwijs jg.8 nr. 4. Dec. 1979.
- Burgess, E.W.: The growth of the city. In: Park, R.E., Burgess, E.W. en McKenzie: The city. 1925.
- Chilton, R.J.: Continuity in delinquency area research: A comparison of studies for Baltimore, Detroit and Indianapolis. In: American Sociological Review 29. Febr. 1964.
- Chilton, R.J.: Middle class delinquency and specific offence analysis. In: Vaz 1967.
- Cloward, R.A. en Ohlin, L.E.: Illegitimate means and delinquent subcultures. In: Wolfgang 1962.
- Cohen, A.K.: Delinquent boys: The culture of the gang. 1955.
- Cohen, A.K.: Sociologie van het afwijkende gedrag. 1969. (vert.)
- Cohen, S. (edit.): Images of deviance. 1971.
- Cohen, S.: Property destructions: Motives and meanings. In: Ward 1973.
- Commissie Jeugd vandalisme Amsterdam (eindrapport). sept. 1979.
- Conseil de l'Europe: Etudes relatives à la recherche criminologique. Vol. XI 1974.
- Crane, A.R.: Pre-adolescent gang: A topological interpretation. In: Journal of Genetic Psychology nr. 81. Sept. 1952.
- Galtung, J.: Theory and Methods of social Research. 1967.
- Gans, H.J.: People and plans. 1972.
- Gastelaars, R. van Engelsdorp en Beek, W.J.: Ecologische differentiatie binnen Amsterdam. In: Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie. Mrt./april 1972.
- Gastelaars, R van Engelsdorp: Syllabus sociale ecologie. Studiejaar 1972-1973.
- Gordon, R.A.: Issues in the ecological study of delinquency. In: American sociological Review. Dec. 1967.
- Hakkenberg, A.: Logika en Beslissen. 1979.
- Harries, K.D.: The geography of crime and justice. 1974.
- Heintjes, R.: De doctoraal scriptie in de Sub-faculteit Sociaal Culturele Wetenschappen (afd. Onderwijsresearch VU). 1978.
- Heijne-meijer, W.: De samenleving ecologisch beschouwd, Syllabus voor het doctoraal bijvak Milieukunde. Studiejaar 1977-1978.
- Hood, R. en Sparks, R.: Key issues in criminology. 1970.
- Hoyt, H.: The structure and growth of residential neighbourhoods in American cities. 1939.
- Ivan Nye, F. e.a.: Socioeconomic Status and delinquent behavior. In: Vaz 1967.
- Jacobs, J.: The dead and life of Great American cities. 1961.
- JAN (werkgroep): Vandalisme? Rapport over jongerenproblematiek in Amsterdam-Noord. 1979.
- Jeffery, C.R.: Crime prevention through Environmental Design. 1971.
- Jonassen, C.: A reevaluation and critique of the logic and some of the methods of Shaw and McKay. In: American sociological Review. Okt. 1949.
- Jong, A. de: Welzijnswerkers schuwen politieke besluiten en claims van burgers omwille van het zelfbehoud. In: Welzijnsweekblad jg. 5 nr. 7. Febr. 1980.
- Justitiële Verkenningen nr. 3. 1975. (Vandalisme nummer).
- König, R.: The community. 1968.

Literatuurlijst (vervolg).

- Kooi, F v/d: Vernielingen in Amsterdam, proeve van een ecologische benadering. 1975.
- Lander, B.: Toward an understanding of Juvenile Delinquency. 1954.
- Marshall, T.: Vandalism: The seeds of destruction. In: New Society. 17-6-1976.
- Matza, D. en Sykes, G.M.: Techniques of Neutralisation: A theory of delinquency. In: Wolfgang 1962.
- Mawby, R.I.: Kiosk Vandalism: A Sheffield study. In: The British Journal of Criminology vol. 17 nr. 1. 1977.
- Merton, R. : Social Structure and Anomie. In: Wolfgang 1962.
- Miller, W.B.: Lower class culture as a generating milieu of gang delinquency. In: Wolfgang 1962.
- Morris, J.P.: The criminal area. 1957.
- Nelissen, N.J.M.: Sociale ecologie. 1970.
- Newman, O.: Defensible space. 1973.
- Openbaar Vervoer 80, jg. 13 nr. 2. (Vandalisme nummer). 1980.
- Park, R.E.: The city: Suggestions for the investigation of human behavior in the urban environment. In: The American Journal of Sociology XX. Mrt. 1916. (herdruk in: Park, R.E.: Human communities. 1952).
- Park, R.E.: The city as a social laboratory. In: Smith, J.V. en White, L.: An experiment in social science Research. 1929. (herdruk in: Park, R.E.: Human communities. 1952).
- Powers, M.J., Benn, R.T. en Morris, J.N.: Neighbourhood School and Juveniles before the Courts. In: The British Journal of Criminology nr. 12. 1972.
- Prewer, P.R.: Some observations on Window-smashing. In: The British Journal of Delinquency vol. X nr. 1. 1959.
- Responses à la violence. Rapport du Comité d'études sur la violence, la criminalité et de la délinquance. Présidé par Peyrefitte, A. (2 delen). 1977.
- Robison, S.M.: Can delinquency be measured? 1936.
- Saaty, Hasan el: Doctoral Thesis on juvenile delinquency in Egypt. 1946.
- Shaw, C.R.: Delinquency areas. 1929.
- Shaw, C.R. en McKay, H.D.: Social factors in juvenile delinquency. 1931.
- Shaw, C.R. en McKay, H.D.: Juvenile delinquency and urban areas. 1942.
- Shevky, E. en Bell, W.: Social area analysis. 1954.
- Shevky, E. en Williams, M.: The social area of Los Angeles, analysis and typology. 1949.
- Short Jr, J.F.: Introduction to the revised edition. In: Shaw, C.R. en McKay, H.D.: Juvenile delinquency and urban areas. 1969.
- Skinner, B.F.: Walden two. 1948.
- Smith, D(avid) M.: Crime rates as territorial indicators. 1974.
- SOWA (Stichting Sociale Opbouw Westelijk Amsterdam): Rapport van een onderzoek naar vernielingen en diefstal in en bij scholen in Amsterdam-west (Neervoort, G.). 1975.
- Taylor, I.R.: Soccer Conciousness and Soccer Hooliganism. In: Cohen, S.: Images of deviance. 1971.
- Taylor, L. en Walton, P.: Industrial Sabotage: Motives and Meanings. In: Cohen, S.: Images of deviance. 1971.
- Thrasher, F.M.: The Gang. 1927.
- Turner, S.: Delinquency and Distance. In: Sellin, T. en Wolfgang, M.E.: Delinquency-Selected Studies. 1969.
- Vaz, E.W.: (edit.): Middle class juvenile delinquency. 1967.
- Vrij Nederland: Bijlage Houd de dief. 27-10-1979.
- Wade, A.L.: Social processes in the act of Vandalism. In: Bersani, C.A.: Crime and delinquency, a reader. 1970.
- Ward, C.: (edit.): Vandalism. 1973.
- Wattenberg, W.W.: Automobile theft: A favoured group delinquency. In: Vaz. 1967.
- Wolfgang, M.E., Savitz, L. en Johnston, N. (edit.): The Sociology of Crime and Delinquency. 1962.

BIJLAGEN.

- Bijlage 1: Scholen, een zijweg in ons onderzoek. (5 pag.). pag. 228-232.
- Bijlage 2: Definities van de centrale begrippen. (2 pag.). pag. 233-234.
- Bijlage 3: Relaties (en verdere ordening). (4 pag.). pag. 235-238
- Bijlage 4: Vernielingen per buurtcombinatie. (1 pag.). pag. 239.
- Bijlage 5: Benaderde diensten, afdelingen etc. (1 pag.). pag. 240.
- Bijlage 6: Vragenlijst t.b.v. interviews. (2 pag.). pag. 241.
- Bijlage 7: Vernielkaart. (3 m²). pag. 243.

Bijlage 1 : Scholen, een zijweg in ons onderzoek.

1. Inleiding

Men zal zich afvragen waarom we in deze bijlage "scholen" apart behandelen. De reden hiervan is dat bijna alles dat in ons onderzoek te maken had met het verband tussen vernielingen en scholen tussen de wal en het schip is geraakt. Dit verband roept n.l. een dusdanig grote hoeveelheid problemen op dat men er met gemak een apart onderzoek aan zou kunnen wijden, Reeds bij de aanvang van ons onderzoek hebben we daarom ook "scholen" uit onze opzet geschrapt (zie hfdst.2).

In een vrij laat stadium van ons onderzoek kregen we echter contact met de gemeentelijke afdeling Onderwijs. Deze afdeling bleek over veel kant en klaar cijfermateriaal te beschikken. Dat bracht ons in de verleiding: Weggooien zou zonde zijn, maar uitgebreide verwerking zou teveel tijd kosten. We kozen daarom voor een tussen-oplossing: alles wat we tegenkwamen zouden we bewaren en aan het eind van het onderzoek zouden we proberen van dit materiaal een bijlage te brouwen.

2. De gegevens en ideeën waar we m.b.t. scholen over beschikken

- Theorie:

Als de lezer even in zijn herinnering terugduikt, vindt hij daar (par.3.4) de sub-culturele theorie van Albert Cohen:

"Het haat vandalisme van de lower class jeugd". We stelden in par.3.4.3.:

"Centraal in Cohens theorie staat het "uit de boot vallen" van deze jongeren.

Cohen besteedt daarbij vooral veel aandacht aan de school. Het lijkt aannemelijk om te zeggen dat de haat van de bovengenoemde jongeren zich vooral op dit instituut zal botvieren. Het vernielen van scholen (vooral via de "zinloze destructie": er een totale puinhoop van maken, de zaak in de fik steken etc.) in bepaalde buurten, in combinatie met een hoog percentage schooluitvallers in diezelfde buurten zou indicatief zijn voor Cohens vandalisme".

We kunnen nu alvast vertellen dat we over het percentage schooluitvallers niets te weten zijn gekomen. Over vernielingen aan scholen hebben we wel enige cijfers te pakken gekregen. In ieder geval is dus een toetsing "volgens de regels" van de Cohen hypothese onmogelijk.

- Gegevens:

Over welk materiaal beschikken we om enige uitspraken over scholen te doen?

Ten eerste weten we hoeveel er vernield en ingebroken wordt voor het totaal der Amsterdamse scholen, en hoeveel schade dit oplevert. Bij het zien van deze cijfers zal men misschien wel even schrikken:

	<u>1976</u>	<u>1977</u>	<u>1978</u>
<u>aantal inbraken</u>	369	482	475
	f 174.858,65	f 354.180,32	f 400.000,--
<u>aantal brandstichtingen</u>			
schade (waarvan het overgrote deel door verzekeringsgelden wordt gedekt)	f 1.893.780,49	f 1.577.137,51	f 4.796.917,62
<u>ruitenschade</u>	f 1.032.690,--	f 1.334.747,50	f 1.697.000,--
<u>aantal verhaalzaken</u>	56	43	46
aangerichte schade (waarvan door bemiddeling van de afdeling Juridische zaken groten-deels de schade op de daders wordt verhaald)	f 16.973,11	f 21.566,02	f 47.598,50
	f 3.118.302,25	f 3.287.631,35	f 6.941.516,12
	=====	=====	=====

bron: Eindrapport van de commissie Jeugd vandalisme (gem. A'dam 1979);
Bijgewerkt m.b.v. cijfermateriaal van de afd. Onderwijs.

Zoals men in de tabel kan zien gaat het niet om kleine bedragen. Het is jammer dat we niet weten hoeveel ruiten er gesneuveld zijn. Met betrekking tot de brandstichtingen en inbraken zien we in de tabel wel het aantal. Daarnaast weten we ook precies om welke scholen het daarbij gaat (dankzij interne lijsten van de afd. Onderwijs). De inbraken laten we overigens liggen: het aantal is te groot en zou daarom teveel tijd kosten om ook hier (zoals bij de sportparken) deze zijweg in te slaan.

Als tweede (hete) gegeven houden we dus de brandstichtingen aan -en in- scholen (1978) over. Dit lijken nuttige cijfers: Ten eerste zijn het vrij weinig gevallen en kost ter verwerking dus weinig tijd. Ten tweede lijken deze gegevens aardig aan te sluiten op de ideeën van Albert Cohen: een brandstichting is niet niks, en de vonk van de haat moet bij een brandstichting bijna wel een rol spelen, denkt men al snel. Nu moet men daarbij wel oppassen:

Het woord "brandstichting" klinkt zwaarder dan het hoeft te zijn.

Een leerling kan b.v. bij de natuurkunde les niet goed hebben opgelet en daardoor niet goed op de hoogte is van de ontbrandings temperaturen van de verschillende materialen. Als die leerling fakkie gaat steken tegen het houten schoolgebouw en daarbij de zaak wat uit de hand loopt met als resultaat dat de gehele scholengemeenschap in de as wordt gelegd, komt dit toch terecht in de categorie "brandstichting". Het is echter ernstig de vraag of de lucifer waarmee deze ramp haar aanvang vond door "haat" werd gestuurd, M.a.w. de motivatie achter een "brandstichting" kan totaal verschillen: haat tegen de school, uit de hand gelopen spel etc.

Hoe dan ook...we hebben deze brandstichtingen ingetekend op onze "vernielkaart".

Als derde en laatste gegeven hebben we de samengevatte resultaten van een enquête onder 140 scholen in Amsterdam-west naar "de aard en omvang van de vernielingen en inbraken bij Onderwijs-instellingen in Amsterdam-west". Deze enquête werd in 1975 door de Stichting Sociale Opbouw Westelijk Amsterdam (SOWA) verricht.

Van de 140 scholen die een vragenlijst in hun (vernielde?) brievenbus kregen, stuurden 120 scholen het ding ingevuld terug. Dit is een hoge respons en misschien is dat een indicatie voor het feit dat het door SOWA aangekaarte probleem in

Amsterdam-west bij de verschillende scholen "leeft". Het is jammer dat de rapportage van de uitkomsten zeer summier is. Enige uitkomsten bleken desondanks bruikbaar voor ons.

Samenvattend hebben we dus drie typen gegevens:

1. De totale hoeveelheid vernielingen etc. aan scholen in Amsterdam voor enige jaren.
2. De brandstichtingen aan scholen in 1978 per school.
3. Een enquête onder 120 scholen in Amsterdam west.

Als verdere aanvulling hierop hebben we natuurlijk nog onze tot vervelens toe bekende cijfers over vernielingen (de vernielkaart) en de cijfers over enkele buurtcombinaties (4.5.).

3. Enige opmerkingen en voorzichtige ideeën n.a.v. de gegevens over scholen.

Voordat we enige opmerkingen gaan spuien, willen we er hier nog even duidelijk op wijzen dat aan de gegevens die we hebben over scholen één heel groot nadeel kleeft: We weten niets over de spreiding van scholen over Amsterdam. Of beter gezegd: We weten zeker dat scholen niet "mooi" gespreid zijn over Amsterdam. In bepaalde delen van de stad staan er heel veel (West b.v.) In andere delen staan er heel weinig (of zelfs geen). Men moet zich van dit feit terdege bewust zijn. Vandaar ook dat een analyse van de spreiding der brandstichtingen aan de Amsterdamse scholen hier achterwege kan blijven. Enige andere opmerkingen kunnen we echter wel maken.

A. Over de totale schade aan scholen:

Als we de schade-cijfers uit de voorgaande tabel bekijken, valt één ding op: het is veel! En daarmee weten we dan meteen dat er met betrekking tot scholen weldegelijk "iets aan de hand is". Maar hoeveel is er voor de afdeling Onderwijs aan de hand in vergelijking tot de andere gemeentelijke diensten?

Het is spijtig (en vreemd!) dat de meeste andere gemeentelijke diensten niet zo'n duidelijk overzicht kunnen geven over de schade die ze lijden ten gevolge van vandalisme. Eén ding is wel zeker: de ruwe schattingen die het GEB (iets minder dan f 1.000.000; bron: mondelinge informatie) en het GVB (1977: f 462.000 en 1978: f 932.000; bron: Openbaar Vervoer'80, jg.13,nr.2) geven over deze schade, blijft ver onder de calculatie die de afd. Onderwijs geeft voor haar schade.

Toegegeven, deze "analyse" heeft ongeveer de finzinnigheid van een (te grote) mammoet in een (te kleine) porceleinkast, maar toch durven we te zeggen dat de scholen in Amsterdam (maximaal een kleine 700) in verhouding tot andere "objecten" meer te lijden hebben van vandalisme.

Na deze vaststelling blijft de vraag waarom scholen dan wel meer te lijden hebben van vandalisme. Een simpel antwoord ligt daarbij het meeste voor de hand: Vandalen zijn overwegend jongeren en jongeren zijn overwegend in of rond scholen te vinden.

Over het idee van Albert Cohen (de lower class jeugd vol haat) kunnen deze cijfers ons weinig zeggen: We weten niets van de achtergrond (b.v. school-resultaten) van de schoolvandalen. We kunnen in ieder geval wel zeggen dat de cijfers over de totale hoeveelheid vernielingen aan scholen de ideeën van Cohen niet ontkrachten.

B. Over de vernielingen rond/bij scholen:

Het gaat hier om de vraag of er rond scholen meer vernield wordt. Men vergelijk hierbij onze analyse in par.4.6.4. m.b.t. jongerencentra + speeltuinen en sportparken. We zouden deze vraag kunnen oplossen via onze vernielkaart. Elke school zou dan op die kaart ingetekend moeten worden en daarna zou men kunnen kijken of zich bij scholen meer vernielingen voordoen. M.a.w. of vernielingen zich rond scholen concentreren. Zo'n analyse zou ons teveel tijd kosten.

Een korte -losse hand- impressie willen we de lezer echter niet onthouden: We hebben de indruk(!) dat vernielingen inderdaad vrij vaak in de naaste

omgeving van scholen plaatsvinden. In Amsterdam-west zijn daarvan een paar mooie voorbeelden te zien: We wijzen-kijkend op onze vernielkaart- naar Osdorp en Slotervaart. In deze laatste buurtcombinatie zien we een flinke concentratie vernielingen rond de Hemsterhuisstraat en de Jacob Geelstraat. Het grappige van deze cluster vernielingen is dat hij op het eerste gezicht moeilijk verklaarbaar lijkt: Zowel "environmentalistisch" als "ecologisch". Bij nadere beschouwing ziet men echter dat er in deze omgeving een zeer groot aantal scholen (van alle typen) te vinden is.

Ook in andere stadsdelen zijn voorbeelden van concentraties vernielingen in de omgeving van scholen te vinden.

Globaal kan men stellen dat bijna elke school een vernieling voor zijn deur heeft. Interessant hierbij is dat wij niet de enigen zijn die tot deze ontdekking zijn gekomen: ook de GEB-monteurs vermoedden dat er bij scholen meer vernield wordt (zie hfdst 5).

C. Over de vernielingen rond scholen en brandstichtingen:

Men kan zich afvragen of er een verband is tussen de hoeveelheid vernielingen rond scholen en de brandstichtingen aan scholen. M.a.w. wordt er rond in de fik gestoken scholen meer vernield dan bij de niet brandgevaarlijke scholen? Het antwoord is nee!

Na een snelle blik kan men zien dat bij "gebrandstichtte" scholen niet meer vernielingen plaatsvinden dan bij andere scholen. We hebben zelfs de indruk dat hier eerder van het tegendeel sprake is. Enige voorzichtigheid is hier (wederom) vereist:

Ten eerste is het niet meer dan een snelle impressie, waarbij men dan wel moet beseffen dat de "gebrandstichtte" scholen er op onze vernielkaart duidelijk uitspringen, terwijl dat bij de "niet-gebrandstichtte" scholen niet het geval is om de eenvoudige reden dat we ze niet gekarteerd hebben. Dit verschil kan visueel bedrieglijk werken. Ten tweede zijn onze "vernielcijfers" op de vernielkaart bijna allemaal uit 1979 (zie 4.3.) terwijl de cijfers van de brandstichtingen op 1978 betrekking hebben.

D. Over de enquête onder scholen in Amsterdam-west:

Deze enquête werd in 1975 onder 140 scholen gehouden. Als reden noemt men: *"Het toenemend aantal klachten, (...), leidde tot het besluit van de Sowa om een onderzoek in te stellen naar de omvang en aard van de vernielingen en inbraken bij onderwijsinstellingen in Amsterdam-west"*.

Uit de enquête blijkt dat van de 120 scholen die reageerden:

"100 scholen in één of andere vorm voortdurend schade ondervonden" van vernielingen en inbraken in 1973 en 1974. Het rapport geeft daarvoor de volgende rubricering:

" a. inbraak met diefstal

29 scholen gaven op dat er in de laatste twee jaar inbraken waren voorgekomen met diefstal van leermiddelen en eigendommen van personeel.

b. inbraak met schade aan gebouw en leermiddelen

64 scholen gaven op dat er inbraken waren gepleegd waarbij schade is toegebracht aan gebouw en leermiddelen. Het is mogelijk dat er onder deze schade ook ontvreemdingen zitten.

c. inbraak zonder gevolgen of onbekende gevolgen

9 scholen gaven op dat er ingebroken was zonder dat hun ontvreemding bekend was of dat de aard en omvang van de schade hun niet bekend was.

d. inbraak waarbij dierenmishandeling plaatsvond

7 scholen vermeldde dat bij inbraken ook dieren waren gedood.

e. algemene schade aan school door bakbeklimming, ruitenvernieling, enz.

39 scholen gaven op dat er tijdens weekends, woensdagmiddagen, vakanties en met luilak schade toegebracht is aan het gebouw, o.a. vernielde ruiten, beschadigde dakbedekkingen."

Men heeft in de enquête ook gevraagd naar "wat eraan te doen is".

Samenvattend stelt men in het rapport daarover:

"De voorstellen die gedaan worden ter voorkoming van deze schade liggen voor het grootste deel in de sfeer van de concrete beveiliging: meer politietoezicht, (over de politie zijn de geënquêteerden fatalistisch- "ze kunnen er toch niets aan doen"- tot beschuldigend -"ze doen er niets aan"-) of in het kader van het bewakingssysteem en het beveiligen van de accommodatie door betere afsluiting, verlichting, alarmsysteem e.d.

De ruimere maatregelen liggen op het vlak van beïnvloeding der ouders en de ouders, op het meer betrekken van ouders, leerlingen en buurtbewoners bij de gang van zaken op school.

Het is jammer dat de rapportage van de uitkomsten van deze enquête zo kort gehouden is. Mede daardoor zijn die uitkomsten n.l. moeilijk interpreteerbaar. Ze geven echter wel een aardig inzicht om welke problemen het gaat en hoe men daarop reageert.

4. Conclusies n.a.v. scholen

Het woord "conclusies" is hier eigenlijk te hoog gegrepen. Scholen figureerden immers slechts zijdelings in ons onderzoek en onze opmerkingen hebben daarom een zeer speculatief karakter. Toch willen we nog enige van de gemaakte opmerkingen aanhalen:

- De totale schade aan scholen door vandalisme is zeer hoog, en er is (dus) sprake van een belangrijk probleem.
- Er is daarnaast waarschijnlijk ook sprake van het feit dat vernielingen zich concentreren rond scholen.
- We hebben geen verband kunnen constateren tussen "onze" vernielingen en "onze" scholen.
- De aangehaalde enquête gaf enig inzicht in de problematiek der kleine criminaliteit waar scholen mee geconfronteerd worden, en wat men denkt dat daar aan zou moeten gebeuren.

Het zou ons (en met deze sollicitatie willen we deze bijlage dan besluiten) heel aardig lijken om zo'n enquête te herhalen. Maar dan op basis van grondiger onderzoek.

Dat onderzoek zou zich specifiek moeten richten op "scholen en vandalisme". Men zou daarbij op grond van onderzoek, dat vergelijkbaar is met het onderzoek in deze scriptie, enige scholen moeten kiezen die er qua vernielingen (aan en rond de school) uitspringen. Op die scholen zou men dan zowel leerlingen als leraren kunnen interviewen.

Daarbij zou men b.v. kunnen zoeken naar een "school gebonden vandale sub-cultuur" (vgl. Powers '72; eveneens aangehaalt in 3.3.6. noot 2).

Dit type onderzoek zou van groot belang zijn om een beter zicht te krijgen op het vandalisme. Het is ons inziens ook essentieel als men zou besluiten om voorlichtingscampagnes over het vandalisme op scholen te gaan houden (zie voor voorstellen dienaangaande Barlage 1979; deze trambestuurder geeft in zijn hechtdoortimmerde rapport ook een overzicht van Rotterdamse initiatieven in deze).

BIJLAGE 2 : De definities van de centrale begrippen.

We hebben in 2.4. negen centrale begrippen onderscheiden. Sommige daarvan zijn zo belangrijk dat we er ons in hoofdstuk 4 niet met een verwijzing konden afmaken. Men zal dus ook sommige van de onderstaande begrippen in dat hoofdstuk aantreffen. Voor de overzichtelijkheid treft u in deze bijlage het illustere negental broederlijk bij elkaar:

Vernielingen.

We spreken van een vernieling als een bepaald object dusdanig beschadigd is dat het object, of één of meerdere onderdelen daarvan, in zijn (hun) bedoelde functie(s) onbruikbaar is geworden.

-Zie voor de invulling van "een bepaald object" onze lijst met objecten achteraan deze bijlage.

-Op welk moment "een bepaald object dusdanig beschadigd is dat het in zijn bedoelde functie onbruikbaar is geworden" hebben we tijdens het onderzoek per object nader gedefinieerd. We hebben dat vanzelfsprekend alleen gedaan voor de tot indicator gekozen objecten; te weten lantaarnpalen, haltepalen en bomen. De technische details willen we de lezer besparen. De belangrijkste puntjes dienaangaande zijn in 4.2.3. en 4.3.2. te vinden.

-Het "doen" van één (of meerdere) vernieling(en) noemen we "vernielen".

Vandalen.

Dit zijn personen in de leeftijds-categorie 10-19 jaar die opzettelijk en zonder dat dit aanwijsbaar materieel voordeel oplevert bepaalde objecten vernielen.

-Zie voor de invulling van "bepaalde objecten" onze lijst met objecten achteraan deze bijlage.

Vandalisme.

Gezien de vorige twee definities is dit dus: Het plegen van vernielingen door vandalen.

-Het begrip "vandalisme" is eigenlijk geen centraal begrip in ons bouwwerk. We geven het hier dan ook slechts als extra toegift.

Bewoners.

Dit zijn personen met bepaalde kenmerken die in bepaalde buurten wonen.

- "Bepaalde kenmerken": Deze vindt u schematisch samengevat op het eind van 4.5.3.

- "Bepaalde buurten": Dit zijn de amsterdamse buurtcombinaties. In de verschillende analyses geven we telkens duidelijk aan om welke buurtcombinatie(s) het in dat geval gaat.

opmerking: De serie kenmerken die u in 4.5.3. aantreft typeren o.i. (sociaal en economisch) de bevolking van een bepaalde buurt. We hebben deze kenmerken dan ook op buurniveau gemeten (zie ook het begrip buurt).

Voorzieningen.

Dit zijn bepaalde recreatieve objecten waar personen in de leeftijds-categorie 10-19 jaar gebruik van maken. Te weten: Café's, bioscopen, discotheken, club-, wijk- en buurthuizen, sportakkomodaties (alsmede de daarbij horende kantines etc.), speeltuinen (speelplaatsen).

Te vernielen potentieel.

Dit is de totale hoeveelheid van nader bepaalde objecten die in Amsterdam op tijdstip t aanwezig is. M.a.w. alle objecten uit de lijst achteraan deze bijlage.

-We spreken over "tijdstip t". Dit tijdstip wordt in het onderzoek per geval omschreven. Het begrip "te vernielen potentieel" wordt n.l.

steeds in samenhang met één soort vernieling gebruikt. Het is van belang dat de desbetreffende vernieling gerelateerd wordt aan het dan aanwezige "te vernielen potentieel" (als "weging").

Bebouwing.

Artefacten met bepaalde kenmerken die in een bepaalde buurt te vinden zijn. We denken daarbij aan de volgende kenmerken: -Bebouwingsdichtheid (het aantal woningen per ha), bebouwingshoogte, aantal kamers per woning, landgebruik (industrie, handel, wonen, recreatie), kwaliteit der woningen.

- "Bepaalde buurt": De amsterdamse buurtcombinaties (zie ook het begrip "bewoners").

opmerking: De genoemde kenmerken typeren o.i. (materieel) een bepaalde buurt. Dit is m.a.w. een zelfde constructie als bij het begrip "bewoners". Zie verder tevens het begrip buurt.

opmerking: Als P.S. willen we hier nog opmerken dat het begrip "bebouwing" een veel minder belangrijke rol bleek te hebben in ons onderzoek dan aanvankelijk gedacht. Dit vond in belangrijke mate zijn oorzaak in het feit dat de onderscheiden kenmerken zeer moeilijk meetbaar te maken bleken.

Politie (en justitie).

Het gehele politie apparaat (inclusief de mensen) en de rechterlijke macht. M.a.w. de "pakkers" en de "straffers".

Overheid.

Het geheel van overheids dienaren (alle ambtenaren minus de politie en rechterlijke macht) en overheidsbezit (al het "openbare" bezit aan gebouwen, groen, straten, straatmeubilair, etc.; ook wel het "gemeenschapsbezit" genoemd).

Buurt.

Ten eerste is dit een bepaald gebied dat ligt binnen de grenzen die per buurtcombinatie in Amsterdam bestaan (een lapje grond dus).

Ten tweede bestaat binnen die grenzen een specifieke combinatie van bepaalde sociaal-economische omstandigheden (zie het begrip "bevolking") en bepaalde artefactiële omstandigheden (zie het begrip "bebouwing") die bepaalde effecten (vandalisme) zou kunnen "veroorzaken".

Lijst van objecten die vernield kunnen worden:

Straatmeubilair:

Lantaarnpalen
Abrie's en haltepalen
Verkeersborden
Stoplichten
Bestrating
Omheiningen, hekken
Prullebakken
(zit)Banken
Kunstobjecten
Telefooncellen
Strooizout bakken
Brieven- , giro bussen
Krullen

Groen:

Bossen
Parken
Plantsoenen
Los groen

Vervoer:

Auto's, motoren
(brom)fietsen
Trams, bussen
Trein, metro

Speeltuinen en speelplaatsen.

Gebouwen:

Stations (ook metro)
Scholen
Discotheken
Winkels
Café's, cafetaria's etc.
Bioscopen
Club-,wijk en buurthuizen
Sportakkomodaties (stadions, sportvelden, zwembaden etc.)
-alsmede kantines e.d.
Woongebouwen (n.b.: niet binnen de woningen)
Werk in uitvoering
-gebouwen
-werkketen etc.

Bijlage 3 : Geformuleerde relaties.

Hieronder treft u alle door ons geformuleerde relaties tussen de centrale begrippen. Zoals men in 2.4. kan zien, vormen al deze relaties tesamen de relatie-matrix.

Die matrix bestaat uit 9x9 hokjes (heel goed....81 dus!). Elk hokje "bevatte" oorspronkelijk één of meer relaties.

Bij de onderstaande relaties hebben we ten eerste al mild met het snoeimes gewerkt. Ten tweede hebben we de geformuleerde relaties allemaal boven de diagonaal gebracht (zie onze opmerking dienaangaande bij de matrix in 2.4.). We geven telkens aan om welk "hokje" het gaat. Daarna vindt u de in dat hokje horende relaties:

1.1. Vernielingen-vernielingen:

Als er al iets vernield is, geeft dat dat aanleiding tot meer vernielingen?

1.2. Vernielingen-vandalen:

- a) Zijn er vernielingen die niet door vandalen zijn gepleegd? Welke?
- b) Hoeveel en hoe vaak vernielen vandalen?
- c) Waarom plegen vandalen vernielingen?

1.3. Vernielingen-bewoners:

- a) Signaleren bewoners vernielingen?
- b) Zijn bewoners het slachtoffer van vernielingen? Welke meer/minder?
- c) Houden bewoners vernielingen wel/niet of meer/minder tegen?
- d) Klagen bewoners (in de algemene zin: b.v. tegen kranten etc.) over vernielingen?

1.4. Vernielingen-voorzieningen:

In hoeverre gooien vandalen met het vernielen van (welke) voorzieningen hun eigen glazen (pils?) in?

1.5. Vernielingen-Te vernielen potentieel:

Welk deel van het te vernielen potentieel wordt vernield? Welk deel meer/minder?

1.6. Vernielingen-Politie:

- a) Hoe worden vernielingen door de politie geregistreerd? Welke vernielingen worden geregistreerd?
- b) Hoe tracht de politie vernielingen te voorkomen?

1.7. Vernielingen-Overheid:

- a) Worden vernielingen door de overheid hersteld? Hoe snel?
- b) Worden vernielingen door de overheidsdiensten geregistreerd (welke vernielingen, welke diensten)?
- c) Welke maatregelen neemt de overheid om vernielingen te voorkomen?

1.8. Vernielingen-Bebouwing:

In hoeverre maakt de bebouwing het makkelijker of moeilijker om vernielingen te plegen?

1.9. Vernielingen-Buurt:

In welke buurten wordt er meer/minder vernield? Hoeveel meer/minder?

2.2. Vandalen-Vandalen:

- a) Beïnvloeden vandalen elkaar?
- b) Opereren ze alleen of in groepen?
- c) Hoe ontmoeten ze elkaar?

2.3. Vandalen-Bewoners:

- a) In hoeverre vernielen vandalen de eigendommen van bewoners?
- b) Houden sommige bewoners vandalen tegen, of verlinken bewoners vandalen?
- c) Identificeren bewoners en vandalen zich met elkaar, of zetten ze zich af tegen elkaar?
- d) Welke relaties bestaan er tussen de kenmerken van bewoners en het aantal vandalen?

2.4. Vandalen-Voorzieningen:

- a) Zijn er voor vandalen veel of weinig voorzieningen?
- b) Zijn er voorzieningen die bewust gemaakt zijn om vandalen van straat te houden?
- c) Maken vandalen gebruik van deze voorzieningen? In hoeverre?
- d) Van welke voorzieningen en in hoeverre maken vandalen gebruik?
- e) In hoeverre sluiten voorzieningen aan bij de behoeften van vandalen?
- f) In hoeverre poogt men vanuit voorzieningen vandalen te beïnvloeden (buurthuis)?
- g) In hoeverre vallen vandalen bij sommige voorzieningen uit de boot?

2.5. Vandalen-Te vernielen potentieel:

Beïnvloedt het te vernielen potentieel het gedrag van de vandaal?

2.6. Vandalen-Politie:

- a) Hoeveel vandalen pakt en berecht de politie? Welke vandalen meer/minder?
- b) Provoceren vandalen de politie?

2.7. Vandalen-Overheid:

Welke maatregelen neemt de overheid om het aantal vandalen te verminderen (en via welke voorzieningen)?

2.8. Vandalen-Bebouwing:

- a) Houdt de bebouwing verband met het aantal vandalen dat bestaat?
- b) Worden vandalen aangetrokken door een bepaalde bebouwing?

2.9. Vandalen-Buurt:

- a) Uit welke buurt komen vandalen (woonplaats)?
- b) In welke buurt vernielen vandalen (pleegplaats)?

3.3. Bewoners-Bewoners:

Ondernemen bewoners al dan niet gezamenlijk actie?

3.4. Bewoners-Voorzieningen:

Werken bewoners bepaalde voorzieningen tegen, of juichen ze die juist toe?

3.5. Bewoners-Te vernielen potentieel:

Kunnen bewoners het te vernielen potentieel goed of slecht controleren?

3.6. Bewoners-Politie:

Melden bewoners vernielingen bij de politie? Zo ja, in welke mate?

3.7. Bewoners-Overheid:

Protesteren bewoners tegen vernielingen bij de overheid(sdiensten)? Welke en in hoeverre?

3.8. Bewoners-Bebouwing:

- a) Welke relaties bestaan er tussen kenmerken van bewoners en kenmerken van bebouwing?
- b) Hoeveel bewoners wonen er in hoeveel woningen?
- c) Wordt controle door de bewoners door de bebouwing gestimuleerd of juist bevorderd?

3.9. Bewoners-Buurt:

Welke kenmerken hebben bewoners van een bepaalde buurt?

4.4. Voorzieningen-Voorzieningen:

-

4.5. Voorzieningen-Te vernielen potentieel:

-

4.6. Voorzieningen-Politie:

- a) Sluit de politie bepaalde voorzieningen?
- b) Controleert de politie bepaalde voorzieningen?

4.7. Voorzieningen-Overheid:

Welke voorzieningen biedt de overheid aan?

4.8. Voorzieningen-Bebouwing:

- a) In hoeverre biedt de bebouwing mogelijkheden om voorzieningen te realiseren?
- b) Is er een verband tussen de hoeveelheid voorzieningen en de kwaliteit van de bebouwing?

4.9. Voorzieningen-Buurt:

- a) Hoeveel voorzieningen zijn er en welke in welke buurt?
- b) In hoeverre is dit afhankelijk van de kenmerken van bewoners van die buurten?

5.5. Te vernielen potentieel-Te vernielen potentieel:

-

5.6. Te vernielen potentieel-Politie:

In hoeverre bewaakt de politie het te vernielen potentieel?

5.7. Te vernielen potentieel-Overheid:

Brengt de overheid wijzigingen aan in het te vernielen potentieel (b.v. het verwijderen van tramkaart automaten i.v.m. grote hoeveelheid vernielingen)?

5.8. Te vernielen potentieel-Bebouwing:

Verschilt het te vernielen potentieel per bebouwingstype? In welke mate?

5.9. Te vernielen potentieel-Buurt:

In hoeverre varieert het te vernielen potentieel per buurt?

6.6. Politie-Politie:

-

6.7. Politie-Overheid:

In hoeverre bestaat er verschil in visie over de aanpak van vandalisme tussen politie en de rest van de overheid (m.n. welzijnssector)?

6.8. Politie-Bebouwing:

In hoeverre maakt de bebouwing het voor de politie makkelijker of moeilijker om controle uit te oefenen? (n.b.: Zie ook 1.8.).

6.9. Politie-Buurt:

Zijn er verschillen qua surveillering of aantal agenten per buurt?

7.7. Overheid-Overheid:

Beïnvloeden bepaalde diensten elkaar binnen het overheidsapparaat m.b.t. ons probleem; Helpen ze elkaar, werken ze elkaar tegen; Zijn er meerdere visies?

7.8. Overheid-Buurt:

Doet de overheid meer voor de ene buurt dan voor de andere?

8.8. Bebouwing-Bebouwing:

-

8.9. Bebouwing-Buurt:

In hoeverre verschillen buurten qua bebouwing?

9.9. Buurt-Buurt:

De afstand tot het centrum verschilt per buurt.

Zoals in 2.4. (stap 4) te vinden is, hebben we op deze relaties een verdere ordening toegepast:

Ten eerste hebben we een serie relaties om diverse redenen "eruit gegooid" (onmeetbaar, oninteressant etc.). Dit zijn de relaties:

(1.1.); (1.3.b); (1.3.d); (1.7.a); (2.3.a); (2.4.b); (2.4.f); (2.5.);
(2.7.); (3.4.); (3.7.); (3.8.c); (4.7.); (5.8.) en (7.7.).

Ten tweede hebben we een serie "brandpunten" onderscheiden (zie ook par. 2.4 en par. 3.1) met bij elk "brandpunt" een serie relaties.

Deze brandpunten met de bijbehorende relaties zijn:

A) Het wegen, evalueren en beschikbaar zijn van gegevens (met name met betrekking tot vernielingen):

(1.2.a); (1.5.); (1.6.a); (1.7.b); (5.7.) en (5.9.)

B) De "ecologie van het vandalisme":

(2.3.d); (2.4.a); (2.4.d); (2.4.e); 2.8.a).

C) Deviant gedrag en de sociale controle daartegen:

(1.3.a); (1.3.c); (2.3.b); (2.3.c); (1.2.c).

D) Controle en preventie door politie:

(1.6.b); (2.6.a); (3.6.); (4.6.a); (4.6.b); (5.6.); (6.9.).

E) De architectonisch-theoretische en environmentalistische ingang:

(1.8.); (3.5.); (6.8.).

F) De algemene ecologie:

(3.8.a); (3.8.b); (4.8.a); (4.8.b); (4.9.b).

G) Verdere invulling van begrip buurt:

(1.9.); (2.9.a); (2.9.b); (3.9.); (4.9.a); (4.9.b); (5.9.); (6.9.);
(8.9.); (9.9.).

Ten derde houden we dan nog een serie relaties over. Deze zijn gereserveerd voor hoofdstuk 5. Ze liggen meer op het niveau van het individu en moesten in ieder geval in persoonlijke gesprekken beantwoord zien te worden.

Het zijn:

(1.2.d); (1.4.); (1.7.c); (2.2.a); (2.2.b); (2.2.c); (2.3.c); (2.4.c); (2.4.g);
(2.6.b); (3.3.); (6.7.); (7.8.b); (7.9.).

BIJLAGE 4 : De door ons verzamelde vernielingen per buurtcombinatie.

Gebruikte symbolen: P1 = Grote vernieling lantaarnpaal.
P2 = Kleine vernieling lantaarnpaal.
H1 = Grote vernieling haltepaal.
H2 = Kleine vernieling haltepaal.
B = Vernieling aan boom.

N.B.: Zie voor verdere omschrijving 4.3.2.

b.c.:	P1:	P2:	H1:	H2:	B:	b.c.:	P1:	P2:	H1:	H2:	B:
00	6	134	9	13	1	01	4	35	1	7	1
02	2	203	4	4	0	03	5	96	0	0	0
04	2	172	2	0	0	05	0	66	2	3	0
06	3	26	1	1	0	07	2	25	0	0	0
08	1	6	1	0	0	09	3	17	4	0	0
10	2	21	1	0	1	11	2	22	2	0	0
12	0	2	0	0	0	13	0	17	7	3	1
14	0	12	2	0	4	15	0	0	0	3	0
16	0	13	0	0	0	17	2	3	3	1	0
18	2	14	0	1	0	19	1	19	2	3	3
20	0	36	3	3	1	21	2	6	3	1	0
25	1	2	0	5	1	26	2	35	4	5	12
27	2	17	1	4	0	28	0	8	1	2	9
29	0	9	0	1	2						
30	1	12	2	10	4	31	0	1	0	1	0
32	0	1	3	2	1	33	2	8	0	3	1
34	0	23	0	6	3	35	0	2	1	3	0
37	0	18	2	4	1	38	2	6	1	2	5
40	5	16	5	5	1	41	1	40	0	6	2
42	0	11	0	1	2	43	0	13	0	0	0
50	0	6	1	5	9	51	2	3	0	2	3
52	0	10	4	7	4	53	1	11	2	6	2
54	1	12	2	9	12	55	0	38	5	10	16
56	1	12	1	8	5						
62	0	0	2	4	3	63	0	9	2	3	1
64	0	12	1	0	3	65	2	10	0	2	1
66	5	29	3	1	2	68	1	9	2	1	2
69	0	14	0	3	2						
70	9	20	0	6	2	71	12	89	2	7	0
72	12	67	4	12	3	73	17	219	2	4	7
74	4	26	0	0	0	75	1	3	0	5	0
76	11	31	1	14	34	77	6	68	4	12	7
78	5	24	2	0	0						
81	1	38	4	1	2	82	1	23	5	4	1
83	1	21	3	2	0	84	2	37	2	9	1
85	1	15	8	2	0	86	7	82	4	10	1
87	12	40	6	12	0	88	10	57	8	6	20
90	0	9	1	2	0	91	1	1	1	0	0
92	0	16	1	0	0	93	0	0	1	0	0
94	0	0	1	0	0	96	0	6	0	0	1
97	6	0	3	1	0	98	0	27	3	1	0
-1	0	14	0	0	0	-2	2	47	0	8	0
-3	1	11	0	3	6	-4	5	8	3	7	0
-5	0	4	2	3	0						

Bijlage 5: Diensten door ons benaderd voor data.

A) Contacten die zonder resultaat waren (om diverse redenen):

- Brandweer.
- Stadsreiniging.
- Publieke werken (afdelingen: Wegbeheer, Dienst Onderhoud, Technische dienst).
- Gem. dienst Volkshuisvesting.
- Koepelorganisaties (KGBJ, HSJA, Anker, Ons Huis).
- Jeugdzaken.
- PTT.

B) Contacten waarvan de resultaten slechts zijdelings in ons onderzoek zijn gebruikt:

- Ministerie van Justitie (WOCD).
- Afdeling Onderwijs.
- Sowa.
- Buro Organisatie en Planning gemeente politie.

C) Contacten waarvan de resultaten ten volle in ons onderzoek zijn gebruikt:

- GEB.
- GVB.
- Publ.Werken afd. Beplantingen.
- Kinderpolitie.
- Sport en Recreatie.

Bijlage 6 : De vragenlijst.

A. Begripsbepaling

- 1. Wat verstaat U onder vandalisme ?
Zonodig uitleggen wat wij er onder verstaan en waar we het over willen hebben.
- 2. Welk gebied kent U het best;m.a.w. over welk gebied gaan wij het in het vervolg van het gesprek hebben ?
- 3. Heeft U een indruk van de hoeveelheid vandalisme in deze buurt, in vergelijking met andere buurten?

B. Wat wordt er in deze buurt vernield

- 1. Welke objecten worden er vernield ?
- 2. Speciaal voor de buurtwerkers : Hoeveel wordt er in/aan jongerencentra vernield ? Zijn er hoogtijdagen of langere periodes dat er veel vernielingen plaatsvinden ? Door wie wordt er in of aan de jongerencentra vernield ? (bijvoorbeeld door elkaar beconcurrerende bendes).
- 3. Bestaan er bij het vernielen bepaalde "specialismen" ? M.a.w. zijn er groepen vanden die een bepaald type object pakken en zou men derhalve misschien van een soort modeverschijnsel mogen spreken ?

C. Wie vernielen er

Het gaat ons hier om de volgende kenmerken :

- 1. leeftijd
- 2. geslacht
- 3. lower of middle class
- 4. schoolgaand; Zo ja,welke school? *
Zo nee : Welk werk heeft men.of is men werkloos ?
- 5. nationaliteit

D. Wat zijn de motivaties achter het vernielen

Hier wordt eerst een open vraag gesteld;als dat interessant lijkt,wordt doorgedaan op (één van) de volgende punten :

- 1.Is het spel of prestige ?
- 2. Spelen puberteitsconflicten een rol ?
- 3. Uit de boot gevallen lower class jeugd? (voorzieningen, school).

Eventueel vervolg/controle:

- 1. Hebben vanden slechte schoolresultaten?
- 2. Hoe is de gezinssituatie? (b.v. weinig ouderlijke controle?).
- 3. Hoe liggen de arbeidsmogelijkheden na het verlaten van de school?

E. De groep van vanden

- 1. Zijn de groepen ad-hoc of stabiel?
- 2. Zijn het ook buiten die groep vrienden?
- 3. Hoe kennen ze elkaar?
- 4. Zetten ze elkaar aan tot het aanrichten van vernielingen?
- 5. Hebben de groepen een eigen gebied? Verdedigen ze dat ook?
- 6. Wat is de rol van meisjes in de groep?

F. Context vragen over de buurt

- 1. Wat doen jongeren in deze buurt zoal de hele dag? Voortbouwen op wat bekend is en toespitsen naar vanden.
- 2. Hoe zijn de recreatie mogelijkheden voor jongeren in deze buurt?
- 3. In hoeverre maken vanden gebruik van deze recreatieve voorzieningen?
- 4. Typering van de buurt en haar bewoners:
 - De status van de bewoners.
 - De contacten en de sociale controle in de buurt.
 - Hoe zijn de woningen? (groot/klein).

G. Hoe denken de bewoners in de buurt over vandalen en vandalisme?

- 1. Doen de bewoners wat tegen vandalisme: Zo ja wat? (zelf er achteraan gaan of juist activiteiten voor jongeren ontwikkelen).
Als ze er niets tegen doen: Hoe komt dat dan? (angst?).

I. De rol van de overheid

- 1. Werkt het overheidsbeleid vandalisme in de hand of juist tegen?
Kunt u dat met voorbeelden omkleden.

Bijlage 7: Kaartbijlage.

Een nieuwe tweede druk.....en een totaal veranderde bijlage 7, waarin weinig valt te ontvouwen: Geen grote kaart te vinden.

Een toelichting is dan ook op zijn plaats:

We hebben onze scriptie medio juni 1980 in een oplage van 100 exemplaren doen verschijnen.

Bij deze eerste 100 exemplaren bevond zich een zeer uitgebreide kaartbijlage: 7 kaarten van 80 bij 60 centimeter per stuk, die tesamen één zeer grote kaart van (vandalistisch) Amsterdam vormden.

Ondanks de hoge kosten verbonden aan het reproduceren van zo'n uitgebreide kaartbijlage waren we toch in staat om onze complete scriptie tegen de kostprijs van f 25,- aan de vele belangstellenden te leveren. Dit was slechts mogelijk door de welwillende medewerking van het Amsterdamse Energiebedrijf, dat op een voor ons relatief goedkope manier de kaartbijlage reproduceerde.

Onze dank!

Met enige verbijstering moesten we echter constateren dat die eerste 100 exemplaren in "no time" de deur uitvlogen.

Toch waren we niet van plan om nogmaals een aantal scripties -in een tweede druk- te laten verschijnen: De kosten zouden te hoog worden, omdat het GEB het na het reproduceren van 700 kaarten wel welletjes vond. En terecht!

In de laatste maand hebben echter enige wel zeer vasthoudende "klanten" ons de duimschroeven dusdanig vast aangedraaid dat we tenslotte toch maar door de knieën zijn gegaan.

Vandaar deze tweede druk van onze scriptie "Vandalisme in Amsterdam". Maar.....dit keer zonder kaartbijlage

Mocht u persé toch de kaartbijlage onder ogen willen krijgen dan verzoeken we u contact met ons op te nemen. We kunnen, dan alsnog bekijken op welke wijze er een mouw aan dat probleem te passen valt. *

Op de oorspronkelijke kaartbijlage hadden we al de door ons geturfde vernielingen (zie 4.3.) gekarteerd. Om toch een indruk te geven, volgt op de volgende pagina een -willekeurig gekozen- deeltje van die kaart:

* = Onze adressen en telefoonnummers vindt u op het titelblad van deze scriptie. Eén mogelijke mouw is een verwijzing naar een bibliotheek die in het bezit is van de kaarten. Een tweede mouw zou privé reproductie van de kaart kunnen zijn.

